

GRÁGÁS

ISLÆNDERNES LOVBOG I FRISTATENS TID,

udgivet efter

det kongelige Bibliotheks Haandskrift

og oversat

af

VILHJÁLMUR FINSEN,

for

det nordiske Literatur-Samfund.

Förste Del.

Text I.

KJØBENHAVN.

TRYKT I BRØDRENE BERLINGS BOGTRYKKERI.

1852.

Forord.

Nærværende Udgave af Graagaasen er besørget efter Haandskriftet paa det store kongelige Bibliothek, gl. kgl. Saml. 1157, fol., der er den ene af de to Hovedmembraner, hvori denne, den nordiske Oldtids omfangsrigeste og udentvivl mest interessante Lovbog er os overleveret, og hvilke tillige ere at betragte som tvende, saavel i Henseende til Indholdet, som navnlig i Henseende til Antallet og Ordenen af de enkelte Bestemmelser indbyrdes temmelig forskjellige Bearbeidelser[1]. Bemeldte Haandskrift, der bestaaer af 93 Blade, hvert med to Columner paa Siden, er skrevet med to forskjellige Hænder, hvoraf den første ender med det 13. Blad. Det er i det hele kommet ubeskadiget til os, med Undtagelse af, at der efter det 37. Blad findes en Laeune af 2 Blade, samt at et Stykke er bortrevet af den øverste Del af første Blad, hvis første Side derhos tildels er meget vanskelig at læse; herved kommer imidlertid en ældre Papirsafskrift af første og endel af anden Side, der findes indbunden i Haandskriftet foran Texten, til god Nytte. Ved Udgivelsen af denne gamle og i enhver Henseende fortrinlige Skindbog, hvoraf en nöiere Skildring vil, i Forbindelse med en nærmere Udvikling af de ved Udgivelsen fulgte Regler, finde sin Plads i en Fortale til den hele Udgave, der vil blive meddelt i sidste Hefte, have vi valgt den Fremgangsmaade, at aftrykke Texten uforandret og med Bibeholdelse af Haandskriftets hele Skrivemaade, forsaavidt saadant ved Anvendelse af de almindelige Skrifttegn kunde lade sig gjøre. I Overensstemmelse med denne Regel ere navnlig Forkortelserne, ved hvis Opløsning vi have fulgt den

[1]) *Med Hensyn til Forholdet mellem de trende Recensioner og det dermed i Forbindelse staaende Spörgsmaal om Udviklingsmaaden af den islandske Ret, jrfr. Indledningen til en Afhandl. af nærværende Udgiver om den islandske Familieret efter Grágás i Annaler for nordisk Oldkyndighed. 1849. S. 156 ff.*

af hver af Afskriverne i det hele anvendte Retskrivning, antydede ved Cursivskrift. Ikkun aabenbare Feil, der kunne tilregnes Afskriveren, ere blevne rettede, hvorom altid er gjort Bemærkning i Noterne under Texten. Forsaavidt de enkelte Steder angaaer, hvoraf kun Begyndelsen og undertiden tillige Slutningen ere anførte i vort Haandskrift, men som findes fuldstændige i det andet foran nævnte Membranhaandskrift af Graagaasen, nemlig Skindbogen i den arnamagnæanske Samling 334, fol., have vi anseet det for rettest at indføre de Steder af nysnævnte Membran, der saaledes kunne tjene til Supplering, i Texten, imellem Klammer, ikkun med Forandring i Skrivemaaden i Overensstemmelse med det til Grund lagte Haandskrift.

Capitelinddelingen er tilföiet, hvorhos der i Noter under Texten er gjort Henvisning til de tidligere Udgaver, nemlig af Kristenretten, der er bleven betragtet som et særskilt hele, under Titlen „Jus ecclesiasticum vetus, sive Thorlaco-Ketillianum, Havniæ et Lipsiæ 1776, 8., og af de øvrige Dele af Lovbogen under Titlen: Hin forna lögbók Islendinga, sem nefnist Grágás, Havniæ, 1829, 4., for hvilke Udgaver det arnamagnæanske Haandskrift har tjent som Grundlag i de Afsnit, der er fælles for begge Bearbeidelser. Endvidere er Skindbogens Side- og Columnetal angivet i Parenthes i Texten, hvorved dog bemærkes, at det i Skindbogen anbragte Sidetal først begynder med anden Side; og at vi derfor have maattet betegne det første Blads fire Columner med S. 1, a, b, c, d.

I Oversættelsen have vi søgt dels at bevare Originalens Tone, dels fornemmelig, hvad der her maatte være det væsentligste, at gjengive Meningen af den ofte særdeles vanskelige Text.

GRÁGÁS.

Kristinna laga Þáttr. [1]

1.

(S. 1, a.) [a] Þat er upphaf laga vana. at allir menn scolo kristnir vera a landi her. oc trva a ein guþ foþur oc son oc helgan anda. Barn huert scal færa til skirnar er alit er sva sem fyrst ma meþ hverigri scepno sem er. Ef skaporfone barns er i hia. oc scal hann barn færa til skirnar. oc sa maþr er hann biþr til. Ef eigi er skaporfone barns i hia. oc scal bvandi sa er vist veitir kono þeirri er lettari er orðin. færa barn til skirnar oc sa maþr er hann biðr til. Ef hvargi þeirra er ihia. oc scolo þeir men færa barn til skirnar er þar ero lögfastir innan hús. Ef eigi ero þeir til. eþa hafa þeir eigi liþ til. oc scolo þa þeir er næstir ero. færa eþa veita lið. Ef sa maþr hefer eigi syslo a at færa barn til skirnar er scyldr er til. eþa sa syniar er beþinn er til fararinnar oc varþar fiorbavgs garþ oc a sa sók er vill. sva varþar hvarvmtveggia þeirra oc scal sok

---

a) = Den arnamagnæanske Udgave, Cap. 1.

---

1) *Overskriften er tilfaiet. Til det bortrevne Stykke af Membranens förste Blad (jfr. Fortalen) har hørt den øverste Del af den store, afblegede Initial, hvormed Texten begynder, samt af de sex mellemste Bogstaver af Ordene i første Linie:* upphaf laga.

þeirri stefna heiman oc qveðia til heimilis bva ix. a þingi þess manz er sottr eR. Bvandi er scyldr at ala þa menn er barn fǽra til skirnar iij. menn fvlltiþa oc barn enn .iiij. mann oc hros eþa eyk ef þeim fylgir. Ef hann a fe minna en hann eigi þingfarar kavpi at gegna oc a hann at veita þeim hvsrvm oc selia þeim mat oc hey. sva sem hvar virþa. Golldit scal a xiiij. nottom matar verð oc heyss. Ef bvandi syníar þeim vistar eþa þess beina er til er mæltr oc verþr hann vtlagr iij. morkom. oc a sa sok er vistar er syniat. Stefna scal þvi mali heiman oc qveþia til heimilis bva v. a þingi þess er[1] sottr er. [a] Þeir menn er barn fǽra til seirnar scolo fara til logheimilis prestz. nema þeir fiNi hann fyR. oc biþia at hann skíri barn. Ef hann varnar þess. oc varþar þat fiorbavgs GarÞ oc eigo þeir sok er barn færðo til skirnar. oc scal stefna heiman oc qveþia til (s. 1, b.) [ix. heimilis bva a þingi. Ef þeir hitta prestinn a fornvm vegi. oc lætr hann] [2] rett seirn vppi at hann lati at [logheimili] [3] sinv. ef hann hefir eigi lengr verit heiman eN dagstvnd. Ef prestr hefir vm nott. verit heiman eþa lengr oc hitta menn hann á fornvm vegi oc biðia hann skira barn oc lætr hann rett skirn uppi at hann lati at kirkiv bæ envm næsta. ef barn er eigi sivkt. Ef sott er á barne. oc scal þar skira er vatne naer fyrst. Prestr scal eigi sva fara heiman vm nott eþa lengr at hann hafi eigi þa reiðo alla meþ ser er hann megi barn skira. Ef hann hefir eigi oc verþr hann seer vm þat .iij. morevm. ef hann kemr i avngva ravn vm þat. EN ef hann kemr i ravn

---

a) = A M., c. 2.

1) *Dette Ord er tilföiet, som udeladt ved Skrivfeil.*

2 & 3) *De indklamrede Ord, samt den øverste Del af de tre næstsidste Bogstaver i Ordene* lati at *have hørt til det bortrevne Stykke af Membranen.*

vm *þat* mal oc stendr *þat fyrir* skirninni at h*ann* hef*ir* eigi reiðo til oc varþ*ar* h*onvm* *þat* f*iorbavgs* ɢ*arþ* oc eigo *þeir* sokina er barnit færþv til skirn*ar* oc s*ca*l heiman stefna oc q*ueþia* t*il* ix. h*eimilis* b*va* a þingi. [a] *Þat* er mælt ef barn elsk i vt eyiv*m* ef erfingi er i hia barns þess oc er bann skyldr at fœra til skirnar barn oc bvþo navtar hans oc þeir menn allir er a meginlandi ero skyldir at fœra barn til skirnar. Sa er skyldr at lia skips er beþinn er oc fara scal oc hverr er beiddr er sva sem fyrst ma fyrir veþrs sakir. Bvandi er skyldr at ala þa menn v. er vtan ero komnir [1] oc barn enn vi. m*ann*. *þeir* sc*o*lo feria þa menn aptr er barn færþo t*il* scirn*ar* er vtan førðo. Ef kona verþr lett*ar*i a fornvm vegi. oc ero foronavt*ar* be*n*nar skyld*ir* at fœra barn t*il* scirn*ar*. eþ*a* *þeir* er f*yr*st ero til beðnir. Ef sa m*aþ*r fær*ir* eigi barn t*il* skirnar er skyldr er t*il* eþ*a* syniar honvm farar eþa skips eþa eykiar at navðsynia lavso oc v*arþar* f*iorbavgs* ɢ*arþ* oc scal sokom *þeim* heiman stefna oc q*ueþia* h*eimilis* b*va* ix. a þingi *þess* m*anz* er sottr er. Ef barn er sva sivet. at við bana er hætt oc nair eigi p*re*stz fvndi. (s. i, c.) oc [a olærþr maþr þa at skira barnit. ef þat er at] [2] bvanda husi. oc s*ca*l tak[a vatn i keraldi] [3]. Ef barn verðr sivet á förn[vm vegi. oc scal skira] [4] þ*ar* er vatni náer næst. eþa síá. ef eigi náer vatni. h*ann* s*ca*l sva mæla. ek vígi þic vatn. i nafni foþur oc gera *kross* avatniuv. meþ hendi sin*n*i en*n*i hægri. oc sonar oc gera an*n*an *kross* a vatniuv. oc anda heilags. oc gera in*n* þriþia *kross* avatniuv. i kros s*ca*l bregða þvmal

a) = A. M, c. 3.

1) *Ordene:* Þat er mælt ef — komnir *hører til den Del af Membranen første Side, der er vanskeligst at læse (jfr. Fortalen).*
2, 3 & 4) *Det indklammede har hørt til det bortrevne Stykke af Membranen.*

fingrinvm. viþ orþit hvert þeirra þrigia. Hann scal gefa nafn barninv. sem þat scal heita. oc sva mæla. ec skíre þie scal hann qveða. oc nefna barnit. i nafni foður. oc drepa i vatnit barninv. oc sonar. oc drepa í i annat siN. oc anda heilags. oc drepa þvi i eno þriðia sinni. sva at þa verþi alvátt. Þo er rett at vm siN se idrepit. eþa helt vatni á eþa avsit. ef eigi verðr raðrvm at oþro. Nv naer eigi vatninv eþa sió. getr snió. hann scal gera krosa a snénvm. oc qveða slik orð yfir sem hann skyldi a vatninv. hann scal drepa barninv i snæinn. oc lata fylgia þav orð. avll sem þa at hann drépi þvi i vatnit. hann scal bræða snæinn meþ hondvm ser. oc riða á sva. at þat verði. alvátt. Eigi scal hann sva drepa barni i snæinn. at þat sæki kvlþi. sva at þvi sé við bana hætt. heldr scal hann riþa snænvm á meþ hondvm ser. Karlmaþr á skirn at veita barninv. enn ef hann kaN eigi orð til eþa atferli. oc er rett at kona kenni honvm. Þvi at eins scal faðir barns veita seirn barne ef eigi ero aþrir menn til. EN ef faþir seirir sialfr barn sitt sivet. oc scal hann skilia séing við konv sina. Ef hann skilr eigi séing við hana oc varðar honvm. fiorbavgs Garþ. sva scal fara vm qvanfang hans sem (s. 1, d.) byscop lofar. Sa[1] maþr er barn hefir skirt. scal fara til fvndar við prest[2]. oc qveþa orð þav fyrir honvm sem hann hafði i barn skírn. oc segia til at ferla hver fylgt hafa. Nv þyekir presti eigi rætt at skírn farit. hvart sem skorta orð eþa at ferli. þa varþar fiorbavgs Garþ korlom oc konvm. xij. vetra gomlvm. Ef presti þyecir rétt sv seírn. oc andazk barn. oc scal þat grafa at kirkiv. oc syngva lík song yfir. En ef barn lifnar. þa scal

1) *Den øverste Del af Bogstaverne* r *Sa hører til det bortrevne Stykke af Membranen.*

2) *Rettet for* prestz *i codex.*

prestr veita þ*v*i alla reiðo. þa er vp*p* er f*ra* þ*v*i er ivatn er drepit. Eigi s*ca*l seíra barn i an*n*at sɪɴ. ef f*yrr* var rétt at skirn f*a*rit. Ef þ*at* hef*ir* seírt v*er*it i nafni fo*þvr* oc sonar. oc anda heilags. þa s*ca*l eigi seíra ian*n*at sin*n*. þott. eigi se vatn vígt. eþ*a* einv sin*n*i i drepit. Ef presti þyce*ir* eigi aðr me*þ* fvllv rett at seírn farit. hvart sem skorta orð eþ*a* avnn*vr* atferli. oc andazk barnit. oc s*ca*l þ*at* eigi g*ra*fa at kirkio. en*n* ef barn lifn*ar*. oc s*ca*l prestr veita þ*v*i fvlla seirn. sem aðr hafi eeci v*er*it yf*ir* svngit. Ef barn andazk primsignt. oc hef*ir* eigi v*er*it seírt. oc s*ca*l þ*at* grafa við k*irkiv* garð ít. þ*a*r er mætisk vigð mold oc ö vigð. oc syngva eigi liksong yf*ir*. Ef barn else sva nær pasceho*m*. eþ*a* hvita dogv*m*. oc vill m*aþ*r fresta seírn ti*l* lavgaʀ dags f*yrir* pascha. eþ*a* hvita d*aga*. oc verðr h*ö*n*v*m þ*at* rétt ef barn er eigi sivkt. scíra s*ca*l þegar lata ef sivet er. Ef h*an*n vill þvatdags at seirn biða. oc s*ca*l m*aþ*r fara ti*l* fvndar við pr*e*st. oc s*ca*l prestr raða hv*a*rt h*an*n vill skira barn f*yrr*. eþ*a* vill h*an*n biða þvatdags at. Karlman*n*e hv*er*iv*m* er skylt. fvlltiða. at kvn*n*a orð þav at skira b*a*rn. oc þav at ferli er þar fylgia. ef h*an*n kan*n* eigi f*yrir* örækt*ar* sak*ar*. oc. varþ*ar* h*onv*m f*iorbavgs* ɢ*arþ*. (s. 2, a.) oc á byscop at raþa f*yrir* sök þ*eir*ri. Man*n*e hv*er*io*m* er hyɢiandi hef*ir* ti*l*. karlman*n*i *oc* kono er skylt at kvn*n*a. p*ate*r *no*st*e*r. oc credo ind*omin*[i]*v*m. Ef h*an*n vill eigi kvn*n*a. oc h*afi* h*an*n vit ti*l* oc v*a*rþar h*onv*m þ*at* f*iorbavgs* ɢ*arþ*. oc á byskop at raþa f*yrir* sök þ*eir*ri hv*er*r sækia s*ca*l.

2. v*m* lik førslor.

[a] Lík hv*er*t s*ca*l ti*l* kirkıo fæ*r*a þ*at* er at kirkio a lægt s*v*a sem m*enn* verþa byn*ir* f*yr*st til. Ef arftoko m*aþ*r er

a) = A. M., c. 4.

hia. ens andaþa. oc á h*ann* at færa lik ti*l* kirkio. oc sa m*a*þr er h*ann* biþr ti*l*. Ef eigi er erfingi hia. eþ*a* h*ann* er eigi fvlltiþi. oc sc*a*l bvandi sa fora ti*l* k*ir*k*i*o er vist veitti envm andaþa siþarst. Ef hvargi er hia. erfingi ne bvandi. *oc* scolo þ*ei*r lögfast*ir* m*enn*. þa føra lik ti*l* k*ir*-k*iv*. er þ*a*r ero næstir, oc taka af fe þ*v*i er in*n* andaþi atti. lereft eþ*a* vaþmal. oc bva v*m* lik. ef sa atti eigi fe til. oc er bin*n* seyldr at fa ti*l* at bva v*m* lik er til[1] kirkio fær*ir*. Lóg belga daga alla er mon*n*o*m* rett. at bva vm lik. oe g*er*a kistv at. oe meþ at f*a*ra oe grafa. nema tvá a xij. manoðo*m*. pascha dag in*n* f*y*rsta oc iola dag en*n* f*y*rsta. Með a at f*a*ra fostodag en*n* langa en*n* eigi a iorð at opna ti*l* þ*ess* at gr*a*fa niðr lik. Til þ*ei*rrar kirkio sc*a*l lik fora[2] er b*yskop* lofar groft at. Bvandi er skyldr at ala þan*n* man*n* er lik forir ti*l* kirkio. meþ fimta man*n*. oe hros eþ*a* eýk. ef þ*ei*m fylgir. ef h*an*n syniar þei*m*. oc er h*ann* þa vtl*agr*. iij. morko*m*. oc a sa sok er vistar er syniat. Stefna sc*a*l heiman*n* oc qveðia til bva v. a þ*ing*i. Sa m*a*þr er kirkio v*a*rþveitir a gravpt upp*i* at lata. oc sc*a*l þ*a*r gr*a*fa sem h*ann* ræðr. oc prestr sa er þ*a*r en. Lik sc*a*l eigi b*e*ra ikirkio. bert eþ*a* bloþvet. eigi sc*a*l þ*ess* (s. 2. b.) manz lik i kircio bera er eigi atti kircio genkt. meþ*an* h*ann* lifþi. Ef m*a*þr berr þ*ess* m*a*nz lik ikircio. er fr*a* er skilþr. oc sc*a*l h*ann* bota lavstin*n* kircion*n*i. xij. avrom. ef[3] vill eigi gialda þ*at* fé. oc verþr h*ann* vtl*agr* v*m* þ*at* .iij. morkv*m*. oc a þo at in*n*a kircion*n*i sitt fé. Lik sc*a*l ecci gr*a*fa aþr kólnat er. Ef

[1]) *Dette Ord er tilföiet, da dets Udeladelse maa ansees at hidröre fra en Skrivfeil.*

[2]) *Ordet* føra *er tilföiet, som nødvendigt.*

[3]) *Her er muligen ved en Skrivfeil udeladt* hann.

maþr grefr lik aþr kalt er. oc verþr *hann* sekr *vm þat* .iij. mork*om*. oc a sa sök er vill. Ef meɴ hrapa *sva* grefte at qviþr beʀ *þat*, at avnd væri i briosti man*n*i. þa er *hann var* niðr *grafenn*. oc verþr *þat* at morþe þa. [a] leg *scolo* oll *vera* iafn dýr. hvart sem ero næʀ kirkio eþ*a* fiʀ. i *kirkio* garþe. xij. alnv*m scal* kavpa leg vnd*ir* ma*nn*. ne*ma* barn se ta*nn*lavst. þ*ar scal* kavpa halfo ödyʀa. vi. aln*ar scal prestr hafa fyrir* liksong. Sa *scal* gialda legkavp. oc liksongs kavp. er lik fær*ir* til kirkio. Hann *scal* þ*ar* gialda. a *kirkio* bo þei*m* er lik *var* graf*it*. en*n* v. dag viko. þa er .iiij. vikor ero af svm*r*i. þ*ar* i tv́ni *fyrir* karldvro*m*. Sa *maþr* er kirkio varð veit*ir* oc *pre*str. a hváʀ þ*ei*rra at nefna vatta at v*m* sitt fe ef eigi komr fra*mm*. oc er rétt þ*ar* at stefna v*m*. oc telia hin*n* sekian .iij. morkv*m* v*m* haldit. Hin*n* svarar rettv *fyrir* sik. þa er *hann* færþi lik ti*l* kirkio. ef *hann* bavð þei*m* at han*n*sala *þat* fé. ef þ*ei*r attv gialldaga sam*an*. oc eíndaga þ*ar* oc *scolo* þ*ei*r taka þav han*n*sol. Sa er lik færði ti*l* k*irkio*. þa á [1] at h*a*fa af fe ins andaþa sina avra. eþ*a* heimta at erfingiv*m*. ef hittzig *var* eigi ti*l*. Ef hv*ar*gi atti til in*n* andaþi eþa erfingi h*ans*. oc tekrat þ*ar* fe er eigi er ti*l*. þa scal veita leg oc liksong. nv viþr ti*l* svms en*n* eigi til allz. ti*l* þ*ess scal* fyrst h*a*fa fe at bva v*m* lik. oc þa at kavpa liksong. legkavp *scal* siþarst vin*n*a. (S. 3, a.) [b] Ef gavngo *maþr* andazk in*n*i at man*n*z. oc *scal* bvaɴdi fora lik h*ans* ti*l* k*irkio*. Ef sa *maþr* hafði fe a s*er*. en*n* andaþi. oc *scal* þ*ar* taka af ti*l* þvrft*ar* h*on*v*m*. Ef *hann* hafþi þ*ar* meira fe eþa atti i oðrv*m* stoðom. oc a bvandi at taka

a) = A. M., c. 5.
b) = A. M., c. 6.

1) *Muligen er her, ved Skrivfeil, udeladt* hann.

þat fe sa er h*onvm* veitti vist er h*ann* andaþizk. nema h*onvm* véri tekin vist. at løgfardøgv*m* sv er h*onvm* væri vért við. oc ge*n*gi h*ann* at sinv raði abravt. en*n* eigi frænda. oc á bvaudi at taka *þat* fe. er sa *maþ*r hafði þangat haft. er þ*a*r andaþizk. oc eigi meira. *Þat* fe eigo frændr ins andaþa er h*ann* hafði átt i oþrv*m* stoþom. Ef lik erført or þingv*m* pr*e*stz. þa er h*ann* skylldr at fylgia þ*vi* ti*l* graf*a*r. ef h*onvm* ero aþr orð ger. enda se *þat* inna*n* hreps. oc sc*a*l h*ann* þa h*a*f*a* liksongs kavp. oc sva ef h*onvm* ero eigi orð gør þott h*ann* f*a*ri hv*e*rgi. Eigi er pr*e*str skylldr at fylgia liki or hrep*p*. ef þ*a*r er noccor graft*a*r kirkia. E*n* ef h*ann* vill eigi fylgia sem nv v*a*r tint. þa a sa lik songs kavp er yf*ir* sýngr. Ef prestr er sva farin*n* or þingo*m* sinv*m* at h*ann* hef*ir* engi feng*it* í stað sin*n*. þa a h*ann* eigi at hafa liksöngs kavp. þott m*enn* andask þar. [a] Ef m*aþ*r andazk i vt eýiom. oc ero þe*ir* m*enn* skyld*ir* at føra lik ti*l* k*irk*io. er a megin lande ætti ti*l* at føra eþa bvþo navt*a*r. ef h*ann* andazk ifiski skala. Sa a skips at liá er beðin*n* er. ef ti*l* á. Ef m*aþ*r varn*a*r skips eþa far*a*r sa er bo̕ndr er. oc verþr h*ann* vtl*agr* v*m* þ*at*. iij. morkv*m*. Ef m*aþ*r andazk a þingo*m* eþ*a* leiþo*m* oc scolo bvþo navt*a*r h*an*s føra lik t*il* k*irk*io. Ef m*aþ*r andazk a þingvelli eþa leiþar velli ept*ir* er m*enn* ero abravt farn*ir*. oc ása m*aþ*r lik h*an*s t*il* kirkio at føra er næst býr. þe*ir*ra m*an*na er .ij. hvskarla á oc v*m* sialfv*m* s*er*. Ef m*aþ*r andazk a þingvelli ept*ir* er m*enn* ero abravt farn*ir* af þingi. oc sc*a*l bvandi sa føra lik ti*l* k*irk*io. er her býr a þingvelli. Ef m*aþ*r andazk i far ma*n*a (S. 3, b.) býþom oc scolo bvðo navt*a*r føra lik ti*l* kirkio. Ef m*aþ*r andazk

a) = A. M., c. 7.

afornvm vegi. oc scolo foronavtar hans. fora lik til kirkio. ef siór eþa vatn kastar likom á land. oc scal land eigandi fora lik þav til kirkio. Ef fe rekr aland meþ likvm. oc scal þar taka af til þvrfta þeim. ef meira fe er oc a landeigandi at halda þvi til dóms. Ef finnz lik gavngv manz i haga ýti. oc scal land eigandi fora lik hans til kirkio. oc eignaz fé þat er hinn hafþi a sér. Ef hann atti meira fe inn andaþi. oc eigo frændr hans at taka þat fe. Ef lik finnz i landi manz. eþa i ýt hýsvm. oc a land eigandi at færa þat til kirkio. oc varþveita fe ef hin hafþi a ser. til handa frændom. Ef lik finz a fiollvm þeim er vatnföll deila merki. oc scal sa maþr fora lik til kirkio. er næst býr vötnvm þeim i heraþi. er næst sprettr vpp likinv a fiallinv. enda eigi hann .ij. hýskarla. oc vm sialfom ser. Þangat scal til heraþs fora sem vavtn falla. Ef lik finnz i af réttom. eþa i almenningvm. oc a sa lik þat at fora til kirkio. er næst býr. þeirra manna er á .ij. hyskarla oc vm sialfom sén. Ef maþr forir eigi lik þat til kirkio. er hann er skyldr til. at lavgvm at fora. oc verþr hann vtlagr vm þat .iij. morkvm. oc a sa sok er vill. oc scal [1] stefna heiman. oc qveðia til heimilis bva .v. a þingi þess er sottr er. Ef maþr er sóttr vm þat at hann forþi eigi lik til kirkio. oc versk hann mali ef hann getr þann quið. at hann hygði at sa maþr ætti eigi kirkio légt. oc fellr þa ýtlegð niþr við hann. En dómr a at doma a hendr honvm. at hafa til fort a .xiiij. nottom enom næstvm eptir vapna tak. Ef maþr forir lik þat til kirkio er eigi atti at kirkio logt. oc varþar þat fiorbavgs garþ. nema hann geti þann quið. at hann hygði at sa maþr ætti kirkio legt. oc scal hann fra hafa fært á (s. 4, a.) xiiij. nottom envm næstvm eptir þing lávsn. oc bæta lavst-

[1]) *Dette Ord er tilføiet, som udentvivl udeladt ved Skrivfeil.*

inn kirkionni xij. avrvm. Fiogur ero lik þav er eigi scal at kirkio grafa. þat er lik eitt. ef maþr andazk öskirþr. annat er skogar manz lik. þess er ö æll er. oc öferiandi. þat scal oc eigi at kirkio grafa. nema byskop sa lofi er yfir fiorþvngi þeim er. En ef byskop lofar. oc scal þa til kirkio fœra. Þat er lik it þriþia er eigi scal at kirkio grafa. ef maþr viþr a ser verk þav er honvm verþa at bana. sva at hann vildi vnnit hafa. nema hann fáe iþrvn siþan. oc gangi til scriptar við prest. oc scal þa grafa hann at kirkio. Þott eigi nae prest fvndi oc segi hann ölærþvm manne til at hann iþraz. oc sva þott hann megi eigi mæla. oc geri hann þér iartegnir at menn finni at hann iþriz i hvginvm. þott hann komi eigi tungvnni til. oc scal þo grafa hann at kirkio. Þat er lik it .iiij. er eigi scal at kirkio grafa ef byskop vill bannat hafa at grafa at kirkio. þat lik er eigi a at kirkio lægt. þat scal þar grafa er fiʀ se tvn garþi manz. enn i avrskotz helgi við. oc hvartki se akr ne eng. oc eigi falli vötn af til bölstaþa. oc syngva eigi liksong yfir.

3.

[a] Kirkia hver scal standa i sama stað sem vigð er. ef þat ma fyrir skriþvm. eþa vatna gangi. eþa eldz gangi. eþa ofviþri. eþa heroð eyþi at. or af dolvm. eþa vt strondom. þat er rett at fœra kirkio ef þeir atbvrþir verþa. þat er rett at fœra kirkio ef byskop lofar. Ef kirkia er vpp tekin manaþe fyrir vetr. eþa lestizk hon. sva at hon er önýt. oc scolo lík oc bein fœrð a bravt þaðan fyrir vetr nætr. enar næsto. Til þeirrar kirkio scal fœra lik oc bein

a) == A. M., c. 8

sem *byskop* lof*ar*. gröft at. þar er *maþr* vill bein fœra. oc *scal* land eigande qveþia ti*l* bva. ix oc hvskarla þ*ei*rra sva sem ti*l* skips dráttar. at fora bein. (s. 4, b.) Þ*ei*r scolo hafa meþ s*er* pala oc rekvr. *hann scal* sialfr fá hvþir ti*l* at bera bein i. oc eyki at fora. þa bva *scal hann* qveþia er næstir ero. stað þei*m* er bein *scal* vp*p* grafa. oc h*af*a qvatt .vij. nottom fyr. en*n* ti*l* þarf at koma. æþa meira mæli. þ*ei*r scolo koma ti*l* i miþian morgin. Bvande *sca*l fara oc huscarlar þ*ei*r er heilinde h*af*a ti*l*. all*ir* nema smala *maþr*. Þ*ei*r scolo hefia groft vp*p* i kirkio garþi vtan v*er*þo*m*. oc leita s*v*a beina sem þ*ei*r myndi fiár ef ván væri i g*ar*þinv*m*. Prestr er scyldr at fara ti*l* at vigia vatn. oc syng*va* yf*ir* beinv*m*. sa er bændr er ti*l*. Til þ*ei*rrar kirkio *sca*l bein fora sem *byskop* lofar groft at. þar er rett hvartz vill at gera eina grof at beinv*m* eþa fleiri. Ym þav avð æfi oll er kireio þ*ei*rr*e* h*af*a fylgt. er vp*p* voro tekin bein. hvartz þ*at* v*a*r i londum eþ*a* lavsvm avrv*m*. eþ*a* kirkio bvnaþi þ*at* s*ea*l fara ti*l* kirkio þ*ei*rrar alt es bein ero forð ti*l*. Ef land eigandi letr eigi fora bein sva sem mælt er. eþa fara m*enn* eigi ti*l* þ*ei*r er qvaddir ero. oc verðr hv*err* þ*ei*rra sekr iij. morkv*m*. oc a land eigandi sok við þa. er qvadd*ir* ero. en*n* sa við *hann* er vill. Stefna seal [1] heiman sökv*m* þeim. oc qveðia .v. bv*a* a þ*in*gi þ*ess* er sottr er. enda seal dómr déma a hendr þeim beina férslo. at h*af*a fært ti*l* kirkio. xiiij. notto*m* ept*ir* vapna tak.

4.

[a] Ef kirkia brennr vp*p*. eþa lestiz s*v*a at g*er*a þarf

---

a) = A. M. c. 9.

1) *Dette Ord er tilføiet, som utvivl udeladt ved Uagtsomhed.*

aþra. oc *scal* þ*ar* kirkio gera[1] er b*yskop* vill. oc sva mikla sem h*ann* vill. oc þ*ar* kirkio kalla er h*ann* vill. land eigandi er skyldr at l*ata* g*era* kirkio. a bo sinv*m*. hv*er*gi er fyʀ let g*era*. H*ann* *scal* sva hefia smiþ vp*p*. at gor se a xij. manoðom envm næstv*m*. þ*aþ*an f*ra* er kirkia lestiz sva at tíþir megi veita. ef h*ann* (s. 5, a.) of forlar. Land eigandi a at leggia fe ti*l* kirkio. sva at b*yskop* vili vigia k*irk*io f*yrir* þei*m* sokv*m*. þa *scal* b*yskop* ti*l* f*a*ra at vigia þa kirkiv. bvandi er skyldr sa er þ*ar* býr at halda k*irk*io dag. þan*n* at iafnlengð hv*er*re v*m* siɴ a hv*erio*m .xij. manoþ*om*. oc hiv́ h*an*s oc gestir. þ*ei*r er þ*ar* ero v*m* nottina aþr. oc þ*ei*r m*enn* allir er tivnd sina leggia sva þangat at byskop vill at þ*ei*r haldi þ*ar* kirkio dag. þ*ar* *scal* hv*er*r halda k*irk*io dag er b*yskop* vill. Sva *scal* kirkio dag halda at helgi. sem paskha dag. oc ferr h*ann* sem aþrir messo dagar. þangat *scal* leggia hv*er*r logtivnd sina halfa. til þ*ei*rrar kirkio sem byskop qveþr at. oc *scal* b*yskop* skipta þvi heraþi ti*l* þes. at af hverivngi bo ti*l* hv*er*r*a*r kirkio. hv*er*r *sca*l gialda tiund sina. hv*er*gi er a landi býr. Sa er tivnd *scal* in*n*a af ho*n*dom. h*ann* *scal* gialda þ*ar* i tv́ni f*yrir* karldvro*m*. a kirkio bonv*m*. en*n* .v. dag vikv. er iiij. vicvr erv af svmri. h*ann* *scal* gialda þ*at* fe. i vaþmalom eþa varar feldom. eþ*a* igvlli eþa i brendv silfri. H*ann* *scal* gialda halfan þan*n* hlut. ef h*ann* vill. er h*ann* geldr þang*at*. þ*at* er fiorþvngr tivndar h*an*s allrar. þan*n* *scal* h*ann* gialda[2] ef honv̇m þickir þ*at* betr*a*. i vaxi eþa viði eþa tiorv. Kost a h*ann* at gialda alt ivaþmalum ef h*ann* vill. Ef eigi kemr fe þ*at*

---

[1] *Dette Ord er tilföiet, som udentvivl udeladt ved Skrivfeil.*
[2] *Rettelse for* gialð, *der er en aabenbar Skrivfeil.*

framm sva sem mælt er. oc er þeim maNi rett er kirkio varþveitir. at nefna vatta at. at fe þat kemr eigi framm. oc stefna þar vm i týni heima. fyrir karldvrvm at sín. vm tivndar hald. oc telia hinn sekian vm .vi. morkvm. oc gialda þann hlvt tivndar er eptir stóð. tvennvm gioldvm sem bvar virþa. Honvm er rett at stefna sinni stefnv vm hvarn fiorþvngiN. enda er rett at stefna einni stefnv vm baþa fiorþungana. af þvi at einn er aþili at baþom (s. 5, b.) oc heimta sem aþra tiund. [a] þar er maþr leggr fe til kirkio. hvartz þat er i londom eþa bv fe. eþa lausom avrom. eþa er þat i tivndvm. af þeim bölstavþvm. er heraþs meN scolo þangat inna. þat scal sa maþr er kirkio varþveitir. lata gera þann maldaga allan a skrá. hvat hann hefir gefit þangat fiár eþa aþrir. heraþs menn til þeirrar kircio. Þann maldaga er þeim rett. at bera til þings. oc lysa at lavgbergi. eþa i lavgretto. eþa a varþingi þvi er hann heýr. hvat þar liggr til fiar til þeirrar kirkio. Hann scal lata raþa scrá. oc lysa þann maldaga heima at kirkionni. vm sinn a .xij. manoþvm hverivm þa er menn hafa tiþa sökn þangat flestir. Ef maþr tekr þat fe er til kirkio er laget. oc geldr a bravt eþa gefr. eþa selr savlom oþrvm manni. oc varþar þat fiorbavgs garþ þeim er selr. oc sva hinvm er kavpir. vís vitandi. oc a sa sok er kirkio varþveitir. ef hann vill sott hafa. enn sa er vill. ef hann vill eigi sott hafa. En ef sa maþr lógar fe fra kirkio. er hana varþveitir. eþa sa er til hefir gefit oc varþar þeim. fiorbavgs garþ. sem avþrom manni. at fra taki. oc a sok við þa hverr er vill. oc scal þeirri sok stefna heiman. oc lata varþa fiorbavgs garþ. oc qveþia til heimilis bva ix. aþingi þes er sóttr er. oc a þann at dæma fiorbavgs mann. ef qviþr berr a hann fe

a) = A. M., c. 10.

tokv fr*a* kirkivn*n*i. en*n* gripin*n* a aptr at déma ti*l* kirkion*n*ar. þan*n* er abravt v*a*r tekin*n*. ef ö lo᷎gat er. en*n* ef lógat er. þa sc*a*l dema iafn marga avra ti*l* kirkionnar sem bvar virða. at þ*at* v*a*r v*er*t er abravt v*a*r tekit. Þeim man*n*i sc*a*l stefna ti*l* gialda v*m* fe þ*at* er h*ann*[1] seldi fra kirkiavn*n*i. eþ*a* keypti er en*n* þickir fé vænligr*a*. en*n* iafn mic*it* (s. 6, n.) varþar hvarvmtveggia. [a] Bvandi sa er a k*i*rkiv bo býr. a at bera eld ti*l* kirkiv. oc hringia klveev*m*. eþ*a* sa m*a*þ*r* er h*ann* qveþr ti*l*. Presti er oc rett at b*er*a eld ti*l* kirkio. oc qveykva. kerti. oc hringia klveco*m*. oc þ*ei*m man*n*i er h*ann* qveþr ti*l*. Ef kirkio verþr geígr af eldi. af meþ ferð þ*ei*rra man*n*a er nv erv talþir. eþa lestiz klveca oc halda þ*ei*r eigi abyrgð. hvarvetna þ*ess*. er þ*ei*r geta þan*n* quið. at þ*ei*r féri s*v*a með sem þa at þ*ei*r ætti. sialf*i*r oc vildi vel meþ fara. Ef m*a*þ*r* hleypr ti*l* öbeþin*n* at bera eld ti*l* k*i*rk*i*o. eþa ringia klvekv. oc a býrgiz sa þa k*i*rk*i*o oc klvekv er meþ fer. [b] Sa er a kirkio-landi býr. er skyldr at fæþa pr*e*st tva misseri. ef h*ann* a þ*a*r logheimili. oc syngr h*ann* þ*a*r messo loghelga daga alla. navð synia lavst. Ef prestr syngr þ*a*r sialdnar. oc er sa bvandi er a graft*a*r kirkio bo býr. skyldr at ala prest at dagverþi. oc nattverþi. þa er h*ann* syngr þ*a*r messo v*m* dagin*n*. oc ros eþa man*n* ef h*o*n*v*m fylgir. Ef fleiri bva a kirkio bo. en*n* ein*n* bvandi. oc sc*a*l at þeim hl*v*ta ala prest hvarr þ*ei*rra sem þ*ei*r h*a*f*a* af landi mikit ti*l*. hvartz þ*ei*r

a) = A. M., c. 11.
b) = A. M., c. 12.

1) *Imellem Ordene* hann *og* seldi *er et lille Mellemrum; da Ordene* seldi fra *ere noget uklart skrevne, er Anledningen maaskee den, at der istedenfor hine Ord først er blevet skrevet noget andet, der har optaget længere Plads. hvilket derefter er blevet udraderet af Afskriveren.*

ero land eigendr. eþ*a* leiglendingar. ýtl*agr* er sa v*m* þ*at* er syniar. Ef leiglendingr býr a kirkio bø. oc rénar kirkia sva at eigi megi tiþir veita. i hv*er*io veþri. oc sc*al* h*ann* gera orð land eiganda. at koma ti*l*. at bæta at kirkio. Landeigandi[1] a sva ti*l* at koma. at at se gort at kirkio a halfom manaþi. env*m* næsta þ*a*þan fra. er hon*v*m voro orð gor. sva at veita megi tiþir í. Sekr er h*ann* v*m* .iij. morkv*m* ef eigi er sva gort. Ef leiglendingr náir eigi fvndi land eiganda. er h*ann* farin*n* af landi. eþa ór fiorþvngi. oc er h*ann* þa scyldr at gera[2] (s. 6, b.) at kirkion*n*i. oc heimta ti*l* kostnvð[3] at land eiganda. en*n* ef qviþr ber þ*at*. at þo mvndi tiþ*ir* mega veita i kirkion*n*i. at eigi væri at gort. oc erat landeigandi skyldr at gialda fe f*yrir* þ*at*. GVþs þoek hefir hinn fýrir erfiþi sitt. Ef yngri men*n* eiga kirkiv bölstað en*n* .xvi. vetra gamlir. karlar. eþa kon*vr* yng*r*i en*n* .xx. oc asá m*a*þr at halda kirciv vp. er lograþandi er fiar en*n*a vngv man*n*a. h*ann* sc*al* taka iafn marga avra af fe en*n*a vngo man*n*a. sem bvar virþa. at h*ann* hefir lagt ti*l* kirkio þvrfta. [a] Þ*at* ér man*n*e rétt. at lata læra prestling. ti*l* kirkiv sinnar. h*ann* sc*al* gera maldaga við sveinin*n* sialfan. ef h*ann* er .xvi. vetra. en*n* ef h*ann* er yngri. þa sc*al* h*ann* gera við lograþanda[4] h*ans*. Sa maldagi a at haldaz allr. er þ*eir* gera meþ s*er*. Nv gera þ*eir* eigi an*n*an maldaga. en*n* maþr tekr prestling ti*l* kirkiv sinn*ar*. at logmali. h*ann* sc*al* fa hon*v*m kenzlv. oc

---

a) ' = A. M., c. 13.

---

1) *Rettelse, istedenfor Membranens aabenbart feilskrevne* landeingandi.

2) *Rettelse for* ga, *der maa antages at være en Feilskrift.*

3) *Istedenfor* n *i Midten af dette Ord synes först ved Forskrivning at være blevet sat et andet Bogstav, maaskee* v.

4) *Rettelse for* logranda *i Membranen, hvilket er en aabenbar Feilskrift.*

fóstr. oc lata *sva* raþa h*onv*m at *þat* se sveininv*m* ö vegs lavst oc frændo*m*, oc sva vi*d* gøra sem h*ans* barn væri. Nv vill sveinn eigi nema. oc leiþiz h*onv*m bök. þa sc*a*l föra h*ann* ti*l* ann*a*rra verka. oc raþa h*onv*m *sva* til. at hvartki verþi h*onv*m vi*d* illt ne vi*d* örkyml. en*n* halda ti*l* sem rikazt at ollv annars. Nv vill h*ann* hverfa ti*l* námsius. oc sc*a*l þar h*onv*m þa ti*l* halda. vnz h*ann* hefir vigslv tekit. oc er prestr. Sa er h*onv*m fær kenzlo. oc er sa skyldr at fa h*onv*m messv föt oc bokr. þer er byskopi syniz *sva*. at veita megi meþ fvllv allar .xij. manaþa tiþir af. Prestr sc*a*l fara ti*l* kirkio þ*eir*rar. er h*ann* v*a*r vigðr ti*l*. oc syngv*a* þ*a*r dag hv*er*n loghelgan. at meinlavsv. messo oc öttv söng. oc aptansong. oc v*m* langafostv. oc iola fostv. oc ymbro daga alla. h*ann* sc*a*l lysa maldaga. (s. 7, a.) at logbergi þan*n* er vi*d* prest er geʀ. eþa i lógretto. h*onv*m er rett at v*er*ia lyriti. in*n*i hafn*ir* h*ans*. at logbergi ef h*ann* vill. Ef prestr flér kirkio þa er h*ann* er ti*l* lærþr. eþa firriz *sva* at h*ann* veit*ir* eigi tiþir at. sem melt er. oc varþar þeim man*n*i skogangr er vi*d* h*onv*m tekr. eþa tiþer þiggr at h*onv*m. eþa samvistv*m* er vi*d* h*ann*. Jafnt varþar samvista vi*d* h*ann* sem vi*d* skogar man*n*. lengr er lyriti er varit. at logb*er*gi. oc er *þat* fimtardoms sök. oc sc*a*l sok þa lysa at logbergi. oc heimta h*ann* sem aþra mans men*n*. Sva sc*a*l prestr leysazk fr*a* kirkio. at læra an*n*an ti*l* istað sin*n*. þan*n* er byskopi þyeki fvll hlít. þeim byskopi er þ*a*r á yfir sokn. Ef prestr verþr sivkr. oc sc*a*l sa m*aþ*r raþa er kirkion*n*i reþr. hve lengi h*ann* vill varþveita h*ann*. Sa m*aþ*r a kost er kirkio varþveit*ir* ef h*onv*m þiekir sótt h*ans* lengiazk. at føra prest a hendr frændv*m*. en*n* ef h*onv*m batnar a lengr. oc er h*ann* lavs þa fr*a* kirkion*n*i. En ef kirkiv prestr andazk fr*a* stað þeim er h*ann* v*a*r ti*l* lærþr. oc atti h*ann* fe eptir. oc sc*a*l

kirkia taka. oc sa *maþr* er *hana* varþveit*ir*. iij. hvndroð .vi. alna avra. Ef *hann* atti meira fé. oc *scolo þat* taka frændr.

5. Vm byscopa.

[a] Byskopa *sco*lom ver hafa tvá alandi her. Scal an*na*r *byskop* ve*r*a at stoli i skala holti. en*n* an*na*r at hölv*m* ihiallta dali. oc *sca*l sa *ha*fa y*fir* fór v*m* norþlendinga fiorþvng. er ihiallta dali er. v*m* siɴ a .xij. manvþv*m*. Eɴ sa *byskop* er i skala hollti er. *sca*l *ha*fa y*fir* fór v*m* fiorþvnga .iij. fara sitt svmar yfir hve*r*n. avstfirþinga fiorþ*vng*. oc rangæinga fiorþ*vng*. oc vestfirþinga fiorþ*vng*. Byskop er við *þat* skyldr. þa er *hann* ferr v*m* fiorþvnga. at[1] ko*m*a i lavg hrep*p* hve*r*n. sva at meɴ nae fvndi *ha*n*s*. (S. 7, b.) oc vigia kirkivr. oc savng hv́s oc bona hv́s. oc byskopa born. oc veita maun*n*om skripta[2] gongo. Þ*a*r er *byskop* vígir kireiv. a *hann* at taka .xij. avra. en*n þat* fe gefr *byskop* ti*l* kirkio *þeir*rar er *hann* vigþi þ*a*r. Þ*a*r er *hann* vígir song h*vs*. eþa bæna hús. *sca*l *ha*m*n* taka .vj. avra hv*a*rt se*m hann* vígir. Bvandi sa er vist veit*ir* byskopi á at fá h*onv*m reiþ skióta. þan*n* dag er *hann* ferr a bravt. Hvskarlar *ha*n*s* oc bvar ero skyld*ir* at lia hrossa byskopi *þe*i*r* er *ha*m*n* biþr ti*l*. Sekr er sa .iij. morkv*m* er syniar. ef hross a til. Byskop *sca*l ti*l þess* lata segia i heraþi hve*r*io. at kirkiv sökn. hve*r*ivm i hond. *sca*l in*n*a fe *þat* er men*n* *sco*lo gialda byskopi. Hveʀ maþr er skyldr at lata þangat koma fiorþvng tivndar sinnar. ti*l þess* bvanda er *byskop* qveþr á. Þar verþr gialldagi a þ*v*i fe. in*n* .v. dag vikv er .iiij. vikur ero af svmri. Ef eigi kemr fram*m* feit s*v*a sem mælt er. oc er þeim m*anne* rett er byskvp hefir v*m* boþit. at nefna vatta at. at eigi ferr gialld fram*m*. h*onv*m er rett at stefna

a) = A. M., c. 14.

1) *Rettelse for* a *i codex.*

2) *Rettelse for det aabenbart feilskrevne* skipta *i Membranen.*

þ*ar* v*m*. oc heimta sem aþ*ra* tivnd. enda er rett at h*ann* lysi ti*l* fiarins a þingi. oc ero in semv viþr lóg [1]. Þ*ar* er m*a*þr s*ca*l gialda tiund byskopi. h*ann* s*ca*l gialda i gvlli eþ*a* i brendv silfri eþa vaþmalv*m*. eþa i varar felldo*m*. Þ*ar* er m*a*þr tekr við fe byskops. at h*an*s raþi. oc hverfi fe þ*at*. eþa glatizk an*n*an veg. oe heldr sa eigi abyrgð er við tok. ef h*ann* getr qvið þan*n*. at h*ann* feri s*v*a með se*m* h*ann* atti. Ef fe þ*at* verþr þióf stolit er byskop atti. oe er sa aþili þ*ei*rrar sakar. er fe þ*at* hafþi at varþveita. enda er rett at sa soki v*m* er byskop vill. Rett er man*n*i at heimta fe byskops. þ*ar* er h*ann* byþr v*m*. þott h*ann* seli eigi sok i hond maNi. (S. 8, a.) Eigi þarf þ*ar* vatt orð ti*l* nema vili. hv*er*gi a fe at taka fra kirkio þott tiþir se f*ra* teknar. nema þ*ar* er byskvp lofar. oc land eigandi. oc sa er ti*l* gaf. eþa erfingi h*ans*. þar a bravt at taka ef þ*ei*r verþa a sattir. en*n* hvergi annars staþaR.

6. p*r*e*s*ta þattr

[a] Prestar eigv at taka ser logheimili at fardogvm. enda er þei*m* rett at þ*ei*r taki siþarr allt til logleiþar. þ*ei*rrar er verþr drottins dagin*n*. er þvátt dagin*n* næsta aþr lifa viij. vikvr svmars. Prestr sa er þing hef*ir*. a at segia ti*l* logheimilis sins a leið. ef h*ann* segir eigi ti*l* logheimilis sins aleið. oe er h*ann* skyldr at segia heimilis buum sinum .v. ti*l*. Ef h*ann* segir eigi ti*l*. eþ*a* tekr h*ann* s*er* eigi logheimili. at .viij. vievm sumars. oc verþr h*ann* vtl*agr* v*m* þ*at* iij. morkvm. enda er rett at stefna ho*n*v*m* at þ*ess* bvanda. er hin*n* vill er sækir. þ*ei*rra er h*ann* hef*ir* kirkio haft i þingvm þav misseri. Sa a sok er vill. Prestar

a) = A. M., c. 15.

1) *Efter disse Ord findes i Slutningen af Linien og i Begyndelsen af den følgende Linie et ubeskrevet Rum, svarende til omtrent 11 à 13 Bogstaver. Ved at sammenholde Stedet med andre Haandskrifter, synes imidlertid intet at fattes.*

eiga at selia tiþir sinar. oc meta eigi dyrra en*n* at xij. mo*r*kvm alþinga a milli. vi. merkr *sca*l h*ann* taka. vi. alna. avra. en*n* aþrar .vi. slikar sem þ*ar* ganga a skvllda möti. þ*v*i sem þar eigv heraþs men*n*. er p*re*str hefir ser fengit vistar með, þ*at* fe *sca*l p*re*sti gialda i vaurv eþa bv fe. eþa logavrvm öllvm. Ef prestr metr dyrra tiðir sinar en*n* at lavgvm. eþa selr. oc verþr h*ann* sekr v*m* þ*at* .iij. morkvm. enda erat hin*n* skyldr. at gialda h*onv*m meira en*n* logkavp. þott h*ann* hafi dyrra keypt. Þ*ar* er land er s*v*a illt yfi*r* farar. eþa ti*l* farar. oc a byskvp at avka fe tokv p*re*stz ef h*ann* vill. þott þ*at* se meira en*n* lógkavp. Prestr a eigi at syngva fleiri messvr en*n* tvér. Prestr a avngva at syng*va* natt messv. nema iola nott ena (S. 8, b.) fyrstv. vtl*agr* er h*ann* ef h*ann* gerir eigi sva. enda *sca*l eigi kaupa þa messv at h*onv*m. Prestar eigv at v*er*a hlyþnir byskvpi. oc syna h*onv*m bökr sinar oc messv fót. Sa prestr *sca*l syngva messv er byskvp vill. en*n* sa eigi er h*ann* bann*ar* þa þionóstv. Prestar *sc*olo eigi fara meþ svndr gerþir. þér er b*y*sk*op* bannar. oc lata af havGva kampa sina oc skeG. oc lata gera krvnv sina v*m* sin*n* a manaþi. oc hlýþa byskvpi at öllv. Ef prestr vill eigi h*af*a þ*at* er byskvp býþr. oc v*er*þr h*ann* sekr v*m* þ*at* .iij. morkv*m*. oc a b*y*sk*o*p sök þa. oc *sca*l sok þa sækia at presta dómi a alþingi. oc nefna presta .xij. i dóm þan*n*. oc segia þar sok sina fram*m* a hendr h*onv*m. oc *sca*l byskvp bera sialfr qvið v*m* þ*at* mal. oc prestar .ij. með honvm. oc *sca*l eiþlavst sækia þa sok. Ef prestr verþr sannr at savk. oc a dómr at dæma á hond. h*onv*m .iij. merkr. at giallda byskvpi. miþvikv dag i mitt þing. á þingi. i bvanda kirkiv garþi. annat sumarit eptir. ef eigi kemr fe fram*m*. oc *sca*l sekia se*m* an*nat* do*m* rof. Ef prestar koma vt hingat ti*l* landz. þe*i*r er fýrr h*af*a vt her verit. oc byskvp lofaþi þeim at veita tíþir. oc er mavNv*m*

rett. at kavpa tiþir at þeim. lengr er *þeir* *hafa* synt byskopi. bækr sinar oc messv fót. eþa þeim presti er *byskop* byþr *vm*. Ef vtlendir prestar koma vt hingat. *þeir* er eigi *hafa* her fyʀ verit. oc *scal* eigi tiþir at þeim kaupa. oc eigi *scolo* *þeir* skira born. nema *sva* se sivkt at ölærþir meɴ ætti at skira. heldr *scolo* *þeir* seira *enn* ölærþir *menn*. ef eigi nair avþr*vm* presti. þa er rett at kavpa tiþir at þeim. ef *þeir* *hafa* rit oc innsigli byskvps. oc vitni .ij. *manna* *þeirra* er hia *voro* vígslv *hans*. oc segia orð byskvps. þav at rett se mavɴvm. at (s. 9, a.) þicia alla þionostv at honum. Ef byskvpar koma vt hingat *til* landz eþ*a* prestar. *þeir* er eigi erv lærþir. a latinv tungv. huartz *þeir* erv hermskir eþa girskir. oc er mavn*n*vm rett at hlyþa tiþvm *hans* ef *menn* vilia. Eigi *scal* kavpa tiþir at þeim. oc aungva þionostv at þeim þicia. Ef *maþr* létr *þann* *byskop* vigia kirkiv eþa byskopa born. er eigi ero latinv lærþir. oc verþr *hann* sekr *vm* *þat* .iij. morkvm. við þeɴa *byskop* er her er aþr. enda *scal* sia taka vigslo kavpit. Sva *scal* kirkivr vigia. oc byskopa born. sem ecei se aþr at gort. þott *þeir* hafi y*fir* sungit. er eigi erv a latinv tungu lærþiʀ.

7.

[a] Men*n* *scolo* trva a ein*n* ɢvð oc ahelga meɴ *hans*. oc blota eigi heiþnar vættir. þa blöt*ar* *hann* heiþn*ar* vættir. ef *hann* signir fe sitt oþrvm en*n* ɢvþi. eþa helgvm mavn*n*vm *hans*. Ef maðr blotar heiþnar vættir. oc uarþar *þat* *fiorhavgs* ɢar*þ*. Ef *maþr* ferr með galldra eþa gørningar. eþa fiolkýngi. þa ferr *hann* með fiolkyngi. ef *hann* qneðr *þat* eþa kennir. eþa lætr queða. at ser eþa at fe sinv. *þat* varþ*ar* h*onv*m *fiorbavgs* ɢar*þ*.

---

a) = A. M., c. 16.

oc *scal* h*onvm* heiman stefna. oc sækia *við* .xij.^tar^ qvið. Ef m*aþ*r ferr með fordæs skap. *þat* varþ*ar* *scogGang*. *þat* ero fordæs skapir. ef m*aþ*r gérir i orðvm sinvm. eþa fiolkyngi sott eþa bana. fe eþ*a* mavnnv*m*. *þat* *scal* sekia *við* .xij.^tar^ qvið. Men*n* *scolo* eigi fara m*e*þ steina. eþa magna þa ti*l* þ*ess* at binda á menn eþa a fé man*n*a. Ef meN trva a steina ti*l* heilindis *ser*. eþa fé. oc varþ*ar* fiorb*avgs* *Garþ*. Scalat m*aþ*r eiga fé öborit. ef m*aþ*r a fe o borit. oc letr-o merkt ganga. ti*l* þ*ess* at *hann* trvir aþ*at* heldr en*n* *a* an*n*at fe. eþa ferr m*e*þ hindr vitni necevers kyns. oc varþ*ar* h*onvm* fiorb*avgs* *Garþ*. (S. 9, b.) Ef m*aþ*r gengr berserks gang. oc varþ*ar* h*onvm* *þat* fiorb*avgs* *Garþ*. oc *sva* varþ*ar* kavrlvm þeim er hia ero staddir. nema þeir hefti h*ann* at. þa varþar aungvm þ*ei*rra. ef þ*ei*r vinna heftan h*ann* at. en*n* ef optaR kemr at. v*a*rþ*ar* fiorb*avgs* *Garþ*.

8. v*m* d r o t t *i* n s d a g a h a l d

[a] Uær skolvm halda drottins dag. in*n* .vij. hvern. *sva* at þa *scal* ecei vinna. nema *þat* er nv mvn ek telia. Men*n* eigv at reka bv fe sitt heim oc heiman. oc eigo konur at heimta nyt af þvi. oc bera heim hvart sem *scal*. at men*n* beri heim. eþa feria a skipi. eþa a hr*ossi*. ef votn ganga a millv*m* boiar oc stoþols. oc eigv konur at *gera* ti*l* nyt þa. Þ*at* er mællt ef eldr kemr i h*vs* manz. eþa í andvirki hvertki sem er. eþa ganga vótn at eþa skriþvr. eþa of viþri. ahveriga lvnd er þ*ei*r hlvtir vilia meiþa fe manz. oc *scal* h*ann* *sva* biarga allri biorg *við* skaþa sem þa at rvmheilagt sé. Ef fe manz verþr sivct. i haga úti. oc er h*onvm* rett. at reiþa heim ef *þat* hefir þa helldr líf. enda

a) = A. M., c. 17.

er honvm rett af at lata *þat* fé. oc gera *til* sem þa at rvmheilagt væri. Maþr á at fara forv*m* sinv*m* drottins dag. oc a hve*rr* þe*ir*ra at hafa halfa vett sin*n*a fata. oc a engi þe*ir*ra oþrv*m* at veita. þott ann*ar* hafi meiri fot en*n* annaʀ min*n*i. þeim er rett at b*er*a a sialfvm ser. eþa fara a skipi. eþa bera a hrossi. Maðr a oc at fara með gavngv m*an*na fót drottins dag. þott *þat* vegi meira. en*n* halfa vétt. Maþr á oc at fara meþ þing fot sin. oc meþ mat. þott meira vegi en*n* halfa vett. *þat* er h*an*n skal a alþingi hafa. Rett er at hafa halfa vett narnings v*m* fram ef h*an*n vill. (s. 10, a.) Ef m*aþ*r hefir meiri klyfiar. enda kemr h*an*n þvátt dag. oc er bvandi skylldr. at ala þa v*m* helgina. Sva sc*o*lo þe*ir* *til* skipa. at maþr hafi at varþveita klyfia hros eitt. eþa .ij. men*n* .iij. ef sva gegnir heldr. Bvandi er skýlldr at ala þing meɴ iafn m*ar*ga hiv*m*. þa er f*yr*stir koma. oc f*ar*a *til* avndverz þings. oc at þing. lavsnv*m* af þingi. Vtl*agr* er bvaɴdi ef h*an*n syniar. iij. morkv*m*. oc a sa sok er vist*ar* er syniat. oc er rett þa at stefna þegar. oc q*ue*þ*ia* bv*a* .v. a þingi. Maɴi er rett. at f*ar*a þott drottins dagr se *til* sels. með byttvr. eþa með sleþa. eþa með andvirki sitt. þott *þat* vegi meira en*n* halfa vett. hv*er*tki er er. þess er h*an*n þarf igegn at hafa skrvþi þvi er h*an*n vill or selinv føra. eptir helgina. Manni er rett at fara þott drottins dagr se. á reka strandir. eþa í skoga ef h*an*n a með andvirci sitt. *þat* er h*an*n þarf i gegn at hafa viþi eþa kolvm. þeim sem h*an*n vill heim føra eptir helgina. Sva sc*o*lo þe*ir* *til* ætla at þe*ir* hafi eigi fleiri hross. en*n* maðr hafi eitt i togi. Eigi varþar at hestar renni eptir lavs*ir*. Föt er rett at. þvrka vti. þott drottins dagr sé. eþa vorv. ef meɴ ero navð staddir at. ber er oc rett at lesa. oc heim at hafa. eigi meira en*n* meɴ hafi i hondvm s*er*. Þar er maðr førir bv sitt i fardogvm drottins dag. þa er h*on*vm

rett. at reka malnýtv sina. ti*l þess* beiar er h*ann* sc*a*l bva a þav misseri. eigi sc*a*l þa feria yfir vötn eþa reiþa. Ef maþr fiþr savð i rett vm havst. oc er h*onvm* rett at fara heim með. hvartz (s. 10, b.) h*ann* vill. at reiþa. eþa fara an*n*an veg meþ. Ef maþr kavpir gelld fe a havst. oc er h*onvm* rett at reka heim. oc með fara. þot*t* drottins dagr se. h*ann* sc*a*l eigi feria v*m* votn. eða reiþa. Ef meɴ koma af hafi. oc erv meɴ sva staddir. at mavɴvm se haski eþa fe þ*ei*rra. eþa þott meɴ feri farma her f*yrir* land fram*m*. oc er rett. at hrioþa skip oc bera farm af. þott drottins dagr se ef þeim þyckir fe eþa skip i haska nocorv*m*. Hverr maþr þ*ei*rra er þ*a*r v*a*r. sc*a*l hafa gefit a .vij. notto*m* env*m* næstvm. f*ra* þ*vi* er þ*ei*r rvddv skip*it*. öln vaþmals. eþa vllar reyfi. þ*ei*rra er .vi. geri hespv. gefa þeim moɴvm er sva litit fe eigv. at eigi gialda þingfarar kavp. Sekr er maþr v*m* .iij. morkum. ef h*ann* gefr eigi. sa a sok er vill. Maþr a oc at fiskia drottins dag. eþa messv dag. eþa veiþa aɴat ef h*ann* vill. H*ann* sc*a*l hafa messv vm morginiɴ aþr. oc lata eigi ueiþina standa f*yrir* tiþa sóeniɴi. Ef h*ann* hagar annan veg. oc verþr h*ann* vtl*agr* vm þ*at* .iij. morkvm. Ef m*aþ*r fiɴr reka tre af skipi. oc er h*onvm* rett upp at leggia. Ef tre er meira. eɴ h*ann* megi vp*p* lecia. oc sc*a*l h*ann* eigi hocva i svndr. Rett er honv*m* at flytia at landi. oc gefa af in*n* .v.[a] hlvt. Ef m*aþ*r fiðr reka tre a fiorv sinni. oc a h*ann* vpp at velta þott drottins dagr se. ör fleþar mali. Ef h*ann* ma eigi vpp koma. oc a h*ann* þa at marka tre. Eigi sc*a*l h*ann* isvndr havcva. h*ann* eignaz hv*a*rgi er a land kemr. ef h*ann* hefir log mark a lagt. Þ*at* er mellt v*m* drottins daga (s. 11, a.) veiþi alla. oc messv daga veiþi. þ*a*r sc*a*l gefa af[1] inn .v.[2] hlvt. oc hafa gefit a .vij. nottv*m* envm næstvm.

---

[1]) *I Haandskriftet:* gefa af gefa. *Det sidste* gefa *er udeladt som overflödigt.*
[2]) *Tilföiet, som nødvendigt, i Overensstemmelse med andre analoge Bestemmelser.*

fra þvi er veitt er. *þat* *sca*l gefa innan hreps mauɴvm. þeim er eigi gegna þingfarar kaupi. Ef *ma*ðr gefr eigi sva. oc verþr *hann* sekr vm *þat* .iij. morkvm. sa a sok er vill. Ef maðr feʀ for sin*n*i. drottins dag. oc kemr *hann* at *þar* er løghlið er aptr bøtt. oc a *hann* at briota vpp þott heilagt se. Hiɴ er vtl*agr* er hlið bøtti.

9. lavg*a*r daga halld

[a] Uer scolom hallda lavgar dag iɴ .vij. hvern nón helgaɴ sa er næst drottins degi f*y*rir. þa *sca*l ecki vinna vpp f*ra* eýkt. nema *þat* er nv mvn ec telia. *Þat* a at uinna allt er drottins dag a at viɴa. þa er eykt er v́t svðrs ætt er deilld i þriþiunga. oc hefir solin gengna [1] .ij. hlvti. en*n* ciɴ ö gengiɴ. Ef meɴ lata fe af þvatt dag. oc *sca*l borit af skinni f*yrir* eykt. þa eigv meɴ at saxa vm aptaniɴ. oc skera mør. oc g*er*a mat til. þaɴ er v*m* helgina þarf at h*af*a. þott sva se ti*l* ætlat at noceot gangi af oc varþar *þat* eigi við løg. Ef meɴ viɴa a eykt þvatt dag. oc verþa þe*ir* vtl*agir* .iij. mørkvm. oc *sca*l bvanda f*yr*st sekia ef *hann* hefir i verki v*er*it. Ef griþ meɴ hafa i verki verit. oc skulldar meɴ. eþa þrælar. oc a frelsinga f*yr*st at sækia. Ef þe*ir* hafa vɴit a eykt. oc verþa þe*ir* sott*ir* v*m*. oc v*er*iaz þe*ir* mali ef þe*ir* geta þaɴ q*u*ið. at eigi sæi söl. oc þe*ir* myndi ske*m*r viɴa ef söl sæi. *þat* er oc biarg q*u*iðr ef *þat* ber*r* at atfærsla þe*ir*ra veri s*v*a litil at þe*ir* þerði eigi hei*m* at ganga. f*yrir* of r*ik*i bvandaɴs. oc v*er*þr bvaɴdi *þar* vtl*agr* en*n* eigi þe*ir*. Ef *ma*ðr beʀ (s. 11, b.) klyfiar þvatt dag. oc vill *hann* heim þreyta. oc a *hann* at bera ti*l* *þess* vnz sol er skaft ha. Ef *hann* ma eigi

a) = A. M, c. 18.

1) *I Haandskriftet, ved en Skrivfeil,* gegna.

heim þreyta. oc *scal hann* tekit *hafa ser* gisting aþr söl er i vestri. oc ovan lagðar klyfiar. vtl*agr* er bvandi ef *hann* syniar uist*ar*. Hin*n* *scal* be*ra* klyfiar ti*l* ins næsta boiar aleiþis. oc hiðia *ser* vist*ar*. vtl*agr* er bvandi ef *hann* syniar. Hin*n* *scal* f*ara* ti*l* ins .iij. boiar. oc legia ovan klyfiar þar. oc biðia *ser* vist*ar* oc fata hirðzlv. Ef bvandi syniar ho*nv*m vist*ar*. oc verðr *hann* vtl*agr* vm *þat*. enda abyrgiz *hann* klyfiarnar þott hinn lati ept*ir* ligia *þar*. i týni er atti. Bera a maðr klyfiar af fialli. ef ho*nv*m hef*ir* seinna fariz .en *hann* ætlaþi. þott dogr se log heilvg.

10. lavg*ar* daga halld

Brvð men eigv at be*ra* klyfiar lavgar d*ag*. vnz söl er skaft há. Bvandi er skylldr at ala þa með .v. man. ef brvð gvmi er ifor eþa brvþr. en*n* með .iij. man elligar. vtl*agr* er bvandi ef *hann* syniar þeim vistar. Far men eigv at bera klyfiar lavg*ar* dag. vnz söl er skaft há. Bvandi er skyldr at ala þa. með .v. man. ef styri m*aþ*r er i fór. ella með .iij. man. vtl*agr* er bvandi .iij. m*orkvm*. ef *hann* syniar *þeim* vist*ar*. oc eigv *þeir* sok er vistar er syniat. oc *scal* stefna heiman oc *queþia* ti*l* *bva* .v. aþ*ingi*. Þeir bvendr erv við man*na* elþi skyld*ir*. er gegna eiga þingfarar kavpi. en eigi *þeir* er mina fe eigv. Þeim mani er rett. er með goð orð ferr. ti*l* várþings. þott meir se en eykt. at bera klyfiar. eþa f*ara* a skipi. oc *sva* þing heyiundum ollv*m*. *þeim* er ti*l* avndverz þings f*ara*. fot sín oc tiolld oc mat eigv *þeir* at h*afa*. hafa a m*aþ*r halfa vétt v*a*rnings. v*m* fr*am* ef *hann* vill. Bvandi er skyldr at ala þa men v*m* nott er ti*l* varþings fara (S. 12, a.) oc ala halfv færi en*n* hiv. þa er þingheyiendr co*ma*. Goþi *scal* eigi siþarr koma ti*l* varþings. en*n* *hann* hafi tialldat bvð sina lavgar dag f*yrr* en söl se scaft há. oc er buinn at ganga ti*l* þing helgi.

vtl*agr* er h*ann* ef h*ann* viɴr lengr. Þa er skapt há söl. ef maðr stendr i fiorv. þ*ar* er mætiz siór. oc land at half follnvm sǽ. oc mætti h*ann* sia i haf vt þa er sol gengr at uatni. enda syniz h*onvm* sva. ef spiót væri sett vnd*ir* sölna. þ*at* er maðr mætti taka hendi ti*l* fals. at oddriɴ tæki vnd*ir* solna. en*n* spiotz skaptz haliɴ a sió niðr. ef i heiþi mætti sia. Ef maþr viþr drottins dag. eþa lavgar dag ept*ir* eykt. eþa lög helgan dag. fleira eɴ nv er ti*l* talit. oc verðr h*ann* vtl*agr* vm þ*at* .iij. m*orkvm*. oc a sa sok er vill. Sok þ*eir*ri sc*a*l stefna heiman. oc q*ueþia* ti*l* heimilis bva .v. aþingi þ*ess* manz er sottr er. Sva sc*a*l nottina halda f*yrir* lög helgan dag sem dagiɴ ept*ir*. Ef rumheilagt er ept*ir* helgan dag. oc er h*onvm* rett at fara ti*l* syslv sinnar en*n* efra hlut nætr.

11. v*m* jola halld

[a] Jola helgi eigvm v*er* at halda. alande her. þ*at* erv dagar .xiij. þar sc*a*l halda iola dag in*n* f*yr*sta. oc en*n* .viij. oc in*n* .xiij. sem paska dag. in*n* f*yr*sta. oc annan dag iola oc en*n* .iij. oc iɴ iiij. þa sc*a*l halda sem drottins dag. at öllv annars nema at þ*vi*. þa er rett at moka undan fe sinv. en .iij. dag iola oc in*n* .iiij. hvarn sem vill. Eɴ meþal daga alla vm iól. er rett at moka vndan fe oc reiþa a voll. þaɴ lvta vallar er nerr er fiosi. ef h*ann* hefir eyki ti*l*. oc vellta þ*ar* af. Ef m*aþ*r dregr myki ýt. oc hefir eigi eyk ti*l*. oc sc*a*l þa fora i havg. þ*at* eigv meɴ oc at viɴa meþals daga vm iöl. at slatra oc lata (s. 12, b.) af fe þ*at* er vm iol þarf at hafa. oc heita mvngát oc reiða anduirki. hey þ*at* er skylt er. Ef honv*m* þyecir þ*at* hagligra at gefa eɴ hitt er aþr er heima. enda hafi þ*eir* eigi eyki ti*l*

a) = A. M. c. 19.

fengit *fyrir* iol. Eigi a *hann* meira for verk at reiþa heýs en*n* vel vinni vm iol.

12. v*m* pacha helgi

[a] PAska helgi eigvm ver at hallda. þ*at* erv dagar .iiij. pascha dag inn *fyr*sta. *hann* s*co*lom ver hallda sem iola dag iN *fyr*sta. eN annan dag pascha oc iN .iij. oc mið vikv dag. þa scolom ver hallda sem drottins dag. En fra pascha deginv*m* *fyr*sta s*co*lo vera vikvr .v. ti*l* drottins dags þ*ess* er gangdaga vika hefzk vpþ eptir. Annan dag vikv i gangdogo*m*. oc inn .iij. oc miðvikv dag. s*co*lom v*er* halda sem lavgar dag. eN fasta ein mælt. þ*eir* meN ti*l* þess erv talþir. Rett er at h*a*f*a* hvitan mat v*m* nott ef vill. Ef berr á aNan dag vikv. eþa iN .iij. i gangdogv*m*. philippvs messv oc iacobs. eþa crucis meso. eþa kirkiv dag. oc er rett at eta tvi mællt oc eigi kiot. Ef berr a miðvikv dag i gangdogv*m* messv dagana. oc s*ca*l fasta sem aþr. En .v. dagr vikv i gangdogvm er vp*p*stignin*g*a*r* dagr. *hann* scolom v*er* hallda sem pascha dag. Fra pascha deginum *fyr*sta. scolo v*er*a vikvr .vij. ti*l* drottins dags ihvita dogvm. þ*a*r er vika heil a millum oc gangdaga vikv. Lavgar dag *fyrir* huita daga er moNvm skylt at fasta dag fostv. [b] Drottins dag i hvita dogo*m*. s*ca*l halda sem pascha d*ag*. annan d*ag* vikv oc .iij. dag. scolom v*er* halda sem drottins dag. Miþvikv dag er moNv*m* rett at b*er*a klyfiar. ef meN fora bv sín oc f*er*ia f*a*rma. oc vorv sina til skips. reka fe sitt iafrétt. *oc* klipp*a* savði.

---

a) = A. M, c. 20.
b) = A. M., c. 21.

13.

(s. 13, a.) [a] Messv daga eigum *ver* at halda logtekna. þa er nv mvn ec telia. Fra envm .xiij. degi iola erv nætr .vij. ti*l* ins .viij. dags. f*ra* envm .xiij. Þa erv .viij. nætr ti*l* agnes messv. þa erv .iiij. n*ætr* ti*l* pals messv. oc er þar eigi fasta f*yrir*. Þ*aþ*an ero .vij. nætr ti*l* brigidar messv. þ*ar* er eigi fasta f*yrir*. þa er ein nótt ti*l* mariv messv. þa erv .xx. nætr ti*l* pettars m*essv*. oc eigi fasta f*yrir*. þa erv .ij. nétr ti*l* mathias m*esso*. oc fasta f*yrir* dag oc nott. Þa erv .xvi. ti*l* gregorivs m*essv*. xvij. ef hlavp ár er. ix. n*ætr* ti*l* benedictus m*essv*. iiij. ti*l* mariv m*esso*. þa er einni nott. miþr en .xxx. ti*l* joh*annes* m*esso*. þa erv .ij. nætr ti*l* gangdags ins eina. H*ann* scolom *ver* halda sem þvatt dag. oc fasta. nema h*ann* beri a pascha vikv. eþa kirkiv dag. þa er rett at h*af*a tvimællt oc eigi kiot. en*n* ef a pascha vikv berr. þa er rét*t* at eta kiot. ef vill. þ*aþ*an erv .vi. nætr ti*l* philippus m*essv*. oc iacobs. þ*ar* er eigi fasta f*yrir*. þa erv .ij. n*ætr* ti*l* ervcis m*esso*. oc eigi fasta f*yrir*. vij. nætr ins fiorþa tigar ti*l* kolvmba m*esso*. oc eigi fasta f*yrir*. xv. n*ætr* ti*l* ioh*annes* m*esso*. oc f*asta* f*yrir* .ij. dégr. v. n*ætr* ti*l* pettars *messo*. oc f*asta* f*yrir* .ij. dégr. ix. n*ætr* ti*l* selia manna m*esso* oc eigi f*asta* f*yrir*. xvij. n*ætr* ti*l* iacobs messv oc f*asta* f*yrir* dag oc nótt. iiij. n*ætr* ti*l* olafs m*essv* oc f*asta* f*yrir* dag oc nott. xij. n*ætr* ti*l* laurentivs m*essv* oc f*asta* f*yrir* dag oc n*ott*. v. n*ætr* ti*l* mariv m*esso* oc f*asta* f*yrir* dag oc no*tt*. ix. n*ætr* ti*l* bartholomeus m*esso*. oc f*asta* f*yrir* dag oc n*ott*. xv. n*ætr* ti*l* mariv m*esso* oc eigi f*asta* f*yrir*. vi. n*ætr* ti*l* crucis m*esso*. oc eigi f*asta* f*yrir*. vij. n*ætr* ti*l* mathevs m*esso* oc f*asta* f*yrir* dag oc n*ott*. viij. n*ætr* ti*l* michials m*esso* oc f*asta*

a) = A. M., c. 22.

f*yrir* dag oc n*ott*. eiᴎi nott miþr cᴎ .xxx. ti*l* simons m*esso* oc ivdas. oc f*asta* f*yrir* d*ag* oc n*ott*. (s. 13, b.) iiij. n*ætr* ti*l* allra heilagra m*esso*. oc f*asta* f*yrir* dag oc nott. nema a aᴎan dag uikv beri. þa sc*al* fasta fostv nott ena nestv aþr. oc sc*al* bvandi gefa nattverð hiona siᴎa. þe*ir*ra er ti*l* log fostv erv skyld. innan hreps mauᴎvm. þei*m* er eigi gegna þiɴᴄfarar kaupi. oc imbro natta verð tueᴄia. Hueʀ buandi er skylldr at gefa .iij. natta uerð hiona siᴎa. oc gefa eigi fiska nattverð. oc sc*o*lo hreps mᴇᴎ. skipta matgiofum þeim a haustit a samquamum. Fra allra heilag*ra* m*esso* ero netr. x. ti*l* marteins m*esso* oc eigi f*asta* f*yrir*. xi. n*ætr* ti*l* cecilio m*esso* oc er þ*ar* dag fasta f*yrir*. ef hon stendr a fostv degi. i. nott ti*l* clemens m*esso* oc eigi f*asta* f*yrir*. vij. n*ætr* ti*l* ᴀndreas m*esso*. oc f*asta* f*yrir* dag oc nott. vi. n*ætr* ti*l* ɴicholas m*esso* oc fasta f*yrir* dag *oc* n*ott*. i. nott ti*l* ambrosius m*esso*. iij. n*ætr* ti*l* ᴍagn*vs* m*esso*. viij. n*ætr* ti*l* thomas m*esso* oc f*asta* f*yrir* dag oc n*ott*. þa*þ*an erv .ij. n*ætr* ti*l* thorlaks m*esso* oc vatn fasta f*yrir* dag oc n*ott*. ho*n* verþr eiᴎi nott f*yrir* iol.

14. v*m* hatiða halld

[a] Fimtan ero þe*ir* dagar a .xij. manoþv*m*. er mᴇᴎ sc*o*lo eigi fleira ueiþa eᴎ [1] nv mv*n* ek telia. Hvita biorn eigv mᴇᴎ at taka. oc g*er*a heima*n* for ti*l*. oc á sa biorn er f*yr*str kemr a bana sari. hv*er*gi er land á. nema þrælar ueiþi eþa skvlld*ar* mᴇᴎ. þa a sa er fe atti at þei*m* mavᴎv*m*. Rösmhval [2] eigv mᴇᴎ at veiþa. oc a halfa*n*. sa er ueiþir.

a) = A. M, c. 23.

1) *Istedenfor dette Ord synes först at være blevet skrevet* at, *hvilket derefter er blevet forandret.*

2) *Bogstaverne* hv *i dette Ord ere skrevne over Linien, muligen med en yngre Haandskrift.*

en*n* halfan hin*n* er land a. Reka hval eigv meN at flytia. oc festa. oc skera ef eigi v*m* fest*ir*. Ef landgangr ver*þ*r at fiskv*m*. oc scolo meN taka. Þa er landgangr at. ef meN havGva havGiarnv*m* eþa taka hondv*m*. Eigi sc*a*l net h*a*fa viþ ne avngla. Fogla eigv meN at veiþa (S. 14 a.) fiaþr sára ef hondvm ma taka. Gefa sc*a*l af iN fimta lvt sem af annaRi d*r*ottins daga veiþi. Jola dag iN f*y*rsta eigv meN sva at veiþa sem nv er talit. oc eigi fleira. oc iN .viij. oc iN .xiij. oc pascha d*ag* iN f*y*rsta. vppstigningar d*ag* oc hvítz svNv dag. mariv mesvr .iiij. oc allraheilag*ra* m*ess*o oc ioh*annes* m*ess*o. pettars m*ess*o oc pals. v*m* sumar oc kirkiv d*ag* oc thorlaks m*ess*o. EN drottins daga alla aþra oc messv daga. oc verþr eitt hald a ollum oþrv*m*.

15. la*n*ga.fösto halld

[a] LAnga fostv eigv*m* v*er* at hallda. þ*at* erv .vij. vic*vr*. drottins dag þaN scolo v*er* ganga i fostv. sem vp*p* er sagt a þingv*m* oc a leiþv*m*. Þa er m*aþ*r gengr ifostv. þa sc*a*l eta kiot f*yrir* miþia nott. eN þa sc*a*l eigi eta kiot. a þeim vikv*m* .vij. f*yrr* eN sol reNr a fioll [1] pascha dag. ANan dag vikv iN f*y*rsta i langa fostv. oc iN .iij. er rett at h*a*fa tvi mælt. oc eigi kiot. eN alla daga aþra þ*aþ*an fra. ti*l* pascha nema drotti*n*s daga þa sc*a*l fasta. xj. erv nætr þær. er logskylld*a*r erv at fasta i langa f*ostv*. Fostv notr .vij. oc miþvikv nott in f*y*rsta. oc in efsta. oc miþvikv nott i ymb*ro* dogv*m*. oc þvátt nött. [b] Jola fostv eigv*m* v*er* at hallda. ver scolom taka ti*l* annan dag vikv [2] at varna við kiotvi. þaN

a) = A. M., c. 27.
b) = A. M., c. 28.

1) *Skrevet* violl.
2) *Ordene* annan dag viku *ere først udeglemte men derefter skrevne ovenfor Linien.*

er drottins dagar verþa .iij. á millvm oc iola. dags ins *fyrsta*. þa *scal* eigi eta kiot a *þeirri* stvndav. nema drottins daga oc messv daga logtekna. Fostv daga eigv*m* *ver* at fasta i iola *fostv*. oc næternar. oc iɴ næsta dag iolv*m* *fyrir*. dag *fostv*. oc *fyrir* iɴ .xiij. dag. [a] Jmbro daga eigv*m* *ver* at hallda .xij. at favstv a .xij. manoþv*m*. (S. 14, b.) oc næternar. Jmbrv daga *scolo* *ver* hallda á aɴaʀi vikv fostv. oc a hvita daga vikv. Rett er at *hafa* hvitan mat þvatt nott i imbro dogvm þeim a hvita dogv*m* verþa. Sva *scolom* *ver* hallda imbro dogv*m* *fyrir* iol. oc *fyrir* michials messv. sem upp er sagt a þingi oc a leiþum.

16. v*m* fösto tiðir

[b] Um langa fostv oc vm imbro daga oc favstv daga alla oc þvatt dag *fyrir* hvita daga. þa varþar maɴi *fiorbavgs* ɢ*arþ*. ef kiot etr. eɴ v*m* allar fostv tiþir aþrar. oc verþr maþr vtl*agr* .iij. morkvm. þott h*ann* eti kiot. oc a sa sakar þær er vill. Vtl*agr* verþr a valt sa m*aþ*r er ti*l* fostv er taliðr ef h*ann* hefir hvitan mat. þa er logfasta er annan eɴ kiot. oc *scal* stefna heiman oc queðia ti*l* heimil*is* bva a þingi þ*ess* manz er sottr er. ix. ti*l* *fiorbavgs* sakaɴa. eɴ .v. ti*l* vtlagar sakaɴa. [c] Ef m*aþ*r verþr sva staddr. i v́t eyivm v*m* langa *fostv*. at h*ann* hefir engi annan mat eɴ kiot. oc *scal* h*ann* helldr [1] eta eɴ fara aundv siɴi. *fyrir* mat leysi. h*ann* *scal* eigi eta imbro daga kiot. eþa fostav daga. Sva *scal* h*ann* eta at h*ann* ali avnd sina við. eɴ eigi *scal* h*ann* hyldazk á. Gengit *scal* h*ann* *hafa* ti*l* skript*ar* við kenni maɴ a .vij. nottv*m* env*m* nestv*m*. er h*ann* kemr vr eýivɴi. Þ*at* er

a) = A. M., c. 29.
b) = A. M., c. 30.
c) = A. M., c. 31.

1) *Rettelse for* helld.

kiot er meɴ lata af navt eþa fær sauði. oc geitr. oc svín. Ef svín kemr a ros·kiot oc *scal* *hann* ala .iij. manvþr oc fella holld af. eɴ feita aþra. iij. Ef svín kemr a manz hræ. oc *scal* ala .vi. manvþr.[1] oc fella holld af. (s. 15, a.) ef hylldz hefir á. eɴ feita aþra .vi. manvðr þa er rett at nýta svín. Biorn eigv m*e*ɴ at veiþa oc nýta hvart sem er viþbiorn eþa hvitabiorn. oc ravð dýre. hiort oc hrein. *þat* *sca*l eta þa er kiot ætt er. Rosm hval oc sel *sca*l eta a þeim tiðum at eins er kiot ætt er. Fogla eigv meɴ at æta. þa er a vatni fliota. Klö fogla *sco*lo m*e*ɴ eigi nýta. þa er hræ klo er á. Örnv oc hrafna eþa vali. eþa smyrla. rett er at eta hesn oc rivpur. *þa*r ero.eɢ æ̣t vndan þeim fvglvm er foglar ero ætir. A þeim tiþvm *sca*l eɢ eta er m*e*ɴ eta hvitan mat. [a] kvikfe eigv meɴ at nyta. *þat* er sialfir lata af. þo er rett at nyta þott eigi lati sialfir af. ef m*aþ*r veit hvat verþr. hvart sem fersk i vavtnv*m*. eþa drepa skriþvr. eþa hriþir. eþa hvatki er þ*v*i verþr. þes er m*aþ*r veit. þa *sca*l *þat* fe nýta nema svidda verþi. oc gefa af iɴ .v. lvt af ollv fe nema m*aþ*r sǽfi. Hafa gefit a .vij. nottvm envm næstvm. *þaþ*an f*ra* er fe fór af. innan hrepsmavɴv*m* þeim er eigi eigv þingfarar[2] kavpi at gegna. Sekr er h*ann* v*m* .iij. morkv*m* ef h*ann* gefr eigi sva. Kalf *sca*l ala .iij. netr. þo er rett at nýta h*ann*. þott h*ann* se f*yrr* skorinn. ef h*on*vm er matr gefinn. oc gefa af in*n* .v. lvt. *þat* fe er eigi ætt. er m*aþ*r veit at manz bani verþr. Ros eigv meɴ eigi at eta oc hvnda. oc melracca. oc kottv. oc en engi kló dýr. oc eigi hræ fogla. Ef m*aþ*r etr þav dýr. er f*ra* erv skilð.

---

a) = A. M., c. 32.

1) *Synes først at være blevet skrevet* manoþr, *men derefter med samme Haand forandret.*

2) *Rettelse for* þingfar.

oc *varþar* honvm *þat* fiorbavgs *garþ*. (s. 15, b.) [a] Þeim manni er skyllt. at fasta lavgfavst*vr* er h*ann* er .xii. vetra gamall at svmar malum aþr. eigi s*cal* h*onvm* vetr telia ef h*ann* er sva aliN at neccver nott er af vetri. Maþr a at halda logfostv sinni. vnz h*ann* er siavtavgr. heill maþr a at fasta log fostv. en*n* eigi sa er sivkr er. Yngri m*aþ*r eN .xii. vetra. eN ellri eN siav togr. era skylldr at fasta nema vili. konv þ*ei*rri er eigi skylt at fasta. er. barn hef*ir* kvikt iq*ui*þi. kona sv er eigi ti*l* faustv talit. er barn hefir abriosti. ena f*y*rstv langa favstv. h*a*fa a hon barn a briosti ti*l* enn*ar* .iij. langa fostv. eigi s*cal* þ*at* lengr standa f*yrir* logfavstv þ*ei*rra. eN eina föstv. Jafn skyllt er þeim mavNvm at varna við kiotvi a fostv tiþvm. sem hinvm er ti*l* fostv erv talþir.[1] Sa m*aþ*r er varðveitir in*n* vnga maN. eþa in*n* ovitra. oc létr h*ann* eta kiot a faustv tiþvm. eþa ö æti. þott eigi se fostv tiþir. oc varþar h*onvm* sva við log sem h*ann* æti sialfr. eN ecci hinum er etr. ef h*ann* atti eigi vit ti*l* at sia við. Ef m*aþ*r berr i mat manz. þ*at* er eigi er ætt. oc vill h*ann* gera ti*l* haþung*ar* honum. oc *varþar* h*onvm* *fiorbavgs* *garþ*. eN ecci hinv*m* er etr.

17. v*m* föstu tiþer

[b] SEto mavnnu*m* er skylt at fasta v*m* engi v*er*k. oc eigi verk mavNv*m*. þeim er i engi v*er*ki erv. oc eigi þeim maNi er smala rekr heim. oc eigi þeim er avNvngs v*er*e viþr. f*yrir* bve m*anz*. Þ*at* erv avNongs verk. ef m*aþ*r viþr hv*er*n dag þ*at* er bvandi vill. Eigi s*cal* setv maðr lavpa ti*l* verks ef h*ann* skylldi fasta. ti*l* þ*ess*. (s. 16, a) at h*ann* scyli þa heldr matazk eN aþr. Saman kemr lavgfasta með

a) = A. M., c. 33.
b) = A. M., c. 34.

1) *Rettelse for Membranens:* er eigi erv til fostv talþir, *hvilken Læsemaade vilde forstyrre Sætningens Mening, og derfor udentvivl bör tilskrives en Afskriverfeil.*

ollvm monvm. þa er imbro daga uika hefzk vpp a havst. vnz liþr pettars messo a sumar. Sa maþr er hann scal fasta. hann scal hafa etit mat sin fyrir miþia nott. þa er hann fastar vm daginn eptir. oc mataz eigi aþr liðr nón. Sva scal oc næternar varna við kiotvi. þer er log skylt er at fasta sem vm dagin. þa scal nott vera a haust. oc a vetr er eigi ma sia dag. oc veri hann þar. er hann mætti sia í haf vt i veþri skylavsv. þa scal nott vera a sumar er sol gengr vm norþr ætt. þat er norþr ætt. er sol er komin i becia ætt norðrs oc vt norþrs. oc til þess vnz hon er komin i becia ætt nordrs oc lannorþrs. Þa er maþr fastar vm nott scal hann hafa þurran [1] mat. þat er þvn matr. gras oc alldin. oc iarþar avoxtr allr. þat a maþr oc at eta. ef hann fastar. fiska allz kyns. oc hvala. aþra en rosmal oc sel. þat scal eta þa er kiot ætt er. Ros hval scal eigi eta. oc ná hval. oc ravþ kembing. [a] Þat er mælt vm sakar þer allar er nv erv talþar i kristina laga þétti at þeim sokvm scal stefna heiman. oc queþia til heimilis bva ix. a þingi þess manz er sottr er. vm skoggangs sakar. oc fiorbavgs sakar. nema maþr hafi stefnt vm fiolkyngi. þar scal queþia til .xij. quiþar. goþa þann er sa er i þingi með er sottr er. en vm .iij. marka sakir oc vtlegðir. þar scal queþia til heimilis bva .v. þess manz er sottr er. Sva settv þeir ketill byskop. oc thorlakr byskop. at raþi ozorar erkibyskops. oc sæmundar oc margra keni (s. 16, b.) mana anarra kristina laga þatt sem nv var tínt oc vpp sagt.

18. nymæli kuanfang manna

[b] Þat var nymeli gort þa er magnvs gizorar son var byskvp orþín. at nv er logskyllt at fasta. nætr þer .viij. er

a) = A. M., c. 35.
b) = A. M., c. 44.

1) *Afskriveren synes først at have skrevet* hvitan, *men derefter forandret dette.*

aþr *voro* eigi log skylld*ar*. ein er iola nott. onnvr pascha nott. iij. f*yrir* vp*p*stigning*ar* dag. iiij. f*yrir* huitz sunnv dag. oc miþuikv nætr .iiij. vm langafostv. þer er eigi *voro* aþr logteknar. Þ*at* v*ar* annat nymæli. at iafna ætt s*ca*l bygia. sifiar oc frændsemi. at .v. maɴi hvartvegia. þ*ar* sem hiúskap*ar* raþv*m* s*ca*l raþa. oc s*ca*l þ*ar* er frendsemi er at .v. maɴi giallda ena meiri tiund. eɴ þ*ar* er frendsemi er at .v. maɴi oc .vi. s*ca*l gialda .c. alna. Eɴ þ*ar* er at .vi. maɴi er hv*ar*t tvegia. s*ca*l gialda .x. avra. þa ligr ecki fe gialld a þ*aþ*an fr*a*. þott hivskap*ar* raþv*m* se raþit. þ*at* v*ar* fornt laugmal þ*ar* er .iij. bræþra er með moɴv*m* at frendsemi. at þ*ar* skylldi ti*l* ömegð*ar* legia .x. avra. eɴ nv er þ*at* af tekit.

19. misse*r*is tal.

[a] Eɴ fimti dagr vikv s*ca*l v*er*a f*yr*str i svm*r*i. þ*aþ*an s*ca*l telia .iij. manvðr .xxx. nát*t*a. oc nætr .iiij. ti*l* mið sumars. Eɴ fr*a* miþiv svmri s*ca*l .iij. manvþr. xxx. natta. ti*l* vetrar. Lavgar dagr s*ca*l f*yr*str v*er*a i vetri. en*n* þ*aþ*an fr*a* s*co*lo v*er*a .vi. manvðr .xxx. nat*t*a. ti*l* sumars. eɴ .x. vikvr s*co*lo v*er*a af svm*r*i er meɴ koma ti*l* alþingis. Dagr s*ca*l fyʀ koma allz misseris tals eɴ nott. Lög oll s*co*lo v*er*a sogð vp*p* a þrimr sumru*m*. s*ca*l þa logsogv maþr af h*en*di bioþa lavgsogvna. Nymæli ecci s*ca*l v*er*a lengr raþit eɴ .iij. sumur. oc s*ca*l at logb*er*gi. (S. 17, a.) it f*yr*sta sumar vp*p* segia. a uarþingu*m* helgoðv*m* eþa leiþum. Lavs erv oll nymæli ef eig*i* uerþa vp*p* sogð it .iij. huert sumar.

a) = A. M., c. 45.

þing skapa þattr.

20.

a) ÞAT er mællt i logvm vorvm. at ver scolom .iiij. eiga fiorþvngs doma. scal goþi hver nefna man i dóm. er fornt goþorð hefir oc fvlt. en þav erv fvll goþorð oc forn. er þing voro .iij. i fiorþvngi hverivm. en goþar .iij. i þingi hveriv þa voro þing öslitin. Ef goþorð erv smæra deilld. oc scolo þeir sva til skipta er hlvt hafa af fornvm goðorþvm. at sva se nefnt sem nv er talit. þa erv fiorþungs domar fvllir. Þat er mælt at domar scolo i dag vera nefnðir eþa raþnir. scal goði hverr nefna sin þriþivngs man i dóm. nema hann hafi logrettv mana lof til anars. Scal karl man .xij. vetra gamlan. eþa ellra nefna i dóm. þan er fyrir orði eþa eiþi kan at raþa. frialsan man oc heimilis fastan. Þan man scal eigi nefna i dóm. er soknar aþili er. eþa varnar aþili. eþa hann hefir sok handselda. eþa vorn handselda. sva at nv se bvin til þings. Þan man scal eigi i dom nefna. er eigi hefir mal nvmit. i barn æskv. a danska tvngv. aþr hann hefir verit .iij. vetr a íslandi. eþa lengr. Ef sa maþr lætr i dóm nefnaz er nv var fra skiliðr. eþa selr hann avðrvm mani sokina. af þvi at hann vill lata í dóm nefnaz. oc verðr hann vtlagr vm þat (s. 17, b.) iij. morkvm oc o nyt mal hans. söknir eþa varnir. ef hann atti. nema hann geti þan quið.

a) = A. M., Þingscapa-þ., c. 1.

at *hann* visi eigi at sakar *v*oro bvnar a hond *h*onvm. Ef goþi nefnir þaɴ maɴ i dóm er f*ra* v*a*r skiliþr. eþa nefnir i annan dom eɴ *hann* hafi hlotit. oe er *hann* vtl*agr* v*m* þ*at* hva*r*ttvecia iij. mo*rkvm* oc or goþorþi. nema *hann* geti þann q*u*iþ. at *hann* vissi eigi at hin*n* hefði sok. e*þa* vorn handsellda. e*þa* *hann* ve*r*i söknar aþili. e*þa* varn*ar*. At logb*e*rgi sc*a*l stefna goðanv*m*. oe *queþia heimilis* bva *han*s oe a hv*er*r at sekia þa sok er vill. Goþi sc*a*l ganga i hamra skarð. oc setia niþr þ*a*r domanda siɴ. ef *hann* vill dóm nefna. oe nefna s*er* vatta .ij. eþa fleiri. nefni ee i þ*at* vætti. at ec nefni þeɴa þegn i dóm. oe nefna hiɴ a nafn. at doma v*m* sakar þær allar er her koma i dom þeɴa. oe log skylda *hann* ti*l* v*m* at doma. oe byð ee ti*l* sakar sekianda. oe sakar v*er*ianda. at ryþia dom þeɴa. oe aɴ ee h*onv*m i setv i dómi. nema logrengð rett ko*m*i ti*l*. þa fe ek aɴan rettan i stað *h*a*n*s. ef *hann* er or numiɴ at lavgv*m*. oc qveþa a i hv*er*n dóm *hann* nefnir. oe nefni ee logdóm. Dom*ar* sc*o*lo vt f*a*ra þvatt dag oc v*e*ra vti ti*l* hrvþning*ar*. vnz sol kemr a þing voll. d*r*ottins dag. Ef þa ma eigi ganga þvrt i holmiɴ. [1]

21. vm lysingar

"Mᴇɴ sc*o*lo i dag oe a morgi*n*. lysa sak*a*r þer allar. er ti*l* fiorþvngs doms sc*a*l. enda er jafn rett at lysa an*n*an dag uikv ef meɴ vilia þ*at* i þingskopv*m* hafa. Oc sva ef meɴ uilia. lysa v*m* tiund*a*r mal. þe*i*r meɴ er ti*l* þe*i*rrar

a) = A. M., c. 2.

[1]) *Da Ordene* Ef — holmiɴ *neppe give nogen god Mening ved at forbindes med den foregaaende Sætning mane samme udentvivl antages at være Begyndelsen af en Bestemmelse, hvis Slutning Afskriveren har udeladt, saaledes som vi ville finde hyppige Exempler paa i det følgende.*

soknar ero teknir. (s. 18, a.) eþa aþilia erv. eþa *þeir* er af þeim *hafa* tekit. þa *scolo* *þeir* meɴ eigi *hafa* siþaʀ lyst eɴ nv er talit. Eɴ aþrir meɴ eigv at lysa. vm tivnd*ar* mal vnz dómar *fara* vt. Ef *maþr* vill lysa sok a hond maɴi. *hann* *scal* nefna ser vatta .iij. eþa fleiri. nefni ec i *þat* vætti. at ec lysi soc a hond *honvm*. oc nefna hiɴ a nafn. oc qveða a sokina. oc *sva* hvat *hann* telr *honvm* varþa. *hann* *scal* lysa at logbergi sva at meiri lutr *manna* se hia. oc logsogv *maþr*. oc lysa loglysing. oc handselda sok ef *sva* er. oc lysa *til* fiorþvngs doms. geta *scal* *þess*. ef sv er savk er *hann* lysti *fyrra* sumar.

22. at sp*y*ria at þ*ing*festi m*anna*.

[a] Meɴ eigv at spyria at þingfesti maɴa. *þeir*ra er meɴ uilia sokia her a þingi. oc spyria i dag. *eþa* a morgin ef meɴ uilia dom ryþia. enda er rett at spyria. vnz dom*ar* fara vt *til* soknar. Sa maþr er *hann* vill vita þingvist annars. *hann* *scal* nefna *ser* vatta. nefni ec i *þat* vetti *scal* *hann* *queþa*. at ec spyr bondr alla i heyranda hlioþi at laugbergi. hv*er*r log grið hafi handsalat ɴ. ɴ. er mic *þat* und*ir* frett *þeir*ri. at ek vil vita hv*er*ia bua ec *scal* *queþia* *til* sakar *þeir*rar er ec hefi hofþat a hond *honvm*. spyr ec log spurning. *Hann* *scal* nefna vatta at svorv*m*. þeim er verþa. Ef *maþr* gengr við heimilis fangi *þess* *manz* er *hann* spurþi at. oc *sva* þott engi gangi við. *Hann* *scal* eɴ nefna vatta. i *þat* vetti. at ec spyr goþa alla. i heyranda hlioþi at logbergi. hv*er*r *ser* keɴi ɴ. ɴ. at þing *manne* eþa þ*ri*þiungs *manne*. (s. 18, b.) er mic *þat* vndir frett þesi. at ek vil vita i hvern fiorþvngs dom ek *scal* sekia soc a hond *honvm* spyr ec logspurning. *Hann* *scal*

a) = A. M., c. 3.

nefna vatta at svörvm þeim er verþa. En ef maþr gengr við þing festi þess manz. er at var spvrt. þa a hann at segia i þan dom sok sina. er sa goþi er i fiorþvngi. er i gegn geck þingfesti hans. Hann a þan goþa at queþia .xij. quiðar. ef sv sok er. er .xij. quiþr kemr til. þo er rett at hann spyri hann sialfan at griðfangi sinv. oc þing vist sini. oc verþr þat jafn fullt. sem þa er goþi gengr við þingfesti hans. Rett er at goþi gangi við þingfesti hans. meþan eigi erv hlutaþar framsegvr saka. enda se eigi aþr qvatt .xij. quiþar. enda er jafn rett at ganga við þinz festi manz með vatta. þott eigi se at logbergi ef hann fiþr hin sialfan. Ef maþr hefir spvrt man heimilis fangs. oc þingvistar i heraþi. oc þarb eigi sa spyria a þingi. þess manz þinguistar er hann spurþi vel lavst i heraþi. Ef maþr hefir stefnt mani fyrir fardaga. þeirri sok er .xij. quiþr fylgir. oc hafi hann eigi spurt hann þing uistar i heraþi. enda se stefnt at heimili hans. þa scal hann spyria þing uistar hans a þingi. vm þann fiorþvng. er sa atti heimili þa er hann stefnþi. oc spyria goþa alla at logbergi. hverr ser kendi þan man fyrir fardaga. at þing mani eþa þriþivngs manne. er mik þat vndir frett þeirri. at ec vil vita. hvern goþa ec scal queþia .xij. qviþar. vm sok þa er ec hefi stefnt honvm. spyr ec logspvrning. (S. 19, a.) Hvarvetna þess er maþr spyr logspvrningar annan. eþa sva þo at hann spyri fleiri. þa scal maþr nefna ser vatta. at spurningv. oc at suorvnvm oc sva þo at öngv se svarat. Vm sakar þer er men lystv. fyrra sumar hingat til söknar. eþa stefndu fyrir fardaga sva at þeir vissv eigi heimili. þar scal at þvi spyria. hverr ser kendi þan man fyra svmar at þingmani. nema hann spyrþi þa. Þar er eigi er uið gengit þingfesti manz. scal sokina segia i þan fiorþvngs dóm. sem aþilin er i fiorþ-

vnginv*m*. Ef eigi er gengit við heimilis fangi manz þes er bva *quiþr* fylgir sokini. þa *scal quepia til heimilis bva þess* er aþili *var* frvmsakarin*ar* [1]. oc sva þ*ar* er eigi er gengit við þingvist m*anz*. *eþa* heimil*is* fangi. *eþa sva* ef m*aþ*r svarar eigi þ*ar* er m*aþ*r er sialfr spurþr. *eþa sva* þo at h*ann* svari loguillv. eN *þat* er logvilla. ef m*aþ*r svar*ar* oþrv eN er. *eþa* þegir h*ann* við. Ef m*aþ*r er spurþr þingvist*ar*. oc svar*ar* h*ann* oþro eN er. oc varþ*ar þat* vtl*egþ*. enda er rett at *quepia* þaN maN .xij. quiþ*ar*. er h*ann* lætzk v*er*a iþingi með. enda s*cal* doma s*va*. sem a h*ann* se boriN quiþriN. ef hiN heldr. hvartz hiN fiþr við. at h*ann* se eigi þ*ar* i þingi. eþa letzk h*ann* eigi h*af*a goð orð. Þ*ar* at [2] eins er þavrf at spyria i aNat siN. at þingfesti manz. ef h*ann* hefir spvrt h*ann* f*yrir* þing. enda komi sa eigi ti*l* þings. er h*ann* quaz v*er*a iþingi með. *eþa* igegn gece ef h*ann* spurði it f*yr*ra sumar. þa a h*ann* at spyria. hv*err* með goþ orð *þat* fari. Ef meN hafa eigi gengit við þingfesti *þess* manz er at v*ar* spvrt. f*yrr* eN domar fari vt. *eþa* við heimil*is* fangi. *eþa* s*v*a ef (S. 19, b.) maðr svarar einvgi. þ*ar* er h*ann* er spvrðr sialfr. eþa sva þott h*ann* svari logvillv. enda uili h*ann þat* h*af*a ti*l* varnar f*yrir* sik. eN hin*n* segi i annan dom sokina eN koma eigi. *eþa* annaR goþi beri .xij. quið um hann. eN sa er i þingi með. eþa eigi hafi h*an*s heimilis buar borit v*m* h*ann*. Ef sa atti ti*l* at koma. þa s*cal* sokiandiN lata bera vetti *þat* i dóm þaN er sokin er i sott. er h*ann* spurði at þingfesti h*an*s. *eþa* at heimilis fangi. en*n* þav auN*vr* er h*ann* nefnði. at eigi v*ar* við gengit. *eþa* s*v*a ef h*ann* hefþi nefnt at loguilloNi. Ef m*aþ*r

1) *I Haandskriftet* frvmsakarin*ar*.
2) *Rettelse for* er.

spvrþi at þvi hv*a*r h*ann* er i þingi. oc veit h*ann* eig*i*. oc svarar h*ann* sva rett. at h*ann* svari at ee em a vist með h*onv*m oc nefna bvaNdaN. Ef m*aþ*r er spurþr at þvi hvar h*ann* er i þingi. oc eigv fleiri meN goþorþ þ*at*. er h*ann* fylg*ir*. eN eiN. oc svar*a*r h*ann* þo rett. at h*ann* svari sva. at ee em i þingi með þeim[1] þ*eir*ra sem goð orð hefir. oc nefna þa er lut eigv i þvi goðorði. Ef goþi gengr v*id* þingfesti h*ans*. þa er h*ann* er spurþr. eN hiN se eigi i þ*in*gi með h*onv*m. oc er h*ann* vm þ*at* vtl*agr* .iij. mor*kvm* oc or goðorþinv. nema h*ann* geti þaN quið. at h*ann* hefði þ*a*r v*e*rit i þingi. oc væri sva fariN abravt at h*ann* visi eigi. þa versk h*ann* sokinni. Ef goþi dylsk v*id* þingfesti þ*ess* m*anz* er i þ*in*gi er með h*onv*m. oc verþr h*ann* vtl*agr* v*m* þ*at* .iij. mor*kvm*. oc or goð orþi sinv. nema h*ann* geti þaN quið. at hiN hafði sva f*a*rit i þing at goþiN uissi eigi. Lysa sc*a*l ti*l* fr*a*mfærslo o maga meþan domar erv vti.

23. hv*e*rso goð*a*r sc*o*lo k*om*a ti*l* þi*n*gs.

"Goþ*a*r all*ir* sc*o*lo koma ti*l* þings .v. d*ag* vikv er .x. uikur erv af sumri aþr sol. (S. 20, a.) gangi af þinguelli. eN ef þ*eir* koma eigi sva. þa erv þ*eir* vtl*agir*. oc af goðorþi sinv nema navþsyniar beri ti*l*. ef þ*eir* koma eigi. Samþings goþ*a*r eigv at raþa þvi hv*er*r með goþ orð sc*a*l fara. oc vp*p* taka þriþiungs maNa. þ*ess* Goþa er heima sitr.

c) = A. M., c. 4.

[1]) *Dette Ord er tilføiet, som nødvendigt.*

Þingheyiendr seolo koma en .v. dag víkv til þings. oc fara til bvþar meþ þeim goþa er þeir erv iþingi meþ. oc seal hverr þeirra hafa tialld. vm þvera bvð. Þa scal hveR þeirra taka þing farar kavp. enn gialda eigi. enda er hveR þeirra þing heyiandi. bæþi vm sin mal oc aNaRa manna. GoþiN er þa skyldr at fa honvm bvðar rým. ef hann fær honvm eigi. oc varþar þing maNinvm eigi við log. at hann fari til annaRar bvþar. oc a hann þo at heimta þingfarar kavpit. Nv kemr maþr eigi til aunduerz þings. enda komi hann drottinsdagiN fyrra i þingi. oc er sa þo þingheyiandi. beþi vm sin mal oc annaRa manna. oc scal hann eigi giallda þingfarar kavp. enda seal hann eigi taka. oc scal hann eigi fara af þingi fyrir þinglausnir. nema lofat se. ef hann feR. oc varþar honvm fiorbavgsgarþ. Rett er at hann taki þingfarar kavp ef hann gengr i doma. eþa berr quiþv. Rett er at nefna þa meN i dom er til þings koma. fyrr eN domar se nefndir. Þeir meN allir er sakar hafa at sekia. eþa veria. eþa meN ero qvaddir þingfarar. at þeir seolo koma drottins dag iN fyrra i þingi. Ef þeir koma eigi sva. þa erv ö nytar sakar þeirra. oc sva varnir. þær er þeir bera fram. enda uirþaz einskis vætti þav er þeir bera. ef þeir voro heiman qvaddir. Ef maþr kemr siþarr eN drottins dag iN fyrra i þingi. (S. 20, b.) oc er sa eigi þingheyiandi. hvartki vm sin mal ne aNaRa manna. oc scal hann riþa af þingi þa er hann vill. oe seal hann giallda þingfarar kavp. eN eigi taka. MeN seolo sva gialda þingfarar kavp sem þeir erv a sattir i þriþivngi hveriom við goþaN. Þingheyiendr scolo eigi vera vm nott af þingi eþa lengr. Þa erv þeir af þingi. er þeir erv or þingmarki. Fara eigv meN vm daga. at leita hrosa siNa. sva at eigi dveli þat gogn fyrir mavNvm. eþa dom nefnv fyrir goþum.

ef hann vill þa i dóm nefna. eþa hafa þa i noccorvm logskilvm með ser. En ef þeir fara oc er þat þings afglopvn. oc varþar fiorbavgsgarþ. Bondr erv þingheyiendr. oc goþar. oc þeir men er þingfarar. oc gagna erv heiman quaddir. Ef þing heyiendr fara eigi til bvþar með goþa þeim er þeir erv i þingi með. oc vill goþin sokia þa vm. oc scal hann stefna honvm at logbergi. oc lata varþa .iij. marka vtlegþ. oc stefna þar til doms. Ef hin reþr at hlavpa or þriþiungi goþans fyrir þat er hann var sottr. þa varþar honvm .iij. marka secþ við goþan. oc scal þeirri sok stefna heiman. oc queþia heimilis bva .v. a þingi þess manz er sottr er. hvart sem hann fori af þvi abraut. eþa eigi.

24. vm lögbergs[1] göngo

[a] Ver scolom fara til logbergs a morgin. oc fora doma vt. til hrvþningar sva it siþarsta at sol se a gia hamri. envm vestra. or logsogv manz rvmi til at siá. a logbergi. Laugsogv maþr scal fyrstr vt ganga. ef hann hefir heilindi til. þa eigv goþar at ganga með domendr sina. ef þeim er meina laust. ella scal hverr þeirra. geta man fyrir sik. þa scal goþi setia niþr domanda sin. oc scal hvers þeirra forrað iafn rett er þa er til tekin. Logsogv maþr (s. 21, a.) scal raþa oc at queþa. hvar hvergi domr scal sitia. oc scal logsogv maþr lata hringia til doma út færslv. þeim er rett sakar at sekia. oc veria. er her erv komnir drottins

a) = A. M., c. 5.

1) Rettelse for löbergs.

dag iN *fyr*ra i þingi. eN ongum þeim er siþaR kemr. nema þ*ei*r atburþir verþi. at sakar gerþiz s*v*a siþarliga. e*þa* upp q*ue*mi. at þ*ei*r mætti eigi komaz f*yrr* ti*l* þings. eN ept*ir* drottins dageN. oc verþa þ*ei*r meN þo saka sokiendr. oc þingheyiendr v*m* þav mal oll er þ*ei*r hofþv með at f*a*ra. ef þ*ei*r q*u*omv sva snemma. at ganga metti fyR ti*l* q*u*eþia en*n* domar feri vt. þeir eigv eigi doma at ryðia vm sin mal.

25. dom ruðning

[a] SA m*aþ*r er h*ann* vill dom ryþia. h*ann* sc*a*l ganga þ*a*r at. er sa m*aþ*r sitr i dómi er h*ann* vill vr ryþia. oc mela sva at h*ann* heyrþi. e*þa* goþi sa er h*ann* nefndi idomiN. eN ef hvargi þ*ei*rra er þ*a*r. oc er h*o*n*v*m þo rett at mela rvþningar malvm. þars h*ann* hyGr at sa maþr hafi setit. er h*ann* vill or domi ryþia. oc verþr h*o*n*v*m þo rett at fara þ*v*i mali. þott h*ann* kynni varla. þ*a*r at iafnt er rvm hins hafði v*e*rit. Saka sokiendr oc veriendr saka sc*o*lo dom ryþia ef þ*ei*r vilia. oc viNa eiþa at. Ef m*aþ*r vill dom ryðia. oc sc*a*l h*ann* nefna s*er* vatta. Nefni ec i þ*at* vætti. at ec viN eið at *krossi* log eið oc s*egi* þ*at* Guþi. at ec mvn s*v*a rengia maN or domi. sem ec hygg saNazt oc rettast oc hellzt at logvm. Ef h*ann* (S. 21, b.) vill [1] eigi optaR eid vinna. þa s*ea*l h*ann* þ*at* lata fylgia. at ec mun sva sakar sokia s*ea*l h*ann* queþa. oc ueria. oc uitni. oc uætti bera. oc aull logmæt skil af hendi leysa. þav er undir mi*c* koma. meþan ec em a þuisa þingi. Maþr sc*a*l

a) = A. M, c. 6.

1) *Tilføiet.*

hefia frændsemis tolv at breþrvm [1]. eþa at systkinv*m*. e*þa* at systru*m*. oc s*ca*l telia kne rvnv*m*. unz þ*a*r kemr. er sa m*aþ*r er. er i dömi sitr. oc sa maþr er þ*a*r er aþili er soknar. e*þa* uarnar. Ef sa m*aþ*r talþi frændsemi. er firnari er aþilia sakar. e*þa* uarnar aþilia. en næsta breþ*ra*. þa þarf h*ann* eigi anara m*ann*a. at leggia vnd*ir* þegnskap sin. at sana frændsemis tolv. Ef m*aþ*r telr s*v*a at h*a*m v*a*r ein. e*þa* anar. oc er hin eigi þa skylldr at risa or domi. Ef m*aþ*r telr rangt. e*þa* ber liuguitni a alþingi. oc varþ*a*r þ*at* seóg*ang*. | Við þa s*ca*l ryþia er sakar aþilia ero. Rett er at huer er vill queþi biargquiþa þ*eim* m*anne*. er f*yrir* socum er hafþr ef sa er eigi a þi*n*gi. oc hafi sa aungum mani selda vorn. f*yrir* sik. Eigi scal maþr [2] dom ryþia sa er eigi hefir vorn tekna af þeim er sottr er. en ryþia s*ca*l h*ann* quiþv alla sem h*ann* vill. Jafna ravþning eigv hvarirtvegio. þeir er [3] sekia oc hinir er veria. Næsta bræþ*ra* eigv upp at risa or domi. oc nanari men at frendsemi. oc at socum. oc ná mágar .iij. ef maþr a dott*vr* m*anz*. eþa systur. e*þa* moþur. hvár sem annars frendkonv á. sa m*aþ*r er í domi sitr. e*þa* aþili. Guþsifia .iij. eigv or domi at risa. ef annar*r*tvegi. (s. 22, a.) hefir halldit auþrv*m* und*ir* primsignvn. e*þa* und*ir* vatn. e*þa* undir byskups hond. eig*i* s*ca*l ryþia at guþsifiu*m* við sialfan sik. Men s*c*olo nefna s*er* vatta. at þ*vi* vetti. at ec leg þ*at* und*ir* þegnscap min. at su er frændsemis tala. son oc rett með þeim. oc nefna þa baþa er or domi s*ca*l ryþia. oc aþilia. Ef h*ann* ryþr at mægðum. at ec leg þ*at* undir þegnscap min. at su er [4] megð með þeim. at h*ann* a þa konv

---

[1]) *Rettelse for* breþvm.

[2]) *Ordene* scal maþr *ere tilföiede.*

[3] & [4]) *Disse Ord ere tilföiede.*

eþa atti. er ec vissa. þa uerþr honvm þo þegn scapar lagning rett. at hiɴ se skiliþr við konuna. enda erat honvm þa scyllt at risa or döminum. Þar er maþr uill ryðia dom at guþsifium. oc scal hann þat þar undir þegnscap siɴ leggia. hveriar guþsifiar með þeim erv. aþilia. oc domanda. oc nefna huarn þeirra. Ef at sokvm scal dóm ryþia. hann scal telia frændsemi með þeim er i domi sitr. oc með veganda. oc með aþilia. oc hinum vegna. oc leɢia þat vndir þegnscap siɴ. at sv er frendsemis tala [1] soɴ. oc rett. með þeim huarumtueɢivm. er nv er talit. eɴ þær sakar með þeim. aþilia. oc hinvm er idómi sitr. oc nefna hvarntveɢia þeirra a nafn. Við þaɴ maɴ scal at sokum ryþia. er kœriɴ er til veganda at laugum. eɴ eigi við fleiri meɴ þott at uigi hafi verit. Ef sa er eigi rettr teliandi. er undir þegnscapiɴ lagði. þa scal hann hafa .ij. meɴ aþra er þat legði vndir þegnscap siɴ. at su er frendsemis tala soɴ oc rett. er hiɴ talði. oc nefna hann. Saɴaþar meɴ scolo eiþa uiɴa. þa er þegnskapar lagning (S. 22, b.) eigv at fylgia scal sua sannaþar meɴ vanda at frendsemi við aþilia. at þeir se firnari eɴ næsta broþra. hann a at nefna vatta. at ec nem þik or domi. oc nefna hann. af þvi at nv er laugrengð rett til komin. oc queþa a huart hann nemr hann or sinu or nami. eþa annars manz. Ef hann uill eigi or domi risa. oc uill þo sitia kyʀ. oc er þat þings af glopun oc varþar þat fiorbavgsɢarþ. Þa scal hann veria honvm lyriti isetuna. Ef hann gvþiɴ hefir eigi sialfr a heyrt a hrvþning hans. ne sa er or er ruddr. þa scal ganga til buþar goþans oc segia honvm þat at hann hefir rengþan þriþiungs maɴ hans or domi. oc queþa a domiɴ. oc nefna hiɴ a nafn. oc nefna foþur hans. eþa moþvr. Ef goþiɴ uill eigi trva. at hann hafi hann rett rengþan. þa er

1) *Tilføiet.*

ryþiandiɴ skylldr at mæla þeim malvm ollvm fyrir goþanvm. er hann melti þa er hann ruddi hiɴ or domi. nema hann þurfi eigi eið at viɴa. Ef hann nair eigi at ganga i buð iɴ. þa scal hann mela fyrir buðar durum. sva at hiɴir heyri iɴ. Ruðningar malum scal mela. þar er þeir koma framarst. ef þeir na eigi at ganga til buþar. Ef þeir ganga i buð iɴ. oc eigu meɴ uið þa lyrit nemar saear. þeir er þar erv bvðfastir. þa eigv þeir ut at ganga. oc sa fyrstr er efstr geec iɴ. Ef goþiɴ lofar ryþiandanum. at mela eigi ruþningar malum. i aɴat siɴ. þa scal ryþiandiɴ. nefna uatta. at lofinv. enda er goþiɴ skylldr. at nefna annan idómeɴ þegar. sva at ryþiandiɴ siai ef hann vill. vorð hallda til. (S. 23, a.) Ef ryþiandiɴ sa eigi huern goþiɴ nefnði[1] i dóm. i aɴat siɴ. oc er goþiɴ skyldr at segia ryþiandanum. hvern hann nefnði i dóm. ef hann spyʀ. oc nefna domandaɴ. oc sva foþvr hans. eþa moþvr ef þav voro islendzk. Ef goþiɴ vill eigi segia. þa scal ryþiandiɴ nefna ser vatta. i þat vætti scal hann queþa. at ee beiþi þic. oc nefna goþaɴ. at segia hvern þv nefndir i dóm. oc queþa a domiɴ. beiþi ee þic laugbeiþing. Ef goþiɴ gerr eigi segia. oc verþr hann vtlagr. oc or goþorþi sinv. Ef hann fiþr eigi goþaɴ. þa scal hann beiþa at rumi haus oc segia hvar hanu er i buð. Ef goþiɴ forþazk fund hans til þess at hiɴ verþi eigi viss. hvern hann hefir i dom nefnðan. eþa dvelr dom nefnv til þess. at þa uerþi færi[2] ruddir. þa varþar honvm vtlegþ. oc or goþorþi sinv. Þar er meɴ ryþia doma. oc er sa þo skyldr at risa or domi. er or er nvmiɴ. ef rvþningar malum er mællt. at

[1]) *Rettelse for* nefðı.
[2]) *I Membranen:* at þa uerþı færı verþa.

logum. þott rangt se undir þegnscap folgit. nema þ*ar* er meɴ legia magsemþ þa undir þegnskap sɪɴ. er sa er scililþr við konvna er i dominv*m* sitr. þa s*ca*l goðiɴ ganga vt oc nefna man*n* i dom. oc s*ca*l h*af*a nefnða*n* aþr sol er komin a þingvoll. ef raþ rv́m er at þ*v*i. Ef goþiɴ hefir eigi þriþiungs maɴ ti*l*. at nefna i dóm. oc ganga rvþning*ar* s*v*a at þa s*ca*l h*ann* beiþa goþa. þa er goþorð hafa iþ*v*i þingi. at fa h*onv*m þriþiungs maɴ sɪɴ. oc nefna i domɪɴ. h*ann* er skyldr (s. 23, b.) at fa h*onv*m ef h*ann* hefir ti*l*. Ef annaʀ þ*ei*rra hef*ir* ti*l*. eɴ annaʀ eigi. þa er sa skyldʀ ti*l*. at fa h*onv*m er ti*l* hefir. oc ero þ*ei*r scyldir at ganga i dom. s*v*a sem sa goþi nefndi h*ann* í. er h*ann* er i þriðiungi með. eɴ ef h*ann* geʀ eigi i ganga. þa varþ*ar* h*onv*m þ*at* f*io*rb*av*gsɢar*þ*. eɴ ef h*ann* er idöminu*m*. þa s*ca*l h*ann* þangat taka þingm*enn*. með þeim goþa. er h*ann* nefndi i dóm. Eɴ ef goþarnir metazk þ*at* við. hvaʀ þ*ei*rra s*ca*l fa h*onv*m. oc s*co*lo þ*ei*r luta með s*er*. oc s*ca*l sa þ*ei*rra fa h*onv*m er hlýtr. ef h*ann* hefir m*ann*a ti*l*. Ef annaʀ hefir ti*l*. oc er sa skyldr at fa h*onv*m. eɴ ef h*ann* uill eigi fa. þa er h*ann* vtl*ag*r oc or goþorþi sinv. Ef goðiɴ viþr eigi dóm fullan. aþr sol komi a þi*n*guoll. þa er h*ann* vtl*ag*r. oc ór ɢo*þ*or*þ*i. oc s*v*a ef h*ann* nefnir annan i dóm eɴ h*ann* eígi. þa a domr at doma vm sakar all*ar* sem fullr se domrɪɴ. Eigi s*ca*l dom ryþia lengr eɴ sol kome a þingvoll. Sa s*ca*l sokia goþaɴ er sott vill h*af*a ti*l* fvll*ra* laga. þ*ei*rra maɴa er sakar h*af*a i dom þaɴ. eɴ ef þ*ei*r bregþazk v*m*. þa s*co*lo þ*ei*r luta með s*er* oc s*ca*l sa sokia er lytr.

26. vm váttorð.

[a] Maðr *scal* quatt *hafa* vatt orþa allra oc frum quiþa þei*r*ra er sok h*a*n*s* eigv at fylgia. aþr dómr fari ut. rett er at q*ue*þia xij[ar.] q*ui*þa aþr domr fari ut. oc *sv*a at dö*me*. Þa er rett qvatt ef h*ann* heyr*ir* sialfr á. e*þa* at rumi h*a*n*s*. ella *sv*a at buþvnavt*a*r h*a*n*s* heyri. Þ*a*r er m*aþ*r vill q*ue*þia xij. q*ui*þ*a*r. h*ann* sc*a*l nefna s*er* vatta. at þ*vi* vetti sc*a*l h*ann* q*ue*þa. at ec sp*y*r þic at þ*vi*. oc nefna goþaN. ef þv hef*ir* goþorð fvllt. at þv nefn*ir* doma (s. 24, a.) fulla með oc beR .xij. quiðv spyr ec logspurning. Ef h*ann* lætzk h*a*f*a* oc sc*a*l h*ann* nefna vatta at suerum h*a*n*s*. oc at þ*vi* vetti sc*a*l h*ann* q*ue*þa. at ec queð þik .xij. q*ui*þ*a*r. oc nefna goþaN. oc queða a hvat h*ann* queðr h*ann*. oc bera með þriþiungs meN þina .xi. eN þu s*er* sialfr iN .xij. queð ec log qvoð.

27. bua quaðer

[b] Þar er maðr uill queþia bua q*ui*þar. h*ann* sc*a*l ganga þangat ti*l* buþ*a*r er sa maþr er i er h*ann* uill quaddan h*a*f*a*. oc er h*onvm* rett at q*ue*þia þ*a*r er hiN heyr*ir* sialfr a. enda er h*onvm* rett at queðia at rumi hins er h*ann* uill quaddan h*a*f*a*. *sv*a at þ*a*r heyri buþvnaut*a*r. Ef maþr veit eigi hvart hiN er buandi. e*þa* grið m*aþ*r. er h*ann* vill quad*d*an h*a*f*a*. oc a h*ann* at spyria hiN með vatta. hvart h*ann* se buandi. e*þa* grið m*aþ*r. oc segia hvat h*onvm* er und*ir* frettiNi. oc spyria logspurning.

a) = A. M., c. 7.
b) = A. M., c. 8.

oc nefna vatta at svorum. þeim er *verþa*. Ef h*ann* uill þan man queðia er þingheyiandi er. f*yrir* bv annars manz, oc a h*ann* at spyria með vatta. ef h*ann* ueit eigi aþr. huart h*ann* eigi þ*ar* laugheimili. *eþa* eigi. *eþa* se h*ann* þingheyiandi f*yrir* bv þ*ess* manz. oc nefna buandan. h*ann* sc*al* s*v*a gera v*m* quoþ v*id* h*ann* sem hin suarar h*onvm* er spurþr er. En ef sa uill ecci t*il* segia er spvrðr er. *eþa* lýgr h*ann* t*il*. oc uerþr h*ann* sekr um þ*at* .iij. morkv*m*. oc a sa sok v*id* h*ann* er h*ann* spurði. *eþa* bue sa er quadd*r* er istað h*ans*. ef hin uill eigi soc h*a*fa. Sok þ*eir*re sc*al* stefna at logbergi. oc q*ueþia* t*il* heimil*is* bua hins. .v. er sottr er. Ef m*aþ*r queþr griþmen. oc (s. 24, b.) hugþi h*ann* at buandi ueri. *eþa* queþr h*ann* þan griþman f*yrir* annars manz bu. er eigi atti þ*ar* laugheimili. oc uerþr h*onvm* rett sv qvoð þott men uili a leita v*id* h*ann*. hvarvetna þ*ess* er h*ann* getr þan quið. at h*ann* quaddi þa er h*ann* hugði. at rettastir veri. enda atti h*ann* eigi kost at spyria. Ef m*aþ*r queþr griþ men bua quiþ*ar*. *eþa* þan f*yrir* bv m*anz* er eigi er þingheyiandi. oc queði [1] h*ann* s*v*a at þ*eir* heyri a sialfir a quoð h*ans*. oc eigi h*ann* kost at spyria laugfrettar ef h*ann* uill. oc o nyt*ir* h*ann* þa malit f*yrir* ser. þ*ar* b*er*gsk h*ann* v*id* biargquiþin. er h*ann* quaddi þa s*v*a. at þ*eir* heyrþo eigi a.

28. doma ut færslor

[a] Domar sc*o*lo fara ut þan dag er men queða á. oc eigi sidar en sol komr a gia backa in hæra f*r*a logbergi. or logsogv manz rumi. at sia. þa er logsogu maþr oc

a) = A. M., c. [illegible]

1) *Rettelse for* queðia.

goðar allir skyld*ir* til at ganga ut með domendr sina. oc sva þeir men er með sakar fara. Sa *maþr* er með soc feR. þa verþr h*ann* vtlagr. ef h*ann* gengr með fleiri meN eN .x. til doms.

29. vm hlvt föll.

[a] Ef .vi. domendr erv vt komnir eþa fleiri. at *þat* er rett þeim m*anne* er með sakar feR at bioþa til hlutfalla at domi. þeim mauNv*m* ollv*m* er sakar h*af*a i dóm þaN. oc queða a stað þaN er þeir sc*o*lo luta fram sogvr meþ ser. Hverr maþr þeirra er sauk hefir með at fara i döm. þa sc*a*l lut bera i skavt .i. þott h*ann* hafi fleiri sakar idom þaN. Hverr maðr sc*a*l merkia lut siN. oc bera alla saman i skavt. oc sc*a*l maðr taka .iiij. luti seN vpp. Ef sa maðr kemr (s. 25, a.) eigi ut er sok hefir at sokia. þa er sol er komin a giá baeca iN uestra. or logsogu maNz rumi at sia. oc uerþr h*ann* seer um þ*at* .iij. morcum. oc a sa soc er h*ann* hefir mal a hondum. Scal soc þeirri stefna at logbergi. oc queðia heimilis bva .v. þess manz er sottr er. ef h*ann* getr þann quið at h*ann* mundi f*yrr* ut koma ef sol vm sǽi. oc uersk h*ann* þa söciNi. Þeir sc*o*lo f*yr*st segia sakar sinar fram*m* sem liota. sua hverr at öþrum sem lotit h*af*a. Nv koma sumir eigi til lutfallzins. þa sc*o*lo þeir siþarst fram segia. Þat er oc rett at annaR maðr beri lut h*a*ns i skaut. oc sc*a*l þa at þeirra luton fram segia. þer sakar sc*a*l eigi luta er eigi varð fyrra sumar vm dæmt. ef þ*ær* erv eigi fleiri eN .iiij. eNda eigi færi. Þa sc*o*lo þeir luta með ser sakarnar. ef þ*ær* erv fleiri eN .iiij. Þer sakar sc*a*l allar fyrstar segia fram. eN þer sakar

---

a) = A. M, c. 10.

næst er her *hafa* gorz a þingi. Ef sa verþr eigi buinn *til* er *fyrstr hefir* lotit þa *scal* sa biþia lofs *til*. er siþarr hefir lotit. at segia sok sina fyrri *fram*. enn *hann scal* lofa *honvm*. enn ef *hann* lofar *honvm* eigi. þa er *honvm* rett. at segia soc sina *fram*. ef *hinn* er eigi *til* buinn ef domendr lofa.

30. bioða at hlyða *til* eiðspiallz

[a] Sa madr *scal* nefna *ser* vatta er sok sina vill fram segia. nefni ec i *þat* vetti at ek byð þeim manni er ee uil her *sokvm* sekia. at lyþa *til* eiðspiallz mins. oc *til* framsogo sakar. *eþa* þeim manni er vorn hefir *fyrir hann*. oe goða þeim er .xij. (s. 25, b.) quið *scal* bera vm þa menn er *hann* hefir sok a hendi.

31. vm *fram*sögo sakar

[b] Hann *scal* uinna eið at *þvi* at *hann* segi sok sina fram. oc queða a *þat* huerium *hann* stefnði eþa um huat *hann* stefnði. *eþa* hvat *hann* let *honvm* uarða. oe queða a *til* huers þings *hann* stefnði. oc *hann* stefnði logstefnv oc *hann* segir sua skapaþa sok sina fram. *i* dom yfir hofði n. n. sem *hann* stefnði *honvm*. Þa *scal* einn hverr *þeirra* telia vetti *fram* oc *hafa* þav orð oll i vættis burð *sinvm*. sem hinn hafþi i stefnv. enn *þeir* scolo aþrir gialda samqueði sitt at uitnis burð *þeim* er *hann* hefir *þar* borit. enda er þeim rett at seynda meirr at uitnis burð *sinum*. *þeir* scolo queða a *þat* huerium *hann* stefnði. oc huat *hann* talþi *honvm* varþa. oe *hann* hafði fram þav orð oll sem *hann* hafþi i fram sogv saear sinnar. oe *hann* stefnði

a) = A. M., c. 11.
b) = A. M., c. 12.

logstefnv. oc *þat* er vætti vart allra *sc*olo *þeir* queþa oc berum sva skapat vetti f*ra*m i dóm. EN ef *þeir* uerþa eigi a sattir þa *sc*olo *þeir* luta með ser hverr *þeir* *ca*srl vætt fram b*era*. oc *sca*l sa *þeir*ra fram telia sem lotit hefir. Ef m*aþ*r segir sok sina sva fram. at h*ann* hafi eigi unnit eið at. oc er sva sem h*ann* hafi osagða sok sina fram. oc *sca*l h*ann* eið uinna oc segia fram sokina i aNat siN. oc lata stefnv. vætti bera. oc v*er*þrat h*onv*m *þat* at sacar spelli ef h*ann* feR sva at. enda scalat h*onv*m *þat* uerþa optarr eN vm siN. Ef vetti er sva borit at eigi se eiðr unniN at. þa er sva sem obǫrit se. oc *sc*olo *þeir* eiða uinna. (s. 26, a.) [1] oc bera stefno vætte alengr. oc v*er*ðrat h*onom* at sacar spelle ef *eigi* v*er*ðr þei*m* optaR eN v*m* siN. Ef h*ann* seg*ir* s*v*a sok sina fra*m* at h*ann* hefir *eigi* boðit at hlyða ti*l* eiðspiallz sins e*þa* til fra*m* sogo sac*ar* *oc* er s*v*a se*m* þa se osavgð søken f*ram*. H*ann* *sca*l segia i aNat siN fra*m* sökena *oc* fara sua öllo male u*m* se*m* h*ann* hafe aðr ecki v*m* mælt. eN h*ann* b*er*gr þei*m* coste sökiNe. ef *eigi* hafa avNor gögn fra*m* f*a*rit þ*a*r ameþal. Ef m*aðr* seg*ir* söc þa fra*m* e*r* xii. q*ui*ðr á at fylgia. *oc* byðr h*ann* *eigi* goðano*m* ti*l* at lyða *oc* e*r* h*ann* scylldr sökena fra*m* at segia i aNat siN. í .xii.tar quiðcN ne*m*a goðiN lofi h*on*o*m* aNat.

32. ef v*att*ar sitia hei*m*a.

[a] Ef stefno váttar h*an*s coma *eigi* ti*l* þi*n*gs s*v*a se*m* i lögo*m* e*r* mælt. *oc* *sca*l h*ann* þa stefna þei*m* v*m* heima setona at logb*er*gi oc lata þei*m* v*arða* *fiorbavgs* *garð*. h*onom* e*r* rétt at stefna h*v*art se*m* vill aNa*n* dag vico i*nn*

a) = A. M., c. 13.

1) *Her begynder den anden Haandskrift i Membranen.*

fyRa iþingi eða þa ella er hann scal til þeirra taca. hann scal söc sina fram segia i þann dom sem frum sökin atte i at coma. hann seal vætti þat láta bera þar er hann quadde hann heiman þing farar. Hann scal queðia heimilis bva hans .v. er hann sokir hvart hann væri her comiN drottens dag enn fyRa i þingi eða eigi. eN ef þeir bera þat at hann væri eigi comiN her drottins dag eN fyRa iþingi. þa verðr hann fiorbavgs maðr vm þat. nema hann fáe lögvörn fyrir sic. at hann se eigi þing foR. fyrir veilende söcom. enn þat eigo at bera heimilis bvar hans .v. eN sa scal þess quiðar queðia er vorn hefir fyrir hann. enda er hann varðr sökiNe ef hann fær þaN biarg quið nequern er til þess er taliðr. Ef stefno váttr er .i. a þingi þa scal sa þo bera stefno vette. ef quaðar vattar hans ero comnir þeir er hann quadde stefno vatta sina. eN .v. menn scolo styðia vetti hans. oc lecia þat undir þegn seap sinn. at þeir voro i þat vetti nefndir er heima sitia er hann bar. Þeir menn scolo vetten styðia er rettir (s. 26, b.) væri sacar aðilia istefno vætte. Ef stefno vattar hans sitia heima allir. eða sva ef þeir hallda vætte. enda se þeir quaddir oc varðar fiorbavgs Garð. þa scal hann queðia heimilis bva sina .v. at hlyða fram sogo siNi oc bera quiþ vm þat hvart hann nefnde vatta sina i þat vætti. þa er hann stefndi er hann nefnde þa er hann sagðe söc sina fram. oc hvart hann hefðe sva scapaðri söc sinni stefnt sem hann sagði fram i dom. Ef maðr misir quaðar vatta. oe verðr honom þat eigi at sacar spelli hvervetna þess er hann lofar þeim eigi heima seto. oc beri þat quiðr at hann hefði þa quaþar vatta er hann hygði at fara mundi til þings. oc heita þeir trvnaðar vattar. hann scal queðia heimilis bva sina .v. istaðiN quaðar vattaNa ef þeir ero eigi til þings comnir at bera vm þat hvart hann hafðe sva quatt heiman

þann *er* heima sitr. *oc* nefna *hann*. sem *hann* segir eða hefði *hann* *eigi*. Enir sömo bvar *scolo* vm *þat* scilia sem *þat* báro at hiN *væ*ri *eigi* drottins d*ag* a þingi er quaddr *var*. Söe huerri *er* *fra*m er sögð þa *sca*l næst fylgia stefno *vætt*e. en þa sciptir *eigi* mále hv*er* gögn þa *fa*ra alengr. Ef m*aðr* hefir þa söe at sokia *er* vattorð fylgir. *oc* a *hann* at beiða rettingar at *oc* framburþar. váttar scolo viNa eiða aðr *oc* bera vetti siþ*an*. Þa bera þeir rétt *vætt*e ef þeir bera þav orð öll er þeir *voro* at nefndir. þot þeir *bere* þav orð rett *er* þeir *voro* at nefndir. en láta sum licia þav *er* male eigo at scipta. *oc* er *þat* liúgvitni. Þot *maðr* bere þav orð öll rétt *er* *hann* *var* at nefndr. enda avki *hann* *þvi* orðe nockoro *er* *hann* *var* *eigi* at nefndr *þvi* orðe er mále sciptir. *oc* er *þat* liugvitne. Þot m*aðr* q*u*eði *eigi* *sva* at öllom orðom sem *hann* var at nefndr *oc* scipti *eigi* male. *oc* er þo rett borit þott *sva* se. Lengr *er* þeir ero asáttir *sca*l eiN *fra*m telia *vætt*e. eN aðrir giallda á samq*uæ*þi sit. Nv *ver*þa þeir *eigi* allir a eitt sáttir *oc* scolo þeir hafa sítt mál *er* fleire ero saman. *oc* *sca*l m*aðr* *vætt*e telia *fram* (s. 27, a.) or þeirra flocke. hinir scolo giallda samquæði sitt á er lið hava miNa af þvi at þeir hafa *eigi* afl til aNars. enn þeir scolo *þat* *mæ*la þa er *þat* *vætt*e er borit at þeir mundi aNat *vætt*e bera ef þeir hefði afl til. *oc* queða a huert *vætt*e þeir mundi bera. *oc* verðr þeim *eigi* at liúg *vætt*e þott hinir se sottir vm. Nv verða þeir iafn margir hvarir tuecio er sitt vilia bera huarir. *oc* scolo þeir hafa sitt mal *er* lengra *vætt*e bera þeim orðum er mali scipti með þeim. nema *þat* verðe at liug *vætt*e. Nu bera þeir iafn langt *vætt*e hvarirtuecio enda ero þeir iafn margir. *oc* *sca*l *sva* meta þa sem þeim se ihagborit *er* vettis quadde. Ef m*aðr* *er* quaddr þess *vætt*is *er* *hann* hygz *eigi* i vera. *hann* *sca*l

þo fara *til þing*s oc beraz or at do*m*i oc viɴa eið aðr. *oc* nefna ser v*at*ta oc queða *sva* at orðe. at ec berv*mz* or þ*v*i v*æ*tti *oc* queða á hvert *þat* er. berv*mz* af þ*v*i or at ec va*r* e*igi* inefndr. *oc varðar* honom *þat* sva se*m hann* hafi liug v*æ*tte borit. ef *hann* hef*ir* i verit. enda beresc *hann* or. þei*m varðar* fiorbavgs garð er *hann* hef*ir* quaddan ef *hann* hef*ir eigi* verit i v*ætt*e enda quaddi *hann* e*igi* af þ*v*i at *hann* ætlaðe *hann* i hafa verit. Sa a cost er v*æt*tis er hei*m*an quaddr at stefna þ*eir*ri söe at lögberg*i oe* sokia et sama su*m*ar enda er costr at sökia siðaʀ. Huergi scolo færi m*enn* hia ef *maðr* stefn*ir* at lögbergi. e*ða* lys*ir* sac*ar* eɴ .xx. ne*m*a omaga sae*ir*. þ*ar* er vatt*ar* ero quadd*ir*. *oc* er þei*m* e*igi* scyllt at bera þ*ar* er *hann* nálgaz *oc hann* man ne*m*a *þeir* hafi þ*v*i iátt þa er *þeir* voro ne*f*nd*ir*. at *þeir* mundi þo bera at *þeir* v*æ*ri .ii. þa scolo *þeir* þo bera. Vattu*m* er scyllt at bera v*æt*te þav öll er *þeir* hafa verit i nefnd*ir*. ef *þeir* ero sva q*u*add*ir* se*m* i lögo*m* er m*æ*lt. Maðr s*ca*l hafa quatt v*at*ta sina e*þa* b*va* hei*m*an et siðarsta xiiii. notto*m fyrir þing*. Eɴ ef vattr m*anz* verðr siver e*ða* sáʀ. þa s*ca*l *hann* gera orð þei*m* er *hann* quaddi. þ*in*gfarar at co*m*a *til* fu*n*dar við *hann* þ*ar* er *hann* queðr á e*ða til* hei*m*ilis ens siúca ef *hann* þickiz e*igi* fæʀ vera. *hann* s*ca*l gera orð v*m* þei*m* er *hann* hef*ir* quadda þ*in*gfarar. *oc* scolo þe*ir* fara *til* fundar við hiɴ *oc* scal[1] (s. 27, b.) hiɴ siuki retta v*et*tit f*yrir* þei*m oc* eið viɴa aðr *þeir* hafi rett v*æt*tet. *s*va s*ca*l *hann* retta vettit se*m þeir* verða asatt*ir oc* sva öllo*m* þei*m* malo*m* m*æ*la se*m* at do*m*i. scolo þ*ar* .ii. m*enn* taca við v*ætt*e h*an*s. eɴ ef vattarn*ir* verða .ii. siukir þa er rétt at .iii. tace við v*æ*tte þ*eir*ra .ii.ᵃ *oc* verðr *þat* þa iaf*n* rét*t*

1) *Ordene oc scal ere ved Uagtsomhed skrevne to Gange, nemlig baade nederst paa første og øverst paa anden Columne.*

er þeir bera sem hinir bæri er frum váttar voro. Ef sa maðr komr til seips með vöro sina er hann er vettis quaddr oc þingfarar. oc se vara hans comin afliotande furo. oc scal hann sva fara með málom sinom sem hann se siver. eN hann seal fara til fundar við hiN. er quaddan hefir hann. ef hann vill eigi til þings hafa farit. oc bioða honom at fara til fundar við vatta oc retta vettit.

33. at queðia igegn.

[a] Ef [1] sa maðr er vættis quaddr er hann er eigi þingheyiande þess vættis er hann atti eigi or at segiaz enda vissi hann eigi at þingför mundi af geraz. honom er þat rétt at queðia i gegn hestz oc matar. oc queða á hvar coma scal með þaN maN er hann quadde [2]
honom er rett at queðia þar er hann heyrir sialfr a quoð hans eða at heimile hans. honom er eigi scylt at fara til þings nema honom se hestr forðr sa er honom er foR til þings með öðrom monnom eN hann scal [3] þeim manne fylgia til þings oc til buðar [4] er quaddan hefir hann. ef sa vill þat. en þa scal hann er þeir eoma til þings. beiða hann með vatta matar þess er hann quadde hann. eN ef hiN [5] lætr honom eigi uppi mat þaN. þa scal hann stefna honom vm oc láta honom varða utlegð. enda a hann þo at giallda honom mateN eN þo

---

a) = A. M., c. 14.

---

1) *Begyndelsesbogstavet* E *er betydeligt mindre end de sædvanlige Capitelinitialer.*

2) *Efter Ordet* quadde *findes i Slutningen af Linien et ubeskrevet Rum, svarende til tre Fjerdedele af en Linie. Om noget fattes, maa lades uafgjort.*

3) *Efter dette Ord har Afskriveren først skrevet* með, *men derefter underprikket det.*

4) *Ordene* oc til buðar *ere skrevne to Gange.*

5) *Efter dette Ord er först skrevet* quadd *men derefter overstreget.*

scal hann a þingi vera þoat hin haldi malenom fyrir honom til þess er hann hefir þeim málom mælt er hann var quaddr heiman. Maðr scal meira luta vatta sina hafa quatt heiman þeirra er hann man at nefna. nema þeir hafi þvi iátt þa er þeir voro nefndir i vætte at þeir mundi þo bera þat vætte. þoat þeir væri eigi fleire en .ii. oc hlyþir honom þa þoat hann hafe mina lut quatt vatta sina. þeir ero þa sculldir at bera þat vætte þoat þeir se quaddir .ii. En þar er bæði fylgir eini söc vætte oc quiðr. þa scal vætte fara fyr fram en quiðr. (S. 28, a.) Ef stefno vattar manz anndaz allir eða verða omála. oc scal hann þa queðia heimilis bva sina .v. oc scolo þeir þa sana stefno vætte hans sva sem vattar siti heima þeir er quaddir ero stefno vettis.

34. ef bvar sitia heima

[a] Ef buar sitia heima þeir er quaddir ero heiman. þa er honom rétt at stefna eptir drottens dag inn fyra iþingi at lögbergi. oc láta honom slíct varða sem frum söc ætti at metaz. sön oc ospillt. Þat er iafn rétt at stefna sva fremmi honom er hann misir hans. þa er quiðarens þarf. hann scal lata söc þá fara a hendr honom fyrst alengr er frumsoken er fram sögð oc baðar i ein dom. oc quedia heimilis bva .v. þess manz er sottr er. at bera vm þat hvart hin væri a þingi drottins dag enn fyra i þingi eða eigi. hann scal lata bera þar idom vætte þat er hann quaddi hann heiman oc honom er þat rétt at queðia anan fyrir til frum sacar. Sa maðr abiarg quiðar at beiða honom er vill heimilis bva .v. þess manz er sottr er hvart hann hafe at navðsyniom þeim heima

a) = A. M., c. 15.

setit er til ero mæltar i logom eða hafi hann eigi. Ef maðr er quiðar quaddr heiman eða vættis er hann ma eigi fullom dag leiðom fara hvartke veilende er hann fær þess er hann er eigi scylldr þingfarar. oc er þat logvörn. eða er hann rang quaddr sva at hann ætti eigi at fara fyrir þeim söcom nema hann vilde hvartki þess er þrytr at réttri quoðeni er hann er eigi scylldr þing reiðarinar fyrir þeim söcom. enda er onýt söken sv er hann hefir vm quatt. hvarz hann hefir farit til þess eða eigi sa er quaddr var. en þa er quiðr hefir borit a þan vm heima setona. þa scal hann quedia anan istaðin. þann bva er næstr býr þar sem hann quaddi vm. þeirra manna er rétt sé iquiðnom oc er a þingi. Ef hann fær eigi þan biarg quið at hann siti fyrir þeim navð syniom heima er til ero mæltar. at þa varðar honom slíct sem áðan talða æc. oc scal þa sökena fyrst sokia siþan er frumsöken er fram sögð. oc stefno vætte borit. oc scolo baðar í ein dom.

35. at ryðia quið.

[a] Þar er quiðir eigo at scilia mal manna. at þa scal hann er hann hefir quið þan saman settan ganga til doms. oe bioða þeim manne er hann hefir söc ahende með vatta. oc nefna hann. (S. 28, b.) oc bioða honom at fara til at ryðia quið þan. er hann hefir saman settan oc queþa ahvar þat er. oc nefna bva alla. oc mæla sva at meire luti domanda heyri ef þeir vilia hlýtt hafa. enn sa maðr scal ganga þangat er ryðia vill quið þan. Hann scal eið vina aðr hann take quið at ryðia. siþan scal hann nefna

a) = A. M., c. 16.

v*at*ta. Iþ*at* v*ætt*e at ee leɢ þ*at* vnd*ir* þegnseap miɴ. at sa sitr næʀi *er* oq*ua*ddr *er*. *oc* nefna *hann* oe segia hvar h*ann* *er* ibúð. **E**ɴ ef h*ann* ryðr at frændse*m*i quið. *oc* *scolo* næsta broþra up risa *oc* nanare m*enn*. *oc* ná mág*ar* þ*eir* .iii. ef m*aðr* a moð*ur* aɴ*ar*s e*ða* dott*ur* e*ða* syst*ur*. h*ann* *sca*l ryðia við sialfa*n* see at frændse*m*i *oc* at mægðu*m*. h*ann* *sca*l ryðia at guðsifio*m* þei*m* þri*m*r *er* m*aðr* hefir halldit avðro*m* vnd*ir* vatn e*ða* und*ir* p*ri*msignon e*ða* und*ir* b*yskops* hönd. *sca*lat m*aðr* ryðia vi*ð* sialfan see at guðsifio*m*. **E**f sa m*aðr* *er* quaddr *er* *sva* *er* van heill at h*onom* v*æ*ri e*igi* þ*in*g för seylld þot*t* h*ann* v*æ*ri quaddr. *oc* *er* h*onom* rétt at ryðia h*ann* up. Ef sa m*aðr* *er* quaddr *er* h*ann* a fe miɴa en*n* gegne þ*in*gf*a*rar eavpi. eþ*a* einvi*r*ke. *oc* *er* h*onom* rétt at ryðia þan*n* up. h*ann* *sca*l ryðia vi*ð* sóen*ar* aðilia e*ða* varn*ar* hv*er*gi *er* me*ð* sök feʀ. Þa *er* h*ann* ryðr q*u*ið at guðsifio*m* e*ða* at frændse*m*i e*ða* at mægðv*m* *sca*l hafa saɴaðar m*enn* ii[a]. ne*m*a sa teli *er* réttr v*æ*ri iq*u*iðno*m*. at hæro*m* *sco*lo saɴaðar m*enn* firnari aðilia sóen*ar* e*ða* varn*ar* en næsta broðra. Þar *er* h*ann* ryðr q*u*ið at leiðar le*n*gð oc *sca*l h*ann* þar leɢia me*ð* iii.[a] maɴ vnd*ir* þegnscap þot h*ann* se réttr teliande. Ef *sv*a ga*n*ga ruðni*n*gar at. at meire lute v*er*ðe raug quaddr þ*ei*rra bv*a* *er* heiman ero quadd*ir* *oc* v*er*ðr h*onom* e*igi* at saeɑr spelli ef h*ann* vıðr eið at þvi at h*ann* quaddi þa *er* h*ann* hugðe at réttast*ir* v*æ*ri, eɴ seer v*er*ðr h*ann* v*m* .iii. moreo*m* vi*ð* þaɴ *er* h*ann* hef*ir* mal a böndo*m*. S*va* *sca*l mæla ruðni*n*g*ar* málo*m* at meiri lutr heyri þ*in*g he*yianda*. H*ann* *sca*l ne*fna* v*at*ta siþ*an* at þvi at h*ann* ne*m*r h*ann* or q*u*iðno*m*. oe (S. 29, 5.) q*u*eða a hvart h*ann* ne*m*r h*ann* or síno or na*m*i e*ða* aɴ*ar*s m*anz*. Ef hv*ar* ero þ*ar* all*ir* rang quadd*ir*. þa a h*ann* eost at ne*m*a þa up alla seɴ *oc* hafa ti*l* saɴaðar m*enn* .ii[a]. þ*eir* *scolo* þ*at* leɢia und*ir*

þegnscap sin at þeir se allir neri þeim stað er bua ætti fra at queðia. *oc* nefna þa alla til *oc* segia hvar þeir ero ibúð. hann scal þa quedia istaðen sem sa nefnir til er ruddi quiðen. *oc* verðra honom þat at saear spelli vm þan bva quið er hann hefir aþingi quatt. þo at hann hafi alla rang quadda at násæti ef hann hefir rétt at quoð farit. Ef sa grið maðr er quaddr. er þing há maðr er réttr fyrir bv hans. *oc* er honom rett at ryðia at þvi. ef hin er eigi þar vist[1] fastr. Nv vill hann eigi ryðia *oc* hafa þat til saear spellz at þar hafi sa grið maðr quoð up borna er eigi er rettr í. *oc* vill honom þat láta verða at saear spelli. *oc* verðr[2] honom þat at saear spelli nema vatt orð comi þat fram at hann hafi þvi svarat aþr hann var quaddr at hann var þar heimilis fastr er hann var réttr i quiðom. eða heimilis bvar hans .v. bera þat at hann hugði þat þa er hann quaddi hann at hann væri þar heimilis fastr er hann væri réttr[3] þing há maðr. oc rettr quiðo at bera. Ef hann fan hann eigi þa er hann quaddi hann. enda matti hann eigi spyria hann. Hvervetna þess er sa maðr fer til þings fyrir bönda er þing há maðr er réttr fyrir bv manz. þa er bónden scylldr at fá honom bæþi hest *oc* mat. þan hest er þing for se. enda scal böndi eigi giallda þingfarar eavp. en hin scal taea sem aðrir þingheyiendr er fer til þingsens. Sokiandi scal nefna vatta at þvi at hin hefir lokit ruðningo eða hann lætz eigi vilia ryðia quið þan. þa scal hann beiða fram bvrðar at þeim aleugr. Þat er mælt aðr quiðr se borin at þeir scolo eiða vina allir aðr at domi. þeir scolo allir fella

---

1) *Ordet* vist *er skrevet to Gange, men paa det förste Sted igjen udstreget.*

2) *Rettelse for* verðrat *(bliver ikke), der efter det fölgende ikke synes at kunne være andet end en Skrivfeil.*

3) *Efter dette Ord er först skrevet i* quiðum, *men derefter igjen udstreget.*

saman orð sin at þeir væri allir á eitt sattir. þeir scolo luta með ser hverr þeirra seal quið 'fram telia. en sa þeirra scal fram telia er (s. 29, b.) hlýtr. nema þeir verði a anat sattir oc þurfo þeir eigi þa at luta. þeir scolo aðrir giallda samquæþi sitt á. Ef þeir verþa eigi asáttir hvern quið þeir seolo bera. þa eigo þeir at ráða er fleire ero saman. Enda eigo þeir fram at telia þan quið. enn þeir eigo allir samquæþi á at gialda. en þeir scolo þat segia at domi at þeir mundi anan bera ef þeir hefði afl til. oc queþa a þat hvern þeir mundi bera. En ef sa verðr at liug quið. þa varðar þeim þat ecki við lög er anat villdo bera. er þeir hafa þeim orðom mælt at domi. Ef hvar ero vm þat sottir at quiðr se sidar borin en i logom se mælt. oc er i þvi talet sem quið se haldet. þeir eigo at beiða ser biarg quiðar vm þat ef afl þat hefir staðit fyrir quið þeirra at þeir matto eigi fyrir þvi bera. eða þeir voro i frum quiðum avðrom sva fastir. at þeir gáto eigi fyrir þeim söcom borit quið þan sem mælt er ilogom. þa ero þeir varþir mále ef þeir fa þan biarg quið. Ef hvar ero þeir svmir er eigi ero sva ilogseilom avðrom fastir[1]. þa scolo þeir ganga til doms oc nefna ser vatta. at þvi at þeir ero búnir at leysa quið þan af hendi. þegar er þeir hafa neyti at. Ef quiðar er sva sið beitt eða boðit til ruðningar at þeir geta fyrir þeim söcum eigi borin quið þan sva snemma sem mælt er. þa varðar quið monnom ecki en onyt er soc hins. Enda varðar honom fiorbavgs garð oc er þat þings af glöpon. Ef sa dylr er til ruðningar er boðit. eða ferir sva seint fram ruðningar eða þav seil er hann vill fram hafa fort. at[2] af

1) *Skrevet* fastir avðrom, *men Afskriveren har derefter ved Henvisningstegn tilkjendegivet at Ordene skulle staae i omvendt Orden.*

2) *Skrevet ovenfor Linien.*

þvi verðr eigi quiðr borin rétt sva snemma sem mælt er. þa varðar þeim monnom fiorbavgs garð. er iþvi gera þings afglöpon. en quið monnom varðar ecki. enda scal sliet þa metaz quiðr þeirra sem þa at i mál yrði borin quiðrin. Ef bvar hallda frum quið til þess er sol komr aþing völl. þa a eigi at meta quiðburð þeirra. ef þeir bera eigi á. er þeir bera siþan enda er þa eigi scyllt at sokia þa vm haldit. ef þeir bera á. þoat þeir hafe eigi borit aðr sol komr aþing völl. En hvervetna þess er haldit er quið er eigi scyllt at sokia fleiri (s. 30, a.) bva en ein nema vili. Ef Goðe er quaddr .xii. quiðar þar er bva quiðr komr til eða bvar ero quaddir bva quiðar vm þa söe er .xii. quiðr komr til. oc scolo þeir ganga til doms oc nefna vatta. at þvi at þeir lata þat standa fyrir quiðburð sinom at þeir ero þess quiðar quaddir er þeir eigo eigi vm at scilia. Ef maðr þarf biargquiðo þar er bva quiðr hefir borit aðr a hann. þa scal hann queðia .v. bva i þan quið er aðr hefir borit a hann þot þa hafi ix. bvar borit a hann sóenar quiðen. honom er rétt at queðia þa þar er þeir ero allir saman. Hann scal bioþa þeim manne er soc hefir a hende honom at hryðia quiðinn oc segia honom huar þeir sitia. en hann á at þvi at hryðia ef þeir ero næri er oquaddir ero þeirra manna er i frum quiðvm voro. En ef hann þarf fleire biarg quiðo til þess máls þa scal hann þa beiða frumburþa at quiðom þeim öllom at domi. En þeir ero scylldir til at bera quiðo þa alla er þeir ero beiddir at lögom er male eigo at scipta með þeim. Ef haldit er varnar quiðum þeim er quatt er at logom oc male eigo at scipta oc varðar þat fiorbavgs garð oc aþa sva at meta sem ihag se borin quiðrin. Ef maðr queðr quiðar þess hvárt er hann fylgir sóen eða vorn. er eigi a male at scipta með þeim oc verðr þa onytt mal hans. oc calla menn þat egningar quið. Þar

er xii. *quiðr* ber a maN ef *hann þarf* biarg *quiðar*. *þa* *scal hann quedia heimilis bva sina* .v. til. **M**aðr *scal* bioða *til* hruðni*ngar* *vm* fru*m* quiðo alla. hvarz ero *til* sóen*ar* *eða* til varn*ar*. *oc* þurfot *þeir* *þat* opt*aR* at gera eN *vm* siN. **A**ll*ir* me*nn* *þeir* er logseil noeor *scolo* mæla at domo*m* a alþ*ing*i. hvart *er* *þeir* scolo sokia *sacir* *eða* veria *eða* bera vetti *eða* quiðo *oc* scolo *þeir* viNa eiða aðr *þeir* mæli þei*m* malo*m* *sva* at do*m*endr heyri. **H**uar *þess* *er* *maðr* hef*ir* þaN eið vNiN *er* *hann* hef*ir* fleira und*ir* seilit *oc* verðe *hann* tortrygðr *vm* eiðiN þa *er* *hann* *scal* þav fleire gögn af hende leysa *er* eiðar eigo at fylgia. þa (S. 30, b.) *scal* *hann* þ*ar* lata *bera* *vætte* *þat* *er* *hann* nefnde at þa *er* *hann* vaN eiðiN *eða* viNa ella eið i aN*at* siN. **H**varvetna *þess* *er* *menn* halda gögno*m* a alþ*ing*i. *oc* *varðar* *þat* *fiorbavgs* *garð* *oc* *scal* i þaN do*m* sokia *sem* fru*m*sökiN *er* i sót*t*. En*n* me*nn* *scolo* sac*ir* hafa *fram*fört all*ar* aðr sól se und*ir* þær *er* *til* ero bún*ar* aðr do*m*ar fare út *til* sócn*ar*. eN ef *eigi* *ero* *fram* sagðar. þa *er* *þat* vörn. eN fru*m*gögn *scolo* borin aðr sol ko*m*i a þ*ing*völl. iN næsta dag ept*ir* þav *er* *þeim* söeo*m* eigo at fylgia. Ef *maðr* hef*ir* sac*ir* ifleire do*m*a eN í eiN. *oc* *er* honom *eigi* at heldr scylt optaR at viNa eið eN *vm* siN. eN ef tortrygt þick*ir* *vm* eið uNi*ng* *hans*. þa *scal* *hann* *vætte* *þat* lata *bera* at do*m*e avðro*m* *er* *hann* nefndi þa at er *hann* vaN eið.

36. Vm quið burðe.

[a] Ef *maðr* hef*ir* xii. *quiðar* *quatt* *oc* *scal* *goði* ne*f*na þriþiungs *menn* sina *til* *quiðar* *þess* *með* *ser*. *oc* *er* honom

a) = A. M., c. 17.

rett hvarz þeir ero bondr eda grið menn. hann scal xi. menn nefna aðra en sie. Goði scal ganga til doms oc bioða[1] þeim manne til hruðningar er qvadde hann xii. quiðar. oc nefna hann[2] oc segia honom hvar hann hefir saman settan qviðin. oc hann a sva at hryðia xii. qvið sem dom. Ef þeir verða eigi asáttir hvern quið þeir scolo bera. þa scolo þeir raða er fleire ero saman. en ef þeir ero iafn margir þa scolo þeir þan bera er goðinn vill. Ef su söc kömr ahendr goða er xii. quiðr komr til. nv a hann at nefna quið vm sialfan sec. en sokiandi scal beiða samþings goða hans þan þeirra sem hann vill ef þeir ero baþir iafn rettir at tengðom. en þan þeirra ella er rettari er at bera quið fram. enn þeir scolo ganga til doms oc vina þar eið. en goði scal fram telia þan quið er þeir xi. verða a sattir. Ef goði hefir þa söc a hond þriðiungs manne sinom er xii. quiðr á vm at scilia. hann scal þar þriþiungs menn sina xi. til quedia at retta quið þan. en þeir scolo til ganga xi. at rétta quið þan með ser oc scolo þeir raða er fleiri ero saman. ef ideilir með (s. 31, a.) þeim. en goði scal fram telia quið þan er þeir urðo asáttir. aðrir en hann. Ef goði helldr xii. quið þa verðr goði vtlagr vm þat oc or goðorðe sino. en hin á cost þess hvarz hann vill goða sokia eda eigi en sva a þat at metaz er hann helldr quiðnom sem a se borin nema hann fái biarg quið þan at goði mundi quið þan bera eigi ahann oc hellde hann af þvi quiðnom at hann vilde færa honom oc scolo heimilis hvar hans v. scilia þat. hvart hann hellde til fárs honom oc þeir mundo af bera ef þeir bære.

---

[1]) *Synes först at være skrevet* beiða, *men derefter i underprikket og foran dret til o og et i skrevet over Linien foran dette Bogstav.*

[2]) *I Haandskriftet:* oc N̊ oc segia.

37. *vm* vat orð imote *quið*.

[a] Sócn *sca*l fara fyn *fra*m hu*er*s máls eɴ vörn. ne*ma* þ*at* se allt eitt. *oc* se þ*at* aɴ*a*rs mals vorn er aɴ*a*rs *er* sóen.[1] þ*ar er* q*u*iða *er* quatt ti*l* sócn*ar* eɴ sa hef*ir* v*at*ta ti*l* þ*ess er* v*er*ia *sca*l. þa *sca*l þar v*æt*te fara fyʀ fra*m* eɴ q*u*iðr. þot*t* þ*at* fylgi vörn.[2] *sca*lat h*ann* þ*at* s*v*a dvelia at e*igi* se q*u*iþriɴ þa boriɴ *er* sol köm*r* aþ*in*gvöll. ef e*igi* v*er*ðr allt eitt þ*at er* hv*ar* vilia borit hafa oc vatt*ar* enda eigi þ*eir* u*m* eiɴ lut at scilia[3]. þa *sca*l segia at h*ann* hef*ir* vatorð ti*l* þ*ess* máls se*m* þ*eir* ero v*m* quadd*ir*. eɴ siþ*an* *sca*l h*ann* v*er*ia þeim lyriti *quið* burðiɴ. nv b*er*a þ*eir* þo q*u*iðeɴ þoat lyrite se þei*m* varit fyʀ eɴ v*æt*tet q*u*æmi fr*a*m. þa a þaɴ q*uið* enseis meta enda v*ar*ð*ar* utl*eg*ð öllo*m*. en þa *sca*l þo lata b*er*a v*æt*tet. Nu ef e*igi* v*er*ðr at liug vetti. þa *er* eostr at sokia hina v*m* þ*at* at þ*eir* hafe borit liug q*uið*. Scolot m*enn* andvitni b*er*a *oc* h*er* a þ*in*gi eɴ ef m*enn* b*er*a v*arð*a*r* þ*at* vtl*eg*ð. enda aþ*at* enseis at meta. eɴ þ*at er* andvitni *er* m*enn* b*er*a igegn þei se*m* aðr er borit. v*æt*te igegn q*uið* e*ða* quiðr igegn v*æt*te. s*v*a at e*igi* ma hvartveɢia rett v*er*a. Eɴ ef hvartueɢia v*er*þr andvitni. þa v*arð*a*r* *scog* ɢ*ang* liug vitne eɴ f*ior*b*a*v*gs* ɢ*ar*ð andvitnit.

38. *vm* vörn.

[b] Aðr m*a*ðr ferir vörn fr*a*m oc *sca*l h*ann* sp*y*ria þaɴ maɴ m*eð* v*at*ta er söc hef*ir* ahe*n*di h*ono*m ef h*ann*

a) = A. M., c. 18.
b) = A. M., c. 19.

1) *Punctum er tilføiet.*
2) *Punctum er tilføiet.*
3) *Rettelse for* s c i l a.

hafi sóen sva fram förða a hond honom sem hann hygr eða hafe hann eigi. þá ahiɴ þvi at suara at hann hafi fram (s. 31, b.) fœrþa sóen sem hann hygr nema nokot geriz i vörn hins þess er hann vili þa til soenar hafa tekit. þa er rett til varnar at taca er þeim orðom er mælt. Rett er at hann föri þo fram vörn þot hiɴ gere eigi svara þessom orðum ef domendr lofa oc litiz þeim sva at hann vili vorn hans glepia iþvi oe er þat þings afglöpon ef sa duelr vorn. Hiɴ scal taca til varnar[1] þegar er hann vill. eɴ .v. hvar scolo seilia vm biarg quiðo alla heimilis hvar þess manz er sottr er nema hann se sottr við ix. hva quið þa seal hann þaðan queðia v. af þeim hvom ix. til biarg quiðar ser þa er næstir ero vetvang þeim er fra var quatt. Ef hvi verðr siuer i quið. oc scolo þeir er i quið ero með honom sokia orð hans til buðar. hann a eið at viɴa hvar hann gelldr samquæði á. Þeir seolo vatta nefna at orðom hans oc telia quið fram at domi. Ef maðr verðr davðr or quið eða omale. þa scal queðia aɴan istaðiɴ fyrir. þat a raða vm mal hans hvart þa er er þeir spyria hann. Sa maðr er vorn vill fram föra hann scal ganga til doms oe nefna ser vatta. Jþat vætte at hann[2] byðr honom oc nefna hann þeim manne er söc hefir fram förða ahendr honom at[3] hlyða til eið spiallz sins ef hann hefir eigi fyʀ uɴit eíð oc til varnar þeirrar er hann mvn þar fram föra. En siþan scal hann fram föra vorn fyrir sic hvarz hann hefir til þess quiðv eða vætte. Þa er varnar gögn ero fram comin þa seal söki-andiɴ spyria með vatta. ef hann hafi vorn sva fram

1) *Rettelse for* socnar, *der efter hele Sammenhængen neppe synes at kunne være⸍andet end en Skrivfeil.*

2) *Tilföiet.*

3) *Rettelse for* oc; *jfr. c. 30.*

forða fyrir soc þa sem han hygr en hin a þvi at svara at hann hafi þa fram förða vorn sem hann hygr þegar er þat er. En þegar er hann hefir nokor varnar gögn fram förð. þa þarfat hann biða til þess er hin hefir vorn sva fram förða sem hann hygr. þa a hvartueci þeirra at föra fram sóen oc vorn alengr sva sem þeir ero bunir til.

39.

[a] Þar scal hefia up við arftoco man omaga. þa söc scal lysa at lögbergi ahönd arf toco manne til fram forslo oc varðveizlo omagans. oc nefna hvarntvecia omagann oc þan er ahönd[1] er lyst oc queþa á til (s. 32, a.) hvers doms hann lysir oc lysa löglysing. Sa maðr er sokir scal qveðia heimilis bva v. þess er sottr er at bera vm þat hvart hann eigi arf at taca at þan omaga eða hvart hans omagi se eða eigi oc nefna hvarntvecia. Ef þat ber qviðr at þes omagi se oc scal honom doma omagann. Sa er veria vill scal queðia ena sömo v. heimilis bva at bera vm þat hvart hann eigi fe eða føri til at föra þan omaga fram eða eigi. Ef þar ber avðn oc er þa rétt at lysa þeim a hendr er vill. oc nánastr er þeirra manna er fe eða föri eigi til at föra þan omaga fram. Þar scal telia frændsemi með omaganom oc þeim er ahond er lyst. oc lecia þat undir þegnscap sinn með .iii. man. at su er frændsemis tala rett oc sön með þeim n. n. oc n. n. Þá á þeim manne at döma ahönd omagann nema lögvorn come fram. Cost a sa er omaga vill lysa. at lysa þegar ahendr þeim er nánastr er þeirra manna er fe eða föri hefir til. þott hann lysi eigi ahond arf toco manne aðr.

a) = A. M., c. 20.

1) Retteise for ahön.

40. vm reifing

[a] Lengr er menn hafa sóen fram forða oc vorn. sem vilia idom þan. þa scal hver maðr hafa er sóen hefir idom þan eða vörn reifingar man at male sino hvart sem hann þarf at soen eða vorn. þan er honom rett at hafa. er honom vill veitt hafa þeirra manna er iþan dom ero[1] nefndir. Ef þeir veita honom eigi þat at reifa mál hans. þa scal hann beiða þá með vatta at reifa mal hans. þeir eigo at luta með ser hverr reifa scal mál hans. oc scal sa þeirra reifa mál hans er hlýtr. Ef þeir gera eigi luta með ser oc varðar þeim þat fiorbavgs garð öllom er i þeim domi ero. en þat er þings afglöpon er þeir gera er þeir taca eigi við mále hans. Þat er oc at sa a soc þa at sokia er með þat mal ferr er domendr gera eigi við at taca. Ef söc komr ahendr þeim manne er i dom er nefndr at honom er rétt hvart sem hann vill at veria söc þá eða selia avðrom vorn fyrir sec. Ef söc kömr iþan dom þa scal hann[2] þo eiga dom sétt. enda scal hann giallda samquæþi sitt adom þan er þeir segia vp. þat er oc ef hann a söc (s. 32, b.) at sokia. þa er siðan gerðiz en hann væri i dom nefndr. þa er honom rétt hvárt sem hann vill at sokia scalfom eða selia avðrom. Ef su söc kömr iþan dom er hann er í. oc scal hann þo eiga dom sétt[3]. scolot mál hans standaz vm þa söc. enda scalat hann til vefangs ganga vm þat mál. hann scal oc samquæþi sitt giallda a þan dom er þeir segia aðrir vp.

---

a) = A. M., c. 21.

1) Dette Ord er skrevet to Gange
2) Tilföiet.
3) Punctum er tilföiet.

41. vm domendr.

[a] Þat er oc aðr þeir tacc adomi sinom. at þeir scolo eið viNa aðr nema þeir hafe uNinn aðr. þeir scolo nefna ser vatta. Nefni ec iþat vætti at ec viN eið at erossi lög eið. oc seg þat guði at ec mvn þaN dom döma sem ec hyG log vera. þat er oc at þeir scolo reifa mal þeirra. þav fyrst er fyrst ero fram comin[1]. þeir scolo sóen reifa hvers máls fyR eN vorn. Sa maðr er reifir sóen eða vorn. hann seal tina þat er reifir hver gögn fram hafa comit. oc segia hveim ahendr var hvart sem er til sóenar eða varnar. eN sóen seal fyR reifa hvers máls eN vorn vm hina sömo söc. Sa maðr er vorn seal reifa. hann scal tína gögn þav öll er til varnar hafa fram farit. Ef domendonom þickia menn ganga of mioc at domi. þeir scolo beiða er i dominom sitia goða þa .iii. er iþeim fiorþungi ero er domriN er við kendr. oc beiða þa með vatta. at fá þeim menn .iii. til dom vörzlo eN goðar ero utlagir. ef þeir gera eigi sva at fá menn til domvörzlo. oc or goðorði sinö oc eigo domendr söe þa við gvðana. Þeir scolo sva scipta með ser[2] at þeir scolo maN fa or þingi hverio enó forna. þeir menn er til dom vörzlo ero tecnir. þeir scolo rista reito .ii.[a] fyrir utan þat er domendr sitia. eN ef meN ganga yfir iN oc eigo þeir at nefna vatta at þvi er þeir ero gengnir yfir inn. Nv hleypr hann ut aptr oc er hann eigi þa utlagr. eN ef hann hírir við oc verþr hann þa utlagr. oc cigo domvörzlo menn soc þá at söcia. þeir seolo ganga til lögbergs oc stefna þar söc þeirre oc a

a) = A. M., c. 22.

1) *Punctum er tilføiet.*

2) *I Haandskriftet:* Þeir scolo sva scipta með ser at þeir scolo sva scipta með ser. at þeir scolo maN o. s. v.

iþan dom söe sv at coma sem domvorzlo men (s. 33, a.) þeir ero or fiorðvngi. at þeir scolo með vatorð þa söc sökia. oc eigo domvorzlo menn halfa utlegð þa. en domendr halfa. Ef maðr er ilögscilum fastr sa er i domi sitr þeim er i anan dom eigo at coma. hann a þat at mæla aðr hann gangi ibrott at hann segir[1] sátt sína a þan dom er þeir verþa sattir á. meþan hann er abrott. þær saeir scal fyrst doma er fyra sumar varð eigi vm dömt ef þær ero. En vm þær sacir næst er her hafa gerze a þingi ef þær ero iþeim domi sottar. þa scal vm þær doma er fyrst voro reifþar nema þat se at þær horfi til vefangs. þa scal vm þær siðarst doma ef þær horfa til vefanga. þeir scolo hafa mantal at domr þeirra se fullr. oc scolo þeir at fullom domi segia dom sin vp ef þeir eigo þess eost. Ef maðr verðr sivcr eða sár er i dom er nefndr sva at hann ma eigi uti vera. þa scolo þeir ganga til buðar þangat er in sivki er oc scal hann vina eið fyrir þeim slican sem hann scylde vina at domi. hann scal samquæþi sitt giallda aþan dom er þeir verða sattir á. þa verðr þeim þat rett at doma vm saeir allar nema til vefangs horfi. Ef sa maðr andaz eða verðr omále er i dom er nefndr. þeim er þa iafn rett at doma sem fullr se domr þeirra. þeir eigo at doma eptir gognom þeim er þar hafa fram farit idom. þar til sócna oc til varna. Þeir eigo at doma soc hveria anattvegia mæta eða omæta. Ef a gögn þav verðr queðit er idom þan ero eomin. er mali seiptir með þeim. þa scolo þeir vm aðrar saeir fyr döma at gognom þeim er fram ero eomin. Nu hygr sa þat er sokir at veriande queþi af þvi agogn at hann villde dom iduelia en eigi af þvi at hann villde reyna ifimtar domi. þa á hann at stefna honom vm

1) Tilføiet.

þings afglöpon at logbergi oc lata honom varda fiorbavgs gard. oc quedia til heimilis bva ix. oc láta fara iþan dom málit sem frum (s. 33, b.) soken er i. Ef quidr ber a hin vm þings afglöpon oc verdr hann þa fiorbavgs madr. En þa scal doma vm frum sökna sem eigi væri a gögnin queþit. Ef domendr gera eigi doma vm sacir manna. þa scal ganga til lögbergs oc beiða domendr at ganga[1] vt at doma vm sacir þær er þeir hafa eigi lok a felld. oc sva goða þa er þa menn nefndo i dom at føra domendr sína ut. Ef domendr ganga þa ut er þeir ero beiddir at doma um mal hans þa ero þeir varþir male. Nu vilia[2] domendr sumir doma enn sumir eigi þa vardar þeim fiorbavgs gard er eigi vilia vm döma. enda er rett at stefna honom vm þings af glöpon. þegar at logbergi oc sökia þat sumar i en sama dom þegar er vi. domendr ero vt comnir isetor sinar eda fleire. enda verdr iafn fullr þá domr þeirra sem þeir domi allir. Ef þeir gera eigi doma vm mál hans oc er rétt at sokia hvart sem vill et sama sumar eda anat við ix. bva quid. þeir scolo iþeim stað doma sem þeir hafa niðr setz ef þeir ná fyrir ófríki manna of sacir þær allar er iþeim domi ero. Ef þeir vm sitia eigi fyrir ofríki manna þa er þeim rett at sitia þar er þeir þickiz hellzt mega lúca domi sinom oc verdr domr þeirra sa réttr. Ef þeir vm sitia eigi fyrir ofriki þa scal sa er sóen hefir reifða. queþa a hvar þeir scolo at finaz at þeir vm luki hellzt domi sinom. Þeir eigo þangat at ganga oc luca þar domi sinom ef þeir mego. Nu vilia þeir eigi allir þangat til ganga þa verdr domr þeirra fullr þoat þeir domi eigi fleire vm þar en .vi. en hinom vardar þat fiorbavgs gard er eigi coma til

[1]) *Skrevet* gāgā.
[2]) *Tilföiet.*

*þan*gat *oc* e*r* *þat* *þin*gs afglöpon. Nu h*v*arvetna *þes*s er dom*en*dr ge*r*a *þin*gs afglöp*on*. sum*ir* þa at *þeir* vilia[1] *eigi* döma v*m* mal þav e*r* *þeir* eigo v*m* at do*m*a. þa á iafnt do*m*r **þeir**ra at standaz e*r* v*m* vilia do*m*t hafa ef *þeir* ero .vi. m*enn* *eða* fleire se*m* do*m*riɴ se fullr. Sa *sca*l do*m* up segia e*r* mal reifðe þaɴ se*m* *þeir* ro asátt*ir* *oc* *sca*l sa up segia e*r* vorn reifðe ef *þeir* vilia döma (S. 34, a.) vmæta sokena. eɴ sa e*r* sócn reifðe ef *þeir* vilia afall do*m*a. Eɴ sa e*r* do*m* seg*ir* up*p* h*ann* *sca*l sva[2] mæla. Læt ec at þa do*m*i ve*r* lög do*m* ef ve*r* þaɴ domo*m* oc q*ue*þa a hvat h*ann* vill do*m*a. er sa do*m*r vaʀ allra *sca*l h*ann* q*ue*ða. *þeir* eigo *oc* all*ir* at giallda sa*m*q*uæ*þi si*tt* a þaɴ do*m* e*r* *þeir* ero asátt*ir* *oc* svara at sa se do*m*r *þeir*ra allra. Ef nokoʀ þegir vi*ð* *oc* vill *eigi* sa*m*q*uæ*þi giallda a þaɴ do*m* e*r* *þeir* ve*r*þa a sátt*ir* *oc* e*r* *þat* *þin*gs afglöp*on*. *oc* þeg*ir* h*ann* sie þa[3] i *fiorbavgs* ɢar*ð*.

42. v*m* veföng.

[a] Ef þær sac*ir* ero nokorar er *þeir* ve*r*ða *eigi* asátt*ir* ado*m* sɪɴ. *oc* *sc*olo *þeir* þa vefengia. *sc*olot *þeir* færi *til* vefa*n*gs ga*n*ga eɴ .vi. *þeir* *sc*olo rúmu*m* þa sciptaz vi*ð*. hve*r*ngi ueg e*r* *þeir* hafa aðr setit *oc* *sc*olo *þeir* þa sitia all*ir* sama*n*. e*r* sama*n* ero at vefa*n*gi. *Þeir* *sc*olo sva n*ær* sitiaz at huar*ir*tueɢio ne*m*i orð aɴ*a*ra. *þeir* *sc*olo huar*ir*tveɢio beiða aðra sa*m*neytis *oc* nefna v*att*a at þvi at *þeir* bioða sa*m*neyti si*tt* at *þ*vi se*m* *þeir* vilia do*m*a.

a) = A. M., c. 23.

1) *Først skreret* þoat *þeir* vill, *men derefter rettet, som det synes af selve Afskriveren.*
2) *Herefter er først skrevet* doma, *men dette derefter understreget.*
3) *Skrevet over Linien.*

oc q*ue*ða ahv*er*n do*m* þ*eir* vilia d*o*m*a*. þei*m* malo*m* *sco*lo þ*eir* m*æ*la huar*ir*tuecio. Ef nokoR þ*eirr*a *er* s*v*a sivcr *er* ido*m* þaN *er* nefndr at e*igi* v*m* ves uti *oc* má h*ann* þo m*æ*la. þ*eir* *sco*lo f*a*ra hvár*ir*tvecio ti*l* fu*n*dar vi*d* h*ann* *oc* segia ho*no*m h*v*at þ*eir* mu*n*o hvár*ir* ti*l* vefangs b*er*a. h*ann* *sca*l viNa vefa*n*gs eið *oc* q*ue*þa a þ*at* með huaro*m* h*ann* mv*n* v*er*a at vefa*n*gi. Þ*eir* *sco*lo ga*n*ga til ru*m*a siNa. Þa *sco*lo þ*eir* dom*en*drner siþ*an* *er* sócn fylgia bioða þei*m* ti*l* lutfallz at þ*eir* luti hvar*ir* þ*eirra* *sco*lo fyRi mæla vefa*n*gs málo*m*. *sco*lo þ*eir* fyRi mæla vefa*n*gs malo*m* *er* hliota. Þ*eir* *sco*lo bioða huar*ir*tuecio avðro*m* me*d* v*at*ta at hlyða ti*l* er þ*eir* viNa vefa*n*gs eið e*da* sva til aN*a*ra vefa*n*gs mala *er* þ*eir* *sco*lo fr*a*m föra *oc* bioþa þei*m* sa*m*neyti. *oc* beiða þa sa*m*neytis at þ*v*i *er* þ*eir* vilia dó*m*t hafa *oc* segia h*v*at þ*at* *er*.[1] s*v*a *sco*lo (s. 34, b.) þ*eir* m*æ*la hvar*ir* vi*d* aðra. Siþ*an* *sco*lo þ*eir* viNa vefa*n*gs eið *er* sama*n* *er*o at vefa*n*gi. Þ*eir* *sco*lo taca eros ihönd s*er* e*da* boc þa *er* meire se eN háls boe. *oc* n*e*f*n*a v*at*ta iþ*at* v*æ*tti. At ee viN eið at *er*ossi e*da* at bók vefa*n*gs eið *oc* segi ee þ*at* guði at ec mv*n* þ*at* vefe*n*gia *er* ee hyG log v*er*a. *oc* q*ue*þa a þ*at* h*v*at h*ann* beR ti*l* vefa*n*gs. *oc* q*ue*þa a af hui h*ann* beR þ*at* ti*l* vefa*n*gs. þ*eir* *sco*lo sliea*n* eið viNa hvar*ir*tvecio. Siþ*an* *sco*lo þ*eir* hvar*ir*tvecio segia vp*p* do*m* þaN *er* þ*eir* vilia dö*m*t hafa. S*v*a *sca*l sa m*æ*la *er* sócu reifðe.[2] þ*at* bero*m* v*er* ti*l* vefa*n*gs *oc* þaN do*m* d*e*mo*m* v*er* *oc* segiv*m* up*p* at v*er* d*e*mu*m* afall ho*no*m *oc* nefna h*on*n *oc* q*ue*þa a hv*er*t afall þ*at* *er*. þ*eir* *sco*lo giallda sa*m*q*uæ*þi sit*t* á *er* at vefa*n*gi v*or*o me*d* ho*no*m. Sva *sca*l sa m*æ*la *er* vo*r*n reifðe. at þ*at* hero*m* v*er* ti*l*

---

1) *Punctum er tilføiet.*

2) *Punctum er tilføiet.*

vefangs *oc* þan dom domom ver oc[1] segiom up at ver domvm hann[2] sycnan af þvi at os þickir logvorn fram comin. þeir scolo giallda samqnæþi sitt á er at vefangi voro með honom. Sacar sökiande *oc* sacar veriande scolo ganga til logbergs. *oc* nefna ser vatta. Jþat vætti. at ec lysi soc ahendr þeim vm þat at þeir hafa domt o lög *oc* queða[3] a vm hvat þeir hafa domt. Þeir scolo lysa til rofs dominom. *oc* lata þeim varða utlegð. *oc* lysa til v.tar doms. þat eigo hvarirtueggio at mæla við anars domendr.

43. vm fimtar dom

[a] Uer scolom eiga dom in v.ta en sa heitir v.tar domr. Man scal nefna idom þan fyrir goðorð hvert et forna. ix. menn or fiorðvngi hveriom. Goðar þeir er in nyio goðorð hafa þeir scolo nefna eina .xii.ena idomin. þa verþa fernar tylptirnar. *oc* ero þa menn xii. or fiorþungi hveriom með þeim. en v.tar domr scal þa raðin er fiorðvngs domar ero nefndir. *oc* scolo allir sen fara vt til sócnar. nema lög retto menn verþi a anat sattir. En v.tar dom scal setia i lögrétto.

44.

(S. 35, a.) [b] Þær sacir scolo coma i v.tar dom lìug quiðir þeir er her ero bornir a þingi eða liug vætte eða

a) = A. M., c. 24.
b) = A. M., c. 25.

1) *Tilføiet.*

2) *I Haandskriftet:* domvm N̊ hann *Da enten* N̊ *eller* hann *maa være overflødigt, er det förste udeladt.*

3) *I Skindbogen ved Feilskrift* q̊ða.

þat ef *maðr* lec*r* ra*n*gt und*ir* þegnscap sin. enda vefav*n*g þav *er* h*er* *ver*þa *eða* fe boð þav *er* h*er* *ver*þa *oc* fe tökor þær h*er* *ver*þa *eða* sva ef m*enn* m*æ*la s*er* fe h*er* *oc* v*m* liugvitni þav öll *er* h*er* v*er*ða a alþ*in*gi *oc* v*m* seog*ar* m*ann*a biarg*ir* þ*eirr*a *er* h*er* *er* sagt ti*l* sec*þar* at vellavso. *oc* ti*l* þes ero talþ*ir* *oc* v*m* ini hafn*ir* seuld*ar* m*ann*a *oc* v*m* þræla þ*eirr*a *er* ti*l* seuldfestis *er* sagt h*er* a alþ*in*gi *oc* sva þ*at* er m*enn* þicia v*er*e at þ*eim* m*onn*om. *oc* v*m* iNhafn*ir* k*ir*k*io* presta *eða* sva v*m* sa*m*vistor *við* þa þeg*ar* *er* þ*eir* f*ar*a aNa*n* veg eN ilogo*m* *er* m*æ*lt. Þær sac*ir* all*ar* er nv ero[1] ialðar s*ca*l lysa idag *oc* amorgen. enda *er* rett aNa*n* dag vico[2] *oc* iN þriðia ef þ*eir* ero ru*m*helg*ir*. Ef m*aðr* lys*ir* ti*l* v.^tar^ do*m*s v*m* biargir m*ann*a. *oc* s*ca*l a q*ue*ða á sökena *oc* veita h*onom* i þvi lavg mæta biorg. engi s*ca*l ifa söc v*er*a.

45. v*m* do*m*nefn*or*

[a] Goðar s*colo* all*ir* ga*n*ga ti*l* lögretto *oc* s*ca*l hv*er*r þ*eirr*a setia niðr do*m*anda sin. G*oði* s*ca*l n*ef*na s*er* v*at*ta. At þvi v*ætti*. s*ca*l h*ann* q*ue*ða at ec nefni þegn i .v.^ar^ do*m*. *oc* n*ef*na h*ann* at d*om*a v*m* sac*ir* þær all*ar* *er* h*er* co*m*a ido*m* þeNa. *oc* log scylda heldr ti*l* at d*om*a v*m* *oc* aN ec h*onom* iseto ne*m*a h*ann* se[3] nu*m*iN or. nefni ec log do*m*. H*ann* seal nefna v*at*ta. At þvi v*ætti*. s*ca*l h*ann* q*ue*ða. at ec viN eið at bok. v.^tar^ do*m*s eið. hialpi sva m*er* guð i þvisa liósi *oc* avðro se*m* ec hyg þ*at* at ec hava þaN maN

a) = A. M., c. 26.

1) *I Haandskriftet:* er nv heft ero. *Afskriveren har først tænkt sig Lovsigemanden talende i første Person.*

2) *Rettelse for* vic.

3) *Tilføiet.*

ido*m* nefndan e*r* *eigi* vili anar m*aðr* betr raða f*yrir* lögo*m* órv*m* *eða* landz bví en sia *maðr*. *oc* nefna h*ann*. þei*rr*a m*ann*a e*r* ec eiga cost imino*m* þriðiv*n*gi h*er* a þ*in*gi. Slica*n* eið *scal* *goði* h*v*er vina er m*enn* nefn*ir* i v.[tar] do*m*.

46. at bioða t*il* lutfalla.

[a] Þe*ir* m*enn* e*r* sac*ir* eigo i v.[ar] do*m*i. *oc* *scolo* þe*ir* ga*n*ga til do*m*s *oc* *scal* ein hve*r*r þei*rr*a nefna s*er* va*tt*a *oc* bioða þei*m* mo*nno*m ollo*m* er sac*ir* hafa i v.[ar] do*m*i. t*il* lutfalla (s. 35, b.) *oc* q*ue*þa á hv*er*t t*il* *scal* ga*n*ga. *oc* be*r*a þ*ar* luti i scavt[1]. oc f*a*ra s*v*a at lutfalli þ*r*i se*m* at fiorðu*n*gs do*m*i. Þær sac*ir* *scal* *eigi* luta e*r* v*m* vefo*n*g e*r* sót*t*. þær *scal* fyrst*ar* sokia ne*m*a þær se fleire en .iiii[ar]. En ef þær ero fleire. þa *scal* þær luta. H*ann* *scal* ga*n*ga t*il* do*m*s *oc* bioða þei*m* mo*nno*m at lyða t*il* eiðspiallz sins e*r* h*ann* hef*ir* soc ahe*n*di *eða* þei*m* m*ann*e e*r* vörn hef*ir* f*yrir* h*ann*. oc biðia h*ann* lyða t*il* fr*a*m sögo sac*a*r sin*a*r. *oc* nefna söcna. en h*ann* *sca*l taca bóc ihond s*er* meire en*n* háls bóc. *oc* nefna s*er* vatta. Jþ*at* v*ætti*. at ec vin eið at bóc .v.[tar] do*m*s eið. hialpi m*er* s*v*a guð i þ*v*isa liosi *oc* avðro *scal* h*ann* q*ue*ða. se*m* ec mv*n* s*v*a sokia soc mina a hendr h*onom* *oc* nefna h*ann* se*m* ec hyg sanaz *oc* rét*t*az oc hellzt at lögo*m*. *oc* ec hyg h*ann* sana*n* at söc þe*ir*re e*r* ec hefi ahe*n*di h*onom*. *oc* q*ue*þa a söcna. *oc* ec hefca fe boðit i do*m* þena t*il* liðs m*er* v*m* soc þessa. *oc* ec munca bioða. hefca ec fu*n*dit. *oc* munca ec fina. h*v*arki t*il* laga ne t*il* olaga. Sanaðar m*enn* ii. *scolo* h*onom* fylgia. *sca*l h*ann* s*v*a vanda þa se*m*

a) = A. M., c. 27.

1) Rettelse for scavp.

slefno v*al*ta. Þe*i*r sc*o*lo taca boc i hond s*er*. meiri eɴ h*als* bók. *oc* ne*fn*a s*er* v*al*ta. Jþ*at* v*ætti*. at ec v*inn* e*id* at b*oc* v^tar do*m*s cið. hialpi s*v*a m*er* guð sc*al* h*ann* q*ue*þa. i þ*v*isa liosi *oc* avðro se*m* ec hyɢ þ*at* at ɴ. ɴ. myni s*v*a sokia söc sina a he*n*dr ɴ. ɴ. se*m* h*ann* hyɢr saɴazt *oc* rettaz *oc* hellzt at lögo*m*. *oc* h*ann* hyɢr h*ann* saɴa*n* at söc þ*eir*re *oc* q*ue*ða a söcena *er* h*ann* hef*ir* alhe*n*di h*o*no*m*. *oc* heferat hann[1] fe boðit ido*m* þeɴa ti*l* liðs s*er* v*m* söc þ*es*sa. *oc* mv*n*at h*ann* bioða. *oc* hef*ir*at h*ann* fu*n*dit *oc* munat h*ann* fiɴa h*v*arki ti*l* laga ne ti*l* olaga. Slican cið seolo saɴaðar m*enn* ha*n*s fiɴa. siþ*an* sc*al* h*ann*[2] segia fr*a*m söc sina ahönd h*o*no*m* s*v*a scapaða se*m* h*ann* lysti. Mɛɴ sc*o*lo at boc viɴa eiða þa alla at v.^tar do*m*i þ*eir*re *er* heilog orð ero aritin *oc* meire eɴ háls bók.

47.

(S. 36, a.) [a]Sa ma*d*r *er* h*ann* hef*ir* söc at v*er*ia h*ann* sc*al* nefna s*er* v*al*ta oc bioða þei*m* m*ann*e *er* söc hef*ir* a he*n*di h*o*no*m* at lyða ti*l* eiðs[a] þ*es*s *er* h*ann* mv*n* viɴa at vo*r*n þ*eir*ri. *oc* ti*l* varn*ar* þ*eir*rar *er* h*ann* mv*n* fr*a*m föra f*yrir* soc þa *er* h*ann* hef*ir* a hendi ɴ. ɴ. En siþ*an* sc*al* h*ann* taca bók i hond s*er*. *oc* ne*fn*a s*er* v*at*ta. J þ*at* v*ætt*i. sc*al* h*ann* q*ue*ða at ec viɴ eið at bóc .v.^ar do*m*s eið[4]. hialpi m*er* s*v*a guð iþ*v*isa liosi *oc* avðro at ec mv*n* s*v*a v*er*ia soc þa f*yrir* mec *oc* q*ue*ða a sökena *er*

a) = A. M., c. 28. *der*, *udentrivl efter et af Papirshaandskrifterne*, *overskrives*: Um varnir.

1) *Tilføiet.*

2) *Skrevet over Linien.*

3) *Slutningsbogstavet* s *synes at være tilføiet med en yngre Haand.*

4) *Først skrevet* lög eið *men derefter rettet, muligen med en yngre Haand.*

hann hefir ahendi mer. oc nefna hann a nafn. sem ec veit réttaz oc. saNaz oc helldz at logom oc ec em eigi saNr at soc þeirre ef þess ero efne. oc queða a hvat hann hefir til varuar. oc ec hyG at þat se log vorn. oc ec hefca fe boðit idom þeNa til liðs mer vm þessa soc. oc ec[1] munca fiNa hvarki til laga ne til olaga. Þar scolo oc saNaðar menn .ii. fylgia honom at vorn enda scal vanda þa iafnt[2] sem stefno vatta. EN þeir scolo taca bóc i hönd ser meire cN háls bóc. oc nefna ser vatta. J þat vætti. at ec viN eið at boc v.ar doms eið. hialpi mer sva guð í þvisa lióse oc avðro at ec hyG þat at hann mvn sva veria söc fyrir sec sem hann hyGr saNaz oc rettaz oc hellzt at logom. oc Nefna hvarntvegia þeirra. oc ec hyG at hann se eigi saNr at söc þeirri er hann hefir á hendi honom oc queða a sökena. oc hefirat hann fe borit i dom þeNa til liðs ser oc munat hann bioda. oc hefirat hann fundit oc munat hann fiNa hvarki til laga ne til olaga. Hann scal nefna ser vatta. at þvi vætte. scal hann queða. at ec feri vorn fram fyrir[3] mic her i dom þeNa. oc queða a hvat hann hefir[4] til várna oc hver vorn su er. oc calla ec þat lög vorn. Slikan eið scal hvartuegi saNaðar manna haNs viNa sem nu hefi ec tint. Ef maðr hefir fleire saeir i v.ar dom eN cina. hvart sem hann (s. 36, b.) hefir einom manne ahendr eða fleirom. oc scal hann slícan eið viNa at sekeNi hvèrri[5] sem aðan tinda ec. oc scolo sva saNaðar menn fylgia söc hverre sem aðan var tínt. oc sva eiða viNa. Sa er söc hefir at veria i v.ar dome hvárt sem hann hefir eina eþa fleire. þa

---

[1] og [2]) Skrevet over Linien.
[3]) Herefter er først skrevet söc, men dette derefter overstreget.
[4]) Læsemaaden heyrir i den arnamagn. Udg. har ikke Medhold i Skindbogen.
[5]) Skrevet over Linien.

scal hann sliean eið viNa varnar eið at sokeNi huerre sem aðan tínda ec oe sva saNaðar menn hans. Sa maðr er hann hefir söe at sokia i v.ar dom hann scal taea vi. menn or domi oc nefna vatta at. oc nefna þa alla. oc cc nem yðr or domi oc aN ce yðr eigi i seto vm söc þá. oc queða a sokina. eN þeir scolo or rísa dominom. eN ef þeir vilia eigi or risa dominom þa ero þeir utlagir. enda omæt orð þeirra. Sa maðr er hann hefir soc at veria i v.ar domi. hann scal oe taea aðra .vi. menn or domi oc nefna þa alla a nafn. aN ec yðr eigi iseto vm soc þessa er hann sagði a hond mer. oc ncfna hiN anafn er sokena hefir a hendi honom oc queða a sokena. EN þeir eigo at risa or dominom. oc sitia í dom hring iNan meþan vm söc þa er domt. eigi scolo þeir abrott ganga nema navðsynia örcnde se. EN ef þeir vilia cigi rísa ór dominom. þa varðar þeim vtlegð. enda onýt orð þeirra. Ef hann vill þa eigi or taea dominom. þa scal socnareN taca þa ór hvaratyeGio. EN ef socnariN vill þa eigi or taea dominom þa cr onýt söe hans. Þeir ero þo rettir til at reifa mál þeirra er or dominom ero numnir. eN eigi eigo þeir vm doma. Domendr allir aðr þeir tace at doma scolo viNa eið v.ar doms eið vm þat at þeir muno þaN dom döma cr þeir hygia lög vera. Domandi scal nefna ser vatta. at þvi vætte. at ee viN eið at boe .v. doms eið. hialpe sva mer guð i þvisa liosi oc öðro sem ee mvn þaN dom doma er ee hyG lög vera. (S. 37, a.) oe ee hefca fe mælt mer idom þeNa oc mvnea ec mæla. oc hefea ee tekit oc munea ec taca. hvarki til laga ne til u laga. Þeir scolo reifa mal manna bæði til sóenar oc til varnar iafnt sem i fiorþungs domi. eN þeir ero réttir at reifa mal manna er or ero numnir dominom. Þa er vm er domt eina söc at þa cigo þeir aptr at ganga idomeN eN þeir

eigo xii. *menn* at ne*m*a or do*m*ino*m* at hue*r*ri sökeɴɢ. ᴇɴ þe*ir* eigo eost at ne*m*a or do*m*i hvart se*m* þe*ir* ˌvilia ena sömo eða aþ*ra*. Þe*ir* *sc*olo döma v*m* sac*ir* þær all*ar* e*r* i v.tar do*m* eoma. v*m* þa fyrst e*r* fyrst f*ra*m sögð enda er væl ef þe*ir* ve*r*ða væl asátt*ir*. Nv ve*r*ða þe*ir* e*igi* a sátt*ir* þa *sc*al ɪɴ meire lutr ráða doma*n*da ᴇɴ ef þe*ir* ve*r*ða all*ir* iafn marg*ir* þa eigo þe*ir* at dö*m*a afall. ᴇɴ þ*ar* e*r* vefông ero þa eigo þe*ir* at luta. ᴇɴ ef þe*ir* ero all*ir* iafn marg*ir* í öllo*m* stoðo*m* þei*m* er dome*n*dr hafa vefe*n*gt *oc* hafa huar*ir*tueɢio farit rett at vefangi. oe a þe*irr*a do*m*r at rofna e*r* síðr hafa at logo*m* dö*m*t. Eɴ ef aðr*ir* hafa f*ar*it rett at vefa*n*gi en aðr*ir* ra*n*gt. þa á þe*irr*a do*m*r at sta*n*daz er rett foro at vefa*n*gi þót*t* aðr*ir* hafe mála efni betri f*yrir* ondve*r*ðo. Eɴ ef hvarig*ir* hafa farit rét*t* at vefa*n*gi þa á þe*irr*a do*m*r at rofna se*m* ꝼɪʀ hafa f*ar*it þvi at vefa*n*gi se*m* log ero. *oc* á sa do*m*r at rofna e*r* þeim hef*ir* þótt ꝼɪʀ lögu*m* dö*m*ðr. Vm sac*ir* þær all*ar* er h*er* hafa g*er*z a þ*i*ngi þa seal[1] beiða doms vt meþ*an* osagt e*r* misseris tal up. Eɴ ef dome*n*dr vilia e*igi* dö*m*a v*m* sac*ar* þa v*arðar* þei*m* ꝼiorbav*gs* ɢar*ð*.

Engi m*að*r dræpr fyʀ en*n* s*v*a se*m* do*m*r döm*ir* h*ann* ept*ir* vapna. tae.

48. V*m* ferans dom

(S. 37, b.) [a] **F**erans do*m*r *sc*al ve*r*a ept*ir* hve*r*n maɴ þe*irr*a e*r* seer e*r* orðiɴ þa e*r* xiiii. nætr ero liðn*ar* f*ra* þvi þ*i*ngi e*r* h*ann* varð seer á. Do*m* þaɴ *sc*al eiga þ*ar* e*r* heim*i*le h*ans* v*ar* þa e*r* söc v*ar* hofðut a hönd ho*no*m aðr h*ann*

---

a) = A. M., c. 29. *Capitlets Begyndelsesbogstav er noget större end de sædvanlige Capitelinitialer.*

---

1) *Tilföiet.*

yrðe seer. Nu veit sa eigi er hann seeþi hvar þat er þa scal vera at heimeli goða þess er sa er i þingi með er hin gerði sekian. Nv hefir hann hansalaða seeþ sina heima iheraðe eða verðr hann at sátt seer þa scal ferans doms queðia a alþingi eno næsta eptir þat er hann var seer gör. Sa maðr er hann seeþi scal spyria at lögbergi at heimilis fangi hans. oc sva at þingfesti hans ef hann veit eigi aðr. Nv gengr engi við heimilis fangi hans. en goði gengr við þingfesti hans. þa scal at þess goða eiga ferans domin oc beiða hann at nefna. Nv er við hvarigo gengit. þa scal at þess goða eiga ferans dom sem hann er siálfr i þingi með oc beiða hann at nefna[1]. Hann scal eptir doma beiða at lögbergi eða þar er goði heyre siálfr á.[2] ef hann var eigi at lög bergi þa scal hann segia honom til. En ef hann beiþir i øðrom stað. þa scal hann segia til at lögbergi. Sa maðr er ferans doms vill beiða þa scal hann nefna vatta. Jþat vætte. at ec queð oc beiðe n. n. at nefna ferans dom eptir n. n. xiiii. nóttom eptir vápna tae. hann scal queða astaþ oc biðia hann þar coma sva at dómr se nefndr fyrir miðian dag. Dom þan scal nefna vtan garðz þar er hvarki se aer ne engi. oc eigi fir garðe en i örscotz hælgi við garðin. oc þangat fra garðe er sa aheimile er sótti ef þar má væl vera. Seyldir ero menn at fylgia goða til ferans doms. allir þeir er næstir ero ef hann vill þa quatt hafa hvárz þeir ero hans þing menn eða eigi. Pricia marka utlegð varðar þeim er synia ef hann viðr domin fullan en fiorbavgs garð ella. Hann scal þar coma fyrir miðian dag oc nefna sva domin. oc sva scolo þeir menn coma er þar scolo lögseil af hendi leysa. þar scal vera

1) Ordene Nv er við hvarigo — nefna ere udeglemte i den arnamagn. Udg.
2) Punctum er tilføiet.

xii. þegna domr. Dom þan scal ryðia sem (S, 38, a.) xii. quið. Sa er doms beiþir scal þangat hafa quatt bva v. iii. nottom fyr eða meira meli. þa er næstir bva þvi er domrin scal vera. Ero þeir skylldir at bera quiðo þá alla er þar þarf hvergi er þa beiþir. Hann scal oc hafa quatt doms vp sogo vatta eða sáttar gerðar vatta þa er nefndir voro. ef hann varð at sátt secr. Þeir menn er fe átto at hinom þa er hann varð seer scolo quatt hafa vatta sina eþa bva ef þeir hafa eigi vatta til oc scal til queðia gagna þeirra allra er þar þarf xiiii. nottom fyr eða meira mele.

49. vm soen.

[a] Sa madr er ferans doms beidde scal ser nefna vatta. iþat vætte. at ec vin log eið at bóe oc segi ee þat guði at ee mvn sva fora möl öll fram her at ferans domi þessom ahendr n. n. sem ee veit réttazt oc sanazt oc hellzt at lögom. J dom scal bera doms upsögo vætte eða sáttar vætte er hann var seer gör. þa er domr er ruddr scal láta bera þar vætte þat hve fyrir seeþ hans var mælt eða fyrir hvat hann varð secr eða hvar hann varð seer. Þa scolo menn luta hve þar scolo saeir fram föra. Jafnt scal þangat bva fe mál öll sem til seyllda doms. oc sva of[1] lanzvirðingar oc sva doma cono sitt fe ef hon átti eða veð mála ef voro. oc hvcriom sina avra fulla ef sva má. en ella iafnt skerþa sem at sculda domi. Rett scal doma or feno ef rettar söe er. en fóla giolld ef þiofsöe er. En ef fe vinz betr þa scal doma goða þeim

a) = A. M., c. 30.

1) *Rettelse for* af; *jvfr. nedenfor c. 61.*

er do*min* nefnde ku *eða* uxa .iiii. vet*ra* ga*m*lan. EN ef fe e*r* meira þa *sca*l do*ma* hálft þei*m* e*r* hin seeþi. en hálft fiorðu*n*gs m*onnom* ef h*ann* *var*ð a alþ*ingi* secr. en þ*in*gonavto*m* ef h*ann* varð a várþ*in*gi secr. þei*m* er i þ*vi* þ*in*gi ero e*r* f*erans* do*mr* e*r* í áttr. Þei*m sca*l do*ma* varðveizlo fiár þe*ss* e*r* hin secþi e*r* fiorðu*n*gs m*enn* *sc*olo hafa. en þ*vi sca*l scipta a v*ar*þ*in*gi eno næsta. ho*nom sca*l *oc* do*ma* varðveizlo þótt þ*in*gonavt*ar* eigi. en h*ann* *sca*l hafa þ*at* ti*l* leiðar enar næsto þ*eir*rar e*r* h*ann* heyr sialfr. Ef þ*eir* ero sa*m*þ*in*ga þa *sca*l allt fe þ*at* e*r* h*ann* hef*ir* þa heim*t* scipta þar vi*ð* þa. (S. 38, b.) EN þ*at* e*r* h*ann* hef*ir* þa *eigi* hei*m*t at viðteko*m* *eða* at ha*n*dsölo*m* þa *sca*l þ*vi* scipta avárði*n*gi. EN ef sa e*r* uta*n* þ*in*gs ma*ð*r e*r* hin seeþi. þa *sca*l scipta a alþ*in*gi eno næsta. Seipta *sca*l þ*vi* öllo at f*erans* do*m*i. e*r* ma *oc* selia i he*n*dr *goða* þei*m* er dom*inn* ne*fn*di. Fe þ*at* e*r* þ*in*go navt*ar* eigo scolo þ*eir* hafa ti*l* omaga biarg*ar* þe*ss* e*r* secr e*r* orðen se*m* vinz ef h*ann* átte omaga. en elleg*ar* *sca*l hafa ti*l* þ*ur*pt*ar* þei*m* omogo*m* oðro*m* e*r* þ*ar* eigo at fara i þ*vi* þ*in*gi *eða* vm þav þing. *Fiorbavgs garð varðar* ef ma*ð*r leyn*ir* seeþ*ar* fe. *oc sca*l *queðia til heimilis bva* ix. a þ*ing*i þ*e*ss e*r* sottr er.

50.

^a^ Ef omag*ar* co*ma* ti*l* f*erans* do*m*s. þa *sca*l beiða ti*l* xii.^tar^ q*u*iðar hvart þ*eir* se omag*ar* ens sekia *eða* *eigi*. EN þa á h*ans* omaga at do*ma* e*r* h*ann* a arf ept*ir* at taca. *oc* þá aðra e*r* *hvar* be*ra* at h*ann* hafe fe m*eð* tec*it* *sva* at þ*at* v*æ*ri iaf*n* mæli. Ef fleire m*enn* ero iaf*n* scyld*ir* omaga. þa eigo *hvar* þ*eir* v. e*r* ti*l* f*erans* do*m*s ero eo*mnir* at scipta þ*vi* *oc* *sca*l do*ma* för öllo*m* at þei*m* luta

a) = A. M., c. 31, *hvor Overskriften* Um doma *ikke har Medhold i Skindbogen.*

er honom byriar til handa vm fiorþvng þaN er ferans domr er i atfr. cf hann varð a alþingi secr. Ef fiorðungs menn hafa scipt fiorðungi til omaga framførslo. þa a þat at halda allt er þeir urþo a sáttir. Nu ero þing .ii. a einom þing velli. þa scolo þeirra omagar fara um þav þing bæði er i þvi öðro þingi urðo secir enda sva áttr ferans domr at. Þat er mælt at eigi er scylt til ferans doms at föra barn þat er maðr varð secr vm faðerne. ne queðia gagna til oc a þvi för at doma. Nu gera þeir menn eigi omaga föra til ferans doms er scylldir ero til at lögom. þa raða þeir ser a hendr omaga ef þeir visso at ferans domr scyldi vera oc mátto til comaz fyrir navðsyniom. Nu fela menn fyrir þeim omaga oc raða þeir ser ahendr omaga. eN eigi ero[1] erfingiar þeirra scylldir til. Nv verða menn eigi varir við at ferans domr scylde vera eða mátto þeir eigi til comaz með omaga. þa scal lýsa et næsta svmar (s. 39, a.) eptir a hendr þeim fiorðungs monnom eða þingonavtom er sa goði er i þingi er nefna let ferans dominn. oc queðia hann til xii. quiðar hvart N. N. væri omagi ens sekia manz eða eigi. En heimilis bva sina .v. at scilia um þat hvart hann mætti comaz til ferans domsins eþa eigi fyrir navðsyniom. Ef quiþir þeir ganga ihag sokianda oc coma eigi lögvarnir fram. þa scal döma for omogom i alþingis domi. iafnt sem ferans domr átte at doma ef þeir hefði þar til comit.

51. vm ferans dom.

[a] Iafnt scal eiga ferans dom eptir fiorbavgs man sem eptir scógar maN oc gogn öll til føra. oc sva scolo

a) = A. M., c. 32.

1) Tilføiet.

menn fe sín þar heimta þeir er átt hafa at honom. oc sva scal döma for omogom þeim er hann átte. Nu varð maðr secr vm dom rof eða vm fe þa scal fe þat allt gialdaz at ferans dominom sva micit sem gögn baro til. EN ef fe þat gelldz eigi þar. þa verðr hann secr scogar maðr oferiande. Nv verðr hann secr vm spell virki oc gialdaz eigi scaða bötr at ferans domi. þa verðr hann oc scogar maðr o ell. Þar scal gialdaz morc lögavra at ferans domi goða þeim er ferans domiN nefndi.[1] þat fe heitir fiorbavgr. en eiN eyrir þess fiar heitir alaðs festr. Ef þat fe gelldz eigi þa verðr hann scogar maðr o ell. Nu gelldz þar fiorbavgr oc alaðs festr þa scal sva doma sectar fe sem scogar manz fe. Þar a goði oc at hafa kú eða oxa iiii. vetra gamlan. oc á þa fiorbavgr at fara sem aNat sectar fe. ellegar eignaz goði þa morc. þat er rett at gialda mörc þa þar at ferans domi. enda er rétt at maðr handsalc at gialda a xiiii. natta fresti. at heimilc goða. oc scal þa cindagi a þvi fe. Kostr er at gialda igripom sva sem lögmetendr virþa til logavra.

52. Heimili fiorbavgs manz.

[a] Þa er ferans domr er áttr at fiorbavgs maN. þa scal segia til heimila hans. Hann scal eiga þriú heimili.[2] þeirra scal eigi lengra imiðlom vera eN fara megi vm dag (S. 39, b.) a aNan veg. Hann scal heilagr vera at þeim heimilom oc i örscotz hælgi við a alla vega. oc a ghistoNi a millom heimilaNa ef hann feR eigi optaR eN vm siN a manaðe. oc i örseotz helgi við götona. Nv fara menn a

a) — A. M., c. 33, *hvor Skindbogens Overskrift* Heimil' f. b[9] *er blevet læst* heimillsfangsbuar.

1 *og* 2) *Punctum er tilfüiet.*

moti *honom* þa *scal hann fara* af götoni sva at *þeir vm* take *eigi* spióta odd*om til hans*. O heilagr *verðr fiorbavgs maðr* ef *eigi er* sagt *til* heim*ila hans* at *ferans* do*mi*. þ*ar scal nefna vatta* at fiorbavgr galldz *eða* a*nat* þ*at* fe *er hann* yrði secr *scogar* maðr ef *eigi* qu*æ*mi *fram*. Ef *ferans* do*mr* er áttr at þa*nn* ma*nn er* secr er orði*nn scogar* m*aðr fer*iande þa *scal nefna vatta* þ*ar* at all*ri* secþ þ*eirre er* gögn b*ar*o at *honom* v*æri* m*æ*lt. *oc* a sv öll at halda. En ef *hann er* ia*fn* vandhæfr *oc fiorbavgs* m*aðr*. þa a þ*ar* at *ferans* do*mi* at kiosa *honom* heim*ile* iii. ia*fn*t s*em fiorbavgs* m*anne*. Ef *fiorbavgs* m*aðr* ger*ir* f*iorbavgs* soc *oc varðar honom* sco*g* ga*ng*. En e*n*gi m*aðr scal* ba*n*a for *fiorbavgs* m*anne eða scogar* m*anne fer*ianda þót*t* fé *eigi* at þei*m*.

53. Beiða fars *fiorbavgs manni*.[1]

[a] Sa m*aðr er fiorbavgs* m*anne* fylg*ir til* scips *scal* beiða fars *með vatta* at þ*eir* tace v*ið* ho*nom oc* lata b*er*a v*æt*tis v*ætte* þav *er* nefnd v*or*o at *ferans* do*mi*. hve f*yrir* sect h*ans var* m*æ*lt. *oc* sva þav *er* fiorbavgr galdz ef h*ann var fiorbavgs* m*aðr eða* þav fe o*n*or *er hann* yrði *scogar* m*aðr* ef *eigi* gyldiz. Ef v*æt*tes v*ætte* þav co*ma fram* þa v*arðar* þei*m* utle*gð* iii. m*arc*a bæðe styre m*anne oc* hásetom ef þ*eir* toco *eigi við* ho*nom*. Ella *er* viti lavst þei*m*. H*ann er* ia*fn* heilagr a goto *er hann* fe*r* *til* scips s*em* h*ann*[2] fare a millo*m* heim*ila*. Honom *scal* beiða fars at scipi öðro *oc* láta b*er*a v*æt*te þ*at er* hi*n*eg

a) = A. M., c. 34.

1) *I Haandskriftet:* Beið fars f.
2) *Ordene som* hann *wre skrevne to Gange.*

vat nefnt. Ef honom er syniat þar þa scal beiða at enom sama hætti a et .iii.[a] seip. enda er cigi scyllt þá at beiða a fleire scip. a þvi sumri. þot þeir syni. en þeim varðar iafnt öllom synionen. þa ero þeir oc eigi utlagir ef þeir hafa tekit við iii. fiorbavgs monnom eða scogar monnom aþr þeir hafa beiddir verit. þoat þeir syni þessom. Hann scal þa fara til vista sina ena somo.[1] hann er oc iafn heilagr i þeirre for til þess er hann kömr aptr til heimila (s. 40, a.) sina. oc sva agistingom ef hann fer fullom dag leiðom. En anat sumar scal hann oc sva et sama við för leita. oc sva verða þeir en utlagir er þa synia. En et iii. sumarit varðar fiorbavgs garð öllum þeim er þa synia. enda helpr honom þat ecki at vetri ef hann er her staddr. Ef þeir taca við honom oc er hann at seipi meþan þeir hafa bvþir alanðe þa er hann heilagr í örseotz hælgi a alla vega a land við búðena. en þo at seip ligi fir búð en sva. oc er hann þo heilagr þar amilli. En alengr er þeir hafa buðir a seipi þa er hann heilagr í örscotz hælgi a land upp a[2] alla vega þaðan fra fióro er seemst er. til landz fra seipi. enda scal sva hvargi er þeir ligia við island a þvi sumre. eða við þær eyiar er bygðar ero. en avallt er þeir ligia ibrygio lægi. við islanð þa er hann heilagr í örseotz hælgi fra brygio sporðe a alla vega. Ef þeir verða aptr reka eða hallda þeim veðr i enne savmo höfn. oc comaz þeir eigi abrott. oc scal hann eigi ganga fyr af scipino en scip er brotit sva at eigi er i for buanda á þvi sumre eða eytt sva ella at þeir hafa eigi lið til bröt at hallda. Ef þeir verða aptr reka oc coma þeir til þeirrar hafnar er þeir vilia scipi til hlunz raða. þa er slíe helgi hans mælt þar at

1) *Punctum er tilföiet.*
2) *Tilföiet; Ordene* land upp *ere (maaskee senere) tilföiede ovenfor Linien.*

scipi sem þa er hann com til scips meðan buðir halldaz at scipi. oc stýri menn cro þar enda er hann avalt iafn heilagr at scipi. enda scal hann iafnt leita við brott forna þeirra þricia. enda er huert sumar fra öðro slíc hælgi hans mælt. En þegar er hann leitar nöckort sumar eigi sva við brott forna scm mælt er. þa er hann havst þat secr[1] maðr at vetri dræpr oc o öll. Ef hann verðr aptr reka þa scal hann til vista siNa fara eNa savmo ef hann komr samsfiorðvngs við þær. Nu komr hann eigi iþaN fiorðung þa scal hann[2] taca ser vist þar er hann vill. aþeim hálfum manaðe er þeir verða land fastir. enda er hann iafn heilagr aþeirre göto oc a gistingom sem þa er hann for til scips. Cost a hann at fara til eNa sömo vista siNa ef hann vill þat. enda er iöfn hælgi hans meþan hann ferr sva með ser sem mælt er. hvárt er hann ferr fullom dagleiðom þa er slíc hælgi hans. (s. 40, b.) eN et iii.ª sumar verðr hann scogar[3] maðr at vetri ef haN komz eigi abrott þa. Ef hann komr fyR ut hingat eN hann hafi .iii. vetr abrott verit oc verðr hann scogar maðr. Nv fær hann xii. quið þaN at hann varð sæ havi ut hingat oc hann villdi til aNars landz farit hafa. þa scal hann sva við brott for leita sem þat sumar yrði hann fiorbavgs maðr. Ef hann comr út hingat þa er hann hefir iii.ª vetr abrott verit. þá er hann sva syen sem aldrigi quæmi su secþ ahendr honom. Hann scal þa taca erfþir allar slícar sem þa beR til handa honom. oc sva scal hann taca við omogom þeim er at ferans domi voro fyrir hans sacir afför domþir. oc sva við þeim er þa berr til handa honom. oc sva giallda sculldir sinar

---

1) *Maaskee burde her læses* scogar.

2) *Tilföiet.*

3) *Först skrevet* secr, *men derefter rettet saaledes.*

ef vanlocnar voro er hann for heþan ef hann hefir fe til. Rofnar sect fiorbavgs manz ef eigi verþr[1] at lögom áttr eptir hann ferans domr. oc seal sokia þa vm oc gera þa saNa at þvi er[2] ferans dom scyldo eiga oc a hverr at sokia þa söc er vill. enda rofnar sect fiorbavgs manz hvergi er þa sekir.

54. ef eigi er áttr ferans domr.

[a] Ef menn eigo eigi ferans dom eptir þa menn er þeir hafa secta eða eigo þeir eigi at logom þa varðar fiorbavgs Garð hvatci er þess þrýtr at þvi er eigi verðr at lögom ferans domr áttr er honom licr ahendi. eN þeir menn eigo söc þa er til omagaNa standa þeirra er för atte at döma at ferans domi ef áttr væri. Nv vilia þeir eigi þa eigo þeir er fe átto at honom þa er hann varð secr. EN ef þeir vilia eigi þa a huerr er vill. Ef goðiN geR eigi nefna ferans dom. enda se hann at lögom beiddr eða hverigar vanlycþir er þær coma af[3] Goðans hendi. at eigi sé áttr ferans domr at logom. þa varðar Goðanom fiorbavgs Garð oc a sa söc er ferans doms beiddi. Goða er rett at selia öðrom manne ihönd at nefna ferans dom. ef fleiri menn hafa beiddan hann en eiN. oc sinom þriðivngs[4] manne. enda varðar þeim oc fiorbavgs Garð er Goðinn seldi at nefna ferans dom. ef af hans völldom verðr eigi áttr at lögom ferans domrinn. GoðiN secz ef hann getr engi til at nefna ferans dom

a) = A. M., c. 35.

1) *Skrevet over Linien.*
2) *Rettelse for* ef.
3) *Rettelse for* a.
4) *Rettelse for* þriðvngs, *istedetfor hvilket Ord først synes at være blevet skrevet* fiorðvngs.

(S. 41, a.) oc abyrgiz *hann* þott fleire *menn* hafe quadda*n* *hann* eN .i. Ef sa *maðr* ver*ð*r sóttr *er* hiN hafðc sectan vm *þat* at *eigi* hafe ve*r*it *ferans* do*mr* áttr at lögo*m* at þaN maN *er* *hann* secþi. þa *scal* *hann* *þat* hafa *til* varn*ar* f*yrir* sic at secia *Goðann* *vm oc* *ge*ra *hann* saNa*n* at völldono*m* þ*es*s *er* *fcrans* do*mr* varð *eigi* attr at lögo*m*. Ef *Goðinn* *cr* *vm* sóttr enda hafe haN öðro*m* *manne* i hönd sellt at lögo*m* at nefna *ferans* do*m*iN. þa *scal* *hann* *oc* søkia þaN *vm oc* v*c*ria *sva* f*yrir* sic. Sa þ*eirr*a secz *vm er* volldin b*e*raz ahe*n*dr. *Þat* ero stefno sac*ir* *oc scal* *queðia* ix. *heimilis* *bva* a þ*ingi* þ*es*s *er* sottr *er*. Of þa *menn er* fe *þat* hafa at varðveita *er* sa *maðr* hafðe átt *er* secr *er* orðiN. Nv ef þ*eir* fregna hvar hiN hafðc bciðt *ferans* do*m*s. þa ero þ*eir* scylld*ir* at co*m*a þ*a*ngat *oc* segia þ*ar* *til* fiar þ*es*s hvarz þ*ar* tecz *ferans* do*mr* e*þa* *eigi*. Nv v*er*þr þ*ar* e*n*gi m*anna* fu*n*dr *eða* fregn *hann* *eigi* hvar *fcrans* do*mr* *scal* *ve*ra *eða* mátti *hann* *eigi* *til* co*m*az f*yrir* navðsynio*m*. þa *scal* *hann* segia *til* aleið þ*eirr*i er *hann* heyr. h*va*t *hann* hef*ir* þ*es*s fiár at varðveita *oc sva* a vár þ*i*ngi. *oc sva* a alþ*i*ngi ept*ir* *vm* sv*m*arit. enda *er* rétt at *hann* segi *til* a alþ*i*ngi *þat* sum*ar* *cr* *hann* veit. at hiN *v*arð secr *sva* at *þat* heyri meire luti m*anna* *oc* þing heyia*n*da. *Þat er* m*ælt* *vm* þa m*enn* *er* þ*eir* átto fe at þei*m* *cr* secr *er* orðiN *scogar* *maðr*. enda sc *eigi* áttr *ferans* do*mr* at þa *sc*olo þ*eir* stcfna þei*m* mo*nn*om *er* þ*eir* vito at fécn hafa þav *cr* sa átte iN seki *til* alþ*i*ngis *oc til* þ*es*s fiorðu*n*gs do*m*s þei*m* ölło*m* *er* hiN *v*arð secr í. enda *er* rét*t* at lýsa at logb*er*gi *oc* søkia ct sama sum*ar* vtan fiorðu*n*gs mo*nn*om *eða* þei*m* *er* *sva* síð fregna at *eigi* vm stcfn*ir*.[1] *sc*olo þ*eir* m*enn* all*ir* föra þ*a*ngat gögn sín *er* fe hofðo átt at ho*n*o*m* i*afnt* se*m* *til*

[1]) *Punctum er tilföiet.*

ferans domsens. enda scal sva dema fiorðungs domr þeim öllom sina avra sem ferans domr ætte at dema ef áttr væri at lögom. Ef sa maðr leypz abrott af lande er secr er orðin með fe þat er hann átte eða er hann avstr þa er seeð kemr ahendr honom með þat fe er hann á oc seet ætti at verða her at ferans domi. Nv cemr hann vt með fe þat eða þat er hann hefir af þvi ext enda verði (s. 41, b.) þat tekit af honom her hvarz hann verðr drepin eða eigi. oc a sá heimting til þess fiar er hann hefir seetan. Þeir menn er sva verða sekir görvir at eigi er seet feit þeirra. þa eigo erfingiar at taea arfin ef þeir andaz meþan þeir hafa eigi farit syeno sinni. þeirri er[1] þeim var mælt. En hin a heimting fiarens allz er hin secti þegars hann hefir syenoni þeirri sinni farit er honom var mælt aðr hann yrði secr scogar maðr o öll oc o feriande oc scal þat þa fara sem seetar fe anat.

55.[2]

[a] Þat er mælt vm þa menn er seeir verða scogar menn at eigi komr or alþingis domi sect þeirra vpp full. þa seal stefna vm biorg þeirra oc lata varða fiorbavgs garð oc stefna til fiorðungs doms oc quedia til .xii. quiðar goða þan er sa er iþingi með er sottr er. Enda seal þar lata bera idom vættis vætte. þav er nefnd voro at ferans domi. hue fyrir sect hans var mælt. Nv hefir

a) = A. M.', c. 36.

1) Efter er har Afskriveren skrevet þeir hafa, men derefter igjen overstreget disse Ord.

2) I Capitlets første Linie er en Plads bestemt for Overskriften, men Afskriveren har senere glemt at tilföie denne, hvilket ligeledes er Tilfældet med Capitlets Begyndelsesbogstav.

eigi átt**r** verit ferans domr þa scal lata bera vætte þav ifiorðungs domi sem i ferans domi scyllde ef attr væri. Nu alengr er noekoʀ maðr er sóttr vm biorgina þess scogar manz aþessa lund sem nv er talit oc vætte þav hafa fram farit iferans[1] domiɴ. þa varðar þeim monuom öllom scog ɢang er þa biarga þeim scogar manne siþan. oc scal þa menn socia i v.^ar^ dom. ᴇɴ in sama sócn er[2] við þa er fyʀ hafa borgit honom. sem aðr var tínt. Þeir scogar menn er farning er mælt enda verðr eigi áttr ferans domr eptir þa scal kiósa þeim heimile eítt oc segia bvvm .v. þeim er næstir bv́a heimilino. enda verðr hann þar heilagr alengr at þvi heimile sem þa at korit væri. at ferans domi. oc sva scal . a goto til scips þaðan fra þvi heimili. enda scal hann lata bera þav vætte fram er honom er fars beiðt sem i ferans domiɴ scyldi ef áttr væri nema honom væri hælgi meire mælt ᴇɴ fiorbavgs manne. oc þarf eigi þa at kiósa honom heimilit. Þeir menn er syena er[3] lofuð at logrétto oc upp sögð siþan sva at lögbergi at þeir scyli vera feriandi. þa scal þeim sva beiða fars sem fiorbavgs manne eða þeim scogar manne er at satt verþa secir oc lata bera þav vætte til er nefnd voro at up sögvɴi hver syena honom var lofuð. Ef þeir menn fara syeno sinni þeirre er þeim var lofvð. þa scal sva sokia vm biorg þeirra oc láta slíct varða biorg (s. 42, a.) þeirra[4] sem scogar manna er at sátt verða secir. Ef monnom er syeno lofs heðit at logrétto scogar monuom eða fiorbavgs

---

1) *Skrevet* lf.; *denne Forkortelse er ved en senere Tilföining ovenfor Linien opløst til* ifiorðungs, *hvilket vi ikke kunne give Medhold.*
2) *Tilföiet.*
3) *Efter* er *er først skrevet* talit, *men dette Ord derefter overstreget.*
4) *Ordene* oc lata — þeirra *ere udeglemte i den arnamagn. Udgave.*

monnom oc a þat þviat eins standaz ef allir lögretto menn leyfa enda veri engi maðr lyriti fyrir utan lögrétto sva at þeir menn heyre er ilögrétto sitia. eN ecki eigo aNara manna orð at standaz þott i gegn mæli eN lögretto manna ef eigi veria lyriti. Þeir menn er secir fara utan heðan feriande menn þa ero þeir hælgir erlendis sem engi sect se ahende þeim her fyrir þeim söcom. Ef þeir menn er her ero görvir scogar menn o elir oc oferiande. þa ero þeir iafnt dræpir oc o hælgir erlendis sem her fyrir orvm löndom.

56.

[a] Ver scolom eiga varðing alandi voro. scolo Goðar iii. eiga þing saman. þeir scolo eigi eiga þing lengra en viko þing. oc eigi seemra en iiii. natta þing nema lofs se at beðit ilögrétto. Várþing scolo þeir eigi eiga siðaR eN vi. vicor se af sumri er lokit er sócnar þingi. Varþing scal eigi fyR vera eN iiii. se af sumri er þeir coma til. Eigi scal næR stefna várþingi eN ii. vicor se til þes varðings er sekiNe er til stefnt en gagna scal til quatt vera vico fyrir þing eða meira mele. nema siþaR comi upp söken þa scal stefna sva nær varþingi sem vill. nema heiman quoð se til. þa scal stefnt et siðarsta viko fyrir þing oc quatt gagnaNa. þeim socom scal stefna til várþings er menn ero samþinga. MaNe er rétt at stefna i þat þing er hann er sialfr í. Enda er rett at stefna til þess þings er sa er i er hann hefir sacir ahende. Goðar þeir

a) = A. M., c. 37.

1) *Afskriveren har glemt at tilföie Overskriften samt Capitlets Begyndelsesbogstav.*

allir[1] er i þvi þingi ero. scolo coma til þings ondverðz. Goði sa er þing hælgi a þar hann scal þar þing hælga enn fyrsta aptan er þeir coma til þings. scal réttr manz hálfo avkaz meþan a þvi þingi er i orðom oc i öllom a unom verkom. En goði scal queða aþingmörc hver ero. oc scal hann sva þing hælga sem alþingi oc scal hann queþa a hue þing heitir. Ef goðar coma eigi til þings ondverðz þa varðar þeim þat vtlegð oc or goðorðe sino. nema (s. 42, b.) sacar se til þings. þa varðar fiorbavgs garð. Ef sacir ero til þingsens oc sva þott þar geriz. oc eigo þeir menn sacir þar at sokia er sacir hafa búnar til þings þess. Nv vilia þeir eigi. þa eigo samþingis goðar hans. sa þeirra er helldr vill sótt hafa oc aþingi er ef eigi ero báþir. Nv vilia þeir eigi þa eigo inan þings menn fyrst. en þa hverr er vill. Várþingom öllom scal nafn gefa. enn þingheyiendr scolo eigi siðar[2] coma til varþings en nótt se af þingi. oc sva þeir menn er með sacir fara. oc sva[3] scolo þeir menn eigi siðar coma til þings er gagna ero heiman quaddir. enn nv hefi ec talit. En ef þeir menn coma siðar er sacir hafa til þings eða sacir vilia veria. oc verða onytar sacir þeirra oc sva varnir ef þeir coma siðar til varþings en nott se af. Rétt er at várþing se scemra en iiii.[a] nátta þing ef þingonavtar ero allir asáttir. oc se lokit söcom öllom þeim er bvnar voro til þings þess. Enscis eigo vattar at queðia igegn til várþings. Nefna scal þa menn alla idom er fyr coma til þings en dom scal nefna. Ef söc kömr upp siðar en ii. vicor ero til várþings. enda se heiman quatt

1) Ordene þeir allir ere skrevne i omvendt Orden, men dette er derefter rettet ved Henvisningstegn.
2) Skrevet to Gange.
3) Skrevet over Linien.

til. þa *scal* stefnt vico *fyrir þing oc sva* quatt gagna til. Nu cömr siðaR vp socin eN vica se til *þings*. þa *scal quedia* bva til a *þingi*. Rétt er bonda at se*n*da maN til *þings* at heyia *þing fyrir* sec. þaN maN e*r* sa*m*þingi e*r* við *hann*. Enda ef sac*ir* ero bv́n*ar* til várþ*ings*. þa *varðar* *goða fiorbavgs garð* ef *hann* ko*m*r e*igi* til ondve*r*z *þings*. *oc* sva þoat þ*ar* ge*r*iz. Stefna *scal* vm eindagat fe vm ena hælgo vico ef ho*n* e*r* vm þing til alþ*ing*is ef m*að*r vill. Ef þ*eir* me*nn* co*m*a siðaR til *þings* en nótt se af þ*ing*ino e*r* logscila *ero* heim*an* quadd*ir*. *oc* ve*r*ða onýt lögscil þ*eirr*a m*ann*a ef þ*eir* vilia f*r*am föra. Ef *þing*heyiendr co*m*a siðaR til va*r*þ*ing*s en nott sé af *þing*-ino e*ða* co*m*a e*igi* til va*r*þ*ings oc* ve*r*ða þ*eir* vtl*agir* vm þ*at* við *goðann*. Rett e*r* at böndi fáe g*r*ið maN siN *fyrir* sec. *oc* ve*r*ðr sa ia*fn* réttr þ*ing*heyiande se*m* böndiN. *Hann scal* segia goða at *hann* mv*n* þ*ing* heyia *fyrir* þriðiu*n*gs maN h*ans oc* nefna þaN aNa*n*.

57.

(S. 43, a.) "Goðar *sc*olo þ*ar* do*m* nefna. *oc scal* hve*r*r þ*eirr*a .xii. m*enn* nefna ido*m* at do*m*a vm sac*ir* þær all*ar* er þ*ar* co*m*a í do*m* þaN e*r* þa scyllda lög til. *Hann scal* bioða til sac*ar* sokianda *oc* sac*ar* ve*r*ianda at re*n*gia þa m*enn* or do*m*i. oc e*m*e buiN aNa*n* i at nefna ef þes*ir* ve*r*ða or rengð*ir* at logo*m*. Þ*at* e*r* oc rétt at þ*eir* hafi þ*ing* scavp þav́ e*r* þ*ing*heyiendr ve*r*ða asátt*ir* hve*r*vetna þ*ess* e*r* þ*eir* taca e*igi* af alþ*ing*is male. eN þ*eir* eigo cost at

u) = A. M., c. 37, S. 103[5]. *Vi antage, at der her bör begyndes et nyt Capitel, da den næst forudgaaende Linie ikke er skreret helt ud, og da Begyndelsesbogstavet* G, *saaledes som oftere er Tilfældet med* Capitelinitia-*lerne i Skindbogen, er udeglemt.*

avea er þeir vilia. Meire lutr goða scal ráða hve nær domr scal ut fara. Of saeir þær allar er samþingis menn eigo saman þa eigo þeir eost at vina hvarz sem þeir vilia at hafa saeir til alþingis eða til varþings nema þar er utlegðir fara einar saman. en þær scolo fara til varþings. en utlegðar saeir scolo eigi standa vm varþing þar er þær fara einar saman. ef þær coma vp fyrir stefno daga. Þat er mælt vm omaga saeir at þær scal vina hvarz er vill at lysa til framförslo omaganom a varþingi eða stefna heiman ella. Þviat eins er rétt at lysa omaga a hond manne á varþingi ef sa er siálfr a þingi er áhond er lyst. oc scal segia honom siálfom með vatta. ef hann heyrir eigi alysing. En ef menn vilia bva vigsaeir eða legorðz saeir til varþings. þa er rétt hvarz sem vill at stefna heiman eða lysa iþingbreeco. Ef lysa scal saeir. þa scal quedia bva hálfom manaðe fyrir þing eða meira meli. Þat er oc mælt at quatt scal quiða allra oc frumgagna aðr domr fari ut sem á alþingi.

58. vm doma utförslor

[a] Domar scolo fara út sva at saeir comi í allar fyrr en sol se vndir. En menn scolo sva saeir luta iafnt sem a alþingi.[1] oc sva eiða vina oc fara at söeom öllom oc sva at vörnom sem a alþingi. Ef menn halda gögnom þa vardar þeim sliet sem a alþingi halde þeir. en þeim[2] a þar at stefna vm iþingbrecco til doms. Ef

a) = A. M., c. 38.

1) *Herefter har Afskriveren først skrevet:* Ef menn halda gognom. *men derefter igjen overstreget disse Ord.*

2) *Først skrevet* þeir, *men derefter saaledes forandret.*

menn[1] ero bva quiðar quaddir þar er xii. quidr átte til at coma. þa eigo þeir þat[2] at lata standa fyrir quiþbvrð sinom at þeir (s. 43, b.) ero þess quiðar quaddir er þeir ero eigi réttir vm at scilia. Ef goði er quaddr .xii. quiðar þar er bva quidr a vm at scilia oc scal hann lata standa fyrir quiðbvrð sinom ef hann er eigi rettr vm at scilia. Ef maðr helldr gögnom sa er utan þings maðr er. oc ahin cost hvarz hann vill stefna honom þar idom eða til alþingis. Ef þing heyiandi feR þaðan abrott or þingmarke. oc er abrott vm nótt eða lengr. oc varðar þat fiorbavgs garð oc er rett at stefna þeirri söc iþingbrecco. oc þar til doms.[3] scal queðia til heimilis bva ix. aþingi þess er sottr er. Öll þings afglopon sv er menn gera þar. oc varðar slict þar sem menn göre á alþingi. oc sva scal sekia at öllo vm varþings afglöpon sem á alþingi væri gert. Ef varþing verðr sva af glapat at eigi mego mál lúkaz þar fyrir þeim söcom. þa scal sa er þær sacir átte at sekia stefna þeim er vallda vm þings afglöponina oc lata varða fiorbavgs garð. Nv ef quiðr berr a þá. þa má hann sekia þær sacir á alþingi. oc iþaN fiorðungs dom sem þing var í. oc eigo þær sva þar at metaz sem þær voro til bvnar. enda ero gogn þav öll siálfquodd til alþingis er þar verða eigi af hendi leyst. oc aðr var til quatt oc sva gagna gögn. Ef þing beR a ena hælgo vico. at þat a eigi fyrir þeim málom at standa er þar þarf at hafa a þingi. hvarki fyrir eiðom ne fyrir stefnom. eN eigi scal þa stefna til alþingis nema vm eindagat fe. Ef inan þings menn bera aNattvegia liug quiðo

1) *Tilföiet.*

2) *Afskriveren synes först at have skrevet* þar, *men derefter ved en Streg over* þ *at have rettet det til* þat.

3) *Punctum er tilföiet.*

eða livg vætti. oc scal þeim stefna þar i dom oc láta þeim varða þat fiorbavgs garð oc queðia til xii.ar quiðar goða þaN er sa er i þingi með er sottr er. Ef sa madr beR livg quiðo eða liug vætte er utan þings madr er. oc er rétt hvárt sem hann vill at stefna honom þar idom eða til alþingis ella oc scal queðia goða þaN er sa er i þingi með er sekir a varþingi. Hvervetna þess er agogn er queðit oc er stefnt til alþingis. oc a sva domr at doma sem rétt borin se gögnen. Ef agögn er queðit a varþingi þav gogn er male þiecir scipta með monnom þa scal domr doma sva sem gögn se rétt borin. Þa scal dome stefna til rofs (s. 44, a,) sa er agögnin queðr oc adomr at rofna. ef at livgvitni verðr ef domriN rofnar. Þa scal sva fara at reifingom oc at öllo sem at alþingis domi. eN þeir scolo doma vm saeir manna oc er þa væl ef þeir verða sam doma. En ef þeir verða eigi samdoma. þa scolo þeir vefengia. oc ganga til vefangs eigi færi eN .vi. oc fara sva at vefangi sem i alþingis domi. Þar scal stefna monnom a þingi eptir doma vm vefong oc lata þeim varða utlegð. oc stefna til þess fiorðungs doms er þingit er i fiorðungi oc stefna[1] til rofs domi þeirra. enda er rett at stefna þeim vm vefavng heima i herade at heimile hvers þeirra. Þav mál er menn hafa vefengð a varþingi þa scolo þav lúcaz ifiorðvngs domi. þeim sem þingit er ifiorðungi ef þar mego lucaz. En ef þar verðr enn vefengt[2]. þa scal lukaz ilimtar domi. Vætte þav scal lata bera öll ifiorðungs dom er þeir nefndo at hue þeir fóro at vefangi hvarirtvecio. Eigi scal stefna iNan þings monnom þeim stefnom er eigi scal sekia þar a

1) *Skreret* stĕfna.
2) *Rettelse for* eigi vefengt.

þ*in*gi meþ*an* sócn*a*r þ*in*g er fast[1]. enda e*r* rét*t* at ste*f*na iNa*n* þ*in*gs m*onno*m ti*l* alþ*in*gis le*n*gr e*r* sócn*a*r þ*in*g e*r* lavst. þoat scullda þ*in*g se fast. h*onom* sc*a*l sv*a* stefna at h*ann* heyri a siálfr. enda e*r* rét*t* at stefna h*onom* at búð ef þ*eir* fiNa h*ann* þ*a*r at máli. enda e*r* rétt at stefna[2] ef h*ann* heyr*ir* uphaf e*r* v*att*ar e*r*o ne*f*nd*ir*. þo at h*ann* reNe vnda*n*. enda e*r* rétt at stefna uta*n* þ*in*gs m*onno*m a varþ*in*gi þo at sócn*a*r þ*in*g se fast. *oc* sv*a* uta*n* þ*in*gs m*onno*m[3] er rétt at stefna iNa*n* þ*in*gs m*onno*m þoat sócn*a*r þ*in*g se fast. Ef vta*n* þ*in*gs m*a*nn*e* e*r* ste*f*nt ti*l* varþ*in*gs *oc* eigo dome*n*dr at d*o*ma v*m* þá söc ef e*igi* k*o*m*r* lyrit f*y*r*ir* þa söc. En h*onom* e*r* þ*at* rétt hv*a*rt se*m* h*ann* vill at lata lyrit[4] co*m*a f*y*r*ir* söc þá e*r* h*onom* e*r* a he*n*di e*ða* stefna do*m*i ti*l* rofs. þ*at* e*r* h*onom* rétt hv*a*rt se*m* h*ann* vill at stefna eino*m* e*ða* fleiro*m*. *oc* stefna v*m* þ*at* at þ*eir* hafe dömt v*m* uta*n* þ*in*gs maN *oc* sc*a*l ste*f*na ti*l* rofs do*m*ino*m*. þa sc*a*l h*ann* q*ueðia* s*er* biarg q*u*iðar h*eimilis* bv*a* s*ina* v. (S. 44, b.) at b*e*ra v*m* þ*at* hv*a*rt h*ann* v*a*r þa þ*a*r iþ*in*gi e*ða* e*igi* m*eð* goða þei*m* er h*ann* q*ue*ðr a. þa e*r* h*onom* v*a*r stefnt. En ef h*ann* fær þaN q*u*ið at h*ann* v*æ*ri þ*a*r iþ*in*gi þa e*r* h*onom* v*a*r stefnt[5] þa rofn*a*r do*m*riN. *oc* v*er*ðr onyt sökin. Ef h*ann* spyR sv*a* sið at h*ann* getr e*igi* ste*f*nt a stefno dogo*m*. þa e*r* h*onom* rétt hv*a*rt se*m* h*ann* vill at stefna sv*a* n*ær* alþ*in*gi se*m* h*ann* vill e*ða* lysa at logb*er*gi ti*l*

---

1) *Først skrevet* lavst, *men derefter af Afskriveren saaledes rettet, ved at forandre* l *til* f *og underprikke* v. *I den arnamagnæanske Udgave læses desuagtet* laust, *en Læsemaade, hvorimod ogsaa Sammenhængen taler.*

2) *Skrevet* atēfna.

3) *Efter dette Ord har Afskriveren først skrevet* a varþingi, *men derefter igjen overstreget disse Ord.*

4) *Rettelse for* fyrir.

5) *Ordene* En — stefnt *ere skrevne to Gange, men paa det første Sted igjen overstregede.*

sócnar et sama sumar. Nu comr hann eigi til þings. þa er rett at sa taci til er vill at veria fyrir hann sva sem sa se rétlr aþile ef hann hefir eigi aðr spurt. Mane er rétt at lata lyrit coma fyrir söc þá er honom er a hendi. Hann scal fara til fundar við goða þan er hann er iþingi með. enda er rett at anar maðr take lyritin af goðanom. Hann seal nefna ser vatta. Jþat vætte. at ec spyr þie eptir oc nefna goðann hvart þv hefir goðorð þitt þat er þv nefnir doma með eða ber xii. quiðu eða hafir eigi. En goði scal svara honom. En hin scal nefna vatta at suorom þeim er verða. oc goðinn svarar honom. En ef goði svarar þvi at hann hafe goðorð þat. þa scal hin nefna ser vatta. Jþat vætti. at hann teer lyritit af goðanom en goðinn selr honom goða lyrit lög lyrit fullan at veria domendom at doma vm soc þa oc nefna sökina. oc nefna man þan er honom hefir stefnt. oc sva gögn öll fram at fera þav er lyrit á fyrir at coma. En ef sa maðr teer lyritinn er eigi a söcen ahendi at vera fyrir hin er sokin er ahendi. oc scal þa nefna þan anafn er sökin er ahendi. oc fora þvi male alengr sem aðr var tint. Nu uill goði eigi selia lyritit fyrir þriðiungs man sin oc a hin þa at beiða hann með vatta logbeiðing. oc varðar honom þá fiorbavgs garð oc scal sokia við vattorð. þat er han var beiddr. Goðinn a at beiða ser biarg quiðar bva sina v. hvart hann vissi at sa maðr væri þar[1] þriðiungs maðr er socen var ahendi. eða vissi hann eigi. Nu ef þat ber quiðr at hann vissi eigi. oc hann mundi selia lyritin ef hann (s. 45, a.). vissi vist at sa maðr væri þar i þriþiungi oc verse hann þa sökini. Hann scal fara til þings er lyritin hefir

1) *Efter dette Ord har Afskriveren først skrevet* 1, *men derefter igjen underprikket dette.*

tekin af *goða*. en *hann* scal ganga *þangat* til er domrin er settr en *hann* aþar at *veria* lyriti *þat* er *domendr* heyra a. Hann *scal* föra *fram* hvart *sem* *hann* vill aðr söc se *fram* sögð a hendr *honom* *eða* siþan. *hann* scal *nefna* *ser vatta* aðr *hann* föri lyrit *fram*. J *þat* *vætte*. at ec *ver* lyriti *goða* lyriti lög lyriti *fullom*. *domendom* at döma *vm* soc þá *oc* *queða* a söcna. þá *er* *hann* *hefir* ahendi *honom* *eða* *mer*. *oc* *nefna* *godann* *oc* sva þan man *er* sökin *er* ahendi. ef *hann* ver *fyrir* anan man. Enda *scal* *hann* sva *veria* *quið* *monnom* lyriti. at *bera* *quiðo* *vm* *hann* ef *hann* vill. oc *sva* öll gögn *nema* stefno *vætte*. *nema* fleire gögn se *fram* *comin* aðr. Ef *menn* *bera* þa ofliðe oc lata þa *eigi* *ganga* til *doms* þa eigo *þeir* at *nefna* *ser vatta* *oc* beiða þa at *þeir* *gangi* til *doms*. *enn* ef *þeir* ná *eigi* at *ganga* til *doms*. þa *scolo* *þeir* *þar* *veria* lyriti *er* *þeir* *coma* *framast*. *oc* *mæla* *þar* *þeim* *malom* *öllom* *sem* at *domi*. *Þat* *vætte* *scal* láta *bera* ef *hinn* toc af *godanom* lyritinn. en *þeir* *scolo* hafa öll orð slíc i vættis burð *sinom* *sem* *þeir* *voro* at *nefndir*. þa er hin toc lyritin af *goðanom*. *Þeir* *scolo* eiða vina aðr *þeir* *here* *vætte* *iafnt* *sem* a *alþingi*. Ef *goði* *forir* lyrit *sinn* siálfr *fram* hvart *sem* *hann* *forir* *fyrir* sec *eða* *fyrir* anan *þriðiungs* man sin. *oc* *scolo* *þar* *engi* töco *vætte* fylgia. Hann *scal* *nefna* *ser vatta*. i *þat* *vætte*. at ec *ver* lyriti *minom* löglyriti *domendom* at döma *vm* söc þá. þar *þurfo* *engi* töco *vætte* at fylgia ne eiðar.

59. *vm* domendr.

[a] Domendr *scolo* *nefna* *ser vatta* oc lata *þat* *standa* *fyrir* domi *sinom* at *goða* lyrit *er* *komit* *fyrir* söc þá *oc*

a) = A. M., c. 39.

nefna sökina *oc* sva ef fleire ero. Ef *quiþar er quatt til sacar þeirrar. oc* eigo *þeir* at *nefna ser vatta*. Jþ*at vætte*. at *þeir* láta *þat* standa *fyrir* quiðbur*þ* sino*m* ef þeim *var* varit at bera quiðin at *goða* lyritr[1] *er* co*m*in *fyrir* soc þa.[2] Ef *vætte* fylg*ir* sokine. þa eigo *þeir þat* at lata standa *fyrir* vættis burð sino*m* at *goða* lyritr *er* comin (s. 45, b) *fyrir* söc þa. Sa *maðr er* lyrit hef*ir fram* forðan. *hann scal* nefna *vatta* at *þvi* hu*er* gögn *ero fram* co*m*in *til* varnar *oc* tina þav *oc* ne*f*na hin *er* sökin *er* ahendi. En sa *maðr er* sokina hef*ir* at sokia. *hann scal* ne*f*na *ser vatta*. Jþ*at vætte*. hv*er* gogn *ero fram* co*m*in *til* suenar.[3] *hann scal þat vætte* lata bera ial-þ*in*gis do*m*i. Of sae*ir* þær all*ar er* lyritr ko*m*r *fyrir* a var*þin*gi. þær scolo *fara til* alþ*in*gis *oc* i þan fiorðu*n*gs do*m er þin*git *er* ifiorðu*n*gi oc gögn þav öll er oborin *ver*ða a var*þin*gi. þa e o þav siálf *quo*dd *til* alþ*in*gis *oc* sva gagna gögn. Ef *goði* selr lyrit *fyrir* an*a*rs þriðiu*n*gs man. *oc* er *hann* utl*agr* u*m þat. oc* or goðorðe *sino*. Ef *maðr* för*ir* lyrit *fram* ana*n* en*n* goða lyrit. *oc varðar þat fiorbavgs garð* hvaro*m* tvecia *oc er þat* stefno söc hvartvecia *oc scal quedia til* hei*m*ilis *bva* ix. a þ*in*gi. þess *er sottr er* at bera v*m þat* hvart *hann* toc lyrit af *goða eða eigi*. þá 'a *hann* at beiða *ser* biarg quiðar *bva* sina v. hvart *hann* hugði at sa *maðr* föri *með* goðorð *er* ho*no*m selldi lyrit. En ef sa *quiðr verðr* borin a *goðann* at *hann* hefði *eigi* goðorð þa *með* at *f*ara *er hann* selldi lyritin oc secz *hann* þa. Ef *goði er* sóttr v*m þat* at *hann* hafi lyrit sin latið co*m*a *fyrir* an*a*rs *goða* þriðiu*n*gs man. *oc* a *hann ser biarg quiðar* at

---

[1] *I den arnamagn. Udg., udentriri red en Trykfeil*, lyriti.
[2] *Punctum er tilföiet.*
[3] *Først skrevet* varnar, *men derefter rettet saaledes: Punctum er tilföiet.*

beiða bva sina v. at bera vm þat hvart hann var þar þa iþingi eða eigi er honom var stefnt. En ef þat beʀ quiðr at hann var þar þa i þingi. þa verse hann sokiɴi. Ef maðr er spurþr með vatta[1] hvar hann var i þingi eða i þriðiungi. Nv svarar hann þvi at hann var þar i þingi sem honom var stefnt til. Ef maðr 'ferir lyrit fyrir söc þá. oc a sa lyretr eigi at standaz er vætte þav comv idom fram. þar er sa var spurðr þingvistar er sótt er. Ef maðr spyʀ maɴ með vatta hvar hann er i þingi enda hittir hann .i. hann ihaga úti. oc er honom rett þat at hann svare þvi at þeir gangi til hvss oc hann muni þar svara honom er hann hevir vatta við. Ef hann vill eigi þeim váttom hlíta er hinir hafa. Ef maðr svarar einogi er hann er spurðr með vatta. hvar hann er iþingi oc varðar honom þat vtlegð. enda scal hann til þess þings stefna honom er hann er sialfr i. (S. 46, a.) er með sökina feʀ. oc a eigi lyritr fyrir þa söc at coma. Ef þeir eigo fleire goðorð þat saman er hann hefir þriþiungs vist með. oc er honom rétt at hann svare þvi. með þeim þeirra em ec er með goðorð þat feʀ. oc nefna þa. Ef maðr stefnir avðrom i þat þing er hvargi þeirra er i. oc verðr hann utlagr vm þat oc onýt soc hans. Böanda er rétt at senda aɴan maɴ til at heyia þing fyrir sec þaɴ maɴ er samþinga se við hann. enn hann scal fara enn fyrsta aptan er hann komr til þings at fiɴa goðann oc segia honom at boandiɴ hefir hann sendan þangat at heyia þing fyrir hann. oc verðr sa réttr at nefna i dom oc sva xii. quiðo at bera með goðanom. En goði a þess cost hvart sem hann vill at sokia bondann vm heima setona eða ella heimta þingfarar cavp at honom hálfan

1) Tilföiet.

eyri. ef hann sendir engi maN til at heyia þing fyrir sic. Ef bondiN geugr or þingi Goðans fyrir þær saeir at hann var sóttr vm heima setona oc varðar honom þat iii. marca sceþ oc a Goðinu þa söe at sökia. Ef þingheyiendr ero vm nótt af varþingi eða sva at þat standi fyrir gognom. þa varðar þeim fiorbavgs Garð. oc queðia scal[1] bva ix. aþiugi hvara sem hann vill. heimilis bva þess er sottr er. eþa hina er næstir bva þingvellinom. eN hverr á at sekia þá söe er vill. Ef maðr er quaddr vat orða til þiuga tveGia. þa scal hann fara til þess þiugs er hann er í. en hann scal retta vættit. þat er til hins þingsens scal. Ef hann er bva quiðar quaddr til aNars þings eN til aNars þings vattorðz. oc scal hann retta vættit oc fara til þess þings er hann er bva quiðar quaddr. Ef hann er quaddr bva quiðar til tveGia þinga. oc scal hann til þes þings fara er hann er fyR quaddr. GoðiN a þat at göra ef hann vill at gauga iþiugbreeco a varþingi oc nefna ser vatta. iþat vætte. at hann scal beiða alla þingheyiendr er þar ero iþriþiungi með honom. at þeir scolo fara með honom til alþingis oc þeir scolo luta eða seipta aNan veg með ser ella. eN fara scal inn niundi hverr þing manna hans oc þingheyianda. Þiug scal lavst segia at miðiom degi þaN dag er menn hafa iiii. nætr verit eN eigi fyR nema (S. 46, b.) þingonavtar verþi allir a eítt sáttir enda se settar saeir þær allar eða domþar er þar voro búnar til þess þings. Þing scolo[2] standa sva öll sem nv ero sett varþiug. EN ef menn vilia mvna varþingi oc scolo samþingis goðar þat handsalaz oc segia til þriþiungs monnom sinom aleið. þess eigo þeir

---

[1]) Ordene queðia scal ere udentvivl med en yngre Haand med arabiske Chiffre numererede i omvendt Orden.

[2]) Slutningsbogstavet o er tilføiet ved at skrives over Linien.

oc cost ef *þeir* vilia at slita *sva* *þingi* at *þeir* föri tvaǘ saman ef þo *vær*i aðr slitin *oc* *ver*þi *þeir* all*ir* a *þat* sátt*ir* *þeir* goðar *er* iþei*m* þi*n*go*m* ero. Enn *þeir* scolo biðia lofs at ilögretto *oc* segia vp*p* at lögb*er*gi. *oc* scolo *þeir* nafn gefa *þin*gino *oc* qu*e*þa aþi*n*g morken. **E**f m*enn* *ver*ða sec*ir* a varþi*n*gi *oc* *sca*l qu*e*ðia fera*ns* do*m*s dag þan*n* *er* sócnar *þin*g *er* lavst *goða* þan *er* sa *er* iþ*in*gi *með* *er* secr *er* orðin. at eiga a[1] xiiii. nát*t*a fr*e*sti at hei*m*i*l*i þess *er* secr *er* orðin *oc* f*a*ra *sva* at f*er*a*ns* do*m*i þei*m* se*m* þa at h*ann* yrði secr í alþ*in*gis do*m*i. **E**f m*enn* *ver*ða sec*ir* avarþingi *oc* ero *þeir* m*enn* aln*ir* þ*a*r a milli *er* f*era*n*s* do*mr* *er* áttr at þei*m* *oc* ti*l* secþ*a*r *þeir*ra *er* sagt at lögb*er*gi *oc* *varðar* *þat* *fiorbavgs* *garð*. en þ*eir*re söc *sca*l ste*f*na hei*m*an *oc* *quedia* ti*l* xii. q*uiðar* *goða* þan *er* sa *er* iþ*in*gi *með* er so*ttr* er. En þei*m* eino*m* mo*nn*om *varðar* elði *þeirra* m*ann*a *er* sek*ir* *ver*ða a varþ*in*gi *er* fr*e*gna. **O**f liug gögn þav oll *er* borin *ver*ða a varþ*in*gi *eða* a h*er*aðs dómo*m* hei*m*a i h*er*aðe. þegnscap*a*r lagni*n*g *eða* *quid* burði *eða* vetti[2] *þat* *vardar* *fiorbavgs* *garð*. **Þ***at* ero stefno sac*ir* *oc* *sca*l q*uedia* ti*l* xii. q*u*iðar *goða* þan *er* sa *er* i *þin*gi *með* *er* sottr er.

60.[3]

[a] **E**f m*a*ð*r* *ver*ðr secr at sátt. En þa *ver*ðr m*a*ð*r* secr at satt *er* h*ann* h*and*salar sect sina *eða* *sva* h*and*salar h*ann* at hin *sca*l g*er*a sect h*an*s ef h*ann* vill. *Þat er mælt* at *ei*gi gor*ir* cin m*a*ð*r* sect m*anz* ne*m*a a se

a) = A. M., c. 40

1) *Tilföiet.*

2) *Först skrevet* vettis, *men derefter er* s *underprikket.*

3) *Afskriveren har i Capitlets förste Linie ladet en Plads staae uaben til Overskriften, men senere glemt at tilföie denne.*

queðit asectina þa *er hann hand*salar secþina oc scili *þeir* þa *fyrir* þegar. Ef *hann* hef*ir sva hand*salat at *hann* scyli *ge*ra secþ *hans* ef *hann* vill. þa má *hann eigi vm ge*ra secþ *hans* aɴa*n* veg ᴇɴ nefna ti*l* xi. *menn* en *hann* se siálfr ɪɴ tólpti. En ef a var *queð*it a sect *hans*. þa *er* secþen *var hand*soloð. *oc* mego *þeir* (s. 47, a.) *eigi ge*ra áðra secþ *hans* þa. en ti*l var* scilit *fyrir* vött*om*. En *be*ra *sc*al *vætte þat* aðr sátten se up*p*sogð *sva* at sátt*ar menn* heyre. *er* at *var* ne*f*nt þa *er hann hand*salaðe secþena. Ef aɴaʀ *maðr hand*salaðe sect *hans* en *hann* siálfr. þa *sc*al *vætte þat* láta *be*ra þar aðr sattin se vp sogð er *hann* hafðe h*onom* ihond sect*ar hand*salit sellt. Þ*eir* scolo eiða aðr viɴa. *oc sva* viɴa eiða *oc vætte bera* at sætt*ar menn* heyre. Ef *maðr hand*salar *manne* sátt slíka se*m hann* vill *ger*va hafa. Vsq*ue* infinem. *oc* aþ*at* at halda[1]. Ef *maðr hand*salar *manne* aq*ue*ðna secþ sina scyrt þa þarf *eigi* at do*ma*.[2] scgia *se*al þa ti*l* at lög*be*rgi. E*igi vm ger*i*r* sect *manz* ella ne*ma* a se *queð*it asecþina þa *er hann hand*salar sáttena. ᴇɴ *hann vm ger*i*r eigi* ella secþina ne*ma hann ger*i *með* xii. *ma*ɴ. ᴇɴ *þat vætte seal* lata *be*ra aðr aɴ*a*ʀ[3] *maðr hand*sale secþ *hans*. *þeir sco*lo sva[4] eiða viɴa *oc vætte be*ra at satt*ar menn* heyri. Þær ero logsecþ*ir* .iii. a l*an*ðe v*o*ro ef *maðr er* goʀ *scogar maðr* oferiande *eða* fior *bavgs maðr*. en su en þriþia at avka *sva* fiorbavgs secþ at *hann* scyli *eigi* eiga fört vt hingat. Ef *menn ver*ða ii. aðilia at ciɴi söc *oc* vill aɴaʀ bva ti*l* varþ*in*gs ᴇɴ aɴ*a*ʀ ti*l* alþ*in*gis *oc* a sa at raða *er* ti*l* alþ*in*gis vill bva. En ef hiɴ hef*ir*

1) *Dette Sted læses fuldstændig i det fölgende, Skindb., S. 51, a, (jvfr. A. M., Kaupab., c. 75).*
2) *Punctum er tilföiet.*
3) *I den arnamagn. Udgave læses* annars.
4) *Tilföiet.*

bvit til varþings sokena þa a hiN cost hvart sem hann vill hafa til alþingis oc[1] lata lyrit coma fyrir sökena eda stefna ella dominom til rofs. Ef fiorbavgs sacir ero .ii. ahendi manne einom. oc ieinom domi oc scal þa döma hann scogar maN ef eiN er aþili at báðom. Ef þær sacir ero ii. ahendi manne fiorbavgs söc oc scog gangs söc i einom domi. þa scal doma eptir scog gangs söciNi. oc a sa ferans domi upp at hallda. EN ef scog gangs sacir ero .ii. ahendi einom manne[2]. oc hafa .ii. menn þær sacir með at fara oc scolo þeir luta með ser hvaR þeirra scal feRans domi up hallda eN hvaRtueGi þeirra scal föra gogn sin til ferans doms oc lata þat bera hve mælt er fyrir secþ hans. En þeir (S. 47, b.) cigo baþir iafnt secþor fe. oc sva at sokia vm biorg hans. EN ef ii. menn hafa sacir a hendi einom manne oc scolo þeir luta með ser hvaR þeirra scal vp halda ferans domi.[3] Nv huerigi van lycþir er hann atte secr vm at verða við baða. þa scolo þeir sva scipta með ser sem þeir havi báþir gervan scogar maN. En ef við aNan þeirra verðr muna vant þa er sem[4] hann hafe eiN secþan hann eN scipta scolo þeir secþar fe at[5] öllo avðro með ser sem aðr. Hvartz vant er meire bota eda miNi a secþ hans þa[6] at hann se scogar madr oferiande enda comi scog gangs söc a hendr honom þa scal sokia hann sem sycnan man oc sokia hann[7] fullri

1) *Gisning for* at.

2) *De to sidste Ord ere skrevne i den omvendte Orden* manne einom, *men dette er derefter rettet ved Henvisningstegn.*

3) *Punctum er tilföiet.*

4) *Tilföiet. Med en nyere Haand findes her skrevet over Linien:* sem sa, *hvorhos* hann *er overstreget.*

5) *Over dette Ord er med en yngre Haand skrevet* oc, *hvilken Læsemaade er optaget i den arnam. Udgave.*

6) *I den arnam. Udgave, udentvivl ved en Trykfeil,* þo.

7) *Herefter har Afskriveren först skrevet* sem, *men derefter igjen overstreget dette Ord.*

secþ. Ef *maðr verðr fiorbavgs* maðr *oc* eigo *menn* honom *eigi* farar at baɴa. enda a *eigi* secþ *hans* at avkaz *nema hann* göre þær sac*ir* at *hann verþe scogar maðr* vm at *vera*. Huartz *sem maðr verðr* secr at satt *eða* avarþ*ing*i *oc* standa sac*ir* ahe*nd*i *honom* aɴat tuecia *fiorbavgs* soc eða scog ga*ng*s söc. *oc scal* sa *maðr er* þær sac*ir* a at sokia stefna hino*m er* secþan hef*ir hann oc* lata *honom* varða[1] *fiorbavgs* ɢ*arð þat* er *hann* secþi *hann* bréc secþ. *oc hann* villdi *hans* mal i þvi cyða. *oc hann* m*un*di *eigi* sokia *hann* ef *eigi* stoði sv soc[2] a he*nd*i *honom*. *oc scal hann quedia til* heim*i*lis *bva* ix. þ*e*ss er *sottr* er at *bera um þat* hvart *hann* m*un*di sokia *hann* til sect*ar* þ*eirr*i söc *eða eigi oc hann* villdi iþ*v*i eyða þa söc *er hann* feʀ með. Ef *þat* beʀ q*u*iðr at *hann* villdi iþ*v*i *hans* söc eyða. *oc varðar* þeim *þat fiorbavgs* ɢ*arð er* secþa*n* hef*ir hann*. *oc* heit*ir* þ*at* þa brek secþ. enda ado*m*riɴ þa at rofna.

61. leiðar mal

[a] Uer *scolom* leið*ir* eiga *oc* scolo goðar þe*ir* eiga leið sama*n* er þ*in*g eigo sama*n*. *oc* sc*al* þar leið þ*eirr*a *vera* se*m* þ*in*gstoð þ*eirr*a *er*. nema þeir fae lof *til* aɴ*ar*s. Leið *scal eigi ver*a siðaʀ eɴ drott*in*s dag þaɴ e*r* lavg*ar* dagiɴ aðr lifa viii. vic*or* sum*ar*s enda sc*al eigi* leið *ver*a fyʀ eɴ xiiii. nætr ero *fra* alþ*in*gi. Eɴ leið sc*al* e*n*gi[3] *ver*a scem*r* eɴ dagstu*n*dar leið. *oc eigi* le*n*gr eɴ ii.[a] nátta leið. En

a) = A. M., c. 41.

[1]) *Tilföiet.*

[2]) *Først skrevet* secþ, *men* e *er derefter underprikket og rettet til* o, *hvorimod Afskriveren har glemt at underprikke Slutningsbogstavet* þ.

[3]) *I den arnamagnæanske Udgave læses* elgi.

leið *scal* *sva* hælga iamt se*m* þi*n*g. enda eycz (S. 48, a.) rettr m*anz* þ*ar* a leið helgaðri se*m* a þ*in*gi. Þar *scal* ny mæli oll up segia aleið *oc* mis*er*is tal. oc imbrodaga halld. *oc* la*n*gafösto i ga*n*g *oc* *sva* ef hlavp ár *er* *eða* ef við su*m*ar *er* lagt. *oc* *sva* ef m*enn* *sc*olo fyʀ eo*m*a a alþ*in*gi en x. vic*or* ero af su*m*ri. Eɴ sa ɢ*oði* *scal* þ*at* tína *er* þi*n*ghælgi á. ne*m*a þ*eir* hafe þ*vi* scipt aɴa*n* veg m*eð* s*er*. Þing m*enn* all*ir* eigo at g*er*a s*er* búð*ir* þ*ar* er þ*eir* ero iþ*in*gi ef þ*eir* vilia. þ*eir* eigo hro*s*s sin þ*ar* at hafa meþ*an* þ*eir* ero aleið *eða* aþ*in*gi *eða* buþ*ir* g*er*a s*er*. Ef þ*eir* eigo buþ*ir* *er* farn*ir* ero or þ*in*gi þ*að*an þa *sc*olo þ*eir* *eigi* optaʀ þ*ar* g*er*a buð*ir*. En þ*eir* eigo bot sama v*m* þær buþ*ir* ef þ*eir* vilia. Eɴ ef þ*eir*[1] g*er*a þ*ar* buþ*ir* þa ero buþ*ir*nar utlag*ar* við þaɴ *er* l*an*dit a und*ir* hvart se*m* þ*ar* a þi*n*g m*að*r *eða* aɴ*a*ʀ. eɴ h*ann* seez ag*er*ðiɴi. Ef buþ*ir* m*an*na falla aɴatveggia a alþ*in*gi *eða* a varþ*in*gi. *oc* falla ti*l* iarþar *oc* licia niðri *sva* iii. sum*or* þa a hv*err*[2] at g*er*a s*er* þ*ar* búþ*ir* er vill.

62. ferans do*m*r

[a] Þat *er* m*ælt* at huerr þ*eir*ra m*an*na *er* secr *er* orðiɴ þa *scal* eiga fer*ans* do*m* ept*ir*. enda *scal* q*ueðia* *ferans* do*m*s at þ*in*glavsno*m* ɢ*oða* þaɴ *er* sa *er* i þ*in*gi m*eð* *er* secr *er* orðinn. *oc* eiga .xiiii. nótto*m* ept*ir* vapna tac at hei*m*i*li* þ*es*s *er* secr er orðiɴ. i orvarscólz hælgi þ*ar* *er* hvarki se acr ne e*n*gi. En ef h*ann* veit *eigi* hei*m*i*l*e ens sekia m*anz*. þa *scal* h*ann* eiga f*erans* do*m*iɴ

---

a) = A. M., c. 42.

---

[1]) *Herefter skrevet* v, *men dette Bogstav derefter underprikket.*

[2]) *Rettelse for* hverra.

at heimili *goda* þess *er* sa *er* iþingi *med er* hiN secþi. Enda a *sva* at fara þa ef *hann* veít *eigi þing* vist *hans* sem þá at *hann* viti *eigi* heimili *hans*. at *hann scal quedia* til dóms upsogo vátta iii. nóttom *fyrir ferans* domeN *eda* meira meli ef hiN *verðr* idomi secr. En ellegar *þat vætte er var* nefnt þa *er* hiN *var* isátt secr göR. *oc scal* lata bera *vættes vætte þat er* at þvi *var* nefnt *er hinn handsalaðe* scct *sina*. Þeir *menn er* fe eigo at þeim *manne er* secr *er* orðiN. *þeir* scolo *quodo vatta* sina hafa *til* eN *þeir bva er eigi* hafa vatta *til* iiii. nottom *fyrr eda* meira mele. (S. 48, b.) Sa a *bva* at *quedia til er* secþi hiN iii. nottom fyR *eda* meira mele at scilia *vm þat* hvat *þar er* secþar fiár.[1] ero *þeir bvar* ia*fn* scyld*ir* at scilia *vm* allra *þeirra* mál *er* fe hafa átt at þeim *er* secr *er* orðiN *oc* eigi hafa *vatta til*. Ef omag*ar* coma *til ferans* domsens oc *scal* beiða xii. quiðar at bera *vm þat* hvart *þeir* voro *hans* omagar *eda eigi* ens sekia *manz*. *þat* a *hans* omaga at bera *er hann* á arf ept*ir* at taca *eda þeir* aðr*ir er bvar* hafa *þat* borit at *hann* hafe þa omaga *med* fe tecna *sva* at *þat* hafe iafn mæli *verit*. En ef *þeir* ero fleire ia*fn* scyld*ir* omaganom. *oc* eigo *þeir bvar* at scipta *med* þeim. *scal* at þeim lut for *doma sem hans verðr* or omaganom[2] þeim. Barn *þat er eigi* scylt at föra *til ferans* doms *er madr verðr* secr *vm* faðerne. EN ef *þeir menn* föra *eigi* omaga *til ferans* doms *er* sc*yll*d*ir* ero *til* at föra þa raða *þeir ser* ahond omagana en *eigi* erf*in*giom sinom. Ef *madr* leyn*ir* secþ*ar* feno. *oc varðar* honom þat *fiorbavgs gard*. *oc scal* stefna heiman *þeirri* söc. *oc quedia til heimilis bva* ix. aþ*ingi þess er sottr er*. hvart *hann* hafe þvi fe leynt *eda eigi*

1) *Punctum er tilföiet.*

2) *Herefter skreret* oc eigo, *men disse Ord derefter overstregede.*

er hin hefir vm stefnt. Seal þar sin eyri hveriom doma ef sva vinz fe til. en doma scal rett or feno ef rettar söc er. en þa fola giölld ef þiof söc er. Ef fe vinz betr til þa scal doma goða þeim er dom nefndi ku eða uxa iiii. vetra gamlan. Ef avrar vinaz eigi til. þa scal scerþa iafnt alla avra. Ef sa maðr átte cono er secr er orðin. oc scal sva doma vm fe hennar sem at scullda domi. Jafnt scal þangat öll fe mal til bva sem til seullda doms oc sva vm landz virðingar oc vm veð mala ef menn eigo oc at öllom fe malom fara sem at sculda domi.[1] þeim er menn ótto aðr fe at honom. aðr hann yrði seer. oc scal eigi heimanfylgio[2] hennar scerþa. oc eigi mundin ef hann átte þa sialfr avra til mundar. En ef hann atte eigi sialfr fe til mundar. þa scal seerþa mund iafnt sem aþra avra. (s. 49, o.) Ef þav hava sva gert sculldir at becia þeirra rað hafi at verit. þa scal at þeim lut hvart þeirra giallda þær sculldir sem þav hofðo nytiar af þvi fe. Ef þat fe er þar nokot er menn hafa veð mælt. oc scal sa þeirra hafa veð mala sin er hann hefir at lögom at farit. En ef ii. menn hava en sama lut veð mæltan. oc scal sa maðr hafa þan grip er fyr hefir veðmæltan nema sa fare at olögom at. En ef hin hefir at lögom at farit er siðan veðmælti. þa scal hann hafa þat fe en hin eigi er at ologom fór at. En þa er at lögom[3] at farit er synt er váttom veð mále enda er þo rétt ef þeim er sva kunt þat fe er veð mælt er at þeir hafa sét. en lysa scal veðmala

---

1) *Punctum er tilföiet.*

2) *Gisning; i Haandskriftet:* oc scal eigi honom fylgio döma, *men disse 3 sidste Ord, der nu have en Furve, som om de vare skrevne med brunligt Blæk, synes at være blevne udmaculerede af selve Afskriveren, der uden-tvivl er bleven opmærksom paa sin Feillæsning af det ham foreliggende Haandskrift, jvfr. iövrigt med Hensyn til vor Læsemaade Capitlet om* skuldadómr, *Skindb., S. 157, a.*

3) *Efter* logom *er skrevet* er, *men dette Ord derefter igjen underprikket.*

fyrir bvom v. þess manz bvvm er fe sitt let veð mæla. Ef aðrir avrar ero seerþir. oc scal hann eigi hafa meira fe en hann átti at honom fyrir ondverþo. þoat hann hafe meira veðmælt. Þeir menn allir scolo eiða vina er þar scolo lögseil mæla iafnt sem at þinga domi. En þeir eigo at doma þeim manne varðveizlo fiar þess til alþingis ens næsta. er seeþi. En þeir eigo helming at doma[1] aðilia en hælming fiorðvngs monnom. Þeir eigo at doma för omogom þeim er þar coma til ferans doms. er sa átte er seer er orðin vm þat þing sem ferans domrinn er áttr. Nv ero þar þing .ii. a einom þingvelli. oc scolo þeir þa fara vm þav þing bæði. Ef fe vinnz bætr en nv var talit. þa scal þat fe doma halft þingonavtom þeim sem ferans domrin er i áttr oc omagarner eigo at fara ef ero. en hálft þeim er seeþi. Þeim scal doma varðveizlo fiár þess er seeþi. er þingonavtar scolo hafa. En hann scal hafa fe þat til leiðar þeirrar er hann heyr ef þeir ero samþinga er hann hefir heimt þa oc scipta þar við þá. En þvi er hann hefir þa eigi heimt at viðtöcom eða at handsölom. þa scal hann scipta við þa a varþingi. En ef (S. 49, b.) sa er utan þings maðr er seeþi. þa scal hann scipta á alþingi eno næsta. Scipta scal þvi öllo at ferans domenom. er þar ma oc selia i hond þeim goða er ferans domen nefnde. Þat fe er þingo navtar hlióta þat scal til þes hafa at stadfesta omaga með ef ero meþan þat vinz til. En ef fe er meira þa scal hafa til þurpta þeim omogom öðrom er þar eigo at fara i þvi þingi. Ef hann a eigi ferans domin sva sem mælt er ilogom oc vardar honom þat fiorbavgs garð. oc a sa maðr þa söc at sokia er til omaga varðveizlo þeirrar stendr er þar scylldi

[1] Ved Afskriverens Uagtsomhed döma þeim manne, men de to sidste Ord ere derefter overstregede.

for *doma* ella. En ef sa *maðr* atte *eigi* omaga *er* secr *er* orðin *oc* a sa *maðr* sokena *er* feit atte at *honom*. En ef *hann* átte *engar* sculd*ir* þa ahu*err* þa söc *er* vill oc scal stefna *þeirri* söc hei*m*an oc *quedia* til *heimilis bva* ix. aþ*ingi* þess *er* so*ttr* er. En *menn* scolo sva coma *til* domsens at nefndr se *fyrir* miðian dag *oc* sc*a*l *sva* gogn öll. *oc* sva *þeir menn* all*ir* er þ*ar* eigo fe at hei*m*ta. *oc* sva *þeir menn* all*ir* er omaga eigo þ*an*gat *til* at föra *með* þa omaga. Ef *menn* verða *eigi sva* viðr var*ir* at *þeir* megi *til ferans* domsens co*m*az *með* omaga. *hann* sc*a*l lysa et næsta sum*ar* *til* fr*a*mforslo þ*es*s omaga at logb*er*gi ahe*n*dr þei*m* þ*in*gonavto*m* er sa *goði* er i þ*in*gi er ne*f*na let *ferans* dom*in* oc *quedia til* xii. *quidar* hvart þ*at* voro[1] ha*ns* omag*ar* *eða eigi* þ*es*s m*a*nz er secr varð. En *heimilis bva* sina .v. at bera vm þ*at* hvart *hann* matte *til ferans* doms co*m*az *fyrir* navðsynio*m* *eða* eigi[2]. en omag*ar* sc*o*lo fara.

63. v*m* spellvi*rki*.

[a] Þar *er* m*a*ðr *er* do*m*þr f*iorbavgs* m*a*ðr v*m* spèllvirki. at hino*m* *er* sótte sc*o*lo gialldaz scaða betr at fe*rans* do*m*i slícar se*m* *bvar* v. virða *við* bóc. Nu gialdaz *honom eigi* scaða betr se*m* mælt *er* at *ferans* do*m*i. þa *verðr hann* ia*fn* secr þeg*ar* er *ferans* do*m*i *er* lokit se*m* *hann* verði do*m*þr *scogar* m*a*ðr i alþ*in*gis do*m*i o oll *oc* of*er*iandi.

---

a) = A. M., c. 43.

---

[1]) *I Haandskriftet* $\overset{r}{v}$.
[2]) *Tilføiet.*

64. V*m* goða.

[a] Ef *goði* ko*m*r *eigi*[1] ti*l* varþ*in*gs ondv*erz*. þa v*er*ðr h*ann* u*m* þ*at* utlagr *oc* *er* h*ann* or goð orðe s*in*o. *oc* eigo þ*eir* m*enn* soc þá *er* sac*ir* hafa þ*an*gat hafðar. ti*l* þ*in*gs þ*ess*. Nu vilia þ*eir* e*igi* þa eigo sa*m*þ*in*gis goðar hins (S. 50, a.) sa þ*eirr*a *er* helldr vill sótt hafa. *oc* a þ*in*gi *er* ef eigi *er*o baþ*ir*. Nu vilia þ*eir* e*igi* þa eigo iNa*n* þ*in*gs m*enn* f*yr*st eN þa hv*err* *er* vill. Ef sv söc kö*m*r up*p* *er* hei*m*anq*uo*ð fylg*ir* þa sc*al* þ*v*iat eins ti*l* varþ*in*gs bva ef q*u*add*ir* ero b*var* vieo f*yrir* þ*in*g *eða* meira mele *oc* s*v*a stefnt. Ef m*að*r sok*ir* uta*n* þ*in*gs maN a varþ*in*gi v*m* þ*at* at h*ann* hafi borit liug quið. þa sc*al* q*ueðia* *goða* þaN er h*ann* er sialfr í þ*in*gi m*eð*. Ef maðr g*er*iz illv*ir*ki sa at h*ann* spillir fe m*ann*a s*v*a at h*ann* gor*ir* iþ*v*i kugilldis seaða e*ða* meira *oc* v*arðar* þ*at* *scog* *gang*. sc*al* q*ueðia* ti*l* ix. b*va* aþ*in*gi þ*að*an f*ra* vm þaN slað *er* illv*ir*kit v*ar* g*er*t. EN þ*at* er illvirki *er* *maðr* vill spilla fe m*ann*a f*yrir* önnkost *oc* f*yrir* illgirnis sacir. Þa söc sc*al* lysa at lögb*er*gi v*m* illvirki *oc* sokia[2] et sama sum*ar*.

65. v*m* vtlegðir.

[b] Ef utlegð*ir* f*a*ra ein*a*r sam*an*. þa *scal* d*om*a gialld þ*ess* fiar þ*a*r a þ*in*gstöðiNi se*m* þ*in*gonavt*a*r v*er*ða a sátt*ir* xiiii. nótto*m* ept*ir* socn*a*r þ*in*g. utlegð*ir* halfar all*a*r *oc*

---

a) = A. M., c. 44.
b) = A. M., c. 45.

---

[1]) *Ordene* k o m r e i g i *ere skrevne to Gange men overstregede paa det sidste Sted.*
[2]) *Rettelse for* s o k a.

sva seeþar fe þav er á varþingom verða domþ þa eigo þingonavtar hælming eɴ hælming sa er sokir.

66.

[a] Ef maðr handsalar seeþ sina heima iheraðe. eða verðr hann at sátt seer gøʀ. þa[1] scal queðia ferans doms a alþingi eno næsta eptir þat er hann var[2] seer gøʀ. Hann scal spyria at logbergi ef[3] hann veít eigi aðr at heimilis fangi hans oc sva at þing festi. Nu gengr engi við heimilis fangi hans en ɢoði gengr við þingfesti hans. þa scal at þes ɢoða eiga ferans dom oc beiða hann þa at eiga domiɴ. Nu er við hvarogi gengit. þa scal hann at þess ɢoða eiga er hann er iþingi með sialfr. oc beiða hann þa at nefna domeɴ.

67. ef eigi komʀ fe fram.

[b] Ef þat fe komr eigi fram at ferans domi er þar scal gialdaz þa verðr hann seer o öll oc oferiande. Nu gelldz þar fior ʙavgr oc alaðs festr. þa scal doma sva seeþar fe hans sem scogar manz. Þat scal oc doma or seeþar fe hans ef sva viɴz ku eða oxa. iiii. vetra ɢoða þeim er domiɴ nefndi oc scal þa sva fara fior ʙavgr. eɴ þat er möre sem aɴat seeþar fe. (S. 50, b.) eɴ ellegar eignaz ɢoðinn þa more eina. Rett er at giallda more þa at ferans domi. enda er rett at maðr handsale at gialda a xiiii. natta fresti at heimile ɢoða oc scal þar log

a) = Á. M., c. 45, S. 131[12]. *Vi begynde her et nyt Capitel, da Sætningens Begyndelsesbogstav er som de sædvanlige Capitelinitialer.*
b) = Á. M., c. 46.

1) *I den arnamagn. Udg.* sa, *hvilket ikke har Medhold i Skindbogen.*
2) *Skrevet* varð, *men* ð *er derefter af Afskriveren underprikket.*
3) f *er tilföiet over Linien.*

eindagi a þ*ei* fe. *scal* giallda igripo*m* ef m*aðr* vill. *oc* *scal* taca ti*l* sin lögmetanda hv*ar*. Pa e*r* f*era*ns dom*r* e*r* áttr at f*ior* ba*vgs* m*ann*e þa *scal* segia ti*l* hei*m*i*la* h*a*ns. h*ann* *scal* eiga iii. hei*m*i*l*e.[1] þ*eir*ra *scal* *ei*g*i* lengr*a* a mille v*er*a en f*ar*a megi a*na*n veg v*m* dag.[2] h*ann* *scal* heilagr at þei*m* hei*m*ilo*m* oc í orscotz hælgi a alla vega fr*a*. H*ann* *er* *oc* heilagr a þ*eir*re goto *oc* í orscotz hælgi við þa göto ef h*ann* fer *ei*g*i* opta*r* en v*m* sin a manaþi. Nu f*ar*a me*nn* amoti h*on*o*m*. þa *scal* h*ann* f*ar*a af gavtone s*v*a at þ*eir* take *ei*g*i* spiotz oddo*m* ti*l* h*a*ns. han v*er*ðr *ei*g*i* heilagr ef *ei*g*i* v*ar* sagt ti*l* hei*m*i*la* h*a*ns at f*era*ns domi. *oc* *ei*g*i* v*er*ðr h*ann* heilagr ef *ei*g*i* gelldz fe þ*at* *er* þ*ar* scylldi gialldaz.

68.

[a] Gnið me*nn* eigo at q*ue*ðia igegn hestz *oc* matar *oc* allrar reiðo þ*eir*rar *er* h*ann* *scal* hafa a þ*in*gi. Sliet *scol*o *oc* bondr all*ir* þ*eir* *er* o avðgare ero en þ*in*gf*ar*ar cavpe eigo at gegna. Pes *scol*o þ*eir* *oc* q*ue*þia[3] at hestr co*m*i ti*l* hei*m*i*l*is h*a*ns. Hestr *scal* co*m*a ti*l* hei*m*i*l*is þ*ess* er q*u*addr *er* sa *er* vel se þ*in*gl*ok*. Pa eigo þ*eir* i gegn at q*ue*ðia ef þ*eir* ero i þ*at* v*æt*te nefnd*ir* *er* þ*eir* visso eigi von þingf*ar*ar sin*ar*. þa *er* þ*eir* v*or*o nefnd*ir*,[4] af þei*m* soko*m*. *eða* þ*eir* ætti *ei*g*i* or at segiaz. q*ueði*a *scal* igegn se*m* f*y*rst má s*v*a at sa heyri *er* q*u*addr *er* *eða* at heimile h*a*ns. Jaf*n* rétt *er* at q*ue*þia hvarn *er* vill þan *er* q*ue*ðr *eða* þan *er* h*on*o*m* selde q*u*oðena. Þar at ei*n*s *scal*

---

a) = A. M., c. 47.

---

[1] og [2]) *Punctum er tilföiet.*

[3]) *Rettelse for* queþa.

[4]) *Punctum er tilföiet*

q*uedia* xii. *quidar* er arf toeo *maðr* er erlendis þes omaga er ahendr er lyst. Ef þei*m* ma*nn*e er lyst ahe*n*dr er her al*an*di er *scal* q*uedia* v. *heimilis bva* þess er ahond er lyst. hvart ha*nn* se arftoeo *maðr* ha*n*s *eða eigi eða* ha*nn* se ha*n*s erfða omagi.

69. beiða *ferans* do*m*s.

[a] Ept*ir* doma s*ca*l beiða fera*ns* do*m*s *goða* at lögbergi. *oc* segia *goða* ef ha*nn* er *eigi* hiá *eða þ*ar er *hann* heyri. (S. 51, a.) þa scal[1] segia ti*l* at lögbergi at ha*nn* hef*ir* beiddan *goðann* at nefna *ferans* do*m*. *oc* segia hvar ve*r*a *scal*. Sa *maðr* er *ferans* do*m*s vill beiða ha*nn* s*ca*l nefna s*er* v*atta*. Þ*at* v*ætte*. at ee q*u*eð þie N. N. eða beiði at nefna *fera*n*s* do*m* ept*ir* N. N. a xiiii. natta fresti oe[2] biðia han eo*m*a sua at ne*fn*dr se *fyrir* miðian dag. Þar *scal* xii. *menn* ne*fn*a i þan do*m oc* s*ca*l ryðia sem[3] xii. q*u*ið. Sa *maðr* er *ferans* do*m*s beidde *scal* nefna s*er* v*atta*. i þ*at* v*ætte*. at ec vin eið at boc log eið *oc* seg *þat* guði. at ec mv*n* s*v*a föra mál öll f*ra*m *her* at *ferans* dom*i* a[4] hond N. N. se*m* ee veit rettaz *oc* sanazt *oc* hellzt at lögo*m*. J do*m* s*ca*l bera do*m*s upsögo v*ætt*e *eða* sátt*ar* v*ætte þat* er *fyrir* seeþ ha*n*s v*ar* mælt *oc fyrir* hvat ha*nn* v*ar*ð seer *oc* hvar *hann* v*ar*ðr[5] seer. þa s*c*olo m*enn* luta m*eð* s*er* hue þar s*c*olo sac*ir* f*ra*m föra.

---

a) = A. M., c. 48.

---

1) *Dette Ord, ligesom ogsaa Punctum efter* heyri, *ere tilföiede; jvfr. ovenfor c. 48.*
2) *Gisning for* at.
3) *Tilföiet.*
4) *Rettelse for* at.
5) *Saaledes.*

70. vm scogar menn

[a] Ef menn feria[1] þaɴ maɴ ut hingat er sama sumar varð secr scoggangs maðr oc varðar þat scog gang. ef þeir visso eigi at hann var secr oc varþar þeim þa eigi. nema þeir hafe hann iii. nætr siþan er þeir spurþo. oc varðar þa scog gang. Nv feria menn ut hingat þaɴ maɴ[2] er fyʀ varð secr scogar maðr aɴat sumar. þa scolo þeir gera aɴattuecia at drepa hann eða at føra hann þeim er hann secþi a þeim hálfom manaðe er þeir spyria at hann varð secr. Nv vilia þeir[3] hvarki þeirra þa varðar þeim scog gang.

71. vm handsol

[b] Ef maðr handsalar manne sátt slíca sem hann vill gerva[4] hafa oc scilia þeir þat mál eigi goʀ eɴ sva. Þa ma hann eigi gera secþ hans ne eina oc a enga a hann at queða gripe hans ef þat var eigi scilit. til ihandsale þeirra. Fe sátt scal hann gera slíca er hann vill. oc queða á avra hue marga hann scal gialldа eða hue stora eða hue margir avrar scolo i gripum eða hue margir fríðir. Ef maðr gorir a aɴan veg þa sátt er sva er fyrir mælt eɴ nv er tint. hvart sem hann gorir secþ hans eða þat at hann scyli land (S. 51, b.) sitt giallda eða goðorð eða queðr hann a gripe hans nockora oc

a) = A. M., c. 49.
b) = A. M., c. 50 = (det arnam. Haandskr.) Kaupab., c. 75; jvf. ovenf. c. 60, S. 109.

1) Rettelse for fera.
2) I Haandskriftet: No feria menn þa menn ut hingat þaɴ maɴ.
3) Tilföiet.
4) Afskriveren synes först at have villet skrive gera.

×*sca*l *þat* enugi hallda. *þat* a allt isattar *gerð* at hafa *er* *þeir* seilðo *fyrir* váttom *til.*[1] ef *hann* vill *oc* a *þat* allt at hallda.

72. vm stefnor.

[a] Ef *manne* *er* stefnt *fyrir* fardaga at logheimile sino. *vm* *þat* lögheimile *sca*l *queðia* *bva* þott *vm* alþingi se quatt. oc þa *menn* *er* þa bua næst*ir* *þeim* stað *er* *vm* *er* quatt. Ef sa bui *ber* quið en annan dag viko komr *til* varþings. þa *verðr* *þat* at saear spelli.

73. vm *scogar* *manz* biorg.

[b] Þat sagði ulfheðin lög ef *maðr* vill sokia *vm* *scogar* *manz* biorg *eða* *fiorbavgs* *manz* er farning *er* mælt. ef *þeir* leita *eigi* *við* brott fór *sem* mælt er ilögom. heiman *sca*l stefna *manne* *vm* biorg *þeirra* *til* alþingis *oc* *til* fiorðungs doms.[2] telia *fiorbavgs* *garð* *varða*. Söe *sca*l *fram* segia sva scapaða *sem* stefnt *var*. *oc* *bera* stefno *vætte*. *þat* *vætte* *sca*l næst *er* nefnt *var* at *ferans* *domi*. *er* domr domþi *hann* seogangs man ferianda *oc* sva vandhæfan *sem* *fiorbavgs* man. *oc* eiga[3] *eigi* utq*uæ*mt ef sva *var* mælt. Ef *maðr* sok*ir* *vm* *fiorbavgs* *manz* biorg þa *sca*l fylgia stefno *vætte* söe en *þvi* næst *þat* *vætte* er at vættino *var* nefnt i *ferans* *domi*. hv*er* secþ *hans* *var* domþ. i domi *þeim* *er* *hann* *var*ð *fiorbavgs* *maðr*. *þat* *sca*l et þriðia *vætte* *er* sagt *var* *til* secþar *hans* at lögb*er*gi vel lavst oc bree lavst slier*ar* *sem* *hann* *var* domþr *eða*

---

a) = A. M., c. 51.
b) = A. M., c. 52.

1 og 2) *Punctum er tilföiet.*
3) *Tilföiet.*

slicrar sem sáttar maðr gerþi a hond honom. þa[1] scal þat vætte bera er at þvi var nefnt at ferans domr var attr eptir hann. Vlfheðin sagði þat lög at ferans domr scyli[2] doma afall secþar þeirrar sem honom var demþ eða gör. Tolptar quiðar[3] scal queðia goða þan er sa er i þingi er sottr er. hvart sa maðr hafðe verit samvistom við scogar man eða eigi oc i þvi biorg veitta. Sva morg vætte scal bera sem þeir voro at nefndir.

74. vm quiðo

[a] Sva scal meta sem af se borin quiðr. ef sa duelr er quadde vnz sol komr aþingvöll. Ef menn leifa nokot orð i quiðvm eða i vettom þat er mále sciptir. oc er þa sem haldit se quiðnom eða vettom.

75.

(S. 52, a.) [b] Ef maðr fer með fe söc handselda oc andaz hann i þingfor eða a þingi. þa scal aþile taca til sacar sinar oc sokia et sama sumar. Nv er hann eigi aþingi þa scal hann sokia et næsta sumar. eptir. Ef hin hefir fram sagða sökena aðr hann fell fra oc scal þat aðile oc taca þar til er hin hvarf fra oc sva at öllo fara sem aðr fyrir þat utan at hann scal segia fram sökena. Ef hin hefir doma látet feet aðr hann fell fra. þa scal hans erfingi stefna vm dom rof. Ef aðile fe[4] sacar afe töko.

a) = A. M., c. 53.
b) = A. M., c. 53, S. 138[20]. *Vi antage, at der her bør begyndes et nyt Capitel, da Initialen, der skulde begynde Linien, er udeglemt.*

1) *Rettelse for* þat.
2) *Først skrevet* scylldi.
3) *Tilföiet.*
4) *Med en yngre Tilföining over Linien forandret til* fram.

slict *scal* fara *vm scog gangs* sac*ir* at sa *scal* sokia *vm* scog*ar* m*anz* biarg*ir* e*r* secþi maɴ *eða* h*an*s erfingi ef hiɴ e*r* *fra* falliɴ. Eɴ aðile fru*m*sac*a*riɴ*a*r *eða* h*an*s erfingi a fetoköna er hiɴ tecr fe ti*l* sycno honom. **S**a *maðr scal* réttr v*er*a at sitia i fi*m*tar do*m*i þot*t* h*ann* hafe sac*ir* jfiorðu*n*gs do*mi*. **E**f alþi*n*gis do*m*r dem*ir* ra*n*gt þa *scal* stefna do*m*eno*m* ti*l* rofs *oc* sokia i v.[tar] dom et sama su*m*ar. Eɴ ef sa er e*igi* þ*a*r þa *scal* sokia aɴ*at* sumar.

76. v*m* abyrgd h*r*o*s*s.

[a] **Þ**ar e*r* m*enn* selia hros sin ti*l* gözlo a alþ*in*gi at lögmale. *scal* sa e*r* við hef*ir* tekit at engo neyta ne*m*a þ*v*i e*r* h*ann* rekr ti*l* gozlo h*r*o*s*s *eða* *fra* ti*l* þ*in*gvall*a*r oc at cavpa gætzlo *oc* riða e*igi* meiʀ eɴ þ*at* stande c*igi* f*yrir* holldo*m*. H*ann* s*cal* syna at þ*in*glavsno*m* eiganda hros sitt kuict *eða* davtt. Enda abyrgiz sa e*igi* e*r* við tóc ef e*igi* v*er*ðr af h*an*s handvöm*m*o*m* davtt. Ef h*ann* syn*ir* e*igi* at þ*in*glavsno*m*. h*v*arki kuict ne davtt. þa *scal* eigande lysa söc at þ*in*glavsno*m* ti*l* giallda *vm* hrosset ahond þei*m* e*r* við tóc ti*l* socnar aɴat sumaʀ.

77.

[b] **G**oðe a at handsala f*yrir* þriþiu*n*gs maɴ siɴ omaga *eða* fulg*or* *eða* hu*er*egi h*and*söl e*r* þarf *oc* s*v*a sc*m* h*ann* má miɴzto *við* ko*m*a f*yrir* þa söc e*r* h*ann* hygʀ saɴa v*er*a. eɴ h*ann* a hei*m*ti*n*g ti*l* þ*eir*ra avra e*r* h*ann* h*and*salar at hino*m* eɴ eindagi v*er*ðr a þ*v*i fe a v*a*rþingi þvi er *goði* sa heyr .ii. dag vico iþ*in*gbrecco *oc*

---

a) = A. M., c. 54.
b) = A. M., c. 55.

scal þar ste*f*na v*m. oc quedia til* heimi*lis bva* v. þess er sottr er. hvart h*ann* h*and*sala- (S. 52, b.) ðe fe f*yrir* h*ann* e*ða* e*igi* s*v*a at h*ann* matte miNzto vi*ð* eo*m*a oc f*yrir* þa söc e*r* h*ann* hugði h*ann* saNa*n* at ve*r*a. EN þ*v*i at eins ve*r*ðr eindagi a þvi fe ef sagt e*r* þeim er[1] feet e*r* at aleið þe*ir*re e*r* sa heyr e*r* feet á. EN ef sa ve*r*ðr þa e*igi* vaR vi*ð* þa *scal* h*ann* vita at sum*a*r málo*m* et siðarsta. eN af feR eindagi ef h*ann* spyR e*igi* þa e*ða* fyR *oc* ve*r*ðr þa rétt at lysa at þ*in*glavsno*m*. oc ti*l* sóen*a*r aN*at* sum*a*r. Enda hyG ee at rett se at stefna þ*ar* ti*l* do*m*s at avarþ*in*gi ef sa spyR er sóttr e*r* handsolen enda se þ*eir* samþ*in*ga. Aþr*ir* m*enn* eigo at bioða Go*ða* fyrst at h*ann* h*and*sale f*yrir* þriþiu*n*gs maN siN. Ef h*ann* vill e*igi* *oc* eigo aðr*ir* m*enn* at h*and*sala ef vilia. *oc* a slica sóen hue*r*r m*aðr* ti*l* sins fiár se*m* goðiN á.

Þar e*r* m*aðr* tecr sóen e*ða* vörn f*yrir* aNa*n* þa ve*r*ðr þo fullt þot*t* þ*eir* nefne e*igi* m*enn* til saea ef þ*eir* vito e*igi* þa.

Miðvico dag *sc*olo ferans do*m*ar ve*r*a ept*ir* varþi*n*g hve*r*t þ*eirr*a er miðvico dag v*ar* þ*in*git lavst. f*erans* do*m*r *sc*al sitia ti*l* nons ef m*enn* vito van at omagar se oko*mn*ir ti*l* eða gögn.

Allz hue*r*gi *sc*al söe eo*m*a und*ir* en þriþia maN. ne*m*a m*aðr* ve*r*ðe siuer e*ða* saR i þ*in*gför e*ða* a alþ*in*gi. þar á m*aðr* at selia handselda söe oc hue*r*gi ellegar. **E**f m*aðr* teer söe af m*anne*. *oc* vill h*ann* e*igi* sekia *oc* vill onyta s*v*a f*yrir* hino*m*. *oc* v*arðar* ho*nom* f*iorbavgs* G*arð* vi*ð* aðilia. Ef sa m*aðr* andaz e*r* söe hef*ir* sellda e*ða*[2] ti*l* búna þa e*r* h*ann* e*r* aþile. *oc* þa hue*r*fr mal þ*at* und*ir* h*an*s erfingia. eN e*r* h*ann* hef*ir* at e*n*go mal

[1]) *Ordene* þeim er *ere tilföiede.*

[2]) *Dette Ord er udeglemt i den arnam. Udg.*

hofðat þa er h*ann* aNdaz. þa *er* sem[1] h*ann* hafe at e*n*go aðile mals orðit.

Rett*ir* ero þ*eir* m*enn* a[2] þ*in*gi at queðia ef þ*eir* ero þ*a*r stadd*ir* ef heim*an* ero rétt*ir* i q*u*oð f*yrir* oförs m*anz* bú þott hiN se heill *er* heim*a* sitr. eN e*n*gi m*aðr* ma þaN quið af he*n*di leysa f*yrir* aNa*n* er h*ann* er heim*an* quaddr ne*m*a faþ*ir* f*yrir* son e*ða* sonr f*yrir* favðor. Þa m*enn* sc*a*l q*ueðia* f*yrir* þe*ss* m*anz* bv e*r* or lögsci- (S. 53, a.) lo*m* hef*ir* sagz. *er* rétt *er* at q*ueðia* f*yrir* ofærs maNz bú. Vanda sc*a*l bv*a* i þ*in*ga q*u*oð *oc* seeþ*a*r saei*r* at fiar eign slíct se*m* i hei*m*an q*u*oð. Rett er at ste*f*na söco*m* öllo*m* *er* e*igi* fylg*ir* hei*m*an quoð ti*l* alþ*in*gis allz ti*l* þe*ss* *er* liðr fi*m*ta dag vieo þa er vii. vic*or* ero af su*m*re. eN e*igi* er rett at ste*f*na le*n*gr ne*m*a siðaR g*er*iz sac*ir*.

Maðr a at q*ueðia* bv*a* nonhælga*n* dag ti*l* nat máls ef h*ann* hef*ir* ardegis up*p* hafða quoðna enda fae h*ann* e*igi* lokit f*yrir* non. ef h*ann* q*ue*ðr hve*r*n at avðro*m*.

[3]Ef m*enn* bua sama*n* *oc* teer aNaR þ*eir*ra við scog*a*r m*a*n*n*e. en aNaR vill e*igi*. þa sc*a*l sa *er* e*igi* vill nefna[4] v*att*a at þvi at h*ann* vill e*igi*. *oc* þ*at* er at osát*t* h*a*n*s* oc segia ti*l* .v. bvo*m* sino*m* siþ*an* þa v*arðar* hono*m* e*igi* við lög sa*m*vista við sco*g* Ga*ngs* maN. ef h*ann* veit*ir* ho*no*m i e*n*go aðro biorg. Slict *er* m*æ*lt v*m* hiú at öllo eN v*m* xii. manaðr stendr þ*eir*ra mál eN iii. nætr ovisa elðe. hv*a*rz þær ero allar sama*n* eða ser huer.

Föðor siN e*ða* broðor e*ða* son sc*a*l e*n*gi m*a*ðr istefno v*ætt*e hafa ef h*ann* *er* sialfr málsens aðile. sc*a*lat aðilia

---

1) *Tilføiet.*
2) *Rettelse for* at.
3) *I Slutningen af Linien er her en Plads bestemt til en Overskrift.*
4) *I Skindbogen:* vnefna.

i ste*f*no v*ætte* hafa h*and*selld*ra*r sac*a*r ne son h*an*s ne foðor *eða* broðor.[1] omætt er v*ætte* þ*eir*r*a*. erat þ*at* sac*a*r spell ef aðr*ir* v*at*t*a*r *ero* .ii. eða fleire enda b*ere* þ*eir* v*ætte* f*ra*m. Feðgar ii. *eða* breðr *ero* se*m* eiɴ m*aðr* se ihu*er*io mále *eða* vitne þ*eir*r*a* er eiɴ m*aðr* nefn*ir* þá at. Rétt*ir* ero þ*eir* i þei*m* vætto*m* öllo*m* er ii. m*enn* nefna þa at.

Hruðni*n*gar all*a*r v*m* bua *eða* dom*en*dr s*co*lo við sac*a*r aðilia *eða* varn*a*r aðilia v*er*a eɴ e*igi* við þaɴ er soc søk*ir* *eða* veʀ ef h*ann* er e*igi* aðile.

Ef aɴaʀ m*aðr* sök*ir* retta fars söe eɴ aðile e*r*. af þ*vi* at h*ann* þickiz aðile v*er*a. eɴ aðile gefr af þ*vi* e*igi* gav*m* at at[2] h*ann* hygr aɴa*n* aðilia v*er*a en sec. Oc s*ca*l þa aþile eignaz þriá (S. 53, b.) luti sátt*a*r en*n* hiɴ fiorðu*n*giɴ er sótti. Nv þ*ar*f h*ann* at legia fe ti*l* sócn*a*r *eða* gefa ti*l* liðs *oc* s*ca*l þar af sátt ti*l* taca. en þ*eir* scipta avðro m*eð* sér. Nu veit sa e*r* sok*ir* at h*ann* er e*igi* aðile þa á hiɴ hei*m*ti*n*g ti*l* allrar sátt*a*r slie*ra*r se*m* gør var.

E*igi* v*arðar* mo*nn*o*m* við lög þot*t* hi*n*gat ti*l* la*n*dz flyti s*cog* ɢ*angs* m*enn* ef þ*eir* vito e*igi* secþ þ*eir*r*a* fyʀ eɴ þ*eir* ero le*n*gr saman eɴ .iii. nætr þ*að*an f*ra* er þ*eir* ero la*n*d fast*ir*[3] orðn*ir*. Ef m*aðr* veit e*igi* secþ m*anz* *oc* b*er*gr h*ann* ho*no*m af þ*vi* at hin*n* e*r* siucr *eða* sáʀ *eða* vanheill f*yrir* elle *eða* veiti h*ann* ho*no*m af þ*vi* at h*ann* gør*ir* þ*at* ti*l* salo bót*a*r s*er* *oc* secz h*ann* e*igi* af þ*vi* ovisa elðe þott la*n*gt se. E*igi* s*ca*l af lande feria h*ann*.

A þei*m* bœ s*ca*l m*ann* q*ue*þia se*m* h*ann* byr þa e*r* viii. vic*or* ero af su*m*re. *oc* s*ca*l h*ann* f*yrir* þ*at* bv v*er*a þi*n*gheyiandi þav missere ne*m*a h*ann* fae aɴa*n* retta*n*[4]

---

1) *Punctum er tilföiet.*
2) *Tilföiet.*
3) *Herefter skrevet* saman, *men dette Ord er derefter overstreget.*
4) *Rettelse for* fettan,

fyrir see *oc scal* hann *queðia fyrir* buet ef *hann* helldr heilso *sva* at *hann er* queðiande. *oc* slíct þo*tt hann* se af l*an*ðe ab*rott*. En sa *sca*l þi*n*g heyiande rettr f*yrir* h*ann er* við bue hef*ir* tekit. *oc* sa heim*i*lis m*aðr* h*an*s *er* h*ann* seg*ir* aleið þar *er* upp er sagt e*ða* v. b*vom* sino*m* siðaʀ at lögseilo*m scal* up hallda fyr*ir* h*ann*. Rettr *er* einvirki iq*u*oð ef h*ann* á fe *sva* at scullda hiona h*an*s[1] hu*er*t hlioti ii. kugillde. Ef lið *er* gort i mót þei*m* m*onnom er* b*va sc*olo q*u*eðia *oc* nae þ*eir* e*igi* f*yrir* ofriki aɴara at q*u*eþia. þa *er* rétt at stefna söe þ*eir*re *er* quoðen co*m* ti*l* þar se*m* þ*eir* eoma f*ra*marst þ*es*s *er* þ*eir* mego f*ra*m eo*ma* stefnoɴi. *oc* lysa stefno ef þ*eir* heyra e*igi* á er á mót standa. oc q*ueðia* ix. b*va* a þ*in*gi *oc scal* se*m* e*n*gi bue se q*u*addr ef e*igi* naer alla hei*m*an at q*u*eðia. Ef m*aðr* vill fara af lande abrót. þa *sca*l h*ann* selia soen oc vorn ef h*ann* vill oc s*va* varðveizlo fiar sins þ*es*s *er* h*ann* a her ept*ir*. þav[2] handsol *sc*olo standa iii. vetr. en siþ*an* eigo erfi*n*giar at varðveita.

78. v*m* heimil*is* föng

(S. 54, a.) [a] Fardaga *sc*olo v*er* eiga .iiii. a landi h*er*. fyrstr *er* þ*eir*ra eɴ .v. dagr viko sa er vi. vie*or* ero af su*m*ri. þan*n* dag a m*aðr* eost at fora hei*m*li sitt ar degis. Aɴaʀ *er* fösto dagr. iii. *er* þ*va*tdagr.[3] iiii. *er* drott*in*s dagr. Þaɴ dag segia lög maɴ at apne af griðe þ*vi* er h*ann* hef*ir*

a) = A. M., c. 56 = *(det arnam. Haandskr.) Kaupab.*, c. 53—55. *Begyndelsesbogstavet er omtrent af samme Störrelse, som de sædvanlige Balkinitialer.*

1) *Ordene* hiona hans *ere skrerne over Linien, maaskee med en yngre Haandskrift, men bor ialfald ei savnes.*

2) *Herefter skrevet* scolo standa, *men disse Ord ere derefter overstregede.*

3) *Punctum er tilföiet.*

aðr haft. Ef maðr hefir eigi ser griþ þan drottins dag at apne eða ardegis þan dag cr næstr er oc varðar þat utlegð. Ef maðr a kono oc scal hann fengit hafa henne griþ oc sagt henne til en v.ta dag vico þan er vii. vicor ero af sumri et siðarsta. Ef þa er henne ofengin staðr sva at hon viti oc cr rétt þa at hon tace ser griþ þar er hon vill. oc scal hon þan stað hafa þa .xii. manoðr. Ef maðr hefir eigi stað þeim monnom er hann scal fyrir hygia en efsta fardag oc varðar þat utlegð. vm huern þeirra oc a sa söc er sokia vill. Maðr scal coma til griðs sva sem hann er sattr á við boandan anattvegia at fardogom eða at miðio sumre. Karl maðr xvi. vetra gamall scal[1] raða sialfr heimilis fangi sino eða ellre. Mær .xx. eða ellre scal oc siálf raða heimilis fangi sino. þess a maðr cost at coma til griðs at miðio sumre oc iðna anat þangat til ef hann vill. Ef hann viðr bu verc. oc scal hann eigi taca meira kavp en halfa mörc vi. alna avra til miðsumars. en fra miðio sumrc scal hann vina boanda allt til vetrar slict er hann vill fyrir smala for utan. Hann scal ganga afiall vm sin oc slátra oc fara heiman farar með husbönda. oc sloða vm vár oc bota túngarð.[2] þat scal hann vina til mat lavna. Þat er oc vitis lavst at grið menn taci .ii.a avra til allra heilagra messo fra vetr nottom at cavpe. Omaga menn þeir cr eigi hafa fe til at fora omaga sina fram scolo meira taca ef þeir vilia. Ef maðr gætir navta oc scal öln cavpa gozlo á ku eða oxa iiii. vetra gamlan. en .ii. navt við kv (S. 54, b.) cf yngri ero.[3] vi. alnom a xxx. gamla savðe en a xl. lamba eyri. brytion fyrir x. menn vi. alnar vaðmals.[4] þat

1) Tilföiet.
2, 3 og 4) Punctum er tilföiet.

er log eyrir.[1] eda þangat se virt til ellegar. þess a hann oc cost at gefa honom vm fram. Nu verðr honom stefnt vm þat. oc verðr eigi giof ef þat beR at þat voro undir mál. Nu cavpir madr dyRa eN mælt er oc bergsc hann[2] ef þat beR quiðr at hann naðc honom eigi ellegar. enda gialde hann eigi meira eN logcavp. Nv vill hann ollo hallda oc a hiN heimting til allz þa. þrim morcom verðr madr secr ef hann ferr eigi til vistar siNar. þar scal stefna til alþingis eda til varþings eda til ens þriþia þings. Sva vm verca cavp ef hann hafðe reitt honom. Sa verðr oc secr .iii. morcom er við honom tcer ef hann veit at hann hafðc vist tekit i avðrom stað við þaN boanda er hiN hafðe vist tekit. Tekin er vist þegar er hvar bera at þeir voro asáttir. Nu bregðr hann male við fleire menn oc eigo iafna söc allir við þaN er bregðr. Slíca sócn eigo grið menn við bondr ef þeir bregða við þá. Þa er madr abröt heitiN ef honom er eigi deilldr matr at málom þott eitt mál se haldit fyrir honom. Ef madr metz dyRa en nu var talct aðr oc sva ef hann selsc dyrra a leigo. þat varðar hvaromtvecia iii. marca secþ. Ef boande cavpir dyRa en nv er talit oc varðar honom þat iii. marca secþ. Smiðar þeir er hvs gera or avstrenom viðe eda bruar vm ar þær eda votn er net næmir fiscar ganga i. eda gera buðir a alþingi. þeir eigo cost at taca daga cavp vm engi verk. þeir scolo tekit hafa þo ser log grið afar dögom. þott þeir hirði eigi þat. ANaRtveci þeirra boandans scal sagt hafa til bvvm at sa madr hefir þar grið þott hann se af lande fareN eda slica lute iðne hann sem nv voro talþir oc verðr hann þa með þeim boandanom vistfastr. oc þar

---

1) *Punctum er tilföiet.*

2) *Först skrevet* bersc þat, *men derefter rettet saaledes.*

iþingi með þeim goða sem bondin er sa er hann hefir log grið með. Ef maðr tecr grið (S. 55, a.) með manne. oc verðr þar log grið hans meþan hann er af lande heþan. Ef hann lætzc eða komr aptr et sama sumar oc er rett at hann tace ser anat grið ef hann vill. enda er rett at stefna honom at þvi heimili eða at festar holum ellegar. Ef at festar holum er stefnt oc scal eigi quiðo at þvi heimili[1] ryðia oc eigi at þvi heimile er hann toc siðar. nema þeir have sagt aþingi eða aleið eða buum at hann hefir þar logheimile. Ef maðr tekr grið með manne sa er ifisci fer oc varðveitir þat ecki oc vituz þeir þat við mala munda þan eða sva þott hann iðne anat nokot. oc varðar iii. marca secþ huarom þeirra. Ef maðr veit eigi logheimile manz eða hvar honom er lög grið handsalat enda væri hann or oðrom fiorðungi abrott eða veit hann eigi festar hæla þótt samfiorðungs se oc er honom rett at stefna þar er hann visse lögheimile hans siðarst.

79.

[a] Ef maðr komr a lanð or för oc er rett at stefna honom at scipe meþan hann hefir buðir þar at scipi. oc scal hann tekit hafa ser grið a hálfom manaðe. þeim er hann kömr fra scipe ef hann vill iþeim fiorðungi verit hafa. Ef hann vill ser fa heimile i avðrom fiorðungi. oc seal hann fengit hafa ser grið ahálfom manaðe þeim er hann kömr iþan fiorðung. Ef maðr a ser kono oc verðr hann eigi asáttr við bonda þan er konan er i vist með aðr at þav se þar bæðe oc a hann cost at taca þeim vist

a) = A. M., c. 56, S. 150[21] = *Kaupa-b., c. 56, 57. Vi begynde her et nyt Capitel, da Begyndelsesbogstavet er som de sædvanlige Capitelinitialer.*

1) *Tilföiet i Overeensstemmelse med A. M., Kaupab., c. 55.*

i öðrom stað bæþi ser oc kono sinni. oc varþar henne ecke við lög brott fören eɴ virða scal vere hennar oc fulgor.

Ef maðr fiscar til miðsumars oc fcʀ þa i grið. oc verðr hann þar þingfastr ef hann hefir lög grið oc er þat rétt at stefna honom at þvi heimile. en meþan hann er i fisci scalonom oc er rett at stefna þar vm þat er hann gorir þar eða hann hefir aðr gert. Ef maðr fiskar vm aɴir oc gengr i grið at vetri oc er rett at stefna honom at þvi heimile vm þær sakir allar er hann gerir (s. 55, b.) siþan er hann kömr a griðit. Stefna scal honom at fisei scálom vm þær sacir allar er hann gerir aðr hann comi a griðit. eɴ þingfesti hans verðr þar er sa maðr er iþingi er land þat á er hann fiscþe af.

80. vm heimilis föng presta.

[a] Prestar scolo hava ser logheimile at viii. vieom sumars eða fyʀ oc segia til heimilis sins. En ef prestr segir eigi til heimilis sins [1] oc er rett at stefna honom at þess böanda er maðr vill þeirra manna er hann hevir lögtiþir haft at kirkio boandans. Ef prestr komr a land siðaʀ eɴ at tuimanaðe oc scal hann fengit hafa ser heimile a hálfom manaðe þeim er hann kömr fra scipe ef hann vill samsfiorðungs vera eɴ ellegar aþeim hálfom manaðe er hann komr í þaɴ fiorðung er hann vill verit hafa. Ef maðr tecr ii. missera vist oc er hann aþvi griþi .ii. vicor fyrir alþingi oc vm þing oc .ii. vicor eptir oe þott hann farc a brott af vistiɴe oc er þar log-

a) = A. M., c. 57 = Kaupab., c. 58—62.

1) Ordene En ef — heimilis sins ere, som nödvendige, tilföiede i Overeensstemmelse med A. M., Kaupa-b., c. 58, jfr. ovenf. c. 6, S. 20.

heimile hans oc þingfesti at þess boanda er hann var þær vicor vi. oc er rett þar at stefna honom. Ef maðr fer með daga kavp oc er rett at stefna honom þar er hann er halfan manað vm anir eða lengr. En ef hann er huergi hálfan manað i einom stað vm anir. oc er rétt at stefna honom þar er hann var .iii. nætr eða lengr vm anir.[1] ef hann var hvergi sva. oc er rett at stefna þar er hann vissi nát stað hans siðarst. J öllom stöðom þeim er maðr veit eigi lögheimili manz enda a hann eigi cost at coma logspurningo við hann. þa er rett at stefna þar er maðr vissi log heimili þess manz siðarst,[2] hann scal queðia heimilis bva sina .v. hvart hann vissi þar lögheimile hans siðarst eða eigi eða hvart hann átte cost at spyria hann logspurningana eða eigi. Þuiat eins er manne scyllt at spyria man heimilis fangs til stefno staðar ef hann finnr þan man sva at mále at hann kenir hann oc hann hefir vatta til a þvi mele er hann spurþi söcna. oc hann vill stefna honom. Ef maðr vill eigi fara til griðs þess er hann toc eða hann fer a brott af vist sini foratta lavst oc varðar honom þat (S. 56, a.) iii. marca secþ oc a bonden at sino heimile at stefna þar vm cavp ef hann hefir reitt. Ef boande bregðr við grið man oc varðar honom iii. marca secþ. Ef sa maðr deyr er griþ hevir handsalat manne fyrir fardaga. oc ef erfingi býr þar þvi bvi eno sama oc er föst þa griþ taca þess manz. Cost a hann at bregða bvi ef hann vill. Ef hann byr þar oc varðar iii. marca secþ hvarom þeirra sem bregðr við anan. Ef boandinn deyr a eni vii. vico oc a erfingin cost hvarz hann vill at bva þar eða at bregða bvi ef hann vill oc fa slican stað oc maldaga þeim griþ

[1] og [2]) Punctum er tilföiet.

monnom er aðr *voro* teen*ír* sem *þeir* átto *ser* mæltan. Ef erf*in*gi vill *hv*arki *þeirr*a *ger*a *oc varðar* ho*nom* .iii. *marca* secþ við hv*er*n *þeirr*a. Ef bonde*n* deyr þa *er* vii. vicor *er*o af su*m*re *eða* siðar *oc* *scal* erf*in*gin þa bva. Ef *gr*iþ *maðr* ligr af *ver*eom sino*m*. *oc scal* boanden*n* hafa h*ann* hálfan manað ef h*ann* þarf *eigi* gozlo. ef h*ann* þarf gozlo. *oc* hev*ír eigi* vitfiri*n*g þa *er* rétt at fora h*ann* þei*m* m*ann*e *er* f*ra*m förslo h*an*s á. Ef h*ann* hef*ír* vitfiri*n*g *oc scal* þa fora bonda þei*m* er scyllztr *er* þ*eirr*a boanda *er eigi* þarf at avka hiv́ ti*l* at gæta h*an*s. þa þarf *eigi* at avca hiu til at gæta h*an*s ef h*ann* hef*ír* hiona lið ti*l* at gæta h*an*s ef h*ann* getr af þei*m*. Ef bonde a *eigi* f*ra*mförslo h*an*s at logo*m* *oc* ása ti*l* at f*a*ra at gæta h*an*s er arf h*an*s a at taca ef bönde kan þ*es*s þavrf. Ef *maðr* ger *eigi* ti*l* f*a*ra *oc er* h*ann* secr þa iii. m*orcom* en sa *scal* ina fulg*or* boandano*m* *er* f*ra*m forslo á ens oða m*an*z slíc*ar* se*m* bv*ar* meta enda a h*ann* við at taca eno*m* óða m*ann*e at fardögo*m*. Ef *gr*ið *maðr* ligr af *ver*eom *oc* a bónden cost le*n*gr *er* hin hef*ír* legit hálfa*n* manað hv*ar*t h*ann* vill fora h*ann* þei*m* m*ann*e er f*ra*m-förslo h*an*s á *eða* vill h*ann* hafa h*ann* til fardaga *oc* hei*m*ta fulgo.[1] Sa er fra*m* forslo á. *oc* a h*ann* cost at hafa h*ann* helldr heim (s. 56, b.) ti*l* sin en siuka man ef h*ann* vill helldr þ*at* en fela ab*r*ott. Hvarz m*aðr* ligr af *ver*eom la*n*ga stund *eða* seam*m*a. *oc* *scol*o bv*ar* virða fulgo *eða ver*e þav *er* h*ann* van *eða* hin *er* o unin ero. at þ*v*i *scal* vi*r*ða se*m* maldag*ar* *vor*o *með* þei*m*. Ef sa *maðr* andaz a *gr*iði *er ver*e scylldi vina oc *scol*o bv*ar* meta hv*ar*t meira se v*er*t *ver*e þ*að*an f*ra* *er* h*ann* lagðiz

1) *Her tilföier den arnamagn. Skindbog følgende (Kaupa-b., c. 62):* Nu liggr maðr oc eigi fra verkum þa scal bondi annaz hann til fardaga oc heimta fulga.

eða fúlgan.[1] Ef sa maðr aNdaz er folgiN var iNi oc scolo bvar telia til hvers hann hafðe neytt eða hvers oneytt i vistiNe. eða hvi hann var þa verre at hafa er hann var siucr eN þa er hann toc ser vistina. Ef griþ maðr liGr vm engi verc .iii. daga hvart sem hann liGr samfast sva eða eigi oc scalat boandanom tígla þat. eN ef hann liGr lengr þa á bondeN cost at láta virða alla leigona saman. Ef grið maðr quángaz oc á isinom stað hvart þeirra heima. oc scal i þeim stað hvart þeirra vera sem þav eigo heimile ef þav ero i vercom föst. Ef þav ero eigi i vercom föst oc scolo þav vera a hans vist at tveim lutom eN at þriþiungi ahennar vist. Ef maðr mælir við grið maN aNan fullrétte eða gorir hálfrétti oc scal hann fara af vistiNe oc hafa eccc vetr vistar. Of sacar þær allar ef hann hafðe aðr gervar aðr hann fore af griðeno oc sva vm þa söc er hann for ibrott fyrir. oc er þar rétt at stefna þeim söcom at þvi heimile. oc verðr hann þar þingfastr vm þær sacir. Hann scal fengit hafa ser lög grið a enom næsta hálfom manaðe er hann for brott oc verþr þar rétt at stefna vm þær sacir er hann gorir siþan at þvi heimile oc verðr hann þar þingfastr vm þær sacir. Ef quangaðr maðr feR af vist vm sacir oc ef konan feR ibrott. oc varðar henne ecke brott foren. oc a haN heimting til hennar vetr vistar. sva oc ef konan feR vm sacir abrott eN bónde hennar fylgir henne oc er þa heimting til hans vetr vistar. Ef bóndeN (s. 57, a.) lætr þaN a brott fara er van lute er. oc a hann heimting til vetr vistar. oc scalat hann gialda fyrir þat at þav verc se vanuNin er hann scylde viNa. Ef grið maðr gorir full rétte við bóanda. oc a grið maðr abrott at fara oc hafa

---

1) Punctum er tilføiet.

ecce vetr vist*ar*. *oc* a þo boandeɴ sóen við h*ann*. Ef grið *maðr* mæl*ir* half rétte við boandaɴ *oc* s*ca*l grið *maðr* ab*rott* f*ar*a. ɴv feʀ h*ann* e*i*gi oc v*er*ðr þá at fullrétte þ*at* mal. *oc* v*arðar* h*onom* þ*at* fiorb*avgs* ɢ*arð*. Þ*ett*a eít*t* er hálfretti í orðo*m* er nv v*ar* talet s*v*a at sokia ma v*m*. Þ*at* *er* eɴ v*m* fullrette þav *er* grip *maðr* gor*ir* *eða* mælir við bvanda *eða* við hv*s*freyio. *oc* ef e*i*gi geʀ h*ann* ab*rott* f*ar*a *oc* eýez réttr þ*eirr*a hálfo. Ef boandi hæitr gr*i*ð maɴ siɴ af vist for atta lavst *oc* v*arðar* boanda þ*at* iii. m*arca* secþ *oc* a grið m*aðr* heim*t*i*n*g ti*l* vistar við bóanda*nn* ef h*ann* beiði*r* vistariɴ*ar* við v*att*a bóndaɴ. *oc* lætr h*ann* h*onom* e*i*gi þa uppi. Ef vigsac*ir* göraz *með* m*onno*m lyrit næ*m*ar *oc* s*ca*l frænde vegandaɴs ab*rott* f*ar*a *oc* hafa vetr vist*ar* siɴ*ar* slict se*m* bv́ar virða. Þ*at* ero lyrit næmar sac*ir* *er* eyris bót ko*m*r ti*l* *eða* meire i bavga tale. þ*at* *er* við þriðia broðra *oc* nanare m*enn*.

81.

[a] Maðr sa *er* bv ger*ir* v*m* vár s*ca*l segia sic iþi*n*g þ*ar* *er* h*ann* vill. Þ*at* er bv *er* m*aðr* hef*ir* málnytan smala. þo s*ca*l h*ann* segia sic i þi*n*g þót*t* h*ann* hafe e*i*gi mal nyto ef h*ann* er landeigande. Ef h*ann* erat la*n*ðeigande *oc* hef*ir*at málnyto *oc* v*er*ðr h*ann* þ*ar* i þi*n*gi *er* sa boande er[1] *er* h*ann* felr sec iɴi vm. Ef h*ann* *er* ifisci scálo*m* *oc* v*er*ðr h*ann* þ*ar* iþi*n*gi *er* sa m*aðr* er. er la*n*ð þ*at* á *er* h*ann* býr á. Maðr s*ca*l segia sic iþi*n*g a alþi*n*gi *eða* a varþingi ef h*ann* vill. við þaɴ ɢ*oða* *er* h*ann*

a) = A. M., c. 58 *(hvor Overskriften:* Um þingfesti, *ikke findes Medhold i Skindbogen)* = *Kaupa-b.*, c. 63, 64.

1) *Tilføiet.*

vill. hann a cost at selia avðrom manne þat mal at lata segia sic i þing a alþingi eða a varþingi. hann scal mælt hafa við goðann at hann vill i þing þar fara aðr vm várit. ef hann lætr sic segia (S. 57, b.) a alþingi. Ef hann hevir eigi sic i þing sagðan oc verþr hann spurðr hvar hann er iþingi oc scal hann nefna til þan goða er hann vill i þingi með vera oc verðr hann þar þingfastr ef goði vill. Ef maðr hevir eigi sec i þing sagðan a varþingi oc scal hann sagt hafa a alþingi aðr til doma se gengit. Maðr scal segiaz iþing með goða þeim er hann vill. scolo þeir nefna ser vatta baþir hann oc goðinn. At þvi vætte. at hann segz þar iþing oc hiu hans oc bu. oc fe. en hinn teer við. Ef anar maðr fer með goðorð en sa er á oc hefir goðen iátt honom þing uist. en sa vill eigi við honom taca er með goðorðit fer oc scal hann þar þo i þing segiaz[1] oc verðr hann þar þingfastr. Ef maðr segir man i þing með avðrom goða en hann bavð vm. oc verðr hann þar þing fastr er hann er sagðr ef hann vill. En ef hann vill eigi þar hafa þingvist. oc scal hann þar segia bvvm þegar er hann fregn at hann vill hitzi iþingi vera er hann bað sic i þing segia. Sa maðr er hann sagði i anat þing en han villde verit hafa verðr utlagr iii. morcom við huern þeirra þricia goðana ii.* enda þan er sagði iþing. Ecki varðar goða at hann gange við þingfesti hans þeim er hann var i þing sagðr. hinom varðar oc eigi at hann gangi eigi við. Ef goði þicr grið með þriþiungs manne sinom oc verðr hann þar iþingi með ser. Ef goði þicr með anars manz þriþiungs manne. oc scal hann segia vm varit a varþingi i þeim stað er menn mæla malom sinom. sva at

---

[1] Tilføiet i Overeensstemmelse med A. M., Kaupa-b., c. 63.

meire hlutr heyre *þing*heyianda. at h*ann* abú *með* þei*m* *manne* þott h*ann* gegni *eigi* tillögo*m* *oc* ve*r*ðr h*ann* *þa*r i þingi *með* ser. Ef h*ann* legr ecci[1] í *oc* ve*r*ðr h*ann* þar i *þing*i cr h*ann* hev*ir* vıst. Ef *goði* hev*ir* vist *með* þei*m*[2] boanda cr *eigi* cr *með* h*onom* iþ*in*gi oc ve*r*ðr h*ann* utl*agr* v*m* *þat* iii. *morcom* *oe* or goðorðe sino cf h*ann* feu sialfr *með* oc asá söc er vill. Ef *maðr* ger*ir* bv eft*ir* alþ*in*gi *oe* er rétt at h*ann* segiz iþ*in*g alcið helgaðre. Ef *maðr* kavp*ir* bv m*an*z g*r*ið maðr[3] oc ve*r*ðr h*ann* þar þingfastr se*m* buct var aðr oc þar hei*mi*le h*an*s v*m* þær sac*ir* e*r* siþ*an* ge*r*az. Ef m*enn*[4] (s. 58, a.) legia ger bv sama*n* oc ve*r*ðr *þa*r hvaʀ *þeirra* iþ*in*gi se*m* aðr v*a*r ne*m*a *þeir* vile eina þing vist hava. baþ*ir*. oc scal þa segia or *þing*i aɴat bv. Ef *maðr* feʀ miɴa bve i mcira. þa *sca*l h*ann* lata segia sic or *þing*i *þa*r e*r* h*ann* v*a*r aðr. oc segia sic i *þing* *þa*r se*m* sa er iþ*in*gi e*r* h*ann* abý við oc f*yrir* baða do*ma*. Ef *maðr* a bv .ii. i cino*m* fiorðu*n*gi oc *sca*l h*ann* *þa*ðan gegna logscilo*m* f*ra* cno meira bueno. *oe* ef bæðe ero iaf*n* micil. þa *sca*l h*ann* segia ti*l* a var*þing*i f*ra*[5] hváro h*ann* vill gegna lögscilo*m*. Ef *maðr* mæl*ir* ecci v*m*. þa *sca*l h*ann* gegna f*ra* hvaro tvcgia. Ef me*nn* legia bv sama*n* *þeir* er isino*m* fiorðu*n*gi e*r* hvaʀ aðr. *oc* seolo *þeir* segia bvv*m* ti*l* hver*ir* hv*a*rs griþ me*nn* cro. Ef *þeir* segia ecci ti*l* oc ve*r*ða *þeir* huars grið m*enn* se*m* *þeir* hafa han*n*salat. Ef *þeir* hafa *eigi* h*and*salat. oc e*r* rett at søkia hiú *þeirra* i hvart *þing* se*m* vill. *þeirra* e*r* bendrn*ir* cro í. Ef *maðr* a bv i .ii. fiorðu*n*go*m* oc s*ea*l ifiorðu*n*gi

---

1) *Her tilföier det arnam. Haandskrift (Kaupa-b. c. 63):* orð.

2) *Herefter skrevet* manne, *men dette Ord er derefter overstreget.*

3) *Gisning for* maɴ, *jefr. A. M., Kaupa-b., c. 63.*

4) *Ordene* Ef menn *ere skrevne to Gange, nemlig nederst paa S. 57 og overst paa S. 58.*

5) *Udeglemt i den arnamagn Udg.* (Þingsk.-þ, c. 58).

hvarom segia bvit iþing. oc scal þar lögheimile hvara hiónana sem þav ero til bús tekin. Ef hiú fara a miðil bva oc scal boandin sagt hafa vm varit hver hiú ero at hvaro bvéno heimilis föst. Ef ecki er til sagt oc er rétt at stefna i hvart þing sem vill. oc sva honom sem hium hans. Ef boande tecr þa cono er bv á. oc a hann cost at kiosa at eigin orðe sina þingfesti oc heimilis fang þangat er hon abv eða hennar heimili oc þingfesti til bus sins oc þeirra manna er þav eigo varða orð oc verc firir. Ef maðr kys ecki vm oe verðr þar hvars þeirra þingfesti sem aðr. Ef grið maðr tecr kono þá er bv á. oc a hann cost at kiósa heimilis fang sítt oc þingfesti til hennar bús. Ef grið maðr tecr þa cono er grið þicr. oc er þar hvart þeirra iþingi er aðr var enda a hann cost at brullavpeno at kiosa hennar þingvist þangat er hann er aðr iþingi. En ef bonde tecr bv lavsa cono oc fœriz hennar þingfeste þa til hans bús. Ef sa maðr andaz er býr oc er rett at cona sv er (s. 58, b.) hann atte kióse þingfesti sina fyrir .v. bvom þangat með lograðanda sinom ef hon vill a xiiii. nottom þaðan fra er bonde hennar andadiz oc sva þeirra manna er hon a varþa orð oe verc fyrir. Ef quangaðr maðr scilz við cono sína oc segia log þingfesti hennar abrott með lograðanda sinom. Nv ero þeir fleire en ein. oc á hon cost at kiósa með þeim er hon vill.

82.

[b] Ef maðr fer vaflonar förvm halfan manað. eða lengr inan fiorðungs oc varðar þat utlegð. oc sva ef

b) = A. M., c. 59, (hvor Overskriften: Vm göngomenn ikke har Medhold i Skindbogen) = Kaupa-b, c. 65, 66.

hann feʀ allz manað *oc* or fiorðu*n*gi enseis orendis ne*m*a hlifa bue s*ino* e*ða* gr*i*ðe. Ef m*aðr* feʀ oc þicr olmoso giaf*ir* hálfa*n* manað e*ða* le*u*gr e*þa* hef*ir* gisti*n*gar *þar* e*r* h*ann* getr *oc* e*r* sa gö*n*go m*aðr*. Ef m*aðr* göriz h*vs*-ga*n*gs m*aðr* heill *oc* s*va* hrav́str at haɴ mǽtte fa s*er* .ii. miss*er*a vist ef h*ann* villdi viɴa se*m* h*ann* mætti *oc* v*arðar* þ*at* sco*g* ɢa*ng* *oc* e*r* rétt at ste*f*na *þar* e*r* h*ann* vissi natt stað h*ans* siðarst. *oc* q*u*e*ðia* ti*l* .ix. b*va* a þ*i*ngi fr*a* stefno stöðo*m*. Ef m*aðr* vill fora þ*i*ngfesti sina *oc* sc*a*l h*ann* þo sitia v*m* scap þi*n*g .iii. kyʀ varþ*in*g *oc* alþ*in*gi oc leið.

83.

[a] Ef m*aðr* vill segiaz or þ*i*ngi. oc e*r* rett at h*ann* segiz or avarþ*in*gi [1] ef h*ann* feʀ i þ*es*s ɢo*ða* þ*in*g e*r* sa*m*þingis goðe e*r* v*ið* hiɴ. s*va* oc ef h*ann* feʀ v*ið* þaɴ ɢo*ða* iþing e*r* þ*in*g á ieno sama þ*in*gmarke. Rett e*r* at h*ann* segize or þriþiu*n*gi ɢo*ða* a alþ*in*gi at háðo*m* domu*m* at lögb*er*gi ef ɢo*ði* heyr*ir*. Ef ɢo*ði* heyr*ir* e*igi* oc sc*a*l h*ann* segia h*on*o*m* ti*l* enda e*r* rétt at h*ann* segize br*o*tt m*eð* v*att*a f*yrir* h*on*o*m* siálfo*m*. en iɴ sama dag sc*a*l h*ann* segia sie iþ*in*g v*ið* aɴa*n* ɢo*ða*. Ef m*aðr* segr [2] þa m*enn* or þ*i*ngi m*an*z e*r* h*on*o*m* hafa e*igi* v*m* boðit *oc* v*er*ðr þ*at* rétt ef þ*eir* vilia þ*at*. ef þ*eir* vilia e*igi* *oc* scolo þ*eir* segia b*vom* .v. sino*m* at þ*eir* vilia i sama stað hafa þ*in*gfestina. eɴ hino*m* v*arðar* utle*gð* v*ið* huern þ*eir*ra. Ef m*aðr* feʀ bvi s*ino* [3] or fiorð-

a) = A. M., c. 60 = Kaupa-b., c. 66—68.

1) *Bogstaverne* avar *ere skrevne over Linien.*
2) *Saaledes.*
3) *Da Slutningsbogstavet* o *er mindre tydeligt, har den arnam. Udg. læst* sva.

ungi oc i anan. oc segia log man þa abrott nema ihruta firði þótt hann fare þar (S. 59, a.) vm fiorð þveran. Oc ma hann hafa þá ena sömo þingfesti. þviat eino er rett at hafa þingfesti i avðrom fiorðungi helldr en maðr býr. Ef goða er þat lofat þeim at logbergi at taca þriþiungs man vtan fiorðungs. Ef goði vill segia þing man sin abrott or þingi við sic. oc scal hann segia honom xiiii. nóttom fyrir varþing eða meira meli. enda er rett at hann segi honom avarþingi.

84. ef goðe ferr brott af landi.

[a] Nv vill goði fara abrott af lande. oc er rett at hann segi vm varþing huerr með goðorð hans scal fara. Ef hann fer manað or fiorðungi þan eptir pasea oc scal hann segia asamquamo aðr huerr með goðorð hans scal fara meþan. Ef þeir eigo .ii. goðorð saman oc scal hin same með fara iii. þing varþing alþingi oc leið. þa scolo þeir scipta a leið háðre. Þa er leið háið er upp er sagt. Nu er oc rett at menn seliz a þingi goð orð at háðom dómom. Nu vill sa eigi selia með för goðorðz er með fer. þa scal hin stefna honom til scila vm oc telia hann af sinom lut goðorðzens oc utlagan iii. morcom. En siþan scolo þeir reyna dom vm. Sinom þriþiungs manne scal með for goðorzens selia en eigi anars. Ef goði þicr grið með anars goða þriþiungs manne oc scal hann eigi við taca aþr hann er abrott þaðan. Nu vill hvargi goðinn með goðorð fara. þa scal sa er með fer bioða hinom með för goðorðzens. Sa er af sinom luta goðorzens oc vtlagr .iii. morcom ef hann ger eigi þa við

a) = A. M., c. 61.

taca cn sa *scal* þa *með fara* iii. *þing*. Þriðiu*ngs* me*nn* eigo goð orð avallt *þar er* ɢ*oði ver*ðr utl*agr* oc or goðorðeno.[1] *þeir* scolo luta *með ser*. Ef m*að*r hef*ir* keypt goðorð e*ða* v*ar* ho*nom* gef*it oc scal þat* at ei*f*ðo*m* fara. Nu *ver*þr ɢ*oði* seer. *oc* eigo þriþiu*ngs* m*enn* þa goðorðit. cn virða *scal þat* at ferans do*m*i. Ef ɢ*oði ver*ðr vanheill. *oc er* rett at h*ann* seli þa *með* for goðorzens. Nv andaz h*ann oc er þar* ept*ir* sonr xii. v*etra* gamall (s. 59, b.) *oc er* rett at h*ann* fare *með* ef m*enn* lofa *þat*. Nu teer *co*na *þar* arf *oc scal* ho*n* selia *þar* goðorð nokoro*m* þei*m* m*anne er* i þei*m* þriþiu*ng*i *er*. Nv aɴdaz ɢ*oði* f*yrir* einmanað þa *scolo þeir* luta *oc* hafa fu*n*d at hver *með scal fara* goðorðit scera *cr*ossa oc láta f*ara* a alla vega. . Nu aɴdaz h*ann* ept*ir* einmanað þa *scolo þeir* co*m*a nót fyr ti*l* varþi*ng*s en aðr*ir* m*enn*. *oc* luta hve*rr með scal* fara. Nv aɴdaz h*ann* næʀ alþ*ing*i e*ða* aɴdaz h*ann* iþ*ing*för oc *scal* sa *með* f*ara er* scyllztr *er* a alþ*ing*i. Nv er *þar* e*n*gi ti*l* þa *scolo þeir* raða *er* þ*ing* átto við h*ann* hue*rr* *með scal* fara. *oc* hafa raðit f*yrir* do*m*. Ef sac*ar* ero ti*l* varþ*ing*s þa v*arðar* ɢ*oða* f*iorbavgs* ɢ*arð* ef h*ann* ko*m*r eigi ti*l* þ*ing*s öndv*er*z *oc* s*va* þott *þar* gerize.

85. v*m* hvat buar ero scylldir at bera.

[a] E*igi* ero b*var* scylld*ir* at b*er*a v*m* huetvetna. v*m* e*n*gi mal eigo *þeir* at scilia þav *er* erlendis hava g*er*z e*ða* firir avstan mitt haf þott h*er* se sótt. E*igi* eigo b*var* cn at b*er*a v*m þat* hvat log ero al*an*di h*er*. Ef b*var* *er*o q*u*add*ir* v*m þat er* nv v*ar* talit *oc þeir* atto eigi v*m*

a) = A. M., c. 62.

1) *Punctum er tilføiet.*

at scilia þa scolo *þeir* ga*n*ga ti*l* do*m*s *oc* nefna s*er* v*att*a. at þ*v*i at *þeir* lata þat sta*n*da f*yrir* quiðburð sino*m* at *þeir* ero v*m* *þat* mal q*u*addir er *þeir*[1] eigo *eigi* v*m* at scilia. *oc* s*v*a ef þ*ar* ero ix. h*v*ar q*u*addir *er* v. h*v*ar atto at v*er*a. Eða[2] s*v*a v. h*v*ar þar *er* .ix. ætti eþ*a* *eigi* .xii. q*uiðr*[3] at scilia *þat* mal *er* h*v*ar ero v*m* q*u*addir. þa scolo h*v*ar ga*n*ga ti*l* do*m*s *oc* nefna s*er* v*att*a. at þ*v*i at *þeir* láta *þat* sta*n*da f*yrir* quiðburði sino*m*. at *þeir* ero ix. q*u*addir ti*l* þe*s*s *er* .v. eigo at scilia. *eða* þ*ar* v. *er* ix. ætti at v*er*a. *eða* ero *þeir* v*m* *þat* mal q*u*add*ir* *er* xii. q*u*iðr ko*m*r ti*l*. Ef goði *er* q*uaddr* xii. quiðar v*m* *þat* *er* h*ann* á *eigi* at scilia. þa s*c*al h*ann* ga*n*ga ti*l* do*m*s *oc* n*e*f*n*a s*er* v*att*a. at þ*v*i at h*ann* *er* u*m* *þat* mal q*u*addr *goða* q*u*iðar *er* h*va* q*uiðr* *eða* vattorð átti at scilia. Hv*er*vetna þe*s*s *er* m*ann*e v*er*ðr s*v*a mioc mistekit ti*l* gagna se*m* nv v*ar* tint. þa v*arðar* ecki þótt gögno*m* se haldit enda er onytt málit h*v*art se*m* *þat* er sóen eða vörn.

---

1) *Ordene* ero v*m* þat — þeir *ere udeglemte i den arnamagn. Udgave.*
2) *I den arnam. Udgave, aabenbart ved en Trykfeil,* þa.
3) *Udeglemt i A. M.*

her hefr vpp víg sloða[1].

86.

(S. 60, a.) [a] Þat er mælt þar er *menn* fiNaz afórno*m* vegi. oc bleypr *maðr* ti*l* maNz logmæto frumhlavpe *oc varðar* þ*at fiorbavgs* Garð. EN þessi ero v. lög mæt fru*m* lavp. ef *maðr* höGr ti*l* m*anz eða* leGr *eða* scytr *eða* verpr *eða* drepr. En þ*at* er hlavp er *maðr* reiþ*ir* fra*m oc* beR þ*at* quidr at h*ann* vilde a maN lata co*m*a enda se h*ann* sva n*æ*r at á mætti co*m*a f*yrir* þei*m* söco*m* ef *eigi* v*æ*ri stoðvat aga*n*ge. *eða* h*ann* mætti hæva *eða* sva huigi er h*ann* scytr *eða* v*er*pr at h*ann* m*un*di co*m*a mega þ*vi* ti*l* h*ans* s*va* at á mætti co*m*a f*yrir* þei*m* söco*m* ef eeci stoðvaðe *eða* h*ann* v*m* hofðe. [b] Þa er hlavp stoðvat a ga*n*ge . ef m*enn* taca vi*ð* *eða* ko*m*r avapn *eða* a völl[2] *eða* a váþ*ir* þa er fra*m* v*ar* reitt. [c] Þ*at* er et vi. lögmætt lavp[3] ef *maðr* fell*ir* maN *oc varðar* þ*at* scog Gang. eN þa er fall ef *maðr* styðr niðr kné *eða* hendi *eða* all*ra* hellzt ef h*ann* fellr meiR. Þ*at* er et .vii. ef *maðr* rysei*r* maN

a) = A. M., Vigsloþi, c. 1.
b) = A. M., c. 2.
c) = A. M., c. 3.

1) *Overskriften staaer nederst paa S. 59, b.*
2) *Skrevet* a völl eð*a* avapn, *men derefter er Ordenen ved Henvisningstegn forandret.*
3) *Først skrevet* frum lavp, *men Bogstaverne* frum *ere derefter underprikkede.*

oc varðar þat scog Gang. Þat er et .viii. ef maðr rænir maN handráne. þat varðar scog Gang. Þat er et ix.[da] ef maðr kyrkir maN. þat varðar scog Gang. [a] Sa maðr hleypr til ohælgi ser er frumlavpe logmæto hleypr. til manz oc. sva þeim monnom öllom er þat visso með honom a þeim vetvangi nema hiN hefðe aðr til ohælgi ser verkat. þat er mælt. ef maðr hleypr or avðrom flocki igegn til þess manz er eigi vissi með hinom oc er þa frumhlavp ibaða flocka. [b] Þat er oc mælt. ef maðr særir maN at þat varðar scog Gang. [c] þat er mælt. ef maðr[1] hleypr logmæto frumhlavpe til manz aþeim vet vangi er a uNin vere verða með monnom oc varðar þat scog Gang. Þat er ef menn verða ihvarntueGia flocc sárir eða vegnir oc verðe allz sárir iii. eða fleíre aþeim vetvangi oc aþa i þaN flocc frum hlavp at bera er fyR var or hlavpit. [d] Ef maðr vegr maN. oc varðar þat scog Gang. Sa maðr er o øll til doms er vegr maN eða veitir manne holundar sár eða heilundar eða mergundar. þat er heilund er ravf verðr ahávse hvarz var havs högviN eða rifnaðr.[2] hol und er ef (S. 60, b.) bloð ma falla ahol or sáre. Merg und er ef bein er isundr til mergiar. þat er mergr er iþot brotit se. [e] Hvar þess er menn fara með þaN hug at a monnom vilia viNa. oc varðar þat scog Gang. ef fram komr. enda verþa þeir ohelgir við öllom avercom er fyRe coma afor með þaN hug til þess

a) = A. M., c. 5, S. 109.
b) = A. M., c. 6.
c) = A. M., c. 5.
d) = A. M., c. 7.
e) = A. M., c. 8.

1) Herefter först skrevet særir, men dette Ord er derefter overstreget.
2) Punctum er tilföiet.

fu*n*dar *er* auNi*n* v*ere* v*er*ða m*eð* mo*nn*om. þót*t* aðr*ir* hlavpe fyR. [a] *Þat* er m*ælt*. *er* m*að*r stendr f*yrir* þei*m* ma*nne* e*ða* veit*ir* lið *er* maN hef*ir* vegiN e*ða* særðaN. aþei*m* vetva*n*gi *oc* v*arðar* *þat* *scog* *gang*. enda v*er*ðr sa oheilagr f*yrir* a vereo*m* þ*eirr*a ma*nn*a all*ra* *er* hino*m* vilia veita lið. a þei*m* vetva*n*gi ne*ma* h*ann* vilde seilia þa rétt-o*m* scilnaðe *oc* v*er*ðe hino*m* at þ*vi* lið *oc* v*arðar* hono*m* su veizla eeki. En þa scilr h*ann* þa rétt ef h*ann* fær þaN q*u*ið at h*ann* m*un*di s*v*a þo scilia þá þot sa iN sáre hefði slíc av*ere* veit*t* hino*m*. se*m* þa hafðe h*ann* tekiN a s*er* f*yrir* h*o*nom.

[b] Ef m*enn* forða fiorvi fru*m* hlavps manz[1]. [þess er a verk lét fylgia sva at þeir veri hann oddi eða eeio oc varðar þat fior Bavgs Garð ef[2] eigi er á vett vangi. Nu leypr a verka maðR ieinstígi. oc standa menn fyrir honom þar. þa eigo þeir er eptir sokia at beiða hina fra gongo eða[3] framsavlo at honom. Þa varþar sva fyrir staða sem nv var tínt, ef nokoR maðr sokir sa eptir er sin a at hefna þar at lögum eða aNars manz. en þeygi verþa þeir ohelgir fyrir a verkum er fyrir standa ef eigi er a vetvangi. Vm þav a verk varðar fyrir staða fyrir vtan vetvang. er lyst verða annat tveGia aðr eða siþan sva at biargir varða. Vm þa firir stöðo alla er eigi er avét vangi. oc ero þat allt stefno sakir. oc scal queðia til ix. bva aþingi þaðan fra er söc gerþiz].

a) = A. M., c. 9.
b) = *Suppleret efter* A. M., c. 9, S. 13[20] (= c. 73).

1) *Forandring for* m a n n a. *for at bringe Stedet til at passe til det optagne Sted af det arnamagn. Haandskrift.*
2) *A. M., udentrivt ved Trykfeil,* er.
3) *A. M.* oc, *hvilket ikke stemmer med Haandskriftet.*

[a] *Þat er* ef *maðr* drepr maɴ *sva* at bein brotna. *oc* metz *þat sem* en meire sár.[1] hvígi *er maðr* drepr maɴ *oc varðar þat scog gang. þat er* drep ef *maðr* lystr aɴaɴ *með* øxar ha*m*ri *oc sva* hue*r*ngi víg vо̆l *er maðr* hef*ir*. *þat er* drep *þótt* maðr leci ti*l eða* casti ef a kö*m*r. Slict *er* þót*t* klæði *ver*ði a millo*m eða* brynia *eða* hiálmr ef á[2] *hann* mu*n*di co*m*a ef *eigi* yiði *þat fyrir*. Drep *er* þót*t* maþr sp*yr*ni føti a avðro*m eða* huáte hnefa. Drep *er* þott *maðr* reiðe þaɴ vigvol *fra manne er hann* veit at þa mv*ni* hlavpa at *honom* siálft *er hann* lætr lavst. Sva *oc* ef *maðr* fellir amaɴ *þat er hann* fecc havc af. [b] Þót*t eigi ver*ðe fleire *menn* sár*ir eða* vegn*ir eða* lostn*ir* sva at blátt se *eða* ravtt ept*ir*. eɴ .ii. oc or sino*m* flocki hvaʀ. *oc* ero huar*ir* tuecio ölir[3] ti*l* do*m*s ef *þeir* bregðaz fru*m* hlavpo*m* við hvegi *er* v*m* hlavp *ber*sc. [c] *Þat er mælt*. at *maðr* a sin at hefna ef *hann* vill sa *er* á *ver*þr uɴit ti*l þess* alþ*in*gis *er hann* er scylldr at sokia of ave*r*kin *oc sva þeir menn* all*ir er* vigs eigo at hefna. En *þeir* eigo vigs at hefna *er* vigsac*ar* ero aðilia. (S. 61, a.) Sa m*aðr* fellr o heilagr *fyrir* ho*n*o*m er* a ho*n*o*m* vaɴ *oc sva* fir*ir þeim* mo*n*no*m* öllo*m er* honom fylgia. enda *er* rétt at aðr*ir menn* hefne h*an*s ef vilia. ti*l* ia*fn*lengðar aɴars døgr*s*. [d] Þessi ave*r*k metaz se*m* in meire sár. Ef m*aðr* seeʀ tu*n*go or hofde *manne eða* stingr avgo or höfðe *man*z

a) = A. M., c. 10.
b) = A. M., c. 9, S. 13[15].
c) = A. M., c. 13.
d) = A. M., c. 7, S. 11[22].

1) *Punctum er tilføiet.*
2) *Efter* a *er först skrevet* kumr, *men dette Ord derefter overstreget.*
3) *Rettelse for* o öllr, *i Overeensstemmelse med det tilsvarende Sted i det arnam. Haandskr., jfr. A. M., c. 12, S. 17.*

eða brytr ten or höfðe *manz. eða* scer[1] af *mann*e nef *eða* eyro.[2] en þa *er* scorit *er* ne*mr* bríóse *eða* bein. *eða* gelld*ir* man *eða* hogr klam hog v*m* þio þuer. [a] *Þat er mælt.* at *maðr er* o oll *til* do*ms* af voðva sáre eino sama*n* ef *hann er með* va*tt*a ini staðen. [b] Þo *er* rett at sokia v*m* fru*m*hlavp *manz.* þo*tt hann* nefne heldr va*tt*a at fru*m*hlavpeno en lyse. *Eigi* er sócn *til* þe*ss* ef *þat* fer eit*t* sama*n* ne*m*a me*nn* gore ana*tt*vecia. [c] *Þat er mælt.* ef *maðr* lygz sare á. *eða* sær*ir* sic sialfr e*þa* ræðr ana*n* man *til*. at særa sic *h*vatki er *hon*om ge*n*gr *til* þe*ss* oc *varðar þat fiorbavgs garð*. Enda *er hann eigi* þa helldr oll *til* do*ms* en aðr. en sa *maðr* a söc þa *er hann* ken*ir* saret. *eða* sa er vill. *þeirr*a *mann*a er igegn *honom* váro.

[d] Þo*tt maðr* se lostín mille *h*e*r*þa. [eða a nasir. sva at bloð rióti or mune eða navsum. oc er þat eigi sár. ef eigi bloþir þar sem a kom].

[e] Þa sær*ir maðr* ana*n* ef *þar* bloþ*ir er* a co*m*. *h*vatke *er* maðr gor*ir* þe*ss* at maðr[3] fær af *þvi* sár. þa *scal* lysa sár a hond *hon*o*m* en ben ef at vigi goriz. [f] *Þat er* vel vangr *er maðr* ma sciota oro a alla vega or þei*m* stað *er* et fyrsta fru*m*hlavp *var*ð *h*vartz *þat* var vti *eða* ini. Sa *scal* vetva*n*gr *ver*a þoat *þeir* fare viðara. *til* þe*ss er þeir* ero scilþ*ir*. en þa ero *þeir* scilþ*ir* ef *þeir er*o aðr*ir*tvecio leng*ra* abro*t*t farn*ir* en orð*rag* or þei*m* stað *er þeir* hliopuz siðarst *til*.

a) = A. M., c. 13, S. 181[7].
b) Jvfr. A. M., c. 2, S. 81[2].
c) = A. M., c. 13, S. 181[9].
d) *Suppleret efter* A. M., c. 6, S. 116.
e) = A. M., c. 13, S. 181[3], jvfr. c. 6.
f) = A. M., c. 14.

1) *Herefter har Afskriveren skrevet* har, *men igjen overstreget dette Ord.*
2) *Herefter skrevet* sva at, *men disse Ord derefter igjen overstregede.*
3) *Først skrevet* manne.

[a] Maðr a þess cost ef *hann er* drepiɴ at sokia *vm* hlavp til *fiorbavgs garðs* þoat *hann* soki *eigi vm* drepit. Eɴ ef hiɴ vænize þvi at *hann* hafe *d*repiɴ *hann. oc* ve*r*ðrat h*onom þat* at saear vörn enda *varðar* h*onom þat fiorbavgs garð oc* scal sokia sem aɴ*at* ill mæli. [b] Þriu ero *d*repr[1] *oc varða* öll *scog* ɢ*ang oc scal* sokia oll *við* xii. q*u*ið. *þat er* eitt *er* s*v*a litt kom*r* a at eigi ve*r*ðr asynt ept*ir*. þess dreps scal hefna a enom sama (s. 61, b.) vetvangi *oc eigi* lengr eɴ sva. Þ*at er* drep aɴat er ave*r*e heit*ir*. ef m*aðr* lystr ma*nn* s*v*a at blát*t eða* ravt*t* ve*r*ðr ept*ir eða* þrútnar horund m*anz* ept*ir*. *eða* stockr holld vnda*n*. *eða* hrytr bloð or muɴi *eða* navsom eða unda*n* navglom. þess *d*reps a m*aðr* at hefna ia*fn* lengi sem sára *oc* sva þeir me*nn* er ho*nom* fylgia til. Slict e*r* þót*t* hnefa hög sé *eða* spyrnt[2]. ef asynt ve*r*ðr. [c] Þ*at er oc* ave*r*ea d*r*ep ef heyrn *eða* syn meiðiz af. s*v*a *oc* ef m*aðr* ve*r*ðr lostiɴ i avnguit f*yrir* b*r*ingspolo*m eða* aböll. þott *eigi* ve*r*ðe asynt *oc* s*v*a er a vallt. *er* m*aðr* er lostiɴ isuima. þa*r er* eostr at lysa *ser* hvárt fru*m*hlavp *oc* d*r*ep. *oc* ve*r*ða ii. sac*ir*. *oc scal* a q*ue*ða hve*r* ave*r*e þav hafa fylgt *d*repino e*r* nv voro[3] tind. Þ*at er* d*r*ep hit þriðia er bein brotna *oc* ve*r*þr sa o oll til doms e*r* drepit hef*ir*[4] oc a sa *eigi* þ*in*greiðt S*v*a *scal* sokia sem vm sár hin meire ef lyst ve*r*ðr *oc scal* aq*ue*ða ef m*aðr* lys*ir* þa*r* drep er bein brot hafa fylgt. [d] Rétt e*r* at lysa sár *oc*

a) = A. M., c. 13, S. 196.
b) = A. M., c. 11.
c) = A. M., c. 12.
d) = A. M., c. 16, S. 2421.

1) *Saaledes.*
2) *Herefter skrevet* verðr, *men dette Ord derefter igjen overstreget.*
3) *Tilføiet.*
4) *Begyndelsesbogstavet* h *er skrevet ovenfor Linien.*

frum hlavp *vm* not*t* se*m* v*m* dag *oc* s*va* ahælgo*m* tiþo*m* *oc* á langa fosto. oe lysa f*yrir* v. bvv*m*. [a] At e*n*go s*ca*l bv*a* vanda ti*l* lysing*ar* ne*m*a at leiðar lengð *oc* at þvi at þei*m* se e*igi* a v*e*rc kend ne laga lestir. [b] Þar e*r* me*nn* s*c*olo lysa fru*m* hlavp e*ða* av*er*c. þa e*r* rét*t* at lysa þ*aðan* f*ra* er atburðr g*er*ðiz þaɴ iɴ sama dag oc þa not ept*ir*. *oc*[1] þa .ii. daga þ*aðan* f*ra* *oc* tvær nætr. þa e*r* lyst f*yrir* ena þriðio sol se*m* at q*ue*ðr[2] i vpsogo ef þ*at* er rett scilit er þar queðr at.

[c] Ef e*igi* v*er*ðr lyst fru*m*hlavp þ*at* e*r* sar fylgðe. [oc verða þeir þa ǫlir til doms er averc hafa veitt oe eiga þingreitt].

87.[3]

[d] Laga losto þessa alla er h*er* ero talþ*ir* v*m* vig *oc* v*m* sár oc drep *oc* v*m* fru*m* hlavp oll s*ca*l lysa f*yrir* v. bvo*m* þei*m* e*r* all*ir* se rett*ir* at leiðar le*n*gð i .ix. bv*a* q*uið* f*ra* vetvangi. *oc* seal lyst f*yrir* þriðio sol þ*aðan* f*ra* er þ*eir* seilðumz. [e] Þ*at* e*r* m*ælt*. v*m* fru*m*hlavp þav oll v*m* handrán oc (S. 62, a.) felli*n*g oe rysci*n*g oc kyrki*n*g. þav er e*igi* scylt at lysa ef þav f*a*ra einsama*n* oc g*e*rize

a) *Hertil findes neppe noget ganske tilsvarende i A. M.*; jvf. c. 10, S. 24[16].
b) = A. M., c. 21, S. 36[27].
c) *Suppleret efter* A. M., c. 16, S. 23[1].
d) = A. M., c. 16.
e) = A. M., c. 4.

1) *I Skindbogen:* ɪɴ sama dag oc þa not ept*ir*. *oc* þa not*t* ept*ir* *oc oc*.
2) *I Haandskriftet:* queðr er, *det sidste Ord ovenfor Linien. Maaskee burde der læses* queðlt er. *I A. M. læses* queðr.
3) *I Capitlets förste Linie er en Plads bestemt til Overskrift, men Afskriveren har senere glemt at tilföie saavel denne som ogsaa Capitlets Begyndelsesbogstav.*

ecki fleira af a þeim vetvangi en heiman scal queðia til vetvangs bva ix. En ef fleira geriz af þa scal lysa sem onor frumhlavp oc metz þa til o hælgi. Lysa scal maðr frumhlavp öll onor ef hann vill soeia vm. [a] Þat er rett at maðr lysi frumhlavp ef hann vill ahond öllom þeim monnom er i anseota flocki voro þeim er til er hlavpit. ef hann þiekiz eigi vist vita hver hlióp. Ef maðr er eino sáre sár oc scal einom manne þat sár aliendr lysa. en ef hann er tueim sarom sar oc er rett at hann lyse þa .ii. monnom a hönd enda er rétt at hann lysi iii. monnom a hendr ef hann er iii. sárom sár. en eigi fleirom monnom þolt hann se fleirom sárom sár en .iii. sva at þingfarar stoðve. Rétt er at maðr sele ihond öðrom manne ef hann villat lysa sár sit eða sor ef fleire ero en eitt. Þat er mælt ef sar maðr er eigi at for at lysa enda lysi sá rangt er til er fengin oc alin cost at lysa í anat sin oc seal[1] hann sva at lysingo þeirre fara[2] at hann scal up hefia for sina a þeim hálfom manaðe er hann er for oc scal lyst hafa fyrir þriþio sol. þaðan tra er hann komr til at lysa. enda er sliet et sama ef hann hefir engi man til fengit fyrir ondverðo at lysa. [b] Þat er mælt. ef maðr er omale oc scal sa maðr lysa er adile væri vigsacarinar ef hin væri vegin ef sa er þar. oc scal hann nefna vatta at þvi aðr at hin ma eigi mæla eða sva ef hann mælir eigi af viti. En ef sa er eigi þar oe er rett at lyse sa er vill.[3] Þat er mælt. ef honom

a) = A. M., c. 16, S. 255.
b) = A. M., c. 11.

1) Rettelse for sra; jfr. A. M
2) De to sidste Ord ere skrevne i den omvendte Orden, men dette er derefter rettet ved Henvisningstegn.
3) Herefter er skrevet: Ef sa er eigi þar, men disse Ord derefter igjen overstregede.

batn*ar*. *oc* a h*ann* cost hvarz h*ann* vill at hafa þa lysingina. *eda* lysa sialfr ia*nat* sin *oc* fara sva at lysingo se*m* aðr v*ar* tínt. ef h*ann* selde lysing. [a] *Þat* e*r* m*ælt*. ef m*aðr* ve*r*ðr vegin *oc* se þ*ar* sac*ar* aðili. þa sc*al* h*ann* lysa vigi *oc* hafa lyst f*yrir* .iii. sol. h*ann* a cost at lysa ahönd i. m*anne* ef h*ann* vill enda er rétt (S. 62, b.) at lysa ia*f*n mörgo*m* m*onn*om ahendr þei*m* e*r* at vo*r*o se*m* beniar vo*r*o a eno*m* davða. h*ann* a at nefna v*att*a at benio*m* oc syna þei*m* beniar.[1] e*igi* eigo þe*ir* þ*at* at be*r*a hve m*arg*ar vo*r*o. sc*a*l sva vanda benia vat*t*a at rett*ir* væ*r*e i bva quid at tengðo*m* vid sacar adilia. En ef e*igi* ve*r*ða v*att*ar nefnd*ir* at benio*m*. oc eigo bvarn*ir* þa at scilia hvartvegia hue*r*i*r* san*i*r ero at benio*m*. e*da* hue m*arg*ar beniar e*r*o. [b] *Þat* er m*ælt*. þa*r* e*r* þav ave*r*e fixaz a davðo*m* m*ann*e ef metaz mætte se*m* in meire sár oc sc*a*l þar ben lysa. *Þat* e*r* m*ælt*. ef aðili ve*r*ðr e*igi* hia staddr *oc* e*r* rétt at aðr*ir* m*enn* nefne v*att*a at benio*m* oc lysi. *Þat* e*r* m*ælt*. at aðile a cost at hafa þ*at* e*r* aðr*ir* men hafa v*att*a nefnda at benio*m* e*da* lyst ef h*ann* vill. enda er costr at h*ann* hefe up för sina a eno*m* næsta hálfo*m* manaðe þ*a*ðan f*ra* e*r* h*ann* spyr. h*ann* a cost at lysa avðro*m* m*onn*om ahond ef h*ann* vill. *oc* sva nefna aðra m*enn* ti*l* benia. hann sc*a*l lyst hafa *oc* nefnt v*att*a at benio*m* ef og*ra*fit e*r* lic f*yrir* þriþio sól. þ*a*ðan f*ra* e*r* h*ann* kö*m*r ti*l* at lysa. En[2] bva quid*r* a at scilia hue m*arg*ar beniar e*r*o ef g*ra*fit er lik aðr enda er rétt at h*ann* nyte þ*at* af þ*vi* öllo e*r* aðr*ir* m*enn* hafa ti*l* buet

a) = A. M., c. 18.
b) = A. M., c. 19.

1) *Punctum er tilföiet.*
2) *Gisning for* Ef.

er *hann* vill. allt *eða* sumt.[1] *Þat er*. ef rett lyst *er* eno' meira sáre ahond *manne oc geriz þat* at vígi siðan þot*t* *eigi* *ver*ðe vigino lyst a hond þei*m* eno*m* sama *manne* þa er iofn soen *til* v*m* biorg h*ans* se*m* aðr. [a] *Þat er mælt*. ef m*aðr* lys*ir* et meira sár þ*ars* et miɴa *er*. oc *ver*þ*r* þo ret*t* lyst et miɴa sáret. eɴ þ*at* seipt*ir* v*m* elþi se*m* sáret reyniz. *Þat er*. ef m*aðr* lys*ir* et miɴa sár þ*ars* et meira *er oc scal* s*v*a sokia v*m* biorgina se*m* et miɴa hafe *ver*it. eɴ iaf*n* mic*it* metz at öllo aɴ*ar*s se*m* aðr. [b] *Þat er mælt*. þ*ar er me*n*n* viɴaz á at maɴfundo*m* þei*m er* boendr *ver*ða við stadd*ir*. ix. *eða* fleire oc *er* rétt at lysa fir*ir* (S. 63, a.) þei*m* ix. h*vom* öllo*m* sama*n* ef þeim *er*o *eigi* a vere kend þot *þeir ver*þe *eigi* vetva*n*gs h*var* enda er rett at lysa fir*ir* þeim vetva*n*gs h*vom* v. *er* næst*ir* h*v*a vetva*n*gino*m*. þótt *þeir* se *við* nema þei*m* se av*er*e kend. *Þat er mælt*. ef *me*n*n* finaz á fiöllo*m* *eða* a fiorðo*m* þa *scal* lyst f*yrir* þriðio sol *þa*ðan fr*a er þeir* co*m*a af. Sva *scal* at lysingo f*ar*a se*m* nv v*ar* tint. huar þ*ess er* lögsegiendr *eða* lög siaendr ga*n*ga *fra* a hvarntveɢia veg. En *þat* ero lög segiendr *eða* lögsiaendr karlar *þeir* er f*yrir* eiðe kvɴo at hyɢia xii. vet*ra* ga*m*lir *eða* ellre. *Þat er mælt*. þ*ar* er *me*n*n* ga*n*ga aɴa*n* veg eiɴ fr*a* vígi þa *scal* vegaɴdɪɴ lysa vígi sam dog*r*is ahond s*er*. ne*m*a *hann* se afialle *eða* firðe þa *scal hann* samdog*r*is er *hann* kö*m*r af. *Hann scal* ga*n*ga *til* böiar þ*ess* er næstr *er* *þeirr*a *er hann* hyɢi ohæt*t* fiorve si*n*o af þei*m* söco*m* oc segia lögfost*om* m*a*n*n*e eino*m* e*þa* fleiro*m* oc q*u*eða a þ*ess*a lund at. Fundr oceaʀ v*ar scal hann* q*u*eða *oc*

a) = A. M., c. 16, S. 25[10].
b) = A. M., c. 20.

1) *Punctum er tilföiet.*

nefna hin *oc* segia h*v*ar v*ar*. Ec lysi sár þav me*r* ahond. *oc* þan a ve*r*ka alla*n* er a h*o*no*m* er unin.[1] ec lysi sár ef at säro*m* ge*r*iz. en vig ef at[2] vigi ge*r*iz. H*ann* sc*a*l hylia hræ ef h*ann* ge*n*gr f*ra* ma*nn*e davðo*m*. s*v*a at h*v*arke æte fuglar ne dýr. h*ann* sc*o*l segia h*v*ar þ*at* er. Þ*at* er m*ælt*. ef h*ann* h*y*lr e*igi* s*v*a hræ at þ*at* v*ar*ð*ar* fiorbavgs g*ar*ð *oc* er þ*at* st*r*f*n*o soc. oc sc*a*l q*u*eðia ix. b*v*a aþ*i*ngi. þa e*r* næst*ir* ero hræv*m*. Þ*at* er m*ælt*. ef hin sare m*a*ð*r* ge*n*gr siþ*an* or d*r*ag eð*a* le*n*gra *oc* seg*ir* sialfr f*ra* fundi þ*eir*ra öðro*m* m*o*nno*m* *oc* era hin þa scylldr at lysa. Nu ma en sare e*igi* fina logfasta me*nn* s*v*a at h*ann* mæli við þót*t* h*ann* ga*n*gi ör d*r*ag eð*a* leng*ra*. þa sc*a*l sá er sár hef*ir* veit*t* h*o*no*m* lysa sa*m*dægris er h*ann* spyr davða hins f*y*r*ir* b*v*o*m* þei*m* v. e*r* þa v*er*ða h*o*no*m* næst*ir* e*r* h*ann* f*r*egn davða hins. Þ*at* er m*ælt* ef h*ann* lys*ir* anan veg en nv e*r* talt oc metz þa se*m* morð. at þvi (s. 63, b.) at hin fellr þa e*igi* oheilagr h*v*atki e*r* h*ann* hef*ir* aðr ti*l* saca gort enda eigo e*igi* varn*ir* at metaz.

88. v*m* morð

[a] Þat er m*ælt*. ef m*a*ð*r* myrþ*ir* man *oc* v*ar*ð*ar* þ*at* scog g*ang*. en þa e*r* morð ef m*a*ð*r* leyn*ir* eð*a* hylr hræ eða ge*n*gr e*igi* i gegn. [b] Þ*at* er m*ælt*. ef[3] m*a*ð*r* v*er*ðr lostin s*v*a at e*igi* v*er*ðr lyst eð*a* er h*ann* sa*m*visto*m* við þan er h*ann* lavst. oc deilir við h*ann* svefn oc mat eð*a*

a) = A. M., c. 49.
b) = A. M., c. 20, S. 33[13].

1) *Punctum er tilföiet.*
2) *Synes först at være bleven skrevet* af.
3) f *er skrevet ovenfor Linien.*

*v*erc. *s*va at h*ann* v*æ*ri foR ab*r*o*tt*. oc a h*ann* þa *eigi* at taca rett or fe hins. þ*at* ero viii. avrar ens fi*m*tateg*a*r lögavra eN iof*n* e*r* lög socn ti*l*. at avðro se*m* aðr ne*m*a sa m*að*r se e*r* *eigi* a sialfr forrað saca siNa. h*v*atki e*r* ti*l* þess ge*n*gr. [a] **Þ***at* er m*ælt*. ef m*að*r lys*ir* siálfr sár si*n* *oc* v*er*þ*r* þ*at* at vígi siðaR oc a sac*a*r aðile at lysa þo vigi ef h*ann* vill oc nefna v*att*a at benio*m*. *oc* lysa öðro*m* mo*nn*o*m* ahendr ef h*ann* vill. eN aðr se lýst. [b] **Ef** m*að*r elt*ir* hro*s*s und*ir* m*ann*e sva at h*ann* fellr ofan. slíct e*r* oc ef h*ann* ellt*ir* klyfia h*r*o*s*s *eða* fælir smala *eða* huerngi veg e*r* h*añ*n feR þe*s*s at e*r* hiN fellr ofa*n* af þvi oc v*arðar* f*iorbavgs* G*arð* ef h*ann* köm*r* stand- a*n*di niðr oc s*ca*l stefna heim*a*n oc q*ueðia* ix. *bva* a þi*n*gi. Ef m*að*r lystr h*r*oss und*ir* m*ann*e *oc* v*arðar* þ*at* f*iorbavgs* G*arð* ef quiðr beR þ*at* at haN villde maNiN drepa þot*t* h*ann* haldiz abaci. *oc* s*ca*l q*ueðia* *bva* heim*a*n *oc* metz sem[1] fru*m*hlavp. Ef h*r*oss þav fera maN af baci e*r* aN*a*R *m*a*ðr* fe*r*r m*eð* hvartz þav ero und*ir* klyfio*m* *eða* *eigi* *eða* fellr h*ann* *fyrir* þót*t* h*ann* sta*n*di aðr *eða* ga*n*gi *o*c v*arðar* þ*at* f*iorbavgs* G*arð* þei*m* e*r* m*eð* h*r*oss f*er*r. eN *scog* G*ang* ef hono*m* bleþ*ir* *eða* le*m*se h*ann* oc s*ca*l q*ueðia* ix. *bva* a þi*n*gi. EN ef m*að*r fær bana af þa s*ca*l q*ueðia* *bva* heim*a*n. [c] Ef m*að*r fælir h*r*o*s*s at m*ann*e *eða* navt *eða* avN*o*r kyqu*i*nde ti*l* þe*s*s at h*ann* v*er*þi und*ir* fóto*m* *eða* sta*n*gaðr *eða* drepiN *oc* v*arðar* f*ior*- *bavgs* G*arð* ef m*að*r fellr *eða* v*er*ðr blátt *eða* rávt

a) = A. M., c. 19, S. 30[22].
b) = A. M., c. 69.
c) = A. M., c. 75, S. 118[1b].

1) *Tilföiet; jfr. A. M.:* metz sem onnor frumhlavp.

eptir *eða* bleþir oc scal quedia vetvangs bva ix. heiman. [a] Ef maðr visar at manne olmom hunde eða alebirne oc varðar fiorbavgs garð ef ecki verðr mein at. EN scog gang varðar ef asýnt verðr eða fellr hann oc scal fra vetvangi bva quedia EN þaðan (s. 64, a.) er dýri var visat ef eigi verðr mein at. Nv fær maðr hiN meire sár af eða bana eða orkumbl af dyrom hvergi er ero hvarz hross eða navt hundr eða biorn. þa varðar þeim sliet er til meins styrðe sem hann sjalfr hefðe a vNit. oc sva scal at öllo sokia enda verþr hann o heilagr oc o oll til doms þegar er lyst er. [b] Þat er mælt ef manne er sva banat at eigi er asynt a honom oc er eigi ben a honom. verðe hann eltr avatn eða fyrir biorg eða kyretr ihel eða barðr. eða hueriumgi davða er þeir deyða hann þess er hann fær af þeirra völldom bana. enda verðe honom eigi asynt. þa a eigi fleirom monnom ahendr lysa EN .iii. þvi vigi sva at þingfarar stöðve þott fleire hafe at verit. [c] Þat er mælt. at sa maðr er lysir frumhlavp ahond manne eða sár eða drep eða víg. hann scal nefna ser vatta ii. eða fleire i þat vætte. at ec lyse lög mæt frumhlavp ahond N. N. oc nefna þaN er hann hliop til. oc sva þaN er hann lysir fyrir. oc ec lyse löglysing. oc a hann cost þess ef hann vill at hafa ieiNi lysing hvartuecia frumhlavp oc þaN averca er af þvi frumhlavpi geriz oc queða ahverr averki[1] fylgt hefir hvarz verit hefir drep eða sár oc scal þa eina sökena or gera ef hann vill lysingina þa nyta. enda er eostr at lysa ser hvárt frumhlavp oc þaN averka

a) = A. M., c. 75, S. 1183.
b) = A. M., c. 20, S. 241.
c) = A. M., c. 21.

1) *Tilföiet; jvfr. A. M.:* hver averk fylgt hafa.

er iþvi frumhlavþe gerize oc scolo þa ii. sacirnar. Sa maðr er lysir sár eða drep. scal nefna vatta ii. eða fleire at hann lysir sar eða drep löglysing. oc queða á hver averc ero hvarz er heilvnd eða holund. eða merg und. eða þa er hann særðe hann þvi sáre er at beu gerðiz þa er hann fecc[1] bana. hann scal nefna hvarnluccia þaN er a var uNit oc sva þaN er hann lysir fyrir. oc lysa löglysing. Rett er oc at hann lyse fyrir öllom bvvm saman þeim er hann nair fundenom i einom stað oc hann vill fyrir hafa lyst. enda er rétt at hann lyse fyrir ser hueriom.

89. vm mala til bunað.

[a] Um sacir þær allar er her ero talðar vm sár oc vm vig oc þá laga lösto alla er a þeim vetvangi goraz er a uNin vere verþa með monnom bæðe i (s. 64, b.) raðom oc til för oc at vist oc fyrir stöðo. þar scal queðia til vettvangs bva ix. heiman. Huar þess er maðr drepr maN oc er þat stefno söc oc scal queðia til xii. quiðar þaN goða er sa er iþingi með er sottr er oc queðia aþingi nema alt være a einom vetvangi drep oc sár. þa scolo vetvangs bvar scilia hvarluccia. Ef maðr hefnir drepi dreps a enom sama vetvangi oc bregðaz þeir frumhlavpe við oc eigo vetvangs bvar .ix. at scilia hvaR fyRe hliop. enn xii. quiðir eigo at scilia vm drepiN. Ef maðr hefnir drepi dreps a öðrom vetvangi oc eigo xii. quiðir at scilia vm drepiN eN hann scal queðia heimilis bva sina .v. til biarg quiðar ser hvart fyRa var drepit. Þar er maðr

a) = A. M., c. 22.

1) Tilføiet.

hefn*ir* vigi dreps e*ða* sáro*m* a oðro*m* vetva*n*gi. þa sco*l*o vetva*n*gs b*var* scilia v*m* vigit e*ða* v*m* sáren en .xii. q*uiðr* v*m* drep. **Þ***at* er m*ælt*. at vegande sc*al* q*uedia* s*er* biarg q*ui*ðar b*va* v. or þei*m* ix. vetva*n*gs bv́v*m* er aha*nn* bároo vigit e*ða* sáren hvart[1] fyʀ v*ar* at ha*nn* fecc drep e*ða* ha*nn* vaɴ a eno*m* vegna e*ða* eno*m* sára. **N**io vetva*n*gs b*va* sc*al* q*uedia* v*m* averc öll þav er her ero tind. **Þ***at* er m*ælt*. at þa sc*al* q*uedia* b*va* er rétt*ir* ero at te*n*gðo*m* við þa alla er averc ero kend *oc* við sacar aðilia. [a] Bvar ero iq*u*oð rang*ir* þ*eir* er ero næsta broðra sac*ar* aðilia e*ða* nanare e*ða* sva hino*m* er söc er ahe*n*di. Ná mág*ar* iii. ero *oc* rang*ir* ef m*aðr* a moðor m*anz* e*ða* dott*or* e*ða* systor. Guðzifiar iii. sa er helldr m*anne* vnd*ir* p*r*im signi*n*g e*ða* vndir vatn e*ða* vnd*ir* byscops hond. enda sc*o*lo sva hvar*ir* at soco*m* rétt*ir* se*m* at frændse*m*i. [b] þar er vegn*ar* sac*ar* ero. [oc scal við þaɴ maɴ eiɴ at sökom ryðia er kosinn er til veganda at lögom. en eigi við fleiri menn þott at vigi hafe verit. Sa maðʀ er rangr i quiðom er kosiɴ er til veganda iafnan siðan við sakar aðilia oc frændr hans. oc magaʀ hans iii. sva nánir hvarirtvecio sem aðr var tínt. En sva scal at herom[2] fara við þa menn. at telia scal frændsemi með þeim er quaddr er oc veganda. oc með aðilia oc enom vegna. oc scal leɢia þat undir þegn scap siþan at su er frændsemis tala savɴ

a) = A. M., c. 24.

b) *Suppleret efter* A. M., l. c., S. 414 *og* (*fra* Maðr scal) S. 4018. *I Skindbogen:* þ^r^ar er vegnar sacar ero. (*her fölger en Character, der kunde læses* aɴ = aɴar — a *og* ɴ *slyngede sammen* — *men udentvivl blot er en vilkaarlig Betegnelse*). scal eigi ryðia *o. s. v. Det har forekommet os naturligst at antage, at disse Ord kun ere Begyndelsen og Slutningen af et Sted, hvis Supplering uden Tvang frembyder sig i de anförte Steder i A. M.*

1) *Rettelse for* hvar.

2) *I den arnam. Udgave læses:* at (hvórom) (ruþningi) fara.

oc rétt er þa er talit. með hvarom tueGiom. EN þær sakir ero með þeim er quaddr er oc aðilia oc scal nefna þa báða. Maðr scal quið ryðia við siálfan see at frændsemi oc at mægðum]. *scal eigi* ryðia at guðsifiom við sic sialfan. **B**uar ero iquoð réttir þott þeir hafe a vetvangi verit ef þeim ero eigi lestir kendir aþeim vetvangi. Ef maðr býr söc ahond manne firir þvi at hann vill hann or quiðom raða. en eigi af þvi at hann hyGi hann at söc saNan. (S. 65, a.) oc *varðar* þat *fiorbavgs* Garð oc a sa maðr soc þa er með feR með frumsökena þa er sia goriz af. Þat er stefno söc oc *scal quedia til heimilis bva* ix. aþingi þes er sóttr er.

[a] Þat er mælt. at þa *scal bva quedia* er fe eigo sva at þeir eigo[1] at giallda þingfarar cavp. En þeir eigo at gialda þingfarar cavp er sculda hiona hvert hefir havfot kú sculda lavsa *eða* ku gilde *eða* net *eða* scip oc bús boluti alla þa er *þat* bu ma eigi[2] þermlaz. Sculda hiu hans ero þeir menn allir er hann afram at fora *oc þeir* verc menn er þar *þurfo fyrir* at viNa. [b] Einvirke er rétlr iquoð ef hann a sva fe at scullda hiona hvert hliote .ii. kv gillde. Sa er eigi einvirke er *hann* tekr maN at fardögom *til* ii. missera vistar. *oc* hefir vm alþingi karlmaN xii. vetr*a* gamlan *eða* ellra sva hravstan at se matlavne *eða* betr. Of quaþir þær allar er quefia *scal* fyrir fardaga *oc* er *hann* þvi at eins einvirke ef *hann* hefir haft et fyRa sumar svein þaN. er þa se *með* honom .xii. vetra gamall eða ellre.

---

a) = A. M., c. 25.
b) = A. M., c. 26.

---

1) *Ordene* sva at þeir eigo *ere skrevne to Gange.*
2) *Tilföiet.*

Ef .ii. *menn*[1] bva i eíno húse *oc* er rétt at *queðia* þa baða ef þarf. En þan *er* næʀ *er* ef *eigi* þarf baða. Nv ef *þeir* hafa ein smala man báþ*ir oc eigi* fleire *menn* þa *er* einvirke hvartveggi *þeirra*. En ef an*a*ʀ ein feþ*ir* han þa er sa réttr iq*u*iðo*m*. Ef ii. *menn* eigo bv saman. *oc* er an*a*ʀ landeigande en an*a*r leigo *maðr*. þa *scal queðia* landeiganda. Ef ii. landeige*n*dr eigo bv. saman. *eða* .ii. leigo *menn*. *þeir* er rett*ir* ero i quoð. h*ann* s*c*al þan q*u*eðia *er* meira a i bve. En ef *þeir* eigo ia*fn* mic*it* ibuc. þa s*cal* q*ueðia* þan er h*ann* vill af hvaro*m*tvegio*m*. þot *þeir* hafe engi husearl. Ef ii. *menn* eigo bv saman *þeir* er gialda eigo þ*i*ngf*a*rar cavp *oc* hafe *eigi* huscarl *oc* se anaʀ *þeirra* iq*u*oð réttr. þa s*cal* hin gegna costnaðe þei*m* öllo*m* *er* ti*l* þarf at þei*m* luta (s. 65, b.) se*m* h*ann* a i buc. ef h*ann* er mat lavne *eða* betr. Þan man s*cal eigi* queþia *er eigi er* þ*i*ngfeʀ. Sa m*a*ðr er þ*i*ngfeʀ er h*ann* má riða fullo*m* dagleiðo*m oc* taca hross sítt a áe fa*n*gi hept *oc* feta leið ein saman þ*a*r er honom er kunt. Þ*at* er. at þa *er eigi* ret*t* at queðia h*ann* ef h*ann* hef*ir* þ*at* velende *er eigi* þiek*ir* þ*e*ss bata at ván a þ*v*i mele at h*ann* megi þ*i*ngfeʀ v*e*rða. [a] Fyr bu oförs m*an*z *er* rett at q*u*eðia þessa *menn* fiora. ef *þeir* ero heim*i*lis fast*ir* m*eð* honom. Ein er sonr manz.[2] ii. stiup sonr. iii. námágr sa *er* adott*or* h*a*ns. en en .iiii. lögfostre sa *er* boanden hef*ir* fodda*n*. þ*v*i at eins ero *þeir* rett*ir* ef *þeir* ero sva til[3] alldrs co*m*n*ir* *oc* sva hyggiande born*ir* at *þeir* se rétt*ir* þ*i*ng heyiendr f*y*r*ir* þei*m* soco*m* enda s*c*olo *þeir* hvar*ir*tvegio

---

a) = A. M., c. 27.

---

1) *Skrevet* menn .ii., *men Ordenen derefter forandret ved Henvisningstegn.*
2) *Punctum er tilföiet.*
3) *Tilföiet.*

réttir at tengðom oc at socom boandin *oc* sa *þeirra* er *þeir* queðia. *Þat* er lögfostr er *maðr* teer við *manne* .viii. vetr*a* gömlom *eða* yngr*a* oc feðe til þes er *haun* er xvi. *vetra* gamall. *Þeir* meuu ero *oc* réttir enir sömo at queþia *fyrir* kono bv sem *fyrir* ofors *manz*. enda er réttr boande hennar en v.[ti] ef *haun* er þar heimilis fastr *með henue*. *Þat* er *mælt*. þar er býr ofer *maðr* *eða* kona vm *þat* *þeirra* er hefir griþ man vm alþingi er quoðen teer til. þan er til ii. missera var tekin. *oc* se hann mat lavne *eða* betr. en þa comi ut noekor *þeirra* manna er þingheyiande er *fyrir* bu *þess* *þeirra* er *queðia* þarf *oc* er rett at *queðia* þan ef *hann* komr fyr út en quoðen se up hafið. enda. se *haun* þar heimilis fastr. Ef *maðr* ifar vm hvart *maðr* se réttr iquiðom *eða* *eigi*. þa scal haun nefna ser vatta ii. *eða* fleire i*þat* *vætte*. at ee spyr þie *oc* nefna *haun* hvart þv ser rettr þingheyiande *eða* *eigi*. *eða* hvart *hann* *eigi* at gegna logseilom *fyrir* bv sítt. *eða* *fyrir* ofors manz bý *eða* kono bý. ef *þess* þarf helldr at spyria. spyria[1] logspurning. Honom er þa *oc* rett at scipa quoðeni sem hin svarar. en sa verðr utlagr iii. morcom hvártz er at *hanu* lýgr *eða* suarar eugo oc (s. 66, a.) a sa þa söeena at sokia er *hann* spurþi.[2] ef sa vill *eigi* sokia. þa abuin sa söeena er quaddr er i stað *hans*. en ef *haun* vill *eigi* þa *scal* sa sokia er sott vill hafa hvána. oc *scal* *queðia* til v. heimilis *bva* a þingi þes er *sottr* er. Huar *þess* er *menn* *queðia* *bva* heiman *oe* sitia feðgar *fyrir* oc þott anar ein *eigi* ibue þa er rétt at *queðia* hvarn er vill þa er *rettir* ero baþir. oc *queðia* en ellzta sona *hans* ef *þeir* ero fleire en ein.

1) *Gisning for* spyrning.
2) *Punctum er tilföiet.*

rétt er þótt sa leyse quiðin af hende er til þings komr. þoat hin hafe quaddr verit er heima sitr. en þan scal sokia. vm heima setona er quaddr var. ef hvargi þeirra fer en við þan þeirra er sóenen er afor komr hvatke er at bilar siþan. Þat er mælt. at quoð scal up hefia vm morginen oc queðia huern at avðrom til þess er quaddir ero allir. scal hann a einom degi queðia alla ef þvi ma orka. Maðr a at queðia bva nio. Þar er menn bregðaz frumhlavpom við. oc scolo þeir ena sömo bva queðia er siðar hefia upp quoðena enda eigo þeir hruðningar. Ef menn bregðaz við bva quoð. oc fara at sinom enda huárir at oc hittaz þeir þa ero hvarir tvecio scyldir at segia hveria þeir quoddo oc sva þat hveria þeir ætla en at queþia. Þat er mælt at þeir eigo eina bva allir at queðia enda eigo þeir hvarirtvecio ruðningar vm þa bva er þeir quoddo er siðar quoddo. Ef þeir hittaz oc verða þeir eigi a sáttir hveriom bvnom scal við avka þeim er hvarigir hafa aðr quadda. oc eigo þeir firir quoð at raða er fyre hófo vpp quoðna. oc eigo þeir at raða er fleire hofðo bva quadda. þa er þeir fundvz. En ef þeir hafa jafn marga bva quadda enda scilr þa a hvarir fyre tóeo til. oc eigo þeir ix. vetvangs bvar at scilia er rettastir verða vm frumsokena iquiðnom hvarir fyre hofo up quoðna. oc verða þeirra mál ónyt er quiðin ber ivanhag. Ef þeir hittaz þa er sva mioc hafa þeir hvarirtuecio framat quoðine at fleire verða quaddir allz vm þan vetvang en ix. ef þeir queðia hvarir eptir avðrom sem mælt er. þa scolo hinir (s. 66, b.) er siðr átto fyrir quoðini at ráða þa er þeir funduzc fara til huss at þeirra bvana er þeir hafa einir quadda oc nefna ser vatta. at þeir nema af þeim quoð þa. af þvi at þeir ero fleire heiman quaddir en ix. vm þan vetvang. oc mæla sva at logfastir menn heyre.

oc fara *sva* með *þvi* male sem *með* *quo*ðeni. Ef *þeir* *gera* *eigi* *nema*[1] *quo*þena af bv́nom þa *ver*ða onýt mal *þeir*ra öll þav er *þeir* hafa *vm* q*ua*tt. enda *varðar* bunom eeki heima setan ef *qui*ðrin ber þeim vanhag at *þeir* hefe siðar *quo*ðna vpp. enda þo at hin*ir* nemi q*uo*ðna af sínom buum er *eigi* *væ*ri scyld*ir* *til* nema villde. þa *ver*ða þó malin hina ónyt *er* q*ui*ðrin ber vanhag lengr *er* *þeir* gerþo *eigi* nema q*uo*ðna af sinom[2] buum. *fyrir* iii. sol *það*an *fra* *er* *þeir* voro quadd*ir*. Ef *þeir* *ver*ða asatt*ir* hvar*ir* *quo*ðna eigo at taca af búnom. þa eigo *þeir* at raða af hueriom *þeir* scolo taca q*uo*ðna *eða* hueria hin*ir* scolo q*ue*þia. Þar *er* *þeir* *ver*ða a sátt*ir* huar*ir* *quo*ðna scolo taca af bunom oc *ver*ðr þeim *eigi* at saeꝛar spelli þott *þeir* *que*ði fleire *bva* fyrst en ix. ef *þeir* geta þo numna af þeim q*uo*ðna *er* vm *fra*m ero *fyrir* iii. sol. [a] Söeiendr *ver*ða vtlag*ir* iii. morcom et *þeir* leyna q*uo*ðine. *eða* liuga *til* ef *þeir* ero spurþ*ir*. enda *ver*ða onýt mal *þeir*ra öll þav er *þeir* hafa vm q*ua*tt. Bvum *varðar* *fiorbavgs* *garð* ef *þeir* segia *eigi* hvart *þeir* ero quadd*ir* *eða* *eigi* *oc* *sva* ef *þeir* liuga *til*. en *þeir* *er* siðar *que*þia ef *þeir* vito *eigi* hv*er*ia hin*ir* *quo*ddo. *oc* *er* þeim rett at *q*u*eðia* þa *er* *þeir* hyggia rettasta. Ef *maðr* duelr *quo*ð sina *eða* hrapar meir *til* *þe*ss dags *er* *hann* veit at aþr*ir* *menn* vilia þan dag *bva* q*ueðia* *fyrir* *þe*ss saeir at *hann* vill glepia i *þ*vi saeꝛar *þeir*ra en *hann* spill*ir* söc *þeir*re *er* *hann* q*ue*þr vm. *oc* *varðar* honom *þat* *fiorbavgs* *garð*. *þat* er stefno soe *oc* scal q*ueðia* *til* ix. *heimilis* *bva* a *þing*i þes *er* *sotir* er.

a) = A. M., c. 28, S. 529.

1) *Først skrevet* nūna, *men derefter er* n *underprikket.*
2) *Gisning, i Overensstemmelse med A. M., for* hinom.

[a] *Þat er mælt.* þars *maðr* vill *queðia bva vm* sár.

[b] Ef *maðr queþr bva* heim*an* v*m* fardaga. [eða fyr. oc scal hann þa bva queðia er um alþingi hafa buit a þeim böium er hann queðr ef þeir lifa oc ero samlendir. Hann scal þa a þeim boium queþia. þoat þeir se a brott farnir oc scal lysa quoð firir þrimr].

[c] Ef lið er ge*r*t amot þei*m* mo*nn*o*m*.

90.

(s. 67, a.) [d] Sex ero konor þær e*r* m*aðr* avigt v*m*. Ein er kona m*anz*.[1] ii. dótt*ir* m*anz*. iii. moðir m*anz*.[2] iiii. er syst*ir*.[3] v. er fost*ra* su e*r* m*aðr* hef*ir* fodda.[4] vi. er fost*ra* su e*r* maɴ hef*ir* fodda*n*. *Þat er mælt*. ef *maðr* kem*r* at þ*ar* er aɴaɴ *maðr* brytr kono þa ti*l* svefnis e*r* h*ann* a vigt v*m*. þ*ar* a þei*m* vetva*n*gi *oc* hafe h*ann* fellda h*an*a oc látet afallaz oc a h*ann* þa vigt v*m* þ*ar* a þei*m* vetva*n*gi e*ða* s*v*a ef h*ann* fiðr h*ann* i sama sæing konoɴe s*v*a at þav huile bæðe sama*n* af þ*v*i at h*ann* villde misreðo vi*ð* h*an*a drygia. oe a *maðr* þ*ar* vigt v*m* ihvaro*m*tveɢia stað þot*t* misreþan hafe e*igi* tekiz. Þar e*r* *maðr* vegr v*m* þa cono e*ða* viðr a m*ann*e e*r* e*igi* hef*ir* tekiz misreðan *oc* var ti*l* stýrt þ*ar* e*i*go ein*ir* vetva*n*gs b*var* at scilia hvartveɢia v*m* vigit e*ða* v*m* þav a v*er*c se*m* ero *oc* s*v*a v*m*

u) Dette Sted har neppe noget fuldkomment tilsvarende i A. M., hvorefter det kunde suppleres (jfr. A. M., c. 23, der begynder med Ordene: Ef maðr vill bva queðia oc scal hann nefna ser vatta o. s. v.)

b) Suppleret efter A. M., c. 84, S. 126[20]; *jfr. iövrigt* c. 81.

c) Det her antydede Sted, hvortil noget tilsvarende ikke synes at findes i det arnamagn. Haandskr., er udentvivl det samme, som læses fuldstændig i det foregaaende, c. 77, S. 128[8].

d) = A. M., c. 31.

1—4) *Punctum er tilföiet.*

þat er hann vill til ohælge enom vegna lata fora. En þar er misroðan tócz. oc eigo vigs vetvangs bvar at seilia vm vig eða vm a vere. þav er ero en aðrir vetvangs bvar vm leg orð. þeir er þar ero næstir nema alt hafe a einom vetvange verit oc scolo þa enir sömo bvar seilia hvartvegia vm helgi manz oc ohelgi. Þat er mælt. at þar er maðr vegr man vm þa cono er maðr a vígt vm. en anar maðr er leg orðz saearenar aðile oc vill sa eigi sokia söena þa er rett at sa bvi til soeina[1] er vigit hefir vegit oc soke þat mál eða sele avðrom·manne sva sem[2] hann se rétt aðili at. Þeir menn er veria socna scolo fyrir þa menn er at vigi hafa verit með veganda eða fyr hann sialfan. Þa scolo þeir queðia til biarg quiða allra v. vetvangs bva þa[3] er næstir voro vetvangi iþan sócnar quiðin er aber vigit eða sáren vm þat sem þeir vilia honom til ohelge lata fora eða til varna hafa. Ef maðr hefir vegit man vm kono er hann avigt vm. oc scal hann stefna enom davða manne oc mæla sva. Nefne ec iþat vætti. at ec stefni honom vm þat sem hann rædr a at queþa.[4] tel ec scet fe hans allt. tel ec hann ohælgan hafa fal-
(S. 67, b.) lit oc eiga eigi kirkio lægt af hann vill sva at queþa. oc queþa á hvar hann stefnir til þings. hann a oc at stefna honom til scogar ef hann vill þat. oc telia oheilög sár hans ef hann er lifs.

---

1) *Ordene* þa er rett — socina *ere tilföiede i Overensstemmelse med A. M.*

2) *Ordene* sva sem *ere tilföiede efter A. M.*

3) *I Skindbogen:* queðia blarg quiðar alla vetvangs bva *o.s.v., hvilken Læsemaade, der upaatvivleligt maa ansees corrumperet, vi have rettet i Overensstemmelse med A. M.*

4) *Punctum er tilföiet.*

91.

[a] Þat *er* *mælt*.[1] ef yngri *maðr* vegr maɴ eɴ xii. vet*ra* gamall *oc* *verþr* hann[2] *eigi* lögsecr *vm* vígit eɴ frændr h*ans* sc*o*lo h*ann* gialda niðgiolldo*m*. Ef yngri *maðr* viðr a m*anne* eɴ xii. vet*ra* gamall þa á *maðr* at föra h*ann* ór hofðe[3] s*er* se*m* þa mundi h*ann* ef h*ann* være fostri h*ans* e*ða* faðir. *oc* sc*a*l h*ann* *eigi* orku*m*bl at hon*om* g*er*a. Eɴ ef eɴ vaxne m*aðr* veit*ir* hon*om* orku*m*bl v*er*ðr hiɴ v*n*gi m*aðr* *eigi* oheilagr.

92. Vm vaða verk

[b] Þat *er* *mælt*. at e*n*gi sc*o*lo v*er*ða vaða v*er*c. *Eigi* sécz sa m*aðr* *er* avapne heldr. ef h*ann* heldr kyro þo at aɴaʀ hrape avapn h*ans* oc sceíniz. hv*ar* þ*ess* er þ*at* beʀ q*u*iðr at h*ann* vilde *eigi* at hiɴ sceindiz á. Hvarge[4] *er* *maðr* hef*ir* co*m*it vapne *sino* þa secz h*ann* *eigi* þot aɴaʀ m*aðr* sceiniz á. *oc* hafe h*ann* *eigi* sialfr ahaldit ef þ*at* beʀ q*u*iðr at h*ann* vilde *eigi* scaða h*ans* af[5] oc[6] h*ann* hafðe þar co*m*it. vapneno *er* h*ann* vette engo*m* m*anne* scaða af. Eɴ þa biarg q*u*iðo alla sc*a*l taca or þeim sócn*ar* q*u*ið *er* h*ann* *er* við sóttr. oc taca v. b*ua* or. Ef m*aðr*

a) = A. M., c. 32.
b) = A. M., c. 34.

1) *Ved Feilskrift i Skindbogen* mͬ (=maðr), *men* ʀ *er derefter overstreget.*
2) *Tilföiet.*
3) *Læsemaaden* hauþl *i A. M. er udentvivl en Trykfeil for* havfðl, *der, overensstemmende med vort Haandskrift, læses i den arnam. Skindbog.*
4) *Imellem* g *og* e *i dette Ord staaer en Figur over Linien, der tigner* s.
5) *Herefter skrevet:* oc hann hafðe hann eigi sialfr ahaldit ef þat þeʀ quiðr at haɴ vilde eigi scaða hans af, *men disse Ord ere derefter igjen overstregede.*
6) *Tilföiet.*

festir vapn sitt þar er sialft fellr ofan. oc fae maðr scaða af oc abyrgiz sa er up feste. [a] Hvar þess er maðr gengr [1] til fangs at vilia sinom eða leics oc se hann eigi lengr at eN hann vill. þa scal hann sialfr sic abyrgiaz ef hiN vill honom eigi mein gera nema hann fae orkumbl eða bana oc metz þa sem engi leier se.

93. vm ora verk.

[b] Þat er mælt. ef eR maðr viðr a manne oc scal þat þviat eins ora vere meta ef hann hefir uNit aðr a sialfom ser þav avere er hætt voro við bana eða orkumblom oc verþr þo þviat eins óra vere ef bvar vilia sva borit hafa. Þat er mælt. þar er ora vere berse oc er sa maðr o oll [2] til doms eN hann verðr þa iafn seer vm a vere sem o eR maðr at öðro. (s. 68, a.). eN þar eigo menn at sættaz á fyrir lof fram.

94. aðilþir

[c] Sonr manz er aðile vig saear xvi. vetra gamall. eða ellre frials borenn oc arfgengr sva hyGiN at hann kuNe fyrir [3] raða. Ef eigi er sonr til eþa er ore eN sva þa a faþir þar næst. þa á bróþir samfeðre þar næst. Þa abroþir sammoðri þar næst. Ef breðr ero fleire samfeðra

a) Til dette Sted, der udentvivl er Kilden til den norske nyere Landslov IV, 13, og Jónsb. Mannh. 13, jfr. Chr. V. L. 6—11—6, synes intet tilsvarende at findes i det arnam. Haandskrift.
b) = A. M., c. 33.
c) = A. M., c. 35.

1) Skrevet ovenfor Linien.
2) Istedetfor o oll læses i det arnam Haandskrift oll.
3) Det arnam. Haandskrift tilføier ertð.

oc eigo *þeir* all*ir* iöfno*m* höndo*m* *þat* *er* *þeir* á taka. Ef sum*ir* vilia sokia eN sumir sættaz á oc a sa at raða *er* sokia vill *til* fullra laga. *Þat* *er* *mælt* at rett *er* at *þeir* bvi all*ir* mal *til* *oc* þarf engi *þeirra* avðro*m* at selia. EN ef *þeir* vilia all*ir* *til* fullra laga sokia. *oc* a *vm* ens ellzta soc at do*ma* þ*eirra* *er* *til* fullra laga vilia sokia. EN ef iN ellre broþ*ir* selr söcna öðro*m*, *manne* en iN ore feR sialfr *með*[1] *oc* a *vm* *þess* söc þa at do*ma* er siálfr feR *með*. þot *maðr* hafe handselda söc af iafn náno*m* *manne* teena se*m* sa aNaN aðiliN *er* sættaz vill á. *oc* *scal* *vm* *hans* söc þa dö*ma* ef *hann* vill heldr *til* fullra laga sökia eN aðiliarn*ir* *þeir* *er* sialfir *fara* *með*. *Þesir* *menn* ero *til* aðilþar talþ*ir*. Eptir broþ*r* *er* sonr lavngetiN aðile. þa broþ*ir* lavngetiN sa*m*feðre, þa broð*ir* lavngetin*n* sa*m*moðri. Ef *eigi* *er*o þes*ir* *menn* til. þa a söcina eN nánasti niðr frialsboreNa *oc* arfge*ngra* *oc* sa*m*lend*ra*. Ef fleire *menn* *er*o ia*fn* nán*ir* þa *scal* sa raða *er* sokia vill. *til* laga. *eigi* ræðr alldr *með* ia*fn* náno*m* *monno*m nema broðro*m*. Vig söc *oc* *sva* botr hv*er*fa *sva* ikne ruNa se*m* erfð þott .i. *maðr* se or avðro*m* eN fleire or oðro*m* kneruNe. Rett er at sonr soke vigsöc xii. vet*ra* gamall oc ore eN xvi. vet*ra*. ef aðili lofar. en *eigi* þarf *hann* at taca þa söc af avðro*m*.

[a] Eckia asialf *eða* mær xx.

[b] Ef saear aðile vill *eigi* sokia retta fars söc. þa *er* iN ungi *maðr* a. eN xvi. vet*ra* gamall. þa *scal* *honom*

---

a) Det her antydede Sted (= A. M., c. 66) *læses fuldstændig lige nedenfor*, S. 170.

b) = A. M., Festa-þ. c. 55, 1, S. 381[24].

---

[1]) *Ordene* sialfr með *ere først blevne skrevne i omvendt Orden, hvilket derefter er blevet rettet ved Henvisningstegn.*

rétt enom unga m*ann*e er h*ann* er xvi. vet*ra* (S. 68, b.) e*ða* ellre at taea up söc oc sc*a*l h*ann* sva ti*l* bua se*m* þa hafi h*ann* ny spurða ef h*ann* veit at hiɴ hef*ir* afglapat soe f*yrir* ho*no*m. Rett e*r* at h*ann* seli þá söc ef h*ann* vill avðro*m*. [a] Ef m*að*r e*r* e*igi* fulltiði enda gøriz söc sv e*r* h*ann* e*r* aðili at ef h*ann* e*igi* alldr ti*l*. þa asa karl maðr soc e*r* nanastr er fulltiði. Ef sa hef*ir* huarke soena sótta ne sellda ne ti*l* búna eɴ v.[ta] dag vico er fyrstr e*r* isu*m*re þa e*r* eɴ ungi m*að*r er orðiɴ xvi. vet*ra* gamall. þá a eɴ ungi m*að*r soe sina at sokia *oc* at sættaz á. [b] **E**f utlendr m*að*r nóroɴ ve*r*ðr vegiɴ.

[c] **E**f víg ge*r*az a al*þin*gi.

[d] **E**f uɴit e*r* a yngra m*ann*e eɴ xvi. vet*ra* gemlo*m*. þa e*r* sa m*að*r aðile er vig sacar v*æ*ri ef eɴ u*n*gi m*að*r v*æ*ri vegiɴ. Rett er at eɴ u*n*gi *maðr* soki sialfr söe þa ef aðili lofar *oc* þarf h*ann* e*igi* at taca söe af avðro*m* m*ann*e. [e] **E**f sa m*að*r ve*r*ðr vegiɴ e*r* e*igi* e*r* co*m*iɴ i ætt at logo*m* þótt h*ann* se kendr nokoro*m* m*ann*e at syne. þa eigo moðor frendr vigsoena *oc* sva botr enda feʀ sva erfð. [f] Ef uɴit er aþei*m* m*ann*e. e*r* fulltiðe e*r* at aldri[1] e*r* sva e*r* o hygiɴ. at h*ann* a e*igi* foʀað fiar sins. *oc* a sa söc er réttr e*r* mælande máls h*ans*. Sua sc*a*l f*a*ra v*m* þær sac*ir* allar e*r* við h*ann* ero gervar se*m* nv v*a*r tint v*m*

---

a) = A. M., c. 70, S. 112[22].

b) *Det her antydede Sted er udentvivl det samme, som læses fuldstændigt lige nedenfor*, S. 170[4].

c) *Om dette Sted muligen har sit tilsvarende nedenfor S. 178*[1] (= A. M., c. 52, S. 92[21], *hvor Redactionen er mere udförlig*) *jfr. S.* 170[9], *maa lades uafgjort.*

d) = A. M., c. 70.

e) = A. M., c. 71.

f) = A. M., c. 70, S. 112[7].

---

1) *Skrevet* þeim manne er sva er o hygiɴ. er fulltiðe er at aldri, *men Ordenen af disse Ord er derefter forandret ved Henvisningstegn.*

av*er*kiN.[1] [a] Eckia asialf *oc* mær tuilög e*ða* ellre at raða f*yrir* söco*m* sino*m* ef hlavpit er ti*l* þ*eirr*a e*ða* veit sör en miNi hvart se*m* þ*ær* vilia selia e*ða* sættaz á.[2] taca *eigi* miNa eN lögrétt. [b] Ef utlendr m*að*r norön e*ða* or noregs k*onvng*s veldi h*er* q*u*angaðr al*an*ði v*er*ðr vegiN. þa eigo þ*eir* m*enn* vig söc ept*ir* h*ann* er ætti ept*ir* konona ef ho*n* v*æ*ri vegin.

[c] Þriðia breðra e*ða* nanare m*enn*.

[d] Ef m*að*r v*er*ðr[3] vegiN eða omale.

95.

[e] Ef kona m*an*z v*er*ðr vegin su e*r* h*ann* a born með til arfs alen *oc* v*er*ðr boanden konoNar (S. 69, a.) vigsac*ar* þ*eirr*ar aðile. Ef kona su a sono til arfs alna oc se þ*eir* fulltiðe oc v*er*þa þ*eir* vig sac*ar* þ*eirr*ar aðilia iaf*n*t se*m* boande *con*oNar enda eigo þ*eir* hálfar botr huár*ir* vi*ð* aðra. Ef *eigi* e*r* sonr oc lif*ir* faðir konoN*ar* e*ða* broþ*ir* sa*m*feðre. oc v*er*ðr aNaR þ*eirr*a þa vigsac*ar* þ*eirr*ar aðiliN at helmi*n*ge. vi*ð* boanda konoN*ar*. Ef þessir m*enn* ero *eigi* ti*l* þa a boandiN koNoN*ar* soena. eN ef aN*a*R *maðr* þ*eirr*a lif*ir* e*r* s*v*a scylldr e*r* koNoNi at ti*l* arfs v*æ*ri taleðr ilögo*m* oc asa bötr half*ar* vi*ð* boanda koNoNaR. E*igi* a m*að*r at vega at kono þ*eirr*e e*r* kuict barn hef*ir* iq*u*iðe

---

a) = A. M., c. 60.

b) *Hertil findes intet tilsvarende i A. M.*

c) *Til det her antydede Sted kan neppe med Sikkerhed noget tilsvarende paavises; jfr. maaskee nedenfor S. 173*[28] (A. M., c. 37, S. 76.)

d) *Dette Sted er udentvivl det samme som læses nedenfor S. 178*[1] (A. M., c. 52, S. 92).

e) = A. M., c. 35, S. 68[18].

---

[1] *og* [2]) *Punctum er tilföiet.*

[3]) *Skrevet to Gange, men overstreget paa det sidste Sted.*

þoat hon hafi ser til ohælgi uNit *eða* hon se sek oc fellr hon þa eigi cheilög. Ef kena su er með barne quiko er vegin er. þa ero tuær vig saearnar *oc* scal su söc vm barns vigit sva fara sem aðrar vig saear. [a] Bøtr allar vm vigsacar eigo arftoeo menn hvart sem þeir ero karlar eða konor huergi er söc söeir eða huergi sem aðile er. *oc* er sa réttr seliande er réttr er sokiande. [b] Moþir aþriðiung af vigs bótom eptir born sin seirborin við broðr samfeðra ens vegna. *oc* sva ahon þriþiung rétta fars vm dotr sínar við broðr samfeðra. [c] Ef aNan maðr sokir retta fars söc eN aðile af þvi at hann þicciz aðile vera. eN aðile gefr þvi engi gavm at. at hann hygr aNan aðilia vera eN[1] sic. *oc* scal þa aðili eignaz þriá lute sattar eN hiN fiorðung er sótte. nv þarf hann at leoia fe til sóenar *eða* til liðs *oc* scal þar af satt til taea eN þeir seipta avðro með ser. Nv veit sa er seeir at hann er eigi aðile. þa ahiN heimting til allrar sáttar slierar sem goR vaR.

96.[2]

[d] Þat er mælt at huar þess er logseuldar *maðr* er arftoco maðr eus vegna *oc scal*at hann með söc fara. eN hann a sva mieit fe af bótom sem hann er seulldfastr. Ef lögseuldar maðr verðr vegiN (S. 69, b.) þa eigo frendr söe þa. þeir scolo bioða þeim manne er fe hafðe átt at honom iafn mieit fe sem hann væri seuld fastr. EN ef

a) *Hertil findes intet tilsvarende i A. M.; jfr. A. M., c. 54.*

b) = A. M., c. 54, S. 94[13]; jvfr. Festa-þ., c. 20, S. 333[13].

c) *Til dette Sted* (= *orenfor c. 77, S. 127*[10]) *findes intet tilsvarende i A. M.*

d) = A. M., c. 36.

1) *Synes först at være bleret skreret* at.

2) *I Enden af de to förste Linier er en Plads bestemt til Overskrift.*

þeir bioða *eigi.* þa a söena sa[1] er feet atte at eno*m* vegna. **Þ***at* *er* ef leysi*n*gr *ver*ðr vegiN. þa söe a sonr h*an*s frials boriN. eN ellegar frialsgiafiN. EN ef f*r*ials-giafiN vegr leysi*n*gia siN. *oc* *er* leysingriN son lavs. þa a goðe soe þa. sa *er* iN vegne *er* iþ*in*gi *með*. EN ef sa *er* allr eiN *oc* eigo þa samþ*in*gis goðar h*an*s. EN ef þa scilr á oc *scolo* *þeir* þa luta *með* *ser*. Ef leysi*n*gr leysi*n*gsens *ver*ðr vegiN *oc* aþar eN øðre leysingr sökena.

97. v*m* vtlend*ra* m*ann*a vig.

[a] Ef utlend*ir* m*enn* *ver*ða vegn*ir* h*er* a l*an*ðe dans*eir*. *eða* sens*eir* *eða* norøn*ir*. þa eigo frændr h*an*s söe ef *þeir* ero h*er* al*an*ðe v*m* þav iii. ko*nvn*ga vellde *er* or tu*n*ga er. EN vígsae*a*r v*m* vig utlendr*a* m*ann*a af öllo*m* londo*m* öðro*m* en af þei*m* tu*n*go*m*. *er* ee talða nu. þa á h*er* e*n*gi m*að*r at söeia þa söe af frændse*m*is söeo*m* nema faðir *eða* sonr. *eða* broþ*ir*. *oc* þo þviat eins *þeir*. ef *þeir* hafa h*er* við kaNatz aðr. Ef m*að*r *ver*ðr vegiN at seipe er e*n*gi afrænda h*er* a l*an*ði *oc* a felage h*an*s söe. **S**a er felagi at logo*m* er eN okerscare *þeirr*a legr allt sit*t* fe ti*l* lags. EN ef *eigi* er felagi ti*l* *eða* vegr felagiN at h*on*o*m*. þa a mavtonavtr h*an*s söe þa sa er optaz a mat við h*ann*. Nu ero mötonavt*ar* fleíre *þeir* *er* ia*f*n opt atto mat við h*ann*. þa scolo *þeir* luta söe eN hafa ia*f*nt allir botr. EN[2] ef *eigi* *er*o mavtonavt*ar*[3] ti*l* þa eigo styre m*enn* söc. oe a sa *þeirr*a *er* mest a i scipi. EN ef *þeir*

---

a) = A. M., c. 37.

---

1) *Tilføiet.*
2) *Først skrevet* ef.
3) *Rettelse for* mavtar.

eigo iafn micit iscipi þa scolo þeir luta með ser hver með söe scal fara. en iafnt eigo þeir allir botr. Ef styri maþr vegr man enda a hann hvarki felaga ne mötonavt. oc eigo þeir söe er scip eigo með honom. iafnt eigo þeir allar botr. sa a söe er mest a iscipi. scolo þeir luta með ser ef þeir eigo iafn micit iscipi. Ef styre maðr verðr vegin sa er ein er imoto neyti. eþa se (S. 70, a.) ein styri maðr oc vegi sa at honom. þa a goði sa söcna er sa maðr er i þingi með er land þat á er þeir bva á. Ef hann verðr vegin þa er hann fer fra scipi til vistar oc scal et sama vm soe þa sem at hann væri at scipi vegin. Ef hann verðr vegin þa er hann er ivist með bóanda. þa aboandin sokina. En ef boandin vegr hann. þa a goði sa er hann er i þingi með. En ef sa er allr ein þa eigo samþingis goðar hans sökena. Ef hann er ivist með kono oc verðr hann þar vegin. Nv ef sa er nockor i vist með henne er þingheyiande se réttr fyrir bv hennar oc asa socena[1] þá. en hon botrnar. En ef sa er engi þar til eða vegr sa hann. þa a goði sa er hon er iþingi með. Sua scal oc soe fara sem hann væri ivistini vegin. til þess er hann komr til scips alfare. En þa scal at scipi fara sva sem talit var et fyrra sumar. Ef utlendr maðr býr frænd lavs oc verðr hann vegin. oc a goði sa söc er hann er i þingi með. En ef goði sa vegr hann. þa eigo samþingis goðar hans nema hin vegne eigi börn frialsborcn oc huerfr söc þa undir þan karl man er nánastr er börnonom fulltiðra manna oc þeirra er fyrir kan raða. Sva scal fara vm vig sacir utlendra manna sem her er tínt. nema her sc alandc or varre tungo frændr ena vegno manna. þat ero þriðia broðrar

[1] De sidste tre Bogstaver af dette Ord ere skrevne over Linien.

e*ða* nanare *menn*. Þ*eir* eigo vígsac*ir* at sokia h*er* *oc* botr at taca. ef *þeir* co*m*a siðan v́t *oc* eigo þo allar botr vigsac*ar* vaxta lavsar ut at ganga.

98.

[a] Of vig öll þav e*r* nv hefi ec talið *oc* *sva* vm en meire sör *scolo* *menn* *eigi* sættaz á f*yrir* alþ*in*gis lof. *fiorbavgs* G*arð* v*arðar* ef *menn* sættaz a þav́ mal er *eigi* a at sættaz á. f*yrir* lof f*ra*m. Frændr in*ir* nánösto eigo fyrst at sokia þ*a*r e*r* *menn* sættaz a víg soc f*yrir* lof f*ra*m. en ef þ*eir* vilia *eigi* þa á (S. 70, b.) sa e*r* sokia vill ti*l* fullra laga. Þ*at* e*r* stefno söc *oc* *sca*l q*ueðia* b*va* ix. a þ*in*gi.

[b] Fiorbavgs G*arð* v*arðar* biorg þ*eir*ra m*ann*a. [ef rétt lyst er a hönd víg eða sar in meire eða hernað hafa drygðan eða brenda menn INe. sva at hinir havfðo bana af eða orkumbl. eða hvatki sem þeir hafa þess gert at monnom er þeir verða scylldir til at lavgum. at giallda hiN aptr niðgiöldum. þat ero allt stefno sakir oc scal queðia til xii.[iar] quiðar Goþa þann er sa er i þingi með er sottr er.]

[c] E*igi* v*arðar* biorg þ*ess* m*an*z lengr.

[d] E*igi* v*arðar* elðe þ*eir*ra m*ann*a. [er a ohelgum monnum hafa uNit. oc sva þoat þeir fare a þing helgoð.]

99.

[e] Þat e*r* m*ælt*. at þ*eir* m*enn* eigo e*igi* þ*in*greit*t* er sár e*ða* ben ero ahönd ret*t* lýst. eN ef þ*eir* f*a*ra a þ*in*g

---

a) = A. M., c. 38.
b) *Suppleret efter A. M., c. 40*
c) *Hertil synes intet tilsvarende med Bestemthed at kunne paavises.*
d) *Suppleret efter* A. M., c. 40. S. 80[14].
e) = A. M., c. 39.

hælgat *oc vardar fiorbavgs* gard *oc* verða ónytar sac*ar* all*ar*. *oc* sva varn*ir* þær er *hann* er aþili at a þvi þ*in*gi. Sva *oc* þær sac*ir* all*ar oc* varn*ir* er sa m*a*ðr hef*ir* til bvnar. a þvi þ*in*gi. þoat handselldar se ef h*ann* fer m*e*ð. En ef þ*eir* m*enn* fara a alþ*in*gi *oc* sc*al* þ*eir*re söc stefna at lögb*er*gi. En ef þ*eir* fara a oNor þ*in*g hælgut. oc sc*al* þeirre söc stefna heim*an* oc q*ue*ðia *til* heim*ilis* bv*a* ix. a þ*in*gi þes er *sottr* er. hvart h*ann* hafe com*it* a hælgat þing siðan er sor *eða* ben v*or*o lyst ahönd h*onom*. nema soken se til þ*ess* þ*in*gs búen. þa sc*al* stefna þ*ar* til dom*s* ef vill. sva sc*al* oc q*ue*ðia vm alþ*in*gis reið. En fior-bavgs gard *vardar* þeim m*onn*om öllom er riða af þvi *með* h*onom* at þ*eir* vilia ella h*ann* til þ*in*greiðar. Ef þ*eir* m*enn* fara aþ*in*g er *eigi* eigo þ*in*greitt *eða* ero þ*eir* ahælgoðo þingi *oc* verða þ*eir* þa ohelg*ir* f*yrir* a v*er*com. *oc* sva þeir menn all*ir* ef af þvi ero i þ*eirr*a flocki þ*ar*. at þeim vilia lið veita. Þar er m*aðr* hitt*ir* maN þaN a hælgoðo þ*in*gi er *eigi* ætti þ*in*gfort. *oc* er costr at h*ann* nefne v*ott*a at þvi at haN hef*ir* hittaN h*ann* ahælgoðo þ*in*gi *oc* sc*al* h*ann* sokia við þ*at* vatt orðit. Ef q*ui*ðr ber a maN þ*in*greiðna oc á h*ann* at q*ue*ðia ser biarg q*ui*ðar v. heim*ilis* bv*a* sina hvart hiN m*aðr* lyste a hond h*onom* sár *eða* ben af þvi at h*ann* villde glepia þ*in*gför h*ans*. eN *eigi* af þvi at h*ann* hygði h*ann* at söc saN*an*. *oc* ef h*ann* getr þaN q*ui*ð. at hinom hef*ir* þ*at* til gengit *oc* verse h*ann* þa málino. þvi vm þing forna. [a] Sac*ar* þ*essar* all*ar* er h*er* ero talþ*ar* vm av*er*e sc*o*lo coma i þaN fiorðu*n*gs dom sem av*er*e hafa v*er*it ifiorðu*n*gi. En ef m*enn* b*er*iaz at fiorðunga (S. 71, a.) moti *oc* scolo[1] þær coma iþaN fiorðu*n*gs dom sem bv*ar* ero fleire or fiorðu*n*gi quadd*ir*.

a) = A. M., c. 42.

1) *Tilföie*.

100.

[a] A varþingom hælgoðom eða a leiðom scolo menn lysa sór i þingbrecko, eða iþeim stað er menn ero vanir at hafa upsogo. A engi sör eigo menn at sættaz þav er þar verða fyrir lof fram. Ef þeir menn lavpa þar ibúþir IN er a monnom hafa uNit oc varðar fiorbavgs garð þeim monnom er fyrir þeim standa ef eigi er a vetvangi. EN ef a vetvangi er þa varðar scog gang. En ef þeir[1] menn standa fyrir þeim er buð eigo þar. oc verðr buðen oheilog þeirra manna við brote ef þeir ero beiddir með vatta fra gongo aðr. EN þa scal bva quedia er næstir bva vetvangi þeirra manna er eigi se averc kend.

101.[2]

[b] Þat er mælt þar er menn viNaz á a alþingi. oc scal þar quedia bvða[3] quiðar iþær búþir iii. er næstar ero þeirra er iii. menn se réttir or huerre at tengðunl·eigi scal quedia isutara buþir. ne suerþ scriþa búþir. EN þa menn scal fyrst quedia er[4] buðir eigo ef þeir ero réttir i quoð. oc scal þa fyrst quedia er mest eigo ibuð ef eigi þarf alla.[5] þa scal boendr aðra quedia ef eigendr ero eigi réttir eða sva ef fleiri[6] þarf. eN ef eigi

a) = A. M., c. 43.
b) = A. M., c. 45.

1) *Abbrevieret ved en Streg over den øverste Deel af* þ (*ellers* = þ a r).
2) *I Capitlets første Linie er en Plads ledig for en Overskrift.*
3) *Skrevet* b. (*sædvanlig* = b v a), *men derefter er dette blevet underprikket og* bvða *skrevet ovenover, maaskee dog med en yngre Haandskrift.*
4) *Herefter skrevet* mest eigo i, *men disse Ord derefter overstregede.*
5) *Punctum er tilföiet.*
6) *De to første Bogstaver ere skrevne over Linien.*

viðr ella þa *scal quedia* grið *menn*. [a] *Vm* av*er*e oll *oc vm* fru*m*hlavp *oc vm* röð. *oc* þa laga lösto alla *er menn* g*er*a a [1] alþ*in*gi aþei*m* vetvangi er *menn* fa þ*ar* sör *oc scal* þ*ar* buða q*u*iðr *vm* seilia. en fru*m*hlavp *oc* av*er*e þav *er* v*er*ða *með* m*onno*m a alþ*in*gi *scal* at logb*er*gi lysa. Þa *er menn* v*er*ða q*u*add*ir* buða q*u*iðar a alþ*in*gi *oc* hafe *eigi* af he*n*di leysta*n*. *oc* ero þ*eir* seyld*ir* et næsta sum*ar* ept*ir* at *f*ara ti*l* alþ*in*gis. iaf*n*t se*m* þ*eir* se heima*n* q*u*add*ir*. Ef m*aðr* deyr or þeim sáro*m* e*r* h*ann* feee þ*ar*. *oc er* eostr at lysa f*yrir* bvo*m* v. þei*m* e*r* næst*ir* h*va* þ*ar* e*r* h*ann* andaz.

[b] **E**f m*aðr* drepr ma*n* e*ða* sær*ir* a þ*in*go*m*. [eða aleiðum helgaðum. oc varðar þat scog Gang enda eykz þar réttr manz hálfo. Nu vill maðr hefna sin en hiN er a honom hevir uNit er lavpiN i búð iN oc standa menn þar fyrir honom. þa seolo þeir er eptir sökia beiða þess at þeir megi ganga iN i buðina. Nu vilia hinir þat eigi oc standa fyrir oc varðar þat fior Bavgs Garð ef eigi er a vétvangi. en seog Gang ella enda er búðin oheilog nema þeir villdi sva seilia þa at sa hafðe lavpit er þa er vanlute. Þa seal hva queðia er þar bua næstir þingino ef eigi ero þeim averk kend. Nu drepaz menn eða særaz eða vegaz a alþingi. oc eykz þa hálfo réttr þeirra manna er a er uNit enda varðar eigi at menn stande þar fyrir monnom].

[c] **N**v v*er*ða þa av*er*e *með* m*onno*m a alþ*in*gi e*r* ny mæli ero upsögð. *oc er eigi* þa seyllt at föra do*m*a ut *oc scal* b*va* þa q*uedia* ti*l vm* þ*at* mál e*r* næst*ir* b*va* þi*n*g (s. 71, b.) velli þ*eir*ra e*r* rett*ir* se at seuldleieo*m*. *oc* at

a) = A. M., c. 46.

b) *Suppleret efter* A. M., c. 52, S. 92[3].

c) = A. M., c. 52, S. 93[2].

1) *Tilföiet.*

hreýrom. [a] Ef *maðr* verðr vegin *eða* verðr h*ann* omalc *eða* ovite af a *vercom* a alþ*in*gi. *oc* er sa socn*ar* aðile er a þ*in*gi er scyllztr karl m*ann*a.

102.

[b] Ef m*aðr* v*er*ðr secr v*m* vig þ*at* er h*ann* vegr a alþ*in*gi þa er sa m*aðr* gilldr iii. m*orcom* lögavra. Sa *maðr* er oc aNaR s*v*a gilldr er h*ann* brcN*ir* m*enn* iNc. En in*n* þriðe þræll sa *er* vegr at dro*tt*nc sino*m* *eða* at dro*tt*ningo *eða* born þ*eirr*a *eða* fostr. iiii. er morð vargr. EN aðr*ir* scog*ar* m*enn* allir þa ero gilld*ir* viii. avrom. [c] Þar er m*enn* verða sec*ir* v*m* vig þa sc*al* sokiande kiosa maN ti*l* veganda at do*m*i *eða* at sött f*yrir* satt*ar* mon*n*-om. þaN e*r* h*ann* vill þ*eirr*a m*ann*a er at vige v*or*o. oc sc*al* h*ann* iþes átt telia ti*l* sac bóta *oc* s*v*a a h*ann* vi*ð* þaN maN hruðning*ar*. eN ef h*ann* goR e*i*gi kiosa. *oc* of telrat h*ann* til sac bóta þa ne ti*l* hruðni*n*ga.

103.

[d] Þat er m*ælt*. at m*aðr* *sc*al stefna v*m* morð *oc* q*ueðia* t*il* xii. quiðar *goða* þaN er sa *er* iþ*in*gi *með* er sö*tt*r er. Costr er at q*ueðia* h*eimilis* b*va* ix. heiman. þess m*anz* er so*ttr* e*r* *oc* lysa söcena aþ*in*gi þ*v*i er h*ann* q*u*addi b*va* t*il*. Sa e*r* iN iii. costr at hræv*m* fundno*m* at q*ueðia* b*va* f*ra* bro*u*m *oc* lysa söc a þ*in*gi. [e] Sacar þe*ss*ar allar er *her* er*o* talþar þær sc*al* lysa aþ*in*gi en

a) = A. M., c. 52, S. 92[21].
b) = A. M., c. 47.
c) = A. M., c. 48.
d) = A. M., c. 49, S. 87[17].
e) = A. M., c. 62.

queðia bva heiman enda er rétt at lysa þær sacir allar er heiman ero quaddir bvar vm. enda er rett at stefna hvar þess er rétt er at lysa.

104.[1]

[a] Sacar þessar allar er aðilin hefir spurt þa er iiii. vicor ero af sumri eða fyrr oc scal hann stefnt hafa miðvico dag þan et siðarsta er vi. vicor ero af sumre en næsta dag eptir. en bvar scolo quaddir vera lavgar dagin þan eptir á eni vii.° vico. [b] En ef hanu spyr siðar söcena aðilen eða gereze honom siðar en sva oc fyrir far dag in efsta. þa er rétt at stefna alt til þess er vii. vicor ero af sumre et siðarsta. en bvar scolo quaddir vera er viii. vicor ero af sumre. En þar er gagn quoð (s. 72, a.) komr til oc hafe aðrir quatt fyrir fardaga en aðrir vili queðia eptir far daga. oc scolo þeir ena sömo bva þo queðia. En ef bvar hafa fört heimile sítt a þui mele oc scolo þeir þar queðia þa sem þa átto þeir heimili er en fyrr var quoðin. En sa er eptir fardaga hefr upp bva quoð scal queðia bva þa er næstir scolo bva þav misscre þeim stað er hanu queðr vm. Ef maþr spyr söc þa er hanu er aðili at drottins dag ifardögom eða siðar. oc a hann cost at bva soc þa eigi til sócnar a þvi sumre. Enda er costr at sokia a eno næsta alþingi. oc ef sv soc er. er heiman scal queðia búa til oc scal hann stefnt hafa ef hann hygr en v.ta dag vico et siðarsta er viii. vicor ero af sumre oc sva quadda bva. anat tuecia scal alla bva queðia þa er bvet hafa fyrir en v.ta dag ifardögom eða eptir fardaga. Sacar þær allar er siðar

a) = A. M., c. 63.
b) = A. M., c. 64.

[1]) I Stutningen af første Linie staaer en Plads aaben som til Overskrift.

coma vpp eɴ viii. *vic*or ero af su*m*re þa *er* s*v*a mælt ef *eigi er* hei*man* q*u*oð til oc *s*va þær allar *er* s*v*a siðarla coma upp þót*t* heiman q*u*oð co*m*i ti*l*. at h*ann* mætti *eigi* fa q*u*adda *b*v*a* þa er viii. vieo*r* ero af su*m*re. þa s*c*al þei*m* söco*m* stefna s*v*a n*ær* alþ*in*gi se*m* h*ann* vill. ef h*ann* vill þo a eno næsta al þ*in*gi sokia. Eɴ ef hei*m*an q*u*oð ke*m*e[1] ti*l* saca ef fyʀ hefðe up*p* co*m*it. *oc* s*c*al h*ann* q*u*eðia ti*l* þa *b*v*a* ix. aþ*in*gi *er* næst*ir* bva þa þei*m* stað *er* h*ann* át*t*i vm at q*ueðia* ef h*aun* q*u*adde hei*m*an ti*l* eɴar sömo saear.

nymæli. [a] **E**f aðili spyʀ s*v*a siðarla vig söc.

[b] **E**f aðile *er* utan fiorðu*n*gs. *oc er* h*o*no*m* rétt at hafa þaɴ ti*l* buni*n*g at lysa aþ*in*gi *oc* q*ueðia* b*va* hei*m*an *oc* q*ueðia* vetva*n*gs b*va* ix. aþ*in*gi. Ef s*v*a nær *er* alþ*in*gi at uta*n*fiorðu*n*gs m*onno*m þick*ir* *eigi* ráðrú*m* ti*l* at co*m*a at bva mal ti*l* sócn*a*r a þ*v*i su*m*re h*v*atki er at þrýtr. *oc er* rétt at h*ann* lýse at þ*in*glavsno*m* ti*l* socn*a*r aɴ*at* su*m*ar ef h*ann* vill. enda s*c*al h*ann* q*ueðia* b*va* h*v*art se*m* h*ann* vill hei*m*an eða a þ*in*gi.

105.

[c] **E**f m*enn* hlavpaz ti*l* e*ða* særaz e*ða* *ver*ða meɴ (s. 72, b.) vegn*ir* iþ*in*gför *oc er* rétt at lysa f*yrir* ix. b*v*o*m* ef þ*eir* ero þ*a*r sva ti*l* e*ða* fleíre þei*m* *er* h*ann* hyɢr at *eigi* mone laga lest*ir* kend*ir* aþei*m* vetva*n*gi. enda *er* rétt

a) *Det er ikke usandsynligt, at det her antydede Sted har sit tilsvarende nedenfor* c. *107* (= A. M, c. 65).
b) = A. M., c. 64, S. 104[4].
c) = A. M., c. 44.

1) *Først skrevet* kömr, *men derefter* r *underprikket og* e *skrevet ovenover.*

at lýsa *fyrir* .v. vetvangs *bvom* þeim *er* rétt*ir* se at leiþ*ar* lengð all*ir* i ix. *bva* quið. En sa *er* in þriði costr at þingi helgoðo at lysa at logb*er*gi ef *sva* ner *er* alþingi at h*ann* getr þar lyst *fyrir* iii.º sól. Þeirre söc *scal* stefna heiman at heimili þess *er* *sottr* er *eða* ella þar *er* h*ann* heyri a sialfr *oc* *queðia* *til* ix. vetvangs *bva* aþingi enda *er* rétt at *maðr* stefni þar fyr en h*ann* lysi frumhlavþ *eða* av*er*e. Rétt *er* at lysa þa söc a þingi *oc* sekia et sama sumar. *oc* *queðia* vetvangs *bva* aþingi ef raðrúm *er* at þvi fyr en domar fare ut. Ef lyst ero av*er*c ahönd m*anne* at lög b*er*gi þav *er* iþingforini g*er*þuz *oc* þo at h*ann* se þa aþingi. *oc* a h*ann* *eigi* alengr þingv*ært*. *oc* *scal* h*ann* samdeg*r*is f*ara* af þingi *er* lyst er ahond h*onom*.

106.

[a] Of sac*ar* þær allar *er* upp coma vm alþingi *sva* at soenar aþile v*er*ðr þa et fyrsta viss. *oc* *er* rett at stefna heiman þeim söcom. hvar þess *er* *maðr* getr gagna *til* quatt fyr en domar fare ut.

107.

[b] Þat *er* m*ælt*. ef enom vegna m*anne* ero saei*r* ahond bún*ar* *til* ohælge enda f*r*egn sac*ar* aðile vígit aþingi *eða* *sva* siðarla at h*onom* *er* *eigi* a þvi sumre seyllt at bva mál *til* socn*ar* nema h*ann* vile. *oc* *er* rétt at h*ann* lyse þa þeg*ar* *til* socn*ar* *oc* soke et sama sumar. Ef hin*ir* hafa vetvangs *bva* quadda heiman vm þan vetvangin *er* hin

a) = A. M., c. 64, S. 1042[1].
b) = A. M., c. 65.

fece bana sár. Þa scal hann þa bva queðia a þingi[1] ena sömo er hinir hafa heiman quadda. Nu bva þeir siðan til oc queðia þeir bva til ohælge hinom vegna a þingi oc vm þan vetvang er hann fece bana sár. þa scolo þeir quedia nott fyr en domar fare ut til socnar eða meira méle. En sa er vm vig sekir scal queðia ena sömo bva sem hin hefir aðr quadda. oc a sá hruðningar er siðan queðr. (s. 73, a.) Nv ef eigi verða allir einir þeir er hinir quoddo oc vetvangs bvar bins manz er bana fecc[3]. oc scal sa er vm vigit sokir queðia a þingi þa vetvangs bva er hann hygr rettazta vera. Ef vegandin hefir til ohelgi ser vercat a oðrom vetvangi við þan er vegin er. oc se sócnar aþilen aþingi. en se til ohælgi enom vegna bvit. vm þan vetvangen er hann fecc bana sár eða averc þar scal sócnar aþile vígsacarinar lysa til socnar ahönd veganda bæðe vigit oc þan lagalöstin er hann hafðe aðr til ohælgi ser gervan við en vegna oc scal hann queðia bva þá til aþingi vm þan vetvang er vegandin hefir til o hælgi ser vercat. við en vegna. Ef eigi er sócnar aðilin aþingi en málin se bvin ahond enom vegna til ohælginar. Nu ef frondr hans ero aþingi næsta broþra eða nánare oc scal sa þeirra sokia er vill vigsoc þá sva sem sa se réttr aðile. En ef þeir bregðaz vm þa á sá er scyllztr er. En ef engi er þeirra aþingi er sva scylldr se eða vilia þeir eigi sokia. þa a goðe sa með för er sócnar aðilin er i þingi með. hvarz maðr er vegin eða sár sva at hann er eigi at for sialfr at bva mál til enda vm fær engi anan til. Þa eigo frændr slícan cost á þvi öllo vm sökena sem sacar aðilin ef hann væri a þingi enda er slíct mælt til handa goðanom. Þat er mælt. at

---

1) *Skrevet* alþingi, *men de to förste Bogstaver ere underprikkede.*

3) *Skindbogen tilföier:* aþingi, *hvilke Ord vi have udeladt som udentvivl hidrörende fra en Afskriverfeil, jfr. A. M., samt ovenfor c. 101.*

hvergi er sekir þeirra manna er nv ero talþir her ef gögn beraz ihag enom vegna. Þa á at dœma hann syenan þeirra saca er ahond honom voro[1] bunar. En vegandann sekian fullre, secþ. Ef eigi er vigsaear aðile a þingi ne engi þeirra er nv ero talþir enda se malin buen til ohælgi ahond enom vegna. eN vigsökiN se eigi til buen. þa asa er vill at queðia enom vegna biarg quiða[2] allra þeirra er þarf.[3] scal hann sva búa queðia til sem aðr var tínt. at sa scyldi queðia er malen bioce til sócnar þar a þingi. Nv hvatke er þess beR ihag enom vegna er vegande (S. 73, b.) ætte secr vm at verða. ef at lögom væri malen heiman buen. ahond vegandanom. þa a at dœma eN vegna syenan þeirra saca oc sva fe hans. Jafnt scal oc þar fara er maðr verðr vegiN aþingi sem aðr var tint er socnar aðiliN er eigi a þingi. enn malin se búin til ohælgi enom vegna.

108. vm aliotz rað.

[a] Fiorbavgs garð varðar ef maðr biðr maN aNan fara til averka með ser. eða raðe hann aliotz raðvm vm maN. Sliet varðar oc huerioṁ er heitr. Þat er stefno söe oc scal queðia til ix. bva heiman fra heimile þess er sottr er. Ef þeir coma isát fyrir menn oc scal þa queðia bva heiman fra sáteNe. En þa er sát er menn biða af þvi at þeir hygia þar til averca við menn eða þaðan til at[4] fara. EN ef þeir hittaz a þott þeir hafe blavpit fyRe er setit er fyrir. oc falla hinir ohælgir er

a) = A. M., c. 85.

1) Först skrevet ero, men derefter rettet saaledes.
2) Skrevet: biargquiða. en vigsöken, men de sidste Ord overstregede.
3) Punctum er tilföiet.
4) Skrevet over Linien.

fyrir hafa setit. Þ*at* e*r*. at ma*nn*e va*rðar* fiorbav*gs* garð aliótz rað öll þott e*igi* co*mi* f*ram*. en sco*g* ga*ng* ef f*ram* ke*mr*.

[a] Ef *maðr* ræðr drep raðo*m* v*m* man. [eða sar ráðum. eða aliótz raþum huerigo þeirra sem hann ræðr oc scal um þav sokia sem fram coma. þoat hann reðe þar drep eða sár er ben kemr fram. Ef maðr hefnir drepi frum lavps. þa scolo vetvangs bvar scilia vm frumlavp. en xii. quiðr vm drep. Þav ero ráð sva at maðr sva reðr vm annan. ef hann mælir þat fyrir monnom nokot at hin se þa bana at nær en heilendi at fir. ef þat quæmi fram er hann mælte].

[b] Þ*at* ero aliótz ráð ef m*aðr* gilld*rar* ti*l* þe*ss* at vapn scyli falla a man e*ða* fliuga at h*onom* e*ða* anar vaðe nockor. s*va* o*c* ef m*aðr* visar m*ann*e aforoð e*ða* þar er olm kycvende e*ro* f*yrir*. Of þær saci*r* allar sc*al* bv*a* q*ueðia* hei*m*an þ*að*an fr*a* er sa fecc scaða. En ef h*onom* varð e*igi* mein at o*c* va*r* þo ti*l* stýrt. þa sc*al* q*ueðia* h*eimilis* bv*a* þe*ss* er sót*t*r er. Þ*at* sagðe guðm*vn*dr lög at vcttva*ng*s bv*a* ix. sc*a*l q*ueðia* v*m* aliótz ráð þav er a véttva*n*gi ero raðen o*c* þ*ar* co*ma* f*ram* en*n* h*eimilis* bv*a* ix. v*m* aliótz ráð þav öll e*r* e*igi* co*m*a f*ram*. o*c* sc*al* q*ueðia* ix. h*eimilis* bv*a* ti*l* þe*ss* er reð aliótz rað.

109. v*m* brenor.

[c] Þat e*r* m*ælt*. ef m*aðr* biðr man f*ar*a me*ð* se*r* at brena men ine e*ða* fe m*ann*a o*c* va*rðar* þ*at* fiorbav*gs*

a) *Suppleret efter* A. M., c. 75, S. 117[3].
b) = A. M., c. 75, S. 117[14].
c) = A. M., c. 86.

garð. oc sva hveriom er heitr *oc scal quedia heimilis bva* ix. heiman hvers *þeirra*. Ef *þeir* coma afôr *oc*[1] taca elld *oc scal* þa *quedia* þaðan *bva* er *þeir* toco elldin. En *með* ellde teenom til breno þa falla *þeir* ohelgir *oc varðar scog gang*. En ef þeir brena menn ine *eða* fe *manna oc varðar scog gang. oc scal bva quedia* heiman fra brennostaðnom[2] . . . .

. . . .

[a] [109 a].

[Þat er mælt ef scógar manna vig verþa at sva seal fara sem nu mvn her talit. Þar er menn taka seogar man oc seolo þeir eigi lengra með han fara en avrdrag þaðan fra er þeir eigo at vega at honom. Þeir scolo hræ hylia. þar er hvartki se akr ne eng oc eigi þar er vavtn þav se er til beia falle oc lengra fra garðe manz en ordrag. Ef þeir hylia eigi hræ scógar manz oc varðar þeim þat iii. marca secð. En ef þeir vega þar at scógarmanne er fra er seilt. oc varðar þat iii. marca secð. oc a domr at doma þat at þeir fori seogar mannin abrott a xiiii. nóttom enom næstum. oc asa maðr save þa er land á. En þviat eino sekiaz þeir at með favr seogar manz

a) *Da Texten efter Lacunen begynder inde i Materien om Skovmænds Drab, optage vi her Begyndelsen af denne Materie efter det arnam. Haandskrift.* A. M., c. 100, 110, *samt Begyndelsen af* c. 111. *De to førstnævnte Cap. betegne vi, efter næstforeg. Cap., med* 109 a. *og* 109 b. *Intet af disse har i Skindbogen nogen Overskrift.*

1) *Først har Afskriveren skrevet* með, *men derefter overstreget dette Ord og skrevet oc ovenover.*

2) *Her indtræder den i Fortalen omtalte større Lacune. Ordene* fra brennostaðnom *ere tilföiede ifölge Gisning, overensstemmende med A. M.*

þoat þeir fare lengra með hann en ordrag. ef þeir kasa hann i aɴars manz lanðe en þeir tóco hann. Eɴ ef þeir vilia føra scogar maɴ til handa þeim er secþi hann. oc er þeim þat rétt. oc scolo þeir buɴdiɴ føra. oc bioþa lið sitt at fylgia þangat til sem hann vill at honom vega. Ef sa er secðe lætr undan ganga scogar maɴinn. oc varðar honom þat scog ɢang. oc eigo þeir menn söc þá er honom førðo manniɴ enda er hann af biorgum öllom við aðra menn vm scogar maɴiɴ. Ef sa maðr er secþi sendir scogar mann a hendr avðrom monnom eða bergr hann honom i nokoro. þa er hann af biorg allri við alla menn aðra enda varðar honom scog ɢang oc a hverr er vill at søkia hann vm þat. at hann hafe borgit scogar manne þeim er hann secðe siálfr vísvitande oc lata varða scog ɢang oc telia hann af biorgum öllom scogar manzens. oc telia ser sakirnar. Engi maðr sekz a þvi þoat mat gefi scogar manne þa er menn føra hann hinom er secði. Þar er menn vega scogar maɴ oc a sa giolld at taca er fyrstr com vápnom a hann. Eɴ ef þeir elta hann a vápn eða a foroð. oc eiga þeir þa allir iofnom havndum giolldin. enda sva ef þeir fora hinum er secðe. oc scolo þeir luta huerr þeirra heimta scal].

[109 b].

[Ef scogar menn hlavpa i avðna hús eða i sel ubygð oc eigo menn þa at briota hvs þav ef vilia til þeirra eða breɴa ef þeir mega eigi søkia þá aɴan veg. Giallda scolo þeir hus hinom er átti sva sem bvar v. virða við bók. Ef scogar menn lavpa i hus þav fyrir monnom er syknir menn ero iɴe firir. þa eiga þeir er eptir søkia at beiða hina sykno menn ut gongo. Eɴ ef þeir vilia eigi ut ganga oc varðar þeim þat scog ɢang ef scógar monnom verðr biorg

at. Þoat maðr brioti hus til scogar manna oc verðr hus oheilagt oc sva syknir menn ef fyrir scogar monnom standa. en giallda scal þeim avvisla bötr sem hvar v. virða er hus átte ef þeir ganga eigi ut. Eigi scal brenna þav́ hus til scogar manna er eigi ero avðna hus. Ef scogar menn hafa iafnmikit lið eða meira sem hinir er ini ero með þeim oc na þeir eigi ut göngo fyrir scógar mönnom oc varðar þeim þa eigi við lavg ini vistin ef þeir fá þan biarg quið. at þeir mætti eigi ganga eða þorði þeir eigi. Ef þrælar eða logsculdar menn vega scogar man þa eiga þeir menn giolldin at taca. er fe eigo at þeim monnom er vago scogar man].

110.[1]

[Lysa scal maðr samdögris ef hann vegr scogar man oc segia til þess logfostum manne. En ef hann segir eigi samdogris til. þa ma hann eigi heimta giölld scogar manzens. En þviat eins scal þat morð vera scogar manz drepit ef quiðr ber þat at hann villdi leyna þvi].

[2] (s. 74, a.) Rett er at vega scóg*ar* m*enn* ti*l* syeno *scogar* mo*nno*m þei*m* e*r* sættaz ætti á sac*ar* þær e*r* þ*eir* yrði sec*ir* v*m* aðrar en þiof sac*ir*. Ef syen m*aðr* vegr *scogar* man ti*l* syeno oðro*m* *scogar* m*anne*. Þa ve*r*ðr sa *scogar* maðrin *fer*iande þeg*ar* e*r* ein *scogar* m*aðr* e*r* ti*l* syeno h*onom* vegin. Nv vegr h*ann* anan *scogar* man en ti*l* syeno h*onom* þa ve*r*dr hin f*iorbavgs* m*aðr*. En ef h*ann* vegr in .iii. þa ve*r*ðr hin alsyen. Slíct munar *oc* syena *scogar* m*anz* þótt h*ann* vegi sialfr aþr*a* *scogar* m*enn* ti*l* syeno se*r* siálfo*m*. Hvart se*m* vegr syen

---

[1] *Overskrift i den arnam. Skindb.:* At lysa scogar manz vigi.

[2] *Her begynder Texten efter Lacunen* (*jfr.* A. M., c. 111, S. 159[12]). *Ordene* Rett er at *ere tilföiede ifölge Gisning.*

maðr til syeno scogar manne eða vegr hann siálfr til syeno ser. Nv sa þeirra sem vegr oc scal segia þat at hann vill syeno þess manz eða sina hafa fyrir scogar manz giolld oc segia v. bvom þa er þeir lysa vigino. Hann scal slica syeno segia vpp a valt sem þa er til vegit. Þat er mælt. at fleire menn mego vega til syeno einom scogar manne ef vilia. scal hverr þeirra lysa fyrir v. bvom at þeir vilia þeim manne til sycno vega. Enda er hann scogar maðr feriande er .i. er vegiN. eN fiorbavgs maðr ef ii. ero vegnir. en alsyen er iii. ero vegnir. En við þa menn eina er hann syen er spurt hafa þa syeno hans er til er vegit aðr lyst er at lögbergi enda scal segia et næsta sumar eptir til huerrar syeno honom er vegit[1]. Þar er þræll verdr scogar maðr[2] vm víg drottins sins eða drottningar. þeir er taca hann scolo fora hann iNan fiorðungs til handa þeim manne er seete scogar maN þaN eN sa scal hoGva af scogar maNinom hendr oc fötr oc láta lifa meþan vill. Ef sa er. seeþi vill eigi hoGva af scogar maNenom hendr oc fetr oc varðar honom fiorbavgs Garð. en þa söe eigo þeir við hann er honom förðo. ef þeir vilia eigi. þa á sa soe er sökia vill til laga. Ef menn drepa scogar maN þaN til heliar iNan fiorðungs oc vilia eigi fora þeim er seeþi ef þeir mátto hann sokia aNan veg eN vápnom oc varðar þeim fiorbavgs Garð. En þa soe asá er seeþi scogar manninn. Vtan fiorðvngs menn eigo eost hvartz þeir vilia at meiða scogar maNeN þessa lund sem sa er seeþi eða færa honom hann ellegar.[3]

---

1) *Herefter tilföiet* aðr lyst er at lögbergi, *men disse Ord ere derefter overstregede.*

2) *Rettelse for* maN, *en Feil, der udentvivl er grundet i at Afskriveren istedetfor* verdr *næstforan först synes at have skrevet* vegr.

3) *Punctum er tilföiet.*

(S. 74, b.) *þeir* ero scylld*ir* at pina h*ann* ti*l* sagna oc hafa v. *bva* ti*l* ena næsto. þei*m* var*ðar* fiorbav*gs* garð er pina h*ann* ef *þeir* segia eigi satt f*ra* ordo*m* hans *eða* leyna *þeim*. Sva et sama *sca*l fara v*m* sculld*ar* me*nn* þa *er* at lögo*m* ero isculd teen*ir* oc er sagt ti*l* at lögb*er*gi. Jöfn *er* sócn vi*ð* þa se*m* iɴnan fiorðu*n*gs m*enn*. oc ef *þeir* ger*a* e*igi* *þeirr*a aɴnat tveeia oc *sca*l q*veðia* ix. *bva* ti*l* a *þi*ngi. E*igi* *er* m*ann*e scyllt at drepa *scogar* maɴ þot*t* h*ann* hitte h*ann* at mále ef h*ann* teer h*ann* e*igi* oc ræðr honom *eigi* biarg ráð ne*m*a h*ann* hafe sectan. Sa *maðr* *er* vegit hef*ir* *scogar* maɴ *sca*l lysa soc i*þi*ngbrecko *eða* at logb*er*gi ti*l* *scogar* m*an*z giallda möre lög av́ra ahönd *goða* þei*m* *er* h*ann* *er* i*þi*ngi m*eð* oc sa*m*þ*i*ngis goðo*m* ha*n*s. oc öllo*m* þ*i*ng m*onn*om *þeirr*a.[1] lysa ti*l* gialda oc ti*l* ut gongo. h*ann* *sca*l fa þa m*enn* ii. *er* þ*at* leci und*ir* þegn scap siɴ at *þeir* voro keɴendr at þei*m* *scogar* m*ann*e. *oc* sa m*aðr* v*ar* þ*ar* vegiɴ se*m* hiɴ[2] seg*ir*. Ef h*ann* hef*ir* e*igi* saɴaðar m*enn*. þa *sca*l h*ann* q*veðia* h*eimilis* *bva* sina v. hvart sa v*æ*ri þ*ar* vegiɴ *eða* e*igi*. Do*m*r a at do*m*a möre log avra ahönd þei*m* goðono*m* *oc* ia*fn* mic*it* or *þeir*re möre ahönd hue*r*io*m* *þeirr*a iii. oc þ*i*ng m*onn*om *þeirr*a. oc *sca*l do*m*a eindaga a þvi fe f*yrir* buðar duro*m* hv*er*s *þeirr*a goðaɴa þa *er* eina nótt hafa m*enn* ver*i*t a þ*i*ngi. Eɴ[3] *goði* sa *er* h*ann* a e*igi* buð *sca*l giallda f*yrir* buðar dúro*m* sa*m*þ*i*ngis *goða* sins. Eɴ *goði* *sca*l hei*m*ta at þ*i*ng m*onn*om sino*m* *oc* scolo *þeir* lata fylgia þ*i*ngf*a*rar cavpi. Ef m*aðr* vegr *scogar* maɴ *þeirr*a nockorn .iii.[4] er dyɴe *er*o *oc* *sca*l h*ann* lysa soc

1) *Punctum er tilföiet.*

2) *Herefter skrevet* var, *men dette Ord derefter underprikket.*

3) *Først skrevet* Ef.

4) *I det arnam. Haandskrift læses* iiii., *der ogsaa stemmer med c. 102 ovenfor* (= A. M., c. 47).

þa at lögbergi ahond goðom öllom alande her oc þing monnom þeirra. til scogar manz giallda iii. marca logavra. lysa til þess fiorðungs doms er hann er or fiorðungi siálfr en domaz afe þat at gialda aNat sumar dag þaN imitt þing ibüanda kirkio garðe. sva scal gogn öll til fora sem til aNara scogar manz gialda.

111.[1]

[a] Hy vig ero þessi ef maðr vegr þræl eða ambött fyrir manne oc varðar fiorbavgs garð. en sva scal sokia sem aNat vig. fyrir þat utan, at (S. 75, a.) a þingi scal queðia bva. þott fleire menn se at vigi hans eN .i. DrotteN ens vegna scal kiosa ciN maN þeirra til veganda er at voro þaN er hann vill. Sokiande a or fe hans ef hann verðr secr vm vigit giold þrælsens slie sem bvar hans v. sokiandans meta þrælin við bóc at dome. Þar er sa maðr vegr þræl manz er þingheyiande er rettr fyrir bu þess manz er þrælin átte at sculldleícom oc secz hann eigi á eN gialda a hann þrælin. þræll verðr o heilagr ef hann mælir við maN full rétti eða gerir hálfrétte. Ef drottin þrælsins verðr við staddr er þrællin er vegin oc verðr oheilagr sa er þrælin vegr fyrir drottnenom oc fyrir þeim monnom er þingheyiendr mego vera fyrir bv hans a þeim vetvangi nema þrællin hafe ser gert til o hælgi. A þeim vetvangi eigo menn at hefna þrælsens er hann er felldr eN eigi lengr eN sva. Ef þræll hleypr undir vápn manna fyrir drottin sin oc varðar[2] scog

a) = A. M., c. 108.

[1]) *I Capitlets første Linie er en Plads ledig for Overskrift.*

[2]) *Herefter skrevet* honom eigi, *men disse Ord derefter igjen overstregede.*

gang þa vig *hans*. ef *hann* fær bana af. Ef *drottin* vegr þræl sin oc *varðar honom eigi þat* við lög *nema hann* vegi *hann* a loghælgo*m* tiðo*m eða vm langa* fosto þa *varðar fiorbaugs* garð oc *seal quedia* ix. *bua til* aþ*ingi* oc á goði sa soc er veganden *er* iþ*ingi með*. Ef *hann* vill *eigi* þa a sá er sokia vill. Eeki *varðar honom* vig þrælsins *nærgi* er *hann* vegr *hann*. ef *hann* vegr *hann um* þær *sacir er* frials *maðr* felli oheilagr *fyrir* slic*ar* sac*ir*. Ef *maðr* drepr þræl *manz* ovænis hög oc aþar *drottín* vi. avra. en þrællín iii. avra. Nu ef *hann* ber þrælin lama barni*n*go *eða* sær*ir hann* þa *seal hann* giallda *verð* þrælsens þei*m er* átte slict se*m bvar* meta *við* bóc enda giallda vanhagin se*m bvar* virða ef þrællin[1] *verðr* at o maga af þei*m* bardaga. Ef þrælar *manna* liostaz *oc seal* sa gialda vi. avra[2] *er* lystr. *drottnino*m. en iii. þrælino*m*. Ef *hann* a cost *til þess enn* eeki ella. Ef þrælar *manna* vegaz. *oc* a sa *er* þan þræl á *er* vegit hel*ir*. *hvarz hann* vill at lata sokia þan (s. 75, b.) þrælin *eða* gialda en vegna þrælin ella se*m bvar* meta *við* bóc. Ef þrælarn*ir* be*r*iaz lama barni*ng*. þa *seolo* eigendr fe nyta báþ*ir* in heila þræl. oc báþ*ir fram* föra en la*m*þa. Rett á þræll meira *vm* ein lut en frials *maðr*. þræll a vígt *vm* kono sina þo*tt* ho*n* se ambött. en *eigi* afríals *maðr* vigt *vm* ambött þo*tt* ho*n* se *hans* kona.

112. *vm man* frelsi.

[a] Sa *maðr er* frelse gefr *manne* at *hann seal* born *hans fram* föra. ia*fnt er þat sem vm* arf. *Þat er vm*

---

a) = A. M., Festa-þ., c. 43.

---

1) *Rettelse for* þrællin.
2) *Gisning, i Overensstemmelse med A. M., for* gialda þrælin.

þræla at sa *maðr scal* þa *fram* fora *er* fe a at þ*eim*. *Eigi verðr hann* fyn *f*rials en *hann* hef*ir* goldit hælm*ingin*n verðz sins e*ða* meira. þa *er* m*anne* frelse gefit at fullo *er* h*ann er* ilög leiddr. H*ann* sc*al* i lög leiða goðe sa *er* h*ann er* iþingi m*eð*. H*ann* sc*al* taca *cross* ihönd s*er*. *oc* n*efn*a v*att*a. Jþ*at vætte*. at h*ann* vinnr eið at *crossi* lög eið. *oc* segi ec þ*at* gvðe. at h*ann* mv*n* hallda lögo*m* se*m* sa m*aðr er* vel heldr. oe h*ann* vill þa v*er*a ilögo*m* m*eð* oðro*m* m*onno*m. þei*m* se goþ g*ra*mt *er* þvi nit*ir* ne*m*a fe s*in*o bote. E*igi* þarf sa m*aðr* þaɴ eið at viɴa *er* h*ono*m v*ar* u*n*go*m* frelsi gef*it*. Hálfan rétt sc*al* h*ann* taca *er* h*ann* ko*m*r a iarls iorð. en þa alla*n* oc fulla*n* *er* h*ann* ko*m*r a k*onvng*s iorð. Peɴi*ng* sc*al* h*ann* gefa goða þei*m er* h*ann* leiþ*ir* ilög. þ*at* sc*al* hiɴ tiunde lutr eyris. þei*m* þræli sc*al* h*ann* frelsi gefa *er* h*ann* hev*ir* fulla v*er*ð avra fy*r*ir fundit. Nv gefr h*ann* þei*m* frelse *er* h*ann* hev*ir* e*igi* fullo v*er*ðe keypta*n*. oc ræðr h*ann* s*er* þaɴ omaga a hönd en*n* e*igi* frændo*m* sino*m* Rétt *er* at m*aðr* cavpe ti*l* carnaþ*ar* s*er* amböt xii. avro*m* f*yrir* lof f*ra*m. Ef þræli er gefit frelse oc *er* h*ann* e*igi* leiddr ilög eþ*a* ibrecco þa sc*al* h*ann* hvarke taka frials m*anz* rétt ne þræls. enda heit*ir* h*ann* þa gref leysingr. [a] Ef fe við*r* afe þa sc*al* þar avalt halfan scaða bota sva se*m* bv*ar* v. virða.

a) = A. M., Vígsl., c. 79, S. 123[18].

bavga tal.

113.

(S. 76, a.) Fiorir ero lavgbavgar[1]. Ein er þrimerkingr. Anar tuitog avre. Þriði tuimerkingr. Fiorðe tolf eyringr. Hofuð bavge fylgia vi. avrar bavgþac. oc þueite viii. ens fimtatigar. Tuitog aura fylgia half more bavgþac oc þueite ii. ens fiorða tegar. Tuimerkingi fylgia iii. avrar bavgþac. oc þveite .xxiiii. Tolf eyringi fylgia ii. aurar[2] bavgþac oc þveite xvi. At enom mesta bavgæ ero iii. menn bæðe bavgbøtendr oc bavgþyGiendr faðir. oc sonr. oc bróþir. At xx. avra ero iiii. menn bæðe bavgbøtendr oc bavg þiGiendr foðor faðir. oc sonar sonr. moþor faðir. oc dottor sonr. At tuimerkingi ero eN iiii. menn bæðe bavgbætendr[3] oc bavgþiGiendr. foþor broþir oc broþor sonr. moþor broþir. oc systor sonr. Tolf eyring scolo taca brøðrungar. oc systkina sønir. oc systrungar. oc sva giallda. þar ero bavgar farnir. Þeir menn er enom vegna manne ero firnare eN brøðrungar eða systkina sønir eða systrungar scolo taca more af iafn nanom frændom veg-

a) = A. M., Vígsl., c. 114 (findes ikke i det arnam. Haandskrift).

1) *Punctum er tilföiet.*

2) *Ordene* ii. aurar *ere skrevne to Gange, men overstregede igjen paa det sidste Sted.*

3) *Over Bogstavet* æ *i Midten af dette Ord er, udentvivl med en yngre Haand, skrevet* ò *eller* o.

andans. Næsta broðrar vegandans *sco*lo bøta næsta brøðr*om*[1] ens vegna ørtog ens vi. eyris. Þ*eir* m*enn* *er* *ero* maɴc firnare veganda eɴ næsta breþ*ra*. *sco*lo gialda halfa*n* fiorða eyre. ia*fn* náno*m* frændo*m* ens vegna. Aɴaʀa broðra ens vegna *sco*lo taca örtog ens iii.[a] eyris af aɴ*a*ʀa brøðro*m* veganda. Þ*eir* m*enn* *er* *ero* m*ann*e firnare veganda en *sva*. *sco*lo bøta hálfo*m* avðro*m* eyre ia*fn* náno*m* frændo*m* ens vegna. Þriðia broðra ens vegna *sco*lo taca i. eyri af þriðia brøðro*m* veganda. þ*ar* fellr sac tala. Eɴ þær *ero* allar lyrit næmar sae*ir* er eyris bót köm*r* ti*l* *eða* meire. Ef o hælg*ir* m*enn* *ero* vegnir *oc* v*m* telrat þar ti*l* sac bøta. Nu hafa (s. 76, b.) fleire m*enn* at vigi v*er*it eɴ ein*n*. þa *sca*l søkiande kiosa man*n* ti*l* veganda at do*m*i *eða* at sött fyr*ir* sætt*ar* m*onno*m. þaɴ *er* h*ann* vill þ*eirr*a m*ann*a *er* at vigi v*ero* *oc* *sca*l h*ann* iþ*ess* ǽtt telia tit sac bota. Eɴ ef h*ann* geʀ *eigi* kiosa maɴ ti*l* oc v*m* telra*l* þá ti*l* sac bóta. Ef vig sac*ar* aðile sættiz a víg f*yrir* alþingis lof f*ram*. þa a h*ann* ecci at hafa at niðgiolldo*m* v*ið* aðra frændr. þ*v*iat eins *sca*l vigsac*ar* aðili bavg taca ef h*ann* a *eigi* vigs botr at taca. oc *sva* ef h*ann* tecr *eigi* fe ti*l* meire sycno vegandano*m* en sa se f*iorbavgs* m*aðr* þa á h*ann* at hafa bavgbót. Aþiliɴ ræðr sic af bavg bótom. ef h*ann* fer*ir* vigsöcena miðr ti*l* laga *eða* ti*l* miɴi sátt*ar* eɴ þa m*un*di h*ann*. ef h*ann* scyldi fcet hafa *oc* b*er*r þ*at* q*v*iðr. **E**f yngri *maðr* vegr maɴ en .xii. vet*ra* gamall enda v*er*ðe e*n*gi aɴaʀ *maðr* saðr at raðo*m*. þa á aðiliɴ eiɴ öll niðgioldin. Ef vig[2] v*er*ðr olyst *eða* ranglyst *oc* *er* þo iófn heimti*n*g ti*l* sac bóta oc *sva* þot vig sokin v*er*ðe onýt ef engar metaz ohælgis varn*ir*. Nu verðr vegande

1) *Herefter skrevet* vegan, *men igjen overstreget.*
2) *Skrevet to Gange.*

secr *eða* drepiɴ *oc* e*r* þo slíe heim*ting* þa ti*l* niðgiallda se*m* aðr. **B**avg*ar* all*ir* sc*o*lo uppi v*er*a huegi marg*ir* e*r* botendr *er*o *eða* huegi e*r* m*ar*g*ir* við takendr *er*o. *oc* sc*al* e*n*gi *maðr* meiro*m* bavgo*m* böta eɴ taca. En*n* mesta bavg sc*al* taca faðir. oc sonr. *oc* broþ*ir* ens vegna m*an*z oc taca af föðor *oc* sone. *oc* broþ*or* veganda. *oc* sc*al* morc taca hvaʀ *þeirr*a or bavgino*m* oc ii. avra þacs *oc* *þveite* .xvi. enda sc*al* sva hue*r*r hin*n*a gialda. ef *þeir* e*r*o allir ti*l* huar*ir*tuecio. Nu e*r* eiɴ sonr ens vegna m*an*z eɴ broþr marg*ir*. *oc* sc*o*lo broðr þo eina morc *taca*. oc i. son*ir* þot*t* *þeir* se m*ar*g*ir*. eɴ b*r*oþ*ir* .i. enda sc*o*lo veganda frændr sva scipta gialdeno m*eð* s*er* þót*t* *eigi* se iaf*n* m*ar*g*ir* broðr se*m* son*ir*. Ef bæðe lif*ir* sa*m*feðri bróþ*ir* *oc* aɴaʀ sa*m*moþri b*r*o*ðir* ens vegna þa sc*al* sa*m*möðri broþ*ir* taca or morkiɴe .ii. (S. 78, a.[1]) lute eɴ sa*m*feðre[2] iii. enda sc*al* h*an*n ciɴ hafa þak *oc* *þveite*. faþ*ir* sc*al* taca ii.[a] lute b*av*gs ef *eigi* e*r* sonr ti*l*. oc so*n*r .ii. lute ef *eigi* er faþ*ir* til. Nv lif*ir* i. seap þiggiande at hof*uð* bavge hv*er*gi *þeirr*a er er oc sc*al* h*an*n fulla*n* bavg taca m*eð* þake *oc* *þveitum*. Nu lif*ir* hvárki ens vegna m*an*z fa*ðir* ne so*n*r oc lifa þo broðr bæðe sa*m*feðra *oc* sa*m*moðra. sum*ir*. þa sc*o*lo sa*m*moðra broðr taca ii. lute bavgs eɴ sa*m*feðra broðr iii. lute enda sc*o*lo *þeir* hafa þac *oc* *þveiten* öll. Nu lif*ir* fa*ðir* *eða* so*n*r *oc* sa eiɴ broþ*ir* e*r* sa*m*moðri e*r*. þa sc*al* h*an*n taca af b*av*gino*m* fulla*n* broþ*or* luta sva se*m* h*an*n se sa*m*feðri ef aɴaʀ ciɴ e*r* *þeirr*a ti*l*. En ef bæðe e*r* ti*l* fa*ðir* oe so*n*r *oc* sa[3] .i. bro*ðir* e*r* sa*m*moðri e*r*. þa sc*al* b*r*o*ðir* taca af bavgeno*m* hálfo*m* vegno*m* peɴi*n*gi miðr eɴ halfa*n* .vi. eyri oc ein*n*

---

[1]) *Burde efter rigtig Paginering være S. 77, a. o. s. frd.*

[2]) *Rettelse for* sammoðre.

[3]) *I Skindbogen:* oc a sa.

eyri þacs oc *þveite* viii. Nu *er* e*n*gi scapþiciandc ti*l* at havfu*ð* b*a*vgc ne*m*a b*r*o*ðir* sa*m*moþri. þa sc*a*l h*ann* taca b*a*vgin fulla*n* *oc* þac. en[1] e*n*gi *þveiten*. En ef *e*igi *e*ro scapbetendr ti*l* havf*uð* bavgs. þa sc*o*lo viðtakendr all*ir* iaf*n*t missa af iofno[2] fe. sva a valt se*m* *þeir* ero til talþ*ir*. Anar b*a*vgr *e*r tuitög avrc en þan b*a*vg sc*a*l taca f*oðor* faþ*ir*. *oc* so*nar* so*n*r. m*oðor* faði*r*. *oc* dott*or* so*n*r ens vegna. *oc* taca af iiii. m*onno*m þei*m* er iaf*n* nan*ir* ero veganda. þan b*a*vg sc*a*l v. deila m*eð* þei*m* *oc* s*e*al f*oðor* f*aðir* *oc* so*nar* sonr hafa iii. lute b*a*vgs oc þoken oc *þvei*ten öll. en m*oðor* f*aðir* *oc* d*ottor* s*onr* ii. lute. Nu ef anar ein *e*r ti*l* f*oðor* f*aðir* *eða* s*onar* so*nr*. en hin*ir* baþ*ir*. *oc* sva þótt an*a*r ein se *þeirra* ti*l* m*oðor* f*aðir* *eþa* d*ottor* s*onr* en þes*ir* báþ*ir* þa sc*a*l þo sva b*a*vgeno*m* ti*l* scipta se*m* aðr v*a*r u*m* tínt enda heita *þat* b*a*vgilde *e*r *þeir* m*enn* taca er karlsift *e*ro co*m*n*ir*. En *þat* heita nef gilde *e*r *þeir* m*enn* taca *e*r kuensift *e*ro co*m*n*ir*. þótt allm*a*rg*ir* se so*n*ar s*y*n*ir* *eða* dótt*or* s*y*n*ir* oc takat *þeir* þa meira lut b*a*vgsens en*n* aðr. *oc* sva þ*a*r *e*r aðr*ir* b*a*vgþiciendr *e*ro þa sc*a*l iaf*n*t hv*e*rfa i alla kneruna. (s. 78, b.) þot*t* i. *maðr* sc or öðro*m* kne runi en or öðro*m* all m*a*rg*ir* ef *þeir* ero hvar*ir*tvecio or nef gilde *eða* hvar*ir* tuecio or b*a*vgilde. Nu *e*ro eng*ir* scapþiciendr at .xx. avra ne*m*a f*oðor* f*aðir*. *eða* so*n*ar so*nr* *oc* sc*a*l h*ann* fullan b*a*vg taca. m*eð* þake *oc* *þvei*to*m*. En ef eng*ir* ero ti*l* ne*m*a m*oðor* f*aðir* *eþa* d*ottor* s*onr* þa scolo *þeir* þo taca fulla*n* b*a*vg[3] *oc* þacþan en e*n*gi *þveite*. Tui m*e*rki*n*g ens vegna f*oðor* b*roðir* *oc* broþ*or* so*nr*. m*oðor* b*roðir* *oc* syst*or* so*nr* sc*o*lo taca af þei*m* m*onno*m

1) *Den arnamagn. Udgave tilföier* eigi.

2) *Skrevet* lofnom.

3) *Udeglemt i A. M.*

iiii. er iafn nánir ero veganda oc scal moðor broðir oc systor sonr hafa ii. lute bavgs. enn foðor broðir oc broðor sonr iii. lute. enda scolo þeir hafa þac oc þveite. Nv ef foðor broðir eþa broðor sonr er[1] til bavgs einn. þa scal hann þo bavg taca fullan með þake oc þveitom. En ef moðor broðir eða systor sonr er ein til bavgs. þa scal hann þo fullan bavg taca oc þactan enn þveite engi. At þvi hofe scal þeim bavg scipta inefgilde sem xx.[tog] avra. Tólf eyring scolo taca broðrungar oc systkina sonir. oc systrungar ens vegna. oc taca af þeim monnom öllom er iafn nánir ero veganda[2]. þan bavg scal en v. deila með þeim oc scolo broðrungar taca iii. lute bavgs oc þac oc þveite. en systrungar oc systkina synir ii. lute bavgs.[3] þott ein se broðrungr en all margir systrungar. eða systkina synir þa scal hann þo taca allan broðrungs lut. Nu er systrungr ein en all margir broðrungar oc scal hann hafa allan systrunga lut. Jafn micit scolo systkina synir taca af þvi nefgilde sem systrvngar[4]. En ef engi er til nema broðrungr i. oc scal hann þo taca bavg fullan með þake oc þveitom. Nu er engi þeirra til nema systrungr i. þa scal hann þo taca bavg fullan oc þac með oc þveiten engi. Nv ero engir scapþiciendr til at þrimerkingi en scapbotendr se til. þa scal foðor faðir oc sonar sonr. moðor faðir oc dottor sonr taca höfuð bavg scerðan hálfri möre oc scal þeim bavg sva scipta inefgilde sem xx.[tog] avra. Sin bavg scolo þeir taca með þake oc þveitom. en aldregi (S. 79, a.) scal skerþom bavge þac fylgia. ne þveite. Nv ero engir til nanare bavg-

---

[1]) *Tilföiet.*

[2]) *I Skindbogen* iafn nánir ero vega oc ta, *de sidste 4 Bogstaver igjen overstregede.*

[3]) *Punctum er tilföiet.*

[4]) *Rettelse for* systrvngom.

þiciendr en fodor broðir oc broðor sonr oc systor sonr þa scolo þeir taca iii. bavga[1]. Sin bavg scolo þeir taca með þveitom fullan oc þacþan. en höfuð bavg skerþan mörc en xx.tog avra scerðan hálfre morc. þa ero allir bavgar tuimerkingar. þviat eins scolo þeir sva taca ef nockorir ero scapbotendr at hveriom bavge. enda scolo þeir iafnt taca þott nefgilldingar einir se til. tokonar. eða sva til giallzens. En ef engir lifa ibavggillde ens vegna nema broðrungar eða systrungar eða systkina synir en scapbotendr se til iöllom stoðom þa scolo þeir taca iiii. bavga. Sin bavg scolo þeir taca fullan oc þac með oc þveite. þeir scolo oc taca hofuð bavg scerðan hálfo. þa verðr þar enn meste bavgr at minzta bavge. þeir scolo en taca xii. avra at fodor foðor bavge xii. avra. at broþor sonar bavge. Þa er xx.tog avre scerþr morc. en tuimerkingr hálfre mörc. Engom bavge scal þac ne þveite fylgia nema broðrunga bavge. þa bavga alla scal v. deila oe scolo iii. lutir huerfa undir broðrunga en ii. lutir inefgillde. Nu er systrungr[2] i. til en engir broðrungar oc scal hann þo taca alla bavga. Ef engir lifa bavgþiciendr nema faðir eþa sonr eþa broðir. en allir se til veganda frændr þeir er bavgom scolo bota. En þa er sem allir se til ef nokorir ero scap botendr at hveriom bavge oc scal þa faðir oc sonr oc broðir taca alla bavga fulla hvart sem þeir ero allir til eða ein þeirra. þeir scolo sva scipta oðrom bavgom með ser sem sinom bavge. oc scal hofuð bavge .i. þac oc[3] þveite fylgia. Nu er broðrungr ein til en engvir systrungar ne systkina synir þa scal hann þo taca alla bavga sem aðr. Nu lifa engir

---

1) Rettelse for bavg.
2) Afskriveren har først skrevet broðrungr.
3) Gisning for ne.

menn ibavgildi ens davþa nema foðor faðir eþa sonar sonr. moðor faðir eþa dottor sonr. En allir lifa i bavgilde veganda. þa scolo þeir hvart sem þeir ero allir til eþa .i. taca alla bavga fulla nema höfuð bavg .i. hann scal fella halfri möre. engom bavge scal þae ne þveite fylgia nema xx.tog avra. Nu lifa engir ibavg (s. 79, b.) gillde ens vegna nema foðor broþir eða broðor sonr. moðor broðir eða systor sonr. En botendr ero til i öllom stöðom. þa scolo þeir taca alla bavga. hvart sem þeir ero allir til eða sumir. hofnð bavg scolo þeir taca seerþan möre en xx. avra hafa hálfri möre. Sin bavg scolo þeir fullan taca oc sva broðrunga bavg. Engom bavge scal þae ne þveite fylgia nema tui merkingi. En ef engir ero nánare bavgþiciendr til en broðrungar. þa scal fara sem fyr var vm tínt. Nu ero viðtakendr til at hofnð-bavge oc at tuimerkingi en engir at xx.tog avra. þa scal hann hverfa með mesta bavge ef botendr ero til. En ef sa bavgr er nockor er hvarke se til scapbotendr ne scapþiciendr oc fellr sa bavgr þa niðr. Frændr veganda ero bavgs scapbotendr. oc sva at hueriom bavge sem þeir ero til talþir. Bavg gilldis menn veganda scolo þeim mun meira lut reiða bavgs hvers helldr en nef gildis menn. sem þeir taca meira lut. er bavg gilldis menn ero ens davða heldr enn nef gildis menn. Oc sva scolo þeir þvi gialde öllo scipta með ser er frændr ero veganda hvart sem þeir ero til bavgs hvers fleire eða færi. oc slicom lut halda up at öllom reizlom. þott nef gilldingar einir se scapbotendr ens vegna. Frændr scolo scipta viðtökoni með ser i öllom stöðom. Nv ero engir scapbotendr til hofnð bavgs en við takendr ero til. þa scal vegande bota hofuð bavge fullom með þake oc þveitom. ef hann er sýen oc samlendr. enda scalat hann fleirom bavgom bota.

EN ef h*ann* er *eigi* ti*l*. þa sc*o*lo þ*eir* bøta b*av*go*m* ii. er talþ*ir* ero ti*l* xx.[tog] avr*a* sino*m* b*av*ge fullom oc hofuðbavge scerðom[1] hálf*ri* mörc. Nv ero eng*ir* nánare bøte*n*dr e*n* f*oðor* *broðir* oc broþ*or* s*onr*. m*oðor* *broðir* oc syst*or* s*onr*. þa sc*o*lo þ*eir* bøta bavgo*m* iii. Sino*m* b*av*ge fullo*m* *oc* ii. mörco*m* at þrim*er*kingi *oc* ii. mörco*m* at xx.[tog] avr*a*. (s. so, o.) ef viðtakendr *e*ro ti*l*. Ef eng*ir* ero nanare b*av*gbøtendr e*n* brøðru*n*gar þa sc*o*lo þ*eir* bøta b*av*go*m* iiii. ef viðtakendr ero ti*l* oc xii. avro*m* at hv*e*rio*m* bavgi. Engo*m* b*av*ge sc*a*l þac fylgia ne þv*ei*te ne*m*a broðru*n*ga b*av*ge. Nu lifa eng*ir* ib*av*g gillde ne*m*a f*aðir* oc s*onr* oc *broðir*. þa sc*o*lo þ*eir* bøta bavgo*m* öllo*m* fullo*m* ef viðtakendr ero ti*l* *oc* sc*a*l höf*uð* b*av*g ei*n* þekia. EN ef eng*ir* ero bøtendr ti*l* ne*m*a f*oðor* *faðir* oc so*n*ar s*onr*. m*oðor* *faðir* oc dott*or* s*onr*. þa sc*o*lo þ*eir* bøta b*av*go*m* iiii. hof*uð* b*av*ge sc*a*l bøta scerðo*m* half*ri* morc en*n* iii. fullo*m* *oc* þekia xx.[tog] avra ei*n* ef viðtakendr ero ti*l* all*ra*. Nv ero eng*ir* bøtendr til ne*m*a föðor *broðir* oc *b*roþ*or* s*onr*. m*oðor* *broðir* *oc* syst*or* sonr e*n* all*ir* lifa i b*av*g gillde ens vegna. þa sc*o*lo þ*eir* böta b*av*go*m* .iiii. þ*eir* scolo bøta ii. morco*m* at hof*uð* b*av*ge oc ii. morco*m* at xx. aura e*n* fullo*m* sino*m* b*av*ge. oc þekia þa*n* ei*n*. e*n* xii. avra at mi*n*zta b*av*ge. Nu lifa bøtendr at mesta b*av*ge oc minzta. e*n* viðtakendr ero *eigi* ti*l* iöllo*m* stöðo*m*. þa scal f*aðir* oc s*onr* oc *broðir* bøta b*av*go*m* iii. fullo*m*.[2] höf*uð* b*av*ge einom sc*a*l þac oc þv*ei*te fylgia. Nu er *e*ngi þ*eirr*a ti*l* ne*m*a *broðir* sa*m*møðre. oc sc*a*l h*ann* þa iaf*n*t allre bót uphalda ne*m*a þueito*m*. Su er oc kona ein er bæðe sc*a*l b*av*ge bøta *oc* b*av*g taca ef ho*n* er einb*er*ne e*n* su kona

1) *Gisning for Skindbogens:* er talþir ero til xx.[tog] avra oc sinom bavge scerðom.

2) *Punctum er tilföiet.*

heit*ir* b*av*grygr. En ho*n* e*r* dott*ir* ens davða enda se e*igi* scapþiciande ti*l* höf*uð* b*av*gs en botendr life þa s*cal* ho*n* taca þrim*er*ki*n*g s*em* so*nr*. ef ho*n* toc e*igi* full sætte at vigs bóto*m* ti*l* þe*ss* e*r* ho*n* e*r* gipt. enða s*co*lo frændr ale*n*gr taca. Nu e*r* hon dótt*ir*. veganda en e*n*gi e*r* scapbetande ti*l* höf*uð* b*av*gs en viðtakendr se ti*l*. þa s*cal* ho*n* beta þrim*er*kingi s*em* so*nr* ti*l* þe*ss* e*r* ho*n* kö*m*r iv*er*s (s. 80, b.) huilo en þa kast*ar* ho*n* giolldo*m* i kne frændo*m*. Þ*eir* m*enn* ero oc .v. e*r* sac avkar heita.[1] i. e*r* sonr þy borin e*ða* lavngetin.[2] ii. e*r* stiup so*nr*. enda ná magar .iii. Ef m*að*r a moðor ens vegna eða dóttor e*ða* systor. þ*eir* s*co*lo taca all*ir* sama*n* xii. avra oc v. penni*n*ga vegna oc taca s*va* h*v*art s*em* e*r* ein þ*eirr*a e*ða* allir. oc ia*fn* mikin lut hu*er*r þ*eirr*a við ana*n* oc taca af þei*m* mo*nno*m v. er ia*fn* tengþ*ir* ero veganda oc ia*fn* miclo s*co*lo þ*eir* þa beta þott i. þ*eir*ra se ti*l* gialldzens s*em* all*ir*. En ef þ*eir* ero eng*ir* ti*l* aðr*ir* tuecio þa fellr su sac bót niðr. En ef þ*eir* m*enn* ero eng*ir* ti*l* sac bóta e*r* m*ann*e se firnare en broðru*n*gar eno*m* vegna. þa s*co*lo næsta broðru*n*g*ar*[3] taca þ*eirr*a lut oc þriþiu*n*gi mina en*n* hin*ir*. en sin lut allan. Nu h*v*argi þe*ss* ept*ir* b*av*ga e*r* engv*ir* ero ti*l* at taca sac bót. þa s*co*lo en*ir* scyldri a vallt þ*eir* e*r* næst*ir* e*r*o hino*m* taca fulla*n* þ*eirr*a lut. En ef þ*eir* ero e*igi* ti*l*. þa s*co*lo en*ir* firnare oc taca hina lut þ*r*iþiu*n*ge scerðan at sins föðor bóto*m* ef betendr e*r*o ti*l*. Ef scapbetendr nokor*ir* ero[4] eigi ti*l* eptir b*av*ga. þa s*co*lo en*ir* scyldri böta allri bót. Nv e*r*o eng*ir* en*ir* scyldri. þa s*co*lo en*ir* firnari reiða þ*eirr*a betr e*r* e*igi* vo*r*o ti*l* þ*r*iþiu*n*ge sce*r*þan at

---

[1] og [2]) *Punctum er tilføiet.*

[3]) *Afskriveren synes først at have skrevet* broðrar, *men derefter forandret dette saaledes.*

[4]) *Tilføiet.*

sins feðor bótom. En niðr fellr su bót er hvergi ero til.[1] iafnt scolo botr allar huerfa i alla kneruna þær er eptir bavga ero. Ef leysingr er vegin þa scolo .xii. avrar at mesta bavge en ii. avrar at bavg þake. En at avðrom bavge x. avrar oc iiii. örtogar at bavgþace. En at iii.ᵃ bavge more oc eyrir at bavgþake. En at minzta bavge vi. avrar en ii. örtogar at bavgþake. Præl bavgar scolo þar vera er þrælar ero scap þiciendr. Nv scal ina minzto bavga segia er þræll scal þræli beta. þar ero þveite .xxiii. at hofuð bavge. en vii. þveite at bavgþace. En at föðor foðor bavge (s. 81, a.) xx. þveite oc iii.[2] at bavg þake. At foðor broðor bavge xv. þveite oc iii. at bavgþake. At breðrunga bavge scolo xii. þveite oc ii. at bavgþake. Þar scolo oc vera at sacbótom eptir bavga viii. þveite. oc þriþiungr ens v.ᵃ þveites. oc halft iiii.ᵃ þveite. oc þriþiungr ens iii.ᵃ þveites oc hálft anat þveite. Eitt þveite scolo taca þriþia breðra oc sva gíalda enda verþr su sac bót minzt. þar at eins scolo þrælar beta er þeir hafa orkost til er beta scolo. Þeir menn ero en iiii. er náir ero kallaþir þott lifi. Ef maðr er hengðr eða kyrcþr eða settr i grof. eþa i sccr. eða heptr afialle. eða ifleðar mále. Þar heitir gálg nár. oc graf nár. oc sker nár oc fiall nár. Þa menn alla scal iafnt aptr giallda niðgiolldom sem þeir se vegnir þott þeir lifi. Sua er mælt at þat sumar scal niðgialda heimting up hefia er vigsökin er sett eða sótt eða hana scyldi sekia. oc er þa rétt at[3] lysa þegar til sócnar ahendr þeim monnom öllom er spurt hafa vigit. Sekiande scal at domi telia frændsemi með þeim er sottr er oc veganda oc með ser oc enom vegna.

1) *Punctum er tilföiet.*

2) *Sandsynligvis corrumperet, ligesom maaskee ogsaa nogle af de övrige Tal.*

3) *Herefter skrevet* sekia hans, *men dette igjen overstreget.*

Siþan scal hann nefna vatta. at þvi vætte. scal hann queða at ec leg þat undir þegnscap min at su er frændsemis tala sön oc rétt með oss hvaromtueciom. er nv er talit. en þær sacir með ocr. N. N. Hann scal oc hafa sanaðar menn ii.[a] þa er þat legi undir þegnscap sin at þeir hygi þa frændsemis tolo rétta. en fer vm þav mal at aðro sem vm onor fe víte. Rett er oc at stefna heiman til sac bóta. En ef sa telr anan iafn scyldan eða scyldra er sottr er. þa scal hann telia þa frændscmi fyrir sökianda oc vina cið at. enda scal þa doma slict a hond hveriom þeirra sem lög ber til. enda scolo trygðir (s. 81, b.) coma huervetna at mote sac bótom. eigi verðr ella heimting til þeirra. Ef lyrit næmar sacar ero með monnom obettar. þa scal frænde veganda huergi deila samvisto við ens vegna frænda. nema þvi at eins ef hann hefir þar vist aðr eða gisting sva tekit at hann vissi eigi hins i þat sin þangat ván. En ef sa gerir eigi sva þa á hin cost at veria honom lyrite samvistona. En ef hann fer eigi abrott þa varðar honom fiorbavgs garð oc scal þeirre soc stefna heiman oc queðia til heimilis bva ix. a þingi þess er sottr er at bera vm þat hvart hann hafe hafða samvisto við hin siþan er lyrite var varet eða cigi oc scal þo[1] sana frændsemi sem aðr var tínt. Ef maðr ryfr trygðir þar er bott er sac bótum þa eycz þar retir hvers manz hálfo. við þan þeirra er betto. enda scal a þav mál engi sættaz fyrir lof fram. Ef menn ero eigi fulltiða eða af landi farnir þeir er bötr eigo at taca. þa scolo þeir heimta sit at þeim er þeirra lut tóco. En ef þa var scerðom bótom bett oc scolo veganda frændr þat giallda er afurðe. Nu voro veganda frændr eigi fulltiða eða voro

1) A. M., udentvivl ved en Trykfeil, þa.

þeir erlendis þa e*r* b*av*go*m* v*a*r bött þa *s*colo *þeir* gialda *þat* er ti*l* *þeir*ra co*m*. þa e*r* *þeir* ero full tiða. *eða* co*m*a ut oc scipta *sv*a ti*l* se*m* nv v*a*r tint. *Þat* er silfr sac gilldt ib*av*go*m* oc *sv*a iþavco*m* oc *þveitum*. er *eigi* se ve*r*ra heldr eɴ v*a*r logsilfr et forna *þat* er x. penningar ge*r*a eyri *oc* meire se silfrs litr á eɴ messi*n*gar *oc* þolc scor *oc* se ia*fn*t uta*n* se*m* iɴan. Enda er rett at giallda *þat* i lög avro*m* öllo*m*.

114. Griða mál.

" Allir vito atburði u*m* missætti *þeir*ra ɴ. ɴ. oc ɴ. ɴ. eɴ nu e*r*o vin*ir* *þeir*ra við comnir oc vilia þa sætta. Nu selr ɴ. ɴ. ɴ. ɴ. g*r*iþ til sattar stefno *þeir*rar e*r* *þeir* hafa a *q*ue*þ*it fir*ir* (S. 82, a.) sic *oc* siɴ erfingia oc alla þa m*enn* er h*ann* agriðo*m* f*yrir* at selia[1]. eɴ ɴ. ɴ. tecr g*r*ið af ɴ. ɴ. s*er* ti*l* handa oc sino*m* erfingio*m* oc öllo*m* þei*m* m*onn*om c*r* h*ann* þarf g*r*ið ti*l* handa át taca. Eɴ nu e*r* guð sialfr *þeir*ra fyrstr c*r* baztr e*r* oc all*ir* hælg*ir* m*enn* *oc* allr heilagr do*m*r. Pave at rome oc p*at*riarche[2]. k*onvn*gr váʀ oc b*ysco*par or*ir* oc bóklærð*ir* m*enn* allir. *oc* allt c*r*istit folc. Ec nefni[3] xii. m*enn* igrið *þe*ssi a millu*m* *þeir*ra ɴ. ɴ. oc ɴ. ɴ. e*r* nu sta*n*da tuei*m* megin at málo*m* oc sc*a*l ne*f*na þa xii. m*enn*.

[4] **S**iþ*an* sc*a*l sa m*að*r cr f*yrir* g*r*iþo*m* mælir nefna v*att*a ii.[a] cþ*a* fleire at þ*v*i v*ætte*. at þessi g*r*iþ e*r* nv cro

---

a) = A. M., Vígsl. c. 112.

---

1) *Den arnam. Skindb. læser* halda.
2) *Rettelse for* patrlache.
3) *Skrevet* nēfni.
4) *I Enden af Linien er her en Plads til Overskrift.*

nefnd *scolo vera* full *oc* favst allra *manna* a mille *þeirra* *er her* *coma* i *mannsofnoð* þeNa. oc *meþan* *menn* ero *her* lengst amaNfu*n*di þesso*m*. oc huerr *maðr* kö*m*r heim *til* sins heima. oc þott optaʀ *verðe* fund*ir* lagðir *til* mala *þeirra*. þa *scolo* þo *griþ* halda *til* *þess* er *sva* er málo*m* *þeirra* lokit se*m* þav mego bezt lueaz. Nu heldr iorð grið-o*m* u*pp* eN himi*nn* varðar fyr*ir* ofa*n*. eN hafit ravða *fyrir* vtan er liɢr v*m* lönd öll þav er *ver* hofo*m* tiðende af. EN a mille þessa ende marca er nu hefi ee *her* talt *fyrir* *monnom*. þrifiz sa *maðr* huergi *er* *þessi* grið rýfr er ee hefi *her* nefnd. *oc* bindi *hann* *ser* sua höfga byrð at *hann* co*m*iz aldregi unda*n*. en *þat* *er* guð *drottens* gremi *oc* grið bítz nafn. En *þeir* *menn* all*ir* hafe guðs miseuN er[1] griðo*m* halda vel *oc* allra heilag*ra* arnaðar orð *til* allrar *þurptar* siN*ar* við almatkan guð. se guð hollr þeim er heldr griðo*m*. en *gr*amr þei*m* er grið rýfr hollr þei*m* er helldr. hafit heilir grið sellze.

(s. 82, b.) **Þ***at* ero forn lög a *lande* óro ef *maðr* *verðr* secr v*m* grida rof at *þeir* *menn* xii. *er* igrið ero nefnd*ir* eigo at taca rett ór fe *hans* viii. aura ens fi*m*tateg*ar*. En *þat* ero log inoregi oc alla dansca tu*n*go ef *maðr* þyrm*ir* *eigi* griðo*m* at sa *maðr* *er* utlagr *fyrir* endi langan noreg fra*m*. *oc* feʀ bæði londo*m* sino*m* *oc* lavsa fe. *oc* *scal* aldregi iland co*m*a siþan.

115. trygða mal.

[a] Saear *voro* a mille *þeirra* N. N. oc N. N. eN nu ero þær sett*ar* oc fe bottar sem metendr máto *oc* teliendr tolðo

a) = A. M., c. 113, S. 169[24].

1) *Rettelse for oc, i Overensstemmelse med A. M.*

oc do*m*r do*m*þi. *oc* þiciendr þágo oc þa*ð*an báro me*ð* fe fullo. *oc* f*ra*m ko*m*no*m* eyre þei*m* i hond sellt[1] e*r* hafa scyllde. Þit s*co*lot v*er*a me*nn* satt*ir* *oc* sa*m*vær*ir* at öldri oc at átte. aþ*in*gi oc aþioðstefno at kirkna sócn *oc* ik*onun*gs húse. oc hue*r*vetna þe*s*s er m*ann*a fu*n*dir v*er*ða þa s*co*lot þit s*v*a sa*m*sátt*ir* se*m* aldregi hofiz þe*t*ta yekar a meðal. Þit s*co*lot deíla kníf *oc* kiotstycke. oc alla lute yekar imille sem frændr eɴ *eigi* se*m*[2] fiandr. Ef saea*r* g*er*az siþa*n* amille þe*irr*a aɴat eɴ þ*at* e*r* vel er. Þ*at* s*ca*l fe bota eɴ *eigi* fleín rióða. En sa yekaʀ er ge*n*gr a gorvar sátt*ir* e*ða* vegr aveíttar trygðir. þa s*ca*l h*ann* s*v*a viða vargr rækr *oc* rekiɴ se*m* me*nn* viðazt varga reka. c*r*istn*ir* me*nn* k*ir*kior sokia. heiðnir me*nn* hof blóta. elldr up*p* breɴr. iorð gror. mögr moðor eallar. *oc* moþ*ir* mög föðir. alldir ellda kyɴda. seip scriðr. scild*ir* blícia. sol scíɴ snæ leɢr. fiðr scríðr fura vex. valr flygr várlangan dag. stendr ho*no*m byʀ beiɴ vnd*ir* báða vængi. himiɴ hue*r*fr hei*m*r er bygðr. vindr þytr. vǒtn ti*l* sævar falla. karlar korne sá. h*ann* s*ca*l fiɴaz k*ir*kior *oc* cristna me*nn*. Guðs hus *oc* gu*m*a. hei*m* hue*r*n nema hælvite. Nu haldit þit báþ*ir* abóc einni (s. 83, a.) enda liɢr nu fe aboc er ɴ. ɴ. bot*ir* f*yrir* sic *oc* siɴ erfi*n*gia aliɴ oc o boriɴ[3]. getiɴ oc ogetiɴ[4]. nefndan oc onefndan. ɴ. ɴ. tecr trygðir eɴ ɴ. ɴ. veit*ir* ævintrygðir þar æ s*co*lo halldaz meþa*n* molld e*r* *oc* me*nn* lifa. Nu ero þe*ir* ɴ. ɴ. oc ɴ. ɴ. satt*ir* *oc* sa*m*mala hvar se*m* þe*ir* hittaz alande eþ*a* lege. scipi e*ða* aseiðe. ihafe e*ða* a hestz bake arar miðla eþ*a* avstscoto. þopto e*ða*

---

1) *Først skrevet* sellde, *men derefter forandret saaledes.*
2) *Skrevet over Linien, muligen med en yngre Haand.*
3) *Afskriveren har først skrevet* aliɴ, *men derefter underprikket* al *og skrevet* bor *ovenover.*
4) *Rettelse for* getiɴ.

þilio ef þarf*a*r ge*r*vaz. ia*fn* sáttr h*v*aʀ vi*ð* an*n*an se*m* faþ*ir* við son. eða sonr vi*ð* foðor isa*m*föru*m* öllo*m*. Nu leɢia þ*eir* he*n*dr sinar sama*n*. ɴ. ɴ. oc ɴ. ɴ. halldit væl trygðir at vilia c*r*istz *oc* allra m*ann*a þ*eir*r*a er nu heyrðo trygða mal. hafe sa hylle guðs e*r* helldr trygð*ir*. en sa reiðe er ryfr rettar trygþ*ir*. eɴ hylle sa e*r* helldr. hafit hæilir sǽz. eɴ v*er* sé*m* váttar er við erom staddir.

---

lög sögo manz þáttr.

116.

[a] Sva er en[1] mælt at sa maðr scal vera nockor auallt a lanðe óro er scyldr se til þess at segia log monnom. oc heitir sa lögsogo maðr. En ef lögsogo manz missir við. þa scal or þeim fiorðungi taca man til at segia þing scop upp et næsta sumar er hann hafði siðarst heimili í. Menn scolo þa taca ser lögsogo man oc sysla þat fosto dag huerr vera scal aðr sacir sc lystar. Þat er oc væl ef allir menn verða sattir a ein man. En ef logrétto maðr nokor stendr við þvi. er flestir vilia oc scal þa luta ihuern fiorðung log saga scal huerfa. En[2] þeir fiorðungs menn er þa hefir lutr ihag borit scolo taca lögsogo man þan sem þeir verða sattir á. hvart sem sa er or þeirra fiorþungi eða or avðrom fiorðunge nokorvm þeirra manna er þeir mego þat geta at. Nu verþa fiorðungs menn eigi asáttir. oc scal þa afl raða með þeim. (S. 83, b.) En ef þeir ero iafn margir er lögrétto seto eigo er sin logsogo man vilia huarir. þa scolo þeir raða er byscop sa fellr[3] ifullting með er iþeim fiorþungi er. Nu ero lögrétto menn nökorir þeir er nita þvi er aðrir vilia.

---

a) = A. M., Lögsögomannz þattr (*findes ikke i den arnam. Skindb.*).

---

1) *Dette Ord er udeladt i A. M.*
2) *Først skrevet* Ef.
3) *Afskriveren har først skrevet* er, *men derefter forandret dette saaledes.*

fáe e*n*gi maɴ siálf*ir* til lögsögo. *oc* eigo enscis þ*eirr*a orð at metaz. **L**ögsögo maɴ a ilögrétto at taca þa er m*enn* hafa raðit hu*er*r v*er*a sc*a*l. *oc* sc*a*l eiɴ *maðr* seilia f*yrir*. eɴ aðr*ir* giallda sa*m*quæði a. *oc* sc*a*l iii. sum*or* sa*m*fast eɴ same hafa[1] ne*m*a m*enn* vili e*igi* brcytt hafa. Or þ*eir*re lögretto e*r* lögsogo m*aðr* er tekiɴ. sc*o*lo m*enn* ga*n*ga ti*l* lögb*er*gs oc sc*a*l h*ann* ga*n*ga ti*l* lögb*er*gs. oc setiaz iru*m* sit*t*. *oc* scipa logberg þei*m* m*onn*om se*m* h*ann* vill. en*n* m*enn* sc*o*lo þa mæla malo*m* sino*m*. **Þ***at* er oc m*æl*t at lögsögo m*aðr* er scylldr ti*l* þ*ess* at segia up lög þátto alla a þri*m*r su*m*ro*m* hu*er*io*m*. eɴ þi*n*gscop hu*er*t sumar. **L**ögsogo m*aðr* a up at segia sycno leyfi oll at lögb*er*gi s*va* at meire lutr m*ann*a se þ*ar* ef þ*vi* v*m* nair oe miss*er*is tal. oc s*va* þ*at* ef m*enn* sc*o*lo coma fýʀ ti*l* alþi*n*gis eɴ x. vic*or* cro af su*m*re. *oc* tina imbro daga halld. *oc* fösto iga*n*ga. oc sc*a*l h*ann* þ*ett*a allt m*æ*la at þi*n*glavsno*m*. Þ*at* er oc at logsogo *maðr* sc*a*l s*va* g*er*la þátto alla up scgia at e*n*gi vite eiɴa miclogi goʀ. **E**ɴ ef ho*n*om viɴz e*igi* fro þleicr ti*l* þ*ess*. þa sc*a*l h*ann* eiga stefno við .v. lögm*enn* cn næsto dogr aðr e*da* fleíre þa er h*ann* ma hellzt gcta af aðr h*ann* segi hu*er*n þatt up*p*. *oc* v*er*ðr hu*er*r m*aðr* utlagr iii. m*orcom* er olofat ge*n*gr a mal þ*eirr*a. oe a lögsogo m*aðr* soc þa. Lögsogo m*aðr* sc*a*l hafa hu*er*t sum*ar* ii. hu*n*droð alna vaðmala af lögretto fiám f*yrir*[2] starf sitt. H*ann* a oc utlegþ*ir* allar hálfar þǽr e*r* a alþ*i*ngi e*r*o de*m*þar h*er*. oc sc*a*l do*m*a eín (s. 84, a.) daga aþei*m* öllo*m* aɴat sum*ar* h*er* iboanda k*ir*k*i*o garðc miðvico dag imitt þ*i*ng. Vtlagr e*r* hveʀ *maðr* iii. m*orcom* er fæ lætr d*o*ma ef h*ann* seg*ir* e*igi* lögsogo m*ann*c ti*l* *oc* s*va* hucr*ir* doms upsogo

[1] *Rettelse for* hafe.
[2] *Skrevet to Gange.*

váttar hafa verit. Þat er oc þa er logsögo maðr hefir haft iii. sumor logsögo. oc scal hann þa segia upp þingscop et iiii.[a] sumar fösto dag iɴ fyʀa i þingi. þa er hann oc laús fra logsogo ef hann vill. Nu vill hann hafa lögsogo lengr ef aðrir uɴa honom. þa scal eɴ meire lutr lögrétto manna raða. Þat er oc at lögsögo maðr er ut lagr iii. morcom ef hann komr eigi til alþingis fosto dag iɴ fyʀa aðr menn gangi til lögbergs at navðsynia lavso. enda eigo menn þa at taca aɴan logsogo maɴ ef vilia.

logretto þáttr.

117.

[a] Lavgretto scolo ver oc eiga oc hafa her huert sumar a alþingi. oc scal hon sitia i þeim stað a valt sem lengi hefir verit. Þar scolo pallar iii. vera vmb huerfis lögréttona sva viðir at rumlega megi sitia ahueriom þeirra fernar tylptir mánna. þat ero xii. menn or fiorðunge hueriom er lögretto seto eigo. oc logsögo maðr vm fram sva at þar scolo ráða logom oc lófom. þeir scolo allir sitia a mið palli oc þar eigo byscopar varir RUM. Þeir menn .xii. eigo logrétto seto or norðlendinga fiorðungi er fara með goðorð þav .xii. er þar voro þa höfð er þeir átto þing fiogor. eN GOðar iii. i huerio þingi. EN i öllom fiorþungom oþrom. þa eigo menn þeir ix. lögrétto seto or fiorðunge hueriom er fara með goðorð full oc forn þav er þa voro þriú i várþingi hverio. er þing voro iii. ifiorðungi hveriom. þeirra þriGia. enda scolo þeir allir hafa með ser maN eiN or þingi hverio eno forna. sva at þo eigniz xii. menn lögrétto seto or fiorðungi hueriom. En foru goðorð norðlendinga öll ero fiorðungi seerþ (S. 84, b.) at alþingis nefno. við full goðorð oNor öll a lande her. Þat er oc vm þa menn alla er sva eigo lögretto seto sem nv var tint. at þeirra hveR a at seipa tueim monnom

a) = A. M., Lögretto þattr *(findes ikke i den arnam. Skindb.)*.

ilogretto til vm raða með ser öðrom fyrir ser eN oðrom abac ser. oc sinom þing monnom. þa verða pallar seipaðir til fullz oc fernar tylptir manna ahveriom palle. engir menn scolo sitia fyrir iNan palla þa er logretta er rudd nema þeir er mal eiguz við en sitia avalt þess amille[1]. oc a lögsogo maðr at seipa rum þat. ut fra pöllom a alþyða at sitia. Þeim einom monnom er rett at standa upp at lögrétto þa er þar scal köra log eða lof. er vm mal manna seolo mæla. oc þeim oðrom er yztir ero þeirra er þar ero comnir. utlagr er huerr iii. morcom er eigi gerir sva. oc a sa soe er vill. EN ef menn troðaz sva mioc at lögretto fyrir öndcost eða gera þar hrang þat eða hareýsti at fyrir þvi af glapaz mal manna oc varðar þat fiorbavgs garð sem öll þings af glopon. Ef þeir menn coma til lögretto er þar eigo setor eN aðrir hafa setz irum þeirra. þa scolo þeir beiða ser ruma. oc er hinom vitis lavst ef þeir ganga þa ibrott. En ef þeir hira við þa er rums er beitt. oc varðar þat iii. marca utlegð. Þa seal eigande beiða seto siNar með vatta. oc varðar þat fiorbavgs garð ef þa er varnat. Þat ero alt stefno sacir. oc scal qveðia ix. heimilis bva þess er sottr er til fiorbavgs saea eN .v. til utlegðar. Þat er oc at lögretta scal ut fara drottins daga báða iþingi. oc þing lavsna dag oe a vallt þess i mille er logsogo maðr vill. eða meire lutr manna. oe i huert siN er menn vilia ryðia logrétto. Þar scolo menn rétta lög sín oc gera ny mæli ef vilia. Þar scal beiða monnom sycno leyfa allra. oc satta leyfa þeirra allra er einca lofs scal at beiða. oc margra lofa aNara. sva sem tínt er ilogom. Þat scal allt metaz sva ilogrétto sem lofat se (s. 85, a.) er engi maðr

[1]) *I Skindbogen:* amille.

neitir sa er logrétto seto á.[1] enda vere engi lyrite fyrir utan lögrétto. Huerr maðr þeirra er lögrétto seto á. scal gera aNattueGia um leyfe huert at iata eða níta. utlagr er hann ella iii. morcom. Ef menn biðia lofa ilögrétto sva at þeir menn ero o gorla þar comnir eða abrott gengnir er lögrétto seto eigo en þo ero fernar tylptir manna eða fleire. þá má logsogo maðr scipa þvi liðe irum þeirra manna er setor eigo til fullz oc utlagaz huerr er syniar þess. Nv verðr mið pallr alsceipaðr. Þa scal logsogo maðr nefna ser vatta. J þat vætte. scal hann queþa at þesir sitia allir i lög rétto at mino raðe oc rettir til þess at fylla lög oc lof. nefne ec þetta vætte at lögom hueim er niota þarf. Enda scolo þa verða lof öll iafn föst þar sem goðar sæti sialfir. oc fyrir þeim einom scolo hinir up risa er aðr sáto. Þat er oc at þat scolo lög vera alande her sem áscrám standa. EN ef scrár scilr á oc scal þat hafa er stendr a scröm þeim er byscopar eigo. Nu scilr eN þeirra scrár á. þa scal sv. hafa sitt mal er lengra segir þeim orðom er male scipta með monnom. EN ef þær segia iafn langt oc þo sitt hvar. þa scal su hafa sit mal er iscalaholtti[2] er. Þat scal alt hafa er fiNz a scrö þeirre er hafliðe let gera nema þocat se siþan. en þat eitt af aNara lög manna fyrir sögn er eigi mæli þvi igegn. oc hafa þat alt er hitzug leifir eða gleGra er. Nu þræta menn vm lögmal. oc má þa ryðia logrétto til. ef eigi scera scrár ór. En sva scal at þvi fara at beiða með vatta goða alla at lögbergi oc lögsogo maN at þeir gange ilögrétto oc isetor sínar at greiða logmal þetta sva sem heþan fra scal vera.[3] beiðe ec logbeiðing. scal sa queða

1) *Herefter skrevet:* scal gøra aNat tueGla vm leyfe huert, *men disse Ord ere dernæst igjen overstregede.*
2) *Rettelse for* Iscala.
3) *Punctum er tilföiet.*

e*r* reyna vill. Ef nokor*ir* *þeir* m*enn* er set*or* eigo g*e*ra *eigi* ga*n*ga irum (S. 85, b.) sín er *þeir* uito at lögretto *sc*al ryðia. *oc* v*arðar* *þat fiorbavgs* GARÐ sem öNor *þi*ngs af glöpon. enda e*r* rétt at telia goðaN þa hu*er*n utlagan iii. m*orcom oc* or goðorðe s*ino*. *þat* v*arðar* oe allt slíct et sama þei*m* mo*nnom* öllo*m* er logretto seto eigo at gegna at lögrétto *þeirr*e se*m* þa scylda lög ti*l*. Ale*n*gr e*r* goðar co*m*a iset*or* sin*a*r þa *sc*al hu*er*r *þeirr*a seipa m*ann*e apall *fyrir* sie eN avðro*m* m*ann*e a eN yzta pall. a bae s*er* ti*l* v*m* raða. Siþ*an* *sc*olo *þeir* m*enn* er þ*a*r eiguz mal við tína logmal *þat* e*r* þa scilr á. *oc* segia ti*l* þe*s*s h*v*at ídeil*ir* m*eð* þei*m*. þa eigo m*enn* siþ*an* at meta mál *þeirr*a. ti*l* þess er *þeir* hafa raðiN hug siN v*m* *þat* mal. oc spyria siþ*an* alla lögretto m*enn* þa er a miðpalle sitia. at seyra[1] *þat* hvat hu*er*r *þeirr*a vill lög v*m* *þat* mál. siþ*an* *sc*al hu*er*r GO*ði* segia h*v*at lögin mu*n* calla. *oc* m*eð* huáro*m* hu*er*fa at þ*v*i mále. *oc* *sc*al afl raða. eN ef *þeir* ero ia*fn* marg*ir* lögrétto m*enn* huar*ir*tuegio e*r* sitt kalla lög huar*ir* v*er*a. þa *sc*olo *þeir* hafa sit*t* mal er lögsogo m*aðr* e*r* iliðe m*eð*. EN ef aðr*ir* ero fleire. þa *sc*olo *þeir* ráða. oe *sc*olo hvar*ir*-tuegio viNa vefa*n*gs eið at s*ino* male. *oc* fela und*ir* eið siN. at *þeir* hygia *þat* v*er*a lög v*m* *þat* mal se*m* *þeir* fylgia at. *oc* *que*þa a af hui *þat* se lög. Nu e*r* noekoR logretto m*aðr* *s*va siúcr e*ða* sáR at sá má *eigi* ute v*er*a. þa *sc*olo *þeir* hvar*ir* tuegio sokia orð h*a*ns ti*l* búðar *oc* segia h*v*at i deílir m*eð* þei*m*. eN h*ann* *sc*al eið viNa sliean se*m* aðr*ir*. oc *que*þa á *þat* m*eð* huáRo*m* h*ann* vill hu*er*fa.

---

[1] *Skrevet:* mál þeirra. oc spyria siþan alla logretto menn þa er a miðpalle sitia. til þesa er þeir hafa raðiN hug siN vm þat mal. at seyra o. s. v., *men derefter er Ordenen forandret ved et* a. b. c. *over Ordene* þeaa, oc *og* at.

En ef þa er logretto maðr noekor omale eða ovite eða andaðr er þessa mals þarf. oc scal sa maðr istað hans er dom nefno átte up at taca ef hans væri þa við mist. Nu lysa lögrétto menn hug sin. oc verþa þeir xii. eða fleire er lið hafa mina. þa scolo þeir er fære ero saman vinna eiða at sino (s. 86, a.) male. Þa verða hinir er lið hafa meira oe seylldir at vina eiða at sino male. sva at þeir svere manne fleire eða ii. et fæsta. ef lögsogo maðr er í ene minc sueít. En ef þeir metaz eiða við i eno meira liðe. oe scolo þeir luta með ser nema þeir vile allir sveria. Nu verða þeir færi saman en xii. er lið hafa mina. þa ero þeir þegar af sino mále oc ero engir menn or eno meira liðe þa seylldir at vina eiða at mote eiðom þeirra er fære ero saman en xii. Ef þeir ero nökkorir lögretto menn er með huarunge látaz vera[1] muno. eða varna þeir anara seila um þav mál. oc varðar þat allt slict sem áðr var tínt. oc a sa þeirra sacir þær er þar ciguz mál við er helldr vill sokia til fullra laga. En ef hvargi vill sokia. þa a söc þa hvar er vill. enda scal lögsogo maðr scipa rum þeirra manna er þar gera[2] lögscil fyrir sec. oc taca man or varþingi þvi er glöpin kömr ef þat ma enda varðar þá hveriom fiorbavgs garð er syniar þess. En ef lögsogo maðr kan þar eigi men fyrir iþa sueít. þa scal hann beíða samþingis goða þess er scila varnar at þeir fae honom man i stað sva at þa megi iþvi fylla logrétto. oc varðar þa slíct þeim er þess syniar sem hinom er glöp gerþe. Nu vill engi samþingis goðanna scil gera. þa scal beiða manna ianat þing oc í et .iii.[a] ef eigi fæzc aðr. enda eigo þa iafn micit þeirra orð at

1) *Afskriveren har skrevet* v a, *med Udeladelse af Abbreviaturen.*

2) *Herefter först skrevet* felag, *men dette Ord derefter igjen overstreget.*

standaz sem aNara logretto manna. Þat er oc at einhveR[1] maðr scal tína við vatta log mál þat er afl fæsc til. en[2] allir scolo samquæði gialda á. siþan scal up segia at logbergi. Þat er oc scyllt þeim monnom öllom er lögretto seto eigo at fylla up sögo avalt. er logsogo maðr vill lög up segia. hvart sem þat er at logbergi eða ilögrétto oc þott i (s. 86, b.) kirkio se. ef veðr er osuást ute. En ef nökkorir logretto menn hafa eigi tóm til þess. þa scolo þeir menn ii. heyra a upsogo fyrir hvern þeirra er til þess ero teenir af þeim at sitia apöllom ilög rétto. Nu er at huaruge gavmr gefiN. þa mego ecki staNdaz þeirra logrétto manna orð er sva seipa asama sumre. Þar er um þat lög mal er þrætt er þa var up sagt. enda varðar iii. marca utlegð. oc eigo aðrir lögrétto menn söc þá oc scal stefna at logbergi. oc quedia til heimilis bva v. þess er sottr er. En lög sogo maðr a at seipa lögberg oc utlagaz þeir iii. morcom er at olofe hans sitia þar. Nu bioða menn þav oscil logsogo manne. at láta hann eigi ná seto siNi. eþa þa menn er hann hefir ein nefnda til þess at sitia at lögbergi með ser oc varðar þat iorbavgs garð oc scal þat sekia sem aðra þings afglöpon. Þess er lögsögo maðr scylldr at segia ollom þeim er hann spyria her[3] lögmál bæþi her oc heima. eN erat hann framaR scyldr[4] sacraþa við menn. Hann scal oc up segia þingscöp hvert sumar. oc aðra þátto alla. sva at þeir verðe upp sagþir a iii. sumrom

1) *Gisning for* hver.
2) *Først skrevet* oc, *men derefter* en *skrevet ovenover.*
3) *Udeladt i A. M.*
4) *A. M. tilföier* at, *hvilket dog i Bogen er rettet til* til. *Ingen af disse Læsemaader har imidlertid Hjemmel i Skindbogen.*

hu*er*iom. ef meire lutr m*anna* vill hlýtt hafa. Fosto dag iɴ fyʀa i þ*in*gi s*cal* þ*in*gscöp avallt up segia ef m*enn* hafa tom ti*l* at hlyða. *Þat* v*ar*ð*ar* alt iii. m*arc*a utl*eg*ð logsogo m*ann*e ef h*ann* leys*ir* *ei*gi af hende þav scil öll *er* h*ann* *er* scyldr ti*l* at navðsynia lavso. *oc* a sa *maðr* þa utl*eg*ð halfa *er* sok*ir* eɴ hálfa dom*en*dr. Eɴ ef lögsogo m*að*r ger*ir* þav ofiöt nokor *er* meire lutr m*anna* vill kalla þ*in*gs af glöpon. *oc* v*arðar* h*onom* þ*at* fior-bav*gs* *garð*. *Þat* er oc. at aþ*v*i eino varþ*in*gi a h*ann* útlegþir *er* h*ann* heyr siálfr.

Arfa þattr.[1]

118.

(S. 87, a.) [a] Sonr a arf at taca at föðor siɴ oc moðor frials boriɴ oc arfgengr. Nu er eigi sonr til þa scal taca dottir. Nu er eigi dóttir. þa scal taca faþir. þa broþir samfeðri. þa móþir. Nu er eigi hon til. þa scal taca systir samfeðra. Nu er eigi hon til þa scal broðir sammoðri. Nu er eigi hann til. þa scal taca systir sammöþra.[2] † Nu

† [b] Eptir systor sammöþra oc scirgetna. [scal sonr lavngetiɴ taca arf eptir favðor siɴ. Þvi næst dottir lavngetin. Eptir dottor lavngetna. scal arf taca broþir samfeþri lavngetinn. þa broþir sammoðri lavngetinn. Siðarst systir sammoþra. Þessir iiii. scolo fram föra systkin sín ef þeir hafa fe til. oc scal sva fara omegð sem arfr. Nu ero systkin þeirra erfþar omagar þeirra. oc scal báþum þar iafn sparir avrar iafnan. Broþir samfeðri lavngetinn. oc aɴaʀ sammoðri lavngetinn ero aþiliar víg saka eptir

a) = A. M., Arfa-þattr, c. 1.
b) Suppleret efter A. M., c. 18.

1) Overskriften saavelsom Begyndelsesbogstavet er tilföiet.
2) Her er i Texten gjort Henvisning til en Tilsats, skrevet paa den øverste Deel af Margen. Da Indrykkelsen af samme i Texten vilde forstyrre Sammenhængen, have vi valgt at aftrykke den nederst.

er *eigi* hon til þa *scal* taca sonr lavngetin. Nu *er eigi hann* til þa *scal* taca dótt*ir* lavngeten. Nu *er eigi* hon til þa *scal* taca broþ*ir* sa*m*feðri laungetin. Nu *er eigi hann* til. þa *scal* taca syst*ir* samfeðra. Nu er[1] *eigi* hon til. þa *scal* taca broþ*ir* sammoðra. Nv er *eigi* hann til. þa *scal taca* syst*ir* sa*m*moðra *lavngetin*. *Paðan* fra ero scirgetn*ir* m*enn* til arfs. Þa ero næst*ir* arfe föðor faþ*ir* oc moðor fáþ*ir*. son*ar* sonr *oc* dótt*or* sonr. þei*m* næst*ir* eigo at taca foþ*or* moþ*ir*· *oc* moðor moþ*ir*. sonar dott*ir oc* dótt*or* dótter. Þa er föðor broþ*ir oc* moðor broþ*ir* broþ*or* sonr oc systor sonr. Siðarst taca foðor syst*ir* oc moðor syst*ir*. broðor dott*ir oc* systor dott*ir*. [a] Nu ero *eigi* þ*eir* m*enn* til. [þa scolo taca iöfnum höndum broðrungar oc systrungrar. nema ein maðr sc or moðor ætt eþa

systkin sin. oc þeir eigo festar systra sina oc sva legorðz sacir vm þær sva snemma sem ero til arf töko. Systir samfeþra lavngetin oc önor sammoðra eigo sva rétta far at taca eptir systkin sin. sem arf. enda ero sva bondr þeirra oc eigo sva festar ef þess þarf. Eptir firnare menn ero scirgetnir menn til arfs oc omegðar ef eigi taka systkin. Þa ero nestir arfe föðor faðir oc moðor faðir. Sonar sonr oc dottor sonr. Siðarst taka arf. favðor systir oc moðor systir. Broður dottir oc systor dottir. Þaðan fra er iafnan inn nanasti niðr.] til arf toko.

[b] Sonr lavngetin a vig söc. Vsq*ue*. ept*ir* omaga.

a) Suppleret efter A. M, c. 1, S. 171[11].

b) Dette Sted har neppe noget tilsvarende, hvorefter det kunde suppleres. Slutningsordene erindre om A. M., Omaga-b, c. 29. S 288-289.

1) *Tilföiet.*

foðor átt. enn fleiri menn or aNaRi hálfo. þa teer hann] at hælmingi við þa. Þaðan fra er avallt eN nanasti niðr til arf tekio. Nv ero fleire menn iafn nánir þeir er taea eigo. þa scal iafnt scipta iknéruNa alla. eN þat er kneruðr at telia fra systkinom. Ef iafn naenn er karl maðr oc kona. oc scal karl maðr a valt þar taea. Ef konor ero nanastar oe er þar oe deildar arfr með þeim.

[a] Þeir ero menn xiiii. er talþir. [heita til arfs ilögom er fyrst ero tindir. af þvi at þar ræðr eigi frændsemi. þeirra er fyrst sonr seirboriN. en efst systir samoðra lavngetin].

nym. [b] Ef synir ero til arfs alnir. þa á. [faþir oc moþir eigi at gera dottor sina heiman meira fe fyrir rað sonaNa. eN komi iafn mikit fe a hlut hvers þeirra. ef þa væri erfðiNi seipt].

[c] Ef aNat tueGia fellr fra faðir. [eða moþir enda se dottir þeirra í umegð oe scal hon at slieum lut huerfa a hendr broðrom sinum at varðveizlo sem þeir taca avra til. eptir þat þeirra sem andat er].

[d] Þat er oc þar er moðir[1] gefr syne sinom. [eða sa maðr er hon verðr erfingi eptir til fostrs eða læringar eða farar eða quanar mundar. eða gelldr giölld firir hann. oc allt þat er hon leGr fyrir hann i fe munum eða sa maðr er hon tekr feet eptir. at hon seal taca þat fe eptir hann barn lavsan. iafn mikit sem hon gaf a vaxta lavst. oc sva hennar born ef hon er anduð seolo taca fyR enn faðeriN].

(S. 87, b.) [e] Ef sa maðr teer arf. [eptir maN er menn

a) Suppleret efter A. M., l. c., S. 172¹.
b) Suppleret efter A. M, c. 2.
c) Suppleret efter A. M., l. c., S. 172¹³.
d) Suppleret efter A. M., l. c., S. 172¹⁹.
e) Suppleret efter A. M., c. 7, S. 191³.

1) Gisning i Overensstemmelse med A. M. for maðr.

ætla rèttan erfingia. enda verþi kyn aɴars tveggia þeirra aɴat siðaʀ. þa seal hann giallda erfingium er þat reyniz fe þat allt leigo lavst er hann toc. Sua scal oc hvar þess er aðrir taca fyrst arf en erfingi réttr firir þvi at] kyn var villt.

[a] Ef m*enn* hafa fe gefit sono*m* sino*m* ti*l* farar e*da* ti*l* q*u*anar mundar *oc* s*va* ef h*ann* hef*i*r oxt hino*m* fe fyʀ eɴ h*ann* v*æ*ri .xvi. vet*ra* gamall. þa sc*o*lo hin*ir* aðr*ir* taca slict af odeilldo*m* arfe se*m* þ*at* v*a*r þa e*r* h*ann* v*a*r xvi. vet*ra* gamall. þa sc*a*l hveʀ þ*eirr*a þat taca af féno e*r* þei*m* tömiz arfriɴ. Nu hef*ir* þei*m* fleiro*m* oxt v*er*it feit e*da* gefit eɴ sumo*m* meira eɴ sumo*m*. *oc* sc*o*lo þ*eir* s*v*a scipta se*m* þei*m* v*æ*ri iaf*n* mic*it* öllo*m* gefit feit e*da* oxt. þ*eir* sc*o*lo avaxta lavsan þaɴ mismun hei*m*ta se*m* þ*eirr*a v*a*r iþvi goʀ le*n*gr e*r* þei*m* to*m*iz arfriɴ. Nu hef*ir* meire munr goʀ v*er*it þ*eirr*a eɴ i arfino*m* megi iafna lut þ*eirr*a. þa eigo þ*eir* hei*m*ting siɴa avra iafn marg*ra* se*m* i þ*vi* miss*ir* við þa er aðr hofðo af feno haft. Þ*at* e*r* oc þar e*r* systr[1] taca arf at foðor siɴ e*da* moðor oc v*or*o su*m*ar g*er*var hei*m*an aðr eɴ su*m*ar e*igi*. þa sc*o*lo hinar aðrar taca ia*fn* mic*it* fe af o deilldo se*m* hinar hofðo áðr haft a vaxta lavst enda sc*a*l slict m*eð* þei*m* fara se*m* aðr v*a*r tınt m*eð* broðro*m* hu*er*nge[2] veg e*r* oc hef*ir* þ*eirr*a mismuni goʀ v*er*it iþ*v*i. Moðir á at taca af fe sliet ept*ir* dott*or* sina barn lavsa se*m* hon hafðe h*an*a hei*m*an g*er*va. *oc* s*va* muɴdiɴ a vaxta lavsan þaɴ e*r* þ*ar* co*m* ti*l* *oc* s*v*a h*enn*ar born. helldr eɴ faðireɴ. Nv hu*er*gi m*a*ð*r* e*r* gefr ti*l* hei*m*an fylgioɴ*ar*. þa sc*a*l sá

a) = A. M., c. 2, S. 1734.

1) *Afskriveren har først skrevet* fyrir, *udentvivl paa Grund af Feillæsning af det ham foreliggende Haandskrift.*

2) *Bogstavet* n *i dette Ord er skrevet over Linien.*

taca gióf þa eptir hana barn lavsa *oc sva* viðgiölldin. ef hann lysir at festa málom *eða* at eigin orðe. Ef móþir gefr fe til farar seni sínom *eða* til quanar mundar. þá ahon at taca þat fe eptir hann barn lavsan iam micit sem hon gaf a vaxta lavst. *oc* sva (s. 88, a.) hennar born helldr en faðirin. [a] Eigi ero allir menn arfgengir þott frials bornir se. Sa *maðr* er eigi arfgengr er moðir hans er eigi munde keypt more eþa meira fe *eða* eigi brullavp til gert eþa eigi fostnoð. Þa er kona munde keypt er more vi. alna avra er goldin at munde eþa handsoloð. *eða* meira fe ella. [b] Þa er brull lavp gert at lögom. [ef lögraðande fastnar kono. enda se .vi. menn at brullavpi et fæsta oc gangi bruðgumi iliose] isama sæing cono. [c] Barn *þat* er moþir er munde keypt. er þa arfgengt er lifanda komr ilios. *oc* matr komr imun. [d] Sa *maðr* er oc eigi arfgengr er eigi veít hvart tryio savðull[1] *scal* fram horfa a hrosse *eða* aptr. eþa hvart hann *scal* horfa. En ef hann er hygnare þa *scal* honom arf deíla. En ef hann kan eigi til fullz eyris raða. þa *scal* in nanasti niðr[2] hafa varðveizlo fiar hans sem omaga eyris. þeir eigo at stefna honom þa er hann er xvi. *vetra* gamall til scila *oc* til ravnar vm þat at hann kuni eigi fe sino at raða til fullz eyris oc telia hann af ráðonom fiár sins allz. *oc* telia ser ráðin fiarens ef quiðr ber hann sanan at þvi. þar scal *queðia* til ix. *heimilis bva* a þingi þess er sottr er. hvart hann kune raða fe sino til fullz eyris *eða* eigi enda a at doma

a) = A. M., c. 3.
b) Suppleret efter A. M, l. c. S. 175[11].
c) = A. M., c. 18, S. 223[19].
d) = A. M., c. 3, S. 175[15].

1) *Rettelse for* savðut.
2) *Herefter skrevet* rað a, *men dette derpaa igjen overstreget.*

at þvi sem quiðrin ber alengr. Nv ber þat quiðr at hann kune eigi raða fe sino til fullz eyris þa scal doma þeim manne fiárvarðveizlo hans er stefna let. En sa scal virþa fe þat sem omaga eyri oc sva hafa at öllo. En ef honom batnar hygiande þa scal hann stefna þeim er feit hefir at varðveita þa er hann er .xx. til giallda oc til utgongo vm féit oc scal hann quedia heimilis bva sina .ix. til aþingi hvart hann kan raða til fullz[1] eyris fe sino eþa eigi. [a] Ef þat ber quiðr ihag honom. [at hann kune raða fe sino til fullz eyris. þa scal hann en queðia heimilis bva ix. a þingi þes er hann sekir at bera um þat við hue miclum avrum sa toc þeim er hann atte. Scal siþan doma honom fiarvarðveizlo þes er hin toc við avaxta lavst. ef quiþr ber þat at hann kuni þa raða til fullz eyris.] enn eigi ella. (s. 88. b.) Nu scal doma honom fiarvarðveizlo sina[2] ef quiðrin berr ihag honom þa. en eigi ella. en eigi a hann til call optar. [b] Ef sa maðr quangaz fyrir rað scap arfa sins þa a þat barn eigi arf at taca. enda a barn þat at hverfa i moðor ætt. at framförslo til þess er þat er xvi. vetra gamalt. En hinom varðar fiorbavgs garð. er konona fastnaðe honom ef raðen takaz. oc ása söcena er fiár varðveizlona á þess ens heimsca manz. en eigi er sócn til nema raðen takiz. enda er eigi mundrin heimill sa er hann handsalar en heimsce maðr. þat er stefno söc oc scal qvedia til heimilis bva ix. aþingi þess er sottr er. [c] Ef sa maðr andaz er barn á nym.

a) Suppleret efter A. M., l. c., S. 176¹⁹.
b) = A. M., c. 4.
c) Suppleret efter A. M., l. c., S. 177¹⁷.

1) Rettelse for full.
2) Først skrevet fiarvarðveizlona, men derefter er si tilsat over Linien foran de to sidste Bogstaver.

i vanom. [þa er barn eigi arfgengt nema lifanda komi i lios oc matr komiz niðr]. Sa *maðr er eigi* arfge*n*gr er þræll getr barn *með* frialse kono. *Þat* barn *er* oc *eigi* arf gengt *er* q*u*ict *er* orðit iq*u*iþe moðoriɴe aðr h*enn*e se frelsi gefit oc *er* þo *þát* barn frials borit. enda s*c*al þei*m* m*ann*e gefa frelsi iaɴat siɴ. sa *maðr* heit*ir* h*r*isungr. Eɴ ef konoɴi er gefit frelsi aðr barnit *er* kyct orðit iquiðe h*enn*e. oc þarf *eigi* at gefa þei*m* m*ann*e frelse. Ef kona gefr frelsi præle sino*m* ti*l* þe*s*s at ho*n* vill ga*n*ga *með* h*onom* oc eiga h*ann*. þa *er þat* barn oc *eigi* arfgengt er þav geta.[1] sa heit*ir* hornungr. *Þat* barn *er oc eigi* arfge*n*gt *er* kona su getr er see er orðin scogar *maðr*. þo at ho*n* geti *með* sino*m* boanda osekio*m oc* heit*ir* sa besingr. *Þat* barn *er oc eigi* arfge*n*gt er[2] sa *maðr* getr *er* seer *er* orðiɴ scog*a*r maðr. þoat h*ann* geti við siɴi kono siálfs.[3] sa maþr heit*ir* vargdropi. Ef *maðr* q*u*angaz[4] *er* attreþr *er eða* ellre f*yrir* rað scaparfa sins. h*ann* a eigi mund at giallda meira eɴ xii. avra. eɴ barn *þat er* þav geta s*c*al *eigi* h*an*s arf taca (s. 89, a.) eɴ *þat* s*c*al taca aɴa*n* alla*n*. Sa *maðr er eigi* arfge*n*gr er iverðga*n*gi *er* aliɴ. Ef *maðr* seilzc *við* kono sina oc *er* talit einlát ahendr h*onom oc* lof*a*r b*y*s*c*op h*onom eigi* at q*u*angaz. ef h*ann* ræðr raðe sino i aɴat siɴ oc *varðar* h*onom þat* fiorb*av*gs *ɢarð. oc* ver*ð*a born eigi arfge*n*g ef h*ann* a *með* þei*r*re kono. Ef kona seilz *við* boanda siɴ s*v*a at einlát er talit ahendr h*enn*e ef ho*n* giptiz avðro*m* m*ann*e s*v*a at *eigi* lofar b*y*s*c*op oc *varðar* h*enn*e *þat* fiorb*av*gs *ɢarð. oc* ero born þav *eigi* arfge*n*g er ho*n* a við þei*m* m*ann*e. saeàr þær á at

---

1) *Punctum er tilföiet.*

2) *Herefter skrevet* ko, *men igjen underprikket.*

3) *Punctum er tilføiet.*

4) *Skrevet* quangaðr, *men over de sidste Bogstaver er derefter, skjöndt muligen med en yngre Haand, skrevet* z, *hvorhos* ð *er underprikket.*

sokia huerr er vill.[1] stefna scal heiman oc quedia til ix. bva a þingi. [a] Þar at eins er sa madr arf gengr er averðgangi er aliN oc á at taca erfþir oc þav goðe er þvi eigo at fylgia ef faþir hans eða moðir gengo eigi fyrir omenzeo saeir oc þo eigi fyR enn hann hefir haft vist vi. misseri. [b] Sa maðr er með husom feR landz ofringi með öllo. er hann hvarki til ungr ne til gamall at viNa. eða fara þeir at sialfræðe sino þott þeir se gamlir oc scolo þeir eigi arf taca meþan þeir fara sva. oc ero þeir rétt lavsir. [c] Nv huerngi[2] hlut er madr vill þessa til þess föra at telia maN eigi arfgengian. þa scal stefna honom til scila oc til ravnar. oc quedia ix. heimilis bva til aþingi þess er sóttr er[3] vm þat sem hann vill hellzt til föra. Sva fremmi akarl maðr arf at taca er hann er xvi. vetra gamall. EN kona su er gefin er hvarz hon er xvi. vetra eða yngri oc á hon arf at taca þegar undir hana ber. oc sva fiárvarðveizlo aNaRa manna. Ef hon er eckia yngri eN xvi. vetra gömol oc a hon arf at taca oc sva fiárvarðveizlo aNara manna. ef undir hana beR ef lograðandi hefir fyrir raðit. [d] Þat er at lögseulldar maðr sa er ilogseuld er tekiN er arfi ens friða (s. 89, b.) eN eigi ens ofriða. Nu er hann or seulldiNe oc er hann þa hvarstueeia arfi. [e] Ef karl maðriN er yngri eN xvi. vetra gamall þa er arfriN temiz oc a hann at taca þaN arf

a) = A. M., c. 20.
b) = A. M., c. 8, S. 1927.
c) = A. M., c. 4, S. 17912.
d) = A. M., c. 17, S. 2213.
e) = A. M., c. 4, S. 17927.

1) *Punctum er tilföiet.*
2) *I Skindbogen:* hu⁊gi.
3) *Tilföiet.*

þa er *hann* er .xvi. vet*ra* gamall *oc* *sva* v*ar*ðveizlo. þa a *hann* oc at raða f*yrir* vista fare s*in*o. eɴ *eigi* aɴ*ar*a m*anna* fiár aðr *hann* er tuitögr. Ef *hann* vex up ti*l* erfðariɴ*ar*. Eɴ ef *hann* v*ar* þ*at* vár .xvi. vet*ra* e*ða* ellri er erfðin tomðiz. þa a *hann* þa v*ar*ðveizlo aɴ*ara* m*anna* fiar þeg*ar* er und*ir* *hann* beʀ. Mær a at taca arf *er* ho*n* *er* xvi. vet*ra* gömol *oc* *sva* vöxto a sino fe eɴ *eigi* v*ar*ð-veizlo h*v*arki sins fiár ne aɴ*ar*s. *oc* *eigi* raða f*yrir* vista fare sino aðr ho*n* *er* tuitog. Sa m*aðr* er *hann* q*v*angaz i aɴ*ar*s *konvng*s velde eɴ inoregs *konvng*s oc a kono h*er*. þa a þ*at* barn *eigi* arf at taca er *hann* getr þar[1]. Ef m*aðr* a konor ii. h*er* a *land*e eþ*a* ióro*m* logo*m* þ*at* v*ar*d*ar* *fiorbavgs* ɢ*arð* enda ero born þ*eir*r*a* *eigi* arfge*n*g ef *hann* elr við þeirre kono er *hann* tóc siðaʀ. Eɴ þa a*hann* konor .ii. er *hann* ge*n*gr at eiga oc gor*ir* bruþeavþ ti*l* e*ða* geldr mund við enda a *hann* aðra[2] kono aðr. Þ*at* er stefno söc *scal* *quedia* ti*l* *heimilis* *bva* ix. aþ*in*gi.
nym. þ*ess* *er* *sottr* *er*. oc asa söc er vill. [a] Ef scog*ar* m*enn* eþ*a* *fiorbavgs* m*enn*. [fara utan heðan oc quangaz erlendis þa ero born þeirra öll arfgeng her þav er þeir geta þar. ef þeir quangaz þar at landz lögum. réttum. Sua er oc et sama ef quangaþir menn fara utan heðan oc taca þeir aþrar konor i noregs konvngs velldi at landz lögum. þa eigo þav born er þar ala'z at taca arf ut hingat]. Ef þei*m* m*anne* temiz erfð er erlendis *er* þá a sa m*aðr* at taca þ*at* fé *er* iɴ nanasti niðr *er* h*er* ino*m* davða. *scal* *hann* lata virða fe þ*at* v. la*n*d eigendr ia*fn*t se*m* omaga

a) *Suppleret efter* A. M., l. c. S. 181[14].

1) *Rettelse for* þ*at*.
2) *Afskriveren har først skrevet* aðr, *men derefterer tilföiet* a *over Linien.*

eyre. oe *sva* at öllo hafa *sem* omaga eyri. En ef sa *maðr* komr ut *er* feet a at taca þa a *hanu* at taca instoðan avaxta lavsan. En ef sa andaz *er* erlendis er þa eigo *hans* erfingiar *þat* fe at taca ef *hann* andaz siðan. Ef *þeir* *verða* *eigi* (s. 90, a.) asátt*ir* hvan *þeirr*a siðan andaðiz. þa a *þat* xii. *qu*iðr at seilia. goða þess *er* sa *er* i *þing*i *með* er sokr. [a] Ef sa *maðr* ko*m*r ut or för. [er fe þat nym. a at heimta er annan maðr hefir tekit til vaxta her oc vill sa eigi lavst lata. þa a hinn at stefna til ut göngo vm feit þa er hann heyrir eða at heimili hans oc láta varða utlegð oc sokia við ix. bva quið], *oc* *que*þia a*þing*i.

119.

[b] Maðr a at taca arf ept*ir* leysi*n*g sin. *oc* ept*ir* leysingio sina ne*m*a þav hafe alet *ser* anat tuecia son *eða* dótt*or*. þa asonr at taca ef þav *er*o seírgetin. Þa ef *eigi* *er* sonr til þa a [1] at taea dótt*ir*. En ef þav deyia barn lavs þa á *þat* fe en aptr at hu*er*fa und*ir* *fr*ialsgiafan. En ef born leysi*n*gsens andaz barn lavs. þa á *þat* fe en aptr at hu*er*fa und*ir* frialsgiafan. ia*fn* mi*cit* fe *sem* þav leysingrin átto þa *er* þav ondoðuz. en ef feet *er* meira þa eigo frændr leysi*n*gs [2] barnana *þat* at taca. En ef und*ir* barna borni*n* co*m*r arfr leysingsens. þa á *þat* fe ia*fn*t at hv*er*fa i ætt *þeirr*a leysingsens. En ef fleire men gefa frelse *manu*e. þa *scal* þvilican lut huen *þeirr*a við ana*n* taca or arfe *hans* *sem* þav gáfo frelse ti*l*. Leysingr á at taca

a) Suppleret efter A. M., l. c., S. 183[17].
b) = A. M., c. 5.

1) *Tilföiet.*
2) *Først skrevet* leysingsens, *men de 3 sidste Bogstaver derefter underprikkede.*

arf eptir leysing sin. iafnt sem frials borin maðr. enda sva leysingia. en ef deyr barn lavs leysingr leysingsens þa scal þat fe aptr huerfa undir frialsgiafan. þan er frelse gaf enom fyrа. Þat fe aleysingrin at taca epter born sin ef hann gefr sone sinom til farar eða til quánar mundar. oc sva a hann þat fe at taca er hann gerir dottor sina heiman oc sva þat er við er golldit a vaxta lavst. Ef þav[1] deyia barn lavs.[2] oc a sva leysingian at taca iafnt sem leysingin.

120.

[a] Ef sa maðr andaz er engi a frænda her a lande. oc (s. 90, b.) andaz at scipe. þa scal fe lage hans taca þat fe eptir hann. Ef hann a eigi felaga[3] þa scól taca motonavtr hans. En ef motonavtar hans ero fleire en ein. þa scal sa taca er optaz hefir átt mat við hann. En ef hann hofðiz mioc. þa scolo þeir allir iafnt taca. En ef hann er ein ser imotoneyte. þa scal taca styre maðr. Nu ero styre menn fleire en ein. þa eigo þeir sva at taca sem þeir eigo iscipi til. Ef styre maðr er ein i möto neyte oc a ein scip. þa á goðe sa at taca er boande sa er iþingi með er lanð þat á er þeir eigo buþir á. En ef hann teer ser vist oc andaz hann á gotone er hann fer fra scipe. þa scal þat fe sua fara sem hann andiz at scipe er hann hafðe átt. En ef hann komr ivistena. oc andaz hann þar. þa a felage hans þat fe at taca nema þeir hafe til þess gort felagit at aðrir menn scyldo eigi

a) = A. M., c. 6.

1) Gisning for þa, overensstemmende med A M.
2) Punctum er tilföiet.
3) Herefter skrevet en eigi, men disse Ord dernæst igjen overstregede.

taca arf eptir þa. *oc* er þa sem þeir hafe eeki vm mælt. EN ef *eigi* er felage þá á at taca bóandiN. EN ef *hann* er ivist með kono er *hann* aNdaz þá a hon at taca ia*fn*t sem boaNdeN. EN ef *hann* aNdaz er *hann* feR til scips. þa á *þat* fe sva át fara sem *hann* væri *eigi* *þaðan* fareN. EN ef þeir sitia búþ selo oc aNdaz *maðr* sva at *hann* a *eigi* felaga ser. þa a *goði* sa at taca *þat* fe er boandiN er iþingi með sa er land *þat* á er þeir búa á. EN ef *maðr* býr her oc andaz *hann* sva at *hann* a engi erfingia her al*and*e þa a *goði* sa at taca *þat* fe er *hann* var í þingi með. EN ef sa *maðr* aNdaz her er her a engi frænda al*and*e. oc *scal* ia*fn*t arfr fara sem vig söe ef *hann* væri vegiN. Nu andaz *hann* at boanda oc *scal* *hann* virða lata fe þa er vii. vicor ero af sumre *oc* a *hann* avöxto til þess (s. 91, a.) er erfingi comr eptir. Nu calla frændr hins til *oc* er *eigi* scyllt at selia þeim. Nu andaz euscir menn her *eða* þeir er eN ero o kuNare hingat. *oc* er *eigi* scyllt at selia þeim. nema her hafe verit fyR sonr eða faþir *eða* broþir. þeirra. oc kaNadiz þeir þa við. Allt fe *þat* er aðrir menn taca eN erfingiar þa *scal* *þat* fe láta sva virða ia*fn*t sem omaga eyre. [a] Enda a sa *maðr* avalt arf at. Vsque ef a *þat* fyR. [b] Ef her aNdaz utlendr *maðr*. [af danskri tungo þa seal fe hans biða her erfingia leigo lavst].

121. vm gongo maNz erfð.

[c] Ef göngo *maðr* verðr davðr iNe at manz þa a sa *maðr* *þat* fe at taca er iN hefir *hann*. bæðe *þat* fe er

a) *Dette Sted har neppe noget tilsvarende, hvorefter det kunde suppleres. Begyndelsesordene minde om* A. M., l. c., S. 188[4].
b) *Suppleret efter* A. M. c. 17, S. 221[15].
c) = A. M., c. 8,

hann hev*ir* a s*er*. *oc* s*v*a *þat* er *hann* spyʀ *til* at h*ann* hafe átt. Eɴ ef erfi*n*gi go*n*go m*an*zens callar *til* fiarens ihendr þei*m* m*ann*e er hef*ir*. Ef *þat* beʀ *qu*iðr *heimilis* *bva* v. *þess* er *sottr* er [1]. at h*onom* v*æ*ri su vist up*p*i látin *e*r h*onom* v*æ*ri vært at v*e*ra *oc* gi*n*ge *hann* þo heim*an* at sialfræði s*in*o *oc* at ovilia hins. *oc* a þa erfingian*om* at döm*a* feet. *þat* er *hann* atte í öðro*m* stöðo*m* eɴ *eigi* ella. Eɴ ef omage aɴdaz ute al*an*ðe m*anz*. eða go*n*go *maðr*. þa á sa *maðr* *þat* fe at taca ef h*ann* hef*ir* a s*e*r er l*an*ð á [2] eɴ erfi*n*giar *þat* er i oðro*m* stoðo*m* e*r*. [a] Þar e*r* m*a*ðr veit*ir* m*ann*e f*yrir* guðs sae*ir* *oc* se h*ann* *eigi* t*il* comiɴ at fara h*ann* fra*m* *oc* andaz omagiɴ. *oc* ryðse s*v*a t*il* at omagiɴ átte fe ept*ir* *oc* a sa *þat* at taca e*r* hafðe h*ann* eɴ e*igi* erfi*n*giar.

122. v*m* fiar varðveizlor.

[b] Faðir s*ca*l hafa varðveizlo fiár barns sins oc s*v*a vöxto. Ef e*igi* e*r* faðir lifs þa s*ca*l b*r*oþir sa*m*feðre. eɴ ef e*igi* e*r* broþ*ir* sa*m*feðri. Þa seal taca moðir. Nu e*r*o *þeir* m*enn* s*v*a iii. er *eigi* v*m* byðr undan fiárv*a*rðveizlona ne voxtona. s*va* s*ca*l t*il* fiár v*a*rðveizlo taca se*m* *til* arfs. Ef þei*m* m*ann*e tomiz erfð er yngri e*r* eɴ xvi. v*etra* gamall. þa s*co*lo *þeir* m*enn* v*a*rðveita fe *þat* er arf atto at (S. 91, b.) taca at þaɴ eɴ u*n*ga maɴ. *þeirr*a m*ann*a e*r*

a) = A. M., c. 18, S. 22425.
b) = A. M., c. 9.

1) *Istedetfor Ordene:* þess er sottr er, *læser det arnam. Haandskrift:* hans er søkir.
2) *Herefter skrevet* sa maðr, *men disse Ord igjen overstregede.*

fiár varðveizlo eigo[1] bæðe sins fiár oc aNara manna ef undir þa beR. Sva scal fiarvarðveizlo scipta i kneruNa sem arfe. sa scal omaga varðveita er feet varðveitir. Þeir menn scolo lata virþa fe þat við bóe er varðveizlona eigo v.ta dag þaN er vii. vicor ero af sumre at heimile ens davða oc virða til lögeyris. EN ef sa er heilagr þa scal virþa eN næsta dag eptir rum bælgan. scal queðia bva v. landeigendr vico fyR eða meira mele. þa er rettir se at tengðom i quiþom. [a] Ef bvar coma eigi sumir. [at virða omaga eyri. þeir er quaddir ero. oc er rett þeim er quaddi þa at queðia aðra bva istaðinn þeirra. ef þeir ero þo nokkorir þar comnir bvarnir er quaddir voro. oc réttir at tengþum. oc verþr þa þo iafn rett þeirra virðing allra saman. Sa maðr er hins unga manz fe a at varðveita. scal nefna ser vátta ii. eða fleire. at þvi hue til micils fiar bvar hafa virt. Buar scolo viNa eið alengr er þeir hafa virt feit. at þvi at þeir hafe sva virt sem þeim þotti rettast. EN siþan scal nefna vatta at þvi. at hann tecr við fe þvi er hiN ungi maðr a. oc bvar hafa þa virt. til þess at hafa þa avöxto af. oc abyrgiaz at eigi þurfe[2] iNstoðor nema omagar comi] a ens unga manz fe. Þat er oc rétt at lata þar virða sem þat fe er. er mest er saman. þeir scolo þar búa vm queþia er feet scal virða. EN ef bvar coma

a) *Suppleret efter* A. M., l. c., S. 193[15] *og, fra* Sa maðr, S. 195[3]. *Da vi efter Sammenhængen ansee det utvivlsomt, at navnlig Begyndelsen har sit tilsvarende i det førsteiterede Sted, have vi ikke taget i Betænkning i Begyndelsesordene imellem* coma *og* sumir *at tilføie Ordet* eigi *efter A. M., for at bringe Stedet til at passe til det optagne Stykke.*

1) *Afskriveren har først skrevet* eigo at taca, *men derefter igjen overstreget ikke blot de to sidste Ord, men ogsaa Ordet* eiga, *hvilket vi imidlertid, som nødvendigt, have bibeholdt.*

2) *Naar dette Ord i den arnam. Udg. bag i Bindet er blevet rettet til* þurþi, *har saadant ikke Hjemmel i Skindbogen.*

eigi til *þeir* er q*u*add*ir* ero. eða[1] vilia *þeir eigi* virða. þa *vardar* þei*m* iii. *marca* utle*gd oc* a do*m*r at doma ahendr þei*m* virðingina xiiii. notto*m* ept*ir* vapna tac. *Þeir* scolo fe *þat* allt lata vir*þ*a *er* eɴ u*n*gi *maðr* teer at erfðiɴe ne*m*a lönd e*ða* goðorð ef til er. Nu scolo *þeir* m*enn* er feet lata uir*þ*a syna buu*m þat* fe alt *er* igripo*m* er. eɴ telia aðra avra ne*m*a buu*m* se *þat* fe s*v*a kunt at *þeir* vili þo virða. oc *ver*ðr þo vir*þ*i*n*gin *þeirr*a rétt. [a] **Ef** lavn getin born eigo rétta far v*m* mo*ðor*. Vsq*ue er* v*m* getnoð *þe*ss gelldz. [b] **Ef** *maðr* v*ar*ðveit*ir* l*an*ð m*anz*. [þess er hann a fiar varðveizlo. hánn scal at husum gera sva at eigi falli ofan. Nu ero þa verri hvs er hann selr af hende ser en þa er hann toc við oc a hann eigi þat at böta. Ef þav ero betri en þa er hann tóc við. oc scal eigi honom þat beta. Nu hefir hann ny hus goʀ þav er eigi voro aðr. oc scal hann þav ofan briota oc hafa abrott við. ef hinn vill eigi kavpa. Eɴ ef þar er scógr oc scal hann havɢva þar við til husa oc bota bus buluto oc breɴa kol til ledengingar. Nu gorir hann þar bus buluto nyia] *oc* a omagiɴ þa. [c] **Ef** sa sitr uta*n* fiorðu*n*gs *er* feet á at varðveita. *oc* sc*a*l h*ann* v*ar*ðveita feet *oc* föra hue*r*gi *þaða*n fe *þat* or þei*m* fiorðu*n*gi *er* feet er aðr mest[3] sama*n*. Nu *er* feet ífleiro*m* fior*þ*u*n*go*m* eɴ eino*m*. þa sc*a*l

a) Dette Sted har neppe noget fuldkomment tilsvarende, hvorefter det kunde suppleres. Fra Stedet A. M., Festa-þ., c. 56, *der begynder med de samme Ord, og med hvilket det udentvivl har Indhold tilfælles, udskiller det sig narnlig ved de afvigende Slutningsord.*

b) Suppleret efter A. M., c. 17, S. 220[12].

c) = A. M., c. 9, S. 195[14].

1) *Tilföiet i Overensstemmelse med den arnam. Skindbog.*

2) *Tilföiet.*

3) *Skrevet* mest aðr, *men Ordenen derefter forandret ved Henrisningstegn.*

hann þ*ann*gat föra alt feét se*m* aðr e*r* mestr lutr. ne*m*a lönd se i oðro*m* fiorðu*n*gi. eɴ í avðro*m* lavsa avrar. þa s*ca*l þa*n*gat fera e*r* l*an*ð er. Nu e*r*o lönd fleire eɴ (s. 92, a.) eit oc *scolo* þ*eir* þar vi*r*ða er þ*at* l*an*ð er[1] e*r* dyrst er. Ef hualr ko*m*r a l*an*ð ens unga m*anz* *eða* viðr þar *sca*l hual lata vi*r*ða oc leɢia við iɴsteða ens unga m*anz* oc s*v*a viðar v*er*ð þ*at* e*r* af þ*v*i ge*n*gr. e*r* þarf þ*a*r at hafa ti*l* husa a löndo*m* þess ens unga m*anz* oc *scolo* þ*eir* hv*ar* v. vi*r*ða e*r* næstir bua recano*m* l*an*ðeigendr. Ef sa m*aðr* for*ir* fe þ*at* fiordu*n*ga i mille e*r* v*a*rðveita á feet aɴan veg eɴ nv er talit oc v*ar*ð*ar* þ*at* *fiorbavgs* ɢ*arð*. Þat er stefno söc oc s*ca*l *quedia* h*eimilis* b*ua* ix. a þ*ingi* þ*ess* er *sottr* er. Ef erfð[2] beu und*ir* eɴ u*n*ga maɴ. þa *sca*l þ*at* fe lata vi*r*ða oc fylgia iɴsteðano*m*. Ef oscyldri m*enn* taca vi*ð* varðveizlo fiarens eɴ aðr talþa ec. Oc e*r* þa costr at bioða uɴdan þei*m* m*ann*e[3]. varðveizlona ef vill. Sa m*aðr* a þ*at* at g*er*a e*r* hálfo meira fe á eɴ omagiɴ. eɴ ef h*ann* a e*igi* hálfo meira fe. þa *sca*l h*ann* fa ti*l* m*eð* s*er* hvarz e*r* h*ann* ma heldr eiɴ maɴ *eða* ii. þa er þ*eir* e*igi* all*ir* hálfo meira fé eɴ omagiɴ. Sa á þo at hafa feet e*r* aðr hafðe ef h*ann* vill. ef h*ann* a iaf*n* mic*it* fe se*m* omagiɴ. E*igi* s*ca*l bioða unda*n* m*ann*e aðr und*ir* maɴ kö*m*r feit oc h*ann* hef*ir* haft xii. manoðr at giolldo*m* *eða* at handsolo*m*. við þaɴ cost s*ca*l hvartueɢi þ*eir*ra hafa feet ef at logo*m* e*r* unda*n* boðit. at þ*eir* *scolo* bioða at leggia log leigo a feet. *eða* leiga lög leigo feet. *oc* l*an*ðz leigo. Enda s*ca*l e*igi* meta fúlgo vi*ð* omagaɴ. Nu e*r*o ómagar aðr*ir* aféno. þa scolo þeir neyta vaxtanna.

[1]) *Tilföiet.*

[2]) *Rettelse for* erf.

[3]) *Skrevet* þeim manne uɴdan, *men Ordenen derefter forandret ved Henvisningstegn.*

nema vextirnir se minni.[1] þa *scal* neyta af iNsteðanom *til þess*. [a] Ef faþ*ir* eða moþ*ir* kömr afe ens unga *manz*. *oc scal* þeim ollom iafn spart *vera*. En ef firnare *menn* *coma* a fe *hans oc* þo *þeir* er *hann* á arf ept*ir* at taca. *oc scal hann* eiga *ser* framforslo *um* fra*m* ti*l* þess *er* *hann* er xvi. vet*ra*. En aðr aðrir (s. 92, b.) omag*ar* v*m* kome afe ens unga *manz*. þa *scal hann* eiga *ser* iiii.[a] missera biorg alengr *er hann* er xvi. vet*ra* oc *sva* þei*m*[2] omögo*m* ollo*m* er aðr *er*o afe *hans* eo*mnir*. Sa *maðr* er feet vill unda*n* bioða þei*m* ma*nne* er varðveit*ir*. *hann* *scal* stefna ho*nom* heim vieo fyr su*m*ar oc segia at *hann* mv*n* co*ma* þá at bioða feet unda*n* ho*nom* at su*m*ar möl-o*m*. en *hann scal* kiósa þar þeg*ar*. Nu ko*mr hann* þar at sumar malo*m*. *oc scal hann* nefna *ser vatta*. at þ*vi*. at *hann* byðr fe ens unga *manz* unda*n* ho*nom* logboðe. enda *scal hann* unda*n* hano*m*[3] hafa boðit f*yrir* miðian dag. Ef sa *er eigi* hei*m*a enda v*ar* ho*nom* heim stefnt. *eða* suarar *hann* engo u*m*. *oc er* þa se*m* *hann* kiose unda*n* *ser* feet. Ef *hann* kýs unda*n* *ser* feet. þa *scal* *hann* mæla ens u*n*ga *manz* male. En ef *hann* kys at hafa fe *oc scal* sa *er* unda*n* ho*nom* bavð féet. mæla ens u*n*ga *manz* mále þa. En þa *er* korit. *er* hansalat[4] er. *þeir* *scolo* all*ir* handsalaz sa *er* þa *scal* feet hafa *oc þeir er* ho*nom* fylgia at þei*m* *þeirr*a er *eigi scal* hafa féet. *þeir*

---

a) = A. M., c. 10.

1) *Ordene* þa scolo — minni *ere tilföiede efter den arnam. Skindbog, som sandsynligvis udeglemte ved Afskriverens Uagtsomhed.*

2) *Herefter skrevet* monnom öllom, *men disse Ord derpaa igjen overstregede.*

3) *Afskriveren synes først at have villet abbreviere dette Ord paa den sædvanlige Maade, ved et* ho *med Streger over den øverste Deel af* h, *samt over* o.

4) *Først skrevet* hansalet.

scolo oc þat handsala at eN ungi maðr scal hafa lögvöxto afe þvi oc þeir muno eigi meta fulgo við hann. Ef hann vill siþaR bioða undan honom fect. þa scal hann fara til heimilis þess manz eða fiNa hann siálfan at male þaN er feet varðveitir vieo fyrir þing eða meira mele. oc segia at hann mvn bioða undan honom fect avarþingi. þvi er sa heýr er feet varðveitir. hann scal þar bioða undan honom aþingi oc mæla þar iþingbrecco ef hann fiðr hann eigi sialfan at male. hann scal sva fara þvi male öllo þar sem aðr var tínt. Slican cost eigo oc utanfiorðungs menn ef þeir vilia bioða undan manne feet. Enda eigo þeir cost at bioða undan feet a alþingi ef þeir vilia. oc hafa undan boðit miðvico dag (s. 93, a.) imitt þing. EN hvarz er undan manne boðit féet avarþingi eða a alþingi. þa scal hann reiða af hendi ser feet et næsta vár eptir þat er hann kýs undan ser feet aðr oc giallda með leigom þa. EN ef at sumar málom er undan honom boðet fect. þa scal hann et sama vár af hende leysa[1]. oc reiða at gialdögom ef þeir eigo þa saman. En ef þeir eigo eigi gialldaga saman.[2] þa scal hann gialda iN v.[a] dag vico þa er vii. vicor ero af sumre. at heimile sino. hafa a hann xx. avra oleigis. Nu fylgir scógr lande ens unga manz. oc scal[3] hiN högva til husa við oc bota bus boluti oc breNa col til ledengingar. Nu gerir hann bus bolute nyia oc ahiN ungi maðr þa. Þat er mælt ef fe verðr ovirt eþa rang[4] virt þa a[5] eN ungi maðr vöxto a fe

1) *Rettelse for* lysa.
2) *Ordene* En ef — saman *ere tilföiede efter den arnam. Skindb., som nødvendige.*
3) *Tilföiet.*
4) *Skrevet to Gange.*
5) *Tilföiet.*

sino. Eigi a maðr at selia arfvon ef sa segir osátt sina á. er næstr stendr til nema iafn mele beriz.

123. vm arf vön.

Þar er maðr eavpir arfvön at avðrom. þa a þat at hallda huervetna þess er þeir eavpa saman vel lavst ef þeir eigo við at sciptaz eða þeirra erfingiar. Nu andaz sa er arfiɴ selde oe standa aðrir menn til arfsens eɴ þeir cavpit áttoz við eða þeirra erfingiar þa scal arfr sá sva fara sem ecke væri um mælt. Eɴ arf eavpit a aptr huerfa með voxtom undir þann er reitt hefir eða hans erfingia ef eɴ andaðe átte noekot fe til eða hans erfingiar. oc a þat fe at heimta et sama sumar er arfvonen sciptiz. Eɴ ef hann átte eeki fe eptir eða hans erfingi oc misir sa þa allz er við hann keypte.

124.

[a] Ef þeim manne tømiz erfð er erlendis er. þa á sa maðr at taea þat fe er seyllztr er enom davða her alanðe. eɴ þat scal hann sva lata virða (s. 93, b.) iafnt sem omaga eyre. oe sva at öllo hafa þat fe sem omaga eyre. Hann a[1] avoxto afeno enda ábyrgiz hann. Eɴ ef sa maðr komr ut er feet átte at taea þa scal hann iɴstøðaɴ eiɴ hafa. Eɴ ef hinom verþa lestir. er erlendis aɴdaz.[2] þa á hans erfingi at stefna þeim manne er fe er undir oc lata saɴa davða hans. Þat er ef ecki spyrse til manz oc scal sva vera sem hann life til þess er davðeɴ er

---

a) = A. M., c. 4, S. 181[23] (*jefr, ovenfor c. 118, S. 226[21]*).

---

1) *Tilføiet.*

2) *Ordene* Eɴ ef hinom — aɴdaz *ere upaatvivleligt corrumperede. I den arnam. Skindb. læses:* Eɴ ef sa maðr andaz er erlendis er.

saNaðr. Nu a *þess þeirra* erfi*n*ge feet at taca er lengr lifðe. eN *þat* a at scilia xii. q*u*iðr *goða* þess er hiN er iþ*in*gi m*eð*. er sok*ir* h*v*aR *þeirr*a fyRe v*ar*þ davðr. [a] Ef sa m*að*r spyR er erlendis e*r*. [at erfð hefir borit undir hann ut her. oc scal hann innstöðaN eiN hafa þa er hann komr til. ef rétt virt var léit oc rétt tekit. Nu verþa þeir eigi asáttir erfingiar þess manz er erlendis var oc sa maðr er feit er undir hvart sa er andaðr er erlendis var eða eigi eða sva hvart fyR var at erfðin tomðiz eða sa andaðiz er erlendis var. oc seolo þa erfingiar þess er erlendis andaþiz stefna þeim manne um er feit er undir til giallda oc til útgöngo. Þeir scolo lata saNa davða þess manz at domi er erlendis er. enn Goðe sa scal bera xii. quiþ er hann er iþingi er sóttr er. um þat hvart fyR var at erfðin tömðiz eða sa andaðiz er erlendis var. oc eigo þess þeirra erfingiar at taca feit er siðaR] andaðiz.

125.

[b] Ef m*að*r aNdaz erlendis þa asa m*að*r at taca *þat* fe e*r* scylltr er þar eno*m* davða *þeirr*a m*ann*a er ut fort *eigi*. H*ann* sc*a*l lata virða fe *þat* ti*l* b*r*eNZ silfrs allt eN ef nokot e*r* ovirt þa e*r* sva se*m* allt se ovirt. ef erfi*n*gi er þ*a*r þa þarf h*ann* *eigi* at lata virða ef h*ann* a allan arfeN. h*ann* scolo virða isleNzc*ir* m*enn* .v. EN ef *eigi* nair þei*m* þa e*r* þo rétt at husfast*ir* m*enn* se ti*l* þar .ii. eN *þeir* sc*o*lo virða við bóe fe *þat*. EN ef *þeir* gera *eigi*. þa sc*a*l h*ann* beiða þa at viNa eiðiN enda v*er*ðr þa þo rétt vi*r*þi*n*g *þeirr*a ef beR .xii. q*u*iðr at *þeir* virðe sva se*m* þa m*u*nde *þeir* ef *þeir* virðe við bőe enda beidde h*ann*

[a]) *Suppleret efter* A. M., l. c., S. 184[3].
[b]) = A. M., c. 13.

þa at lögom. en hann scal eigi fina meira af fe þvi en
nym. eavpa leg oc líesöng oc blæio oc kisto. [a] Þat er ef
maðr teer danar fe avstr. [þa a hann at gefa múto til fiar
tökonar ef hann nair eigi ella. oe gefa] sem hann ma
minzta. [b] Hann scal alt feet láta virða þat er hann nair.
hann scal vega lata gull oe brent silfr oc þat fe allt er
at vettom scal eavpa. En huerscis kyns vara er su er er
menn eavpa álnom. þa scolo þeir menn mæla er rettar álnar
hafa oc sua (S. 94, a.) uega þat er scal oe sia at þat se rétt
vegit. Hann er scylldr at syna þeim fe þat allt er hann nair.
Hann seal þar lata virða fe þat allt [1] er mest er saman þa er
hann teer. Hann scal huergi fora þat fe [2] á brott or þeim
garðe aðr allt er virt. Hann scal vitne nefna at þvi alengr
er lokit er fe virþingone at hann teer við fe þvi er hann let
þar virða oe leggr sina abyrgð á. Nu nair hann eigi þar öllo
feno sen. at lata virða. þa scal hann þar lata fe þat
virða sem hann teer. oc fara sva at virðingo sem aðr
var tínt. Ef fe er a seipe eða at seipe þa scal hann fe
þat lata virða at brygio sporðom. oe fara sva at virþingo
þar sem anars staðar. Ef feet er íbúlea þa er hin andaz.
oc erat hann scyldr at abyrgiaz þat fe. hann scal oe
eigi hafa voxtona ef hann lætr eigi virða feet. En þa er
þo rétt virðing þeirra ef þeim er þat fe iafn kunt er
ibuleanom er sem þeir sæi. Ef hann aseip á hlune þa [3]
er hann andaz. oc erat hin seylldr at abyrgiaz aðr fram
er dregit scip lengð. Eigi scal meira eavpa i seipe aðr

a) *Suppleret efter* A. M., c. 17, S. 221[11].
b) = A. M., c. 13, S. 208[1].

1) *Ordene* er hann nair — allt *ere tilföiede efter den arnam. Skindbog, som udentvivl udeladte ved Uagtsomhed.*
2) *Skrevet over Linien.*
3) *Rettelse for* þat.

virt er feit eN costr er at selia. Hann scal kiosa með vitne hvart hann vill abyrgiaz feit eða vill hann eigi. EN þviat eins a hann vöxto afeno. ef hann abyrgiz enda scal hann þa gialda hálfo færi avra breNda her eN hann toke. En ef hann kýs hvarki vm þa scal hann abyrgiaz feet oc hafa ecki af voxtonom. [a] Þat er oc at sa eiN maðr scal arf taca [ut her af danskri tungo eptir siN frænda er hann er rettr arftoko maðr ens andaða enda licr] féet ser her aldregi.

[b] Ef váR lande aNdaz avstr þa scal feet taca næsta broðre eða nanare eN feet licr ser iola nott ena þriþio. [c] Syenir menn oc þeir menn er landvært eigo ut her. scolo taca dánar fe til ut hafnar eN eigi aðrir. [d] Ef maðr er [1] lengr abrott heþan eN iii. vetr. þa scolo þeir menn (S. 94, b.) varðveita feet hans er taca ætte ef hann være aNdaðr þot hann hefðe aðr lengri maldaga á gerva. [e] Ef maðr andaz asaxlande eða suNaR. at þat fe scal eigi lata virða aðr þat komr til dan marcar. eN ef þar er hætt fe hans eða fiorve. þa scal í noregi. Ef maðr aNdaz a englande eða i eyiom vestr eða idyfliNi. at þat fe scal eigi virða aðr hann komr þar er ohætt se fe hans oc fiorve. Nv komr hann inoreg með feet oc er aNaR maðr þar scyldri. þa scal hann lata ut ganga feet at lögom. hann scal hafa avoxteN allan þaN er orðeN er þangat til

a) *Suppleret efter* A. M., c. 17, S. 220[8].

b) = A. M., c. 17, S. 221[18] (*Regelen i A. M. er tildeels forskjellig og hidrørende fra en yngre Periode, jfr.* A. M., c. 13, S. 208[24]).

c) = A. M., c. 13, S. 209[3].

d) = A. M, c. 17, S. 221[7].

e) = A. M., c. 13, S. 210[6].

1) *Efter* maðr *har Afskriveren først skrevet* eigi, *men derefter overstreget dette Ord og skrevet* er *ovenover.*

hvarge er hann tóc. Ef maðr ferr ut af danmorc eða af avðrom löndom en or noregi með danar fe oc treystiz hann eigi at lata virþa feet þa scal hann heimta til scipveria. þa er hann vill þegar þeir ero ihaf comnir. oc segia þeim hve mieit fe þat er oc nefna vitne at því at hann teer fe þat til abyrgþar oc eignaz hann þa voxto afeno slica sem hann töki i noregi at lögom ef hann fær þan quið at hann munde virða lata fe þat ef hann quæmi til noregs oc visse hann þat at hann mundi ná ut at hafa fyrir noregs manna socom. [a] Ef menn gera felag með ser her alande oc fara abrott oc andaz anar oc scalat hann selia felagit aðr hann hittir erfingian. hann scal neyta af feno öllo saman sem mælt var. Eigi scal maðr avstr selia arfvon sína ne þan arf er honom hefir her temz er hann hefir eigi siálfr til comit. en halldaz eigo þar onor eavp öll sem her. vm þav fe öll er hann á her eptir oc sva þav er ut hingat coma. [b] Ef maðr teer fe a gren lande. [oc scal hann lata virða feet iafnt sem avstr oc fara utan a því scipi er fyrst fer. Slík sóen er þar til en sama ef hann gerr eigi utan fara sem þa at avstr tekit se feet] oc sva vorn. Ef þeir gera felag með ser erlendis þa scal hann cost eiga at selia felagit ef hann vill oc láta virða feet oc hafa slica costo a sem hann væri frænde ens davða. enn lavst scal hann lata þegar er nanare maðr kömr til. [c] Nu an- (S. 95, a.) daze anat tuegia hiona erlendis. þa scal þat þeirra hafa fe ut er eptir lifir oc láta fyrir engom manne lavst nema fyrir erfingia. Nu andaz þav bæðe avstr oc coma til þeir menn af hvaratuegio hendi er rétt comnir ero til ut hafnar fiarens.

a) = A. M., c. 14.
b) Suppleret efter A. M., l. c., S. 211[22].
c) = A. M., c. 15.

þa scolo þeir sva seipta með ser sem hvart þeirra hafðe att fe við aNat. ef þeir vito þat. Ef þeir vito eigi huern lut hvart þeirra hefir att ife við aNat. þa scolo kono frændr hafa þriþiung eN hinir ii.[a] lute. Nu eoma fleire menn iafn nanir til. þa scal seipta með þeim at iafnaðe. ikneruNa alla. þeim er lög viNa til þar. Nu hvar þess er maðr náir sa eigi út at hafa feet er til er eomiN af þeim er ut hefir enda viNe hann lög til avstr. þa a hann heimting her at þeim er ut hafðe til sva micils fiár sem hann væri til eomiN ef hann hefðe ut haft. enda væri at logom tekit avstr feet. EN erfingiar eigo þaN lvta sem þeir ero til eomnir at heimta at þeim er ut hafðe feet. Hann scal fara út et næsta sumar eN þa er hann kemr ut ef hann vill utan fara et sama sumar. þa scal hann orð gera erfingiom oc giallda þeim þa þegar er þeir coma til oe giallda hálfo fære avra breNda her eN hann toc avstr. ef hann hefir sva at virðingo látit fara oe at fiártekio sem nu var talit. EN ef eigi er sva at farit þa er sva sem ovirt sé. Hann scal þa giallda more sex alna avra fyrir eyre huern her ef hann vill. Fe þat scal giallda her ut ibreNdo silfri eþa ilereptom nyiom eða ivaxe eða i voro islenzeri eða ibú fé oc giallda at þvi lage allt sem þar gengr er af hende scal reiða. Nv feR hann eigi tueivegis þa scal gialda et næsta var þvi er hann komr ut at heimile sino at[1] gialda eN v.[a] dag vieo. þa er vii. vieor ero af sumre. Nu leysir[2] (s. 95, b.) hann eigi fe þat af hende ser sem mælt er. þa á erfingi eost at stefna vm. vm sva mieit fe sem hann rædr a at queþa

1) *Maaskee bör her læses* oc *som i den arnam, Skindbog.*
2) *Rettelse for* leyfir.

oc hann getr gogn *til* at hin hafe teket. oc *quedia til* xii. *quidar* hue *micit* fe *hann* toc. þan *goda er* sa er *iþingi med er sottr* er. Þes a *hann* oc' eost at stefna *anare* stefno *vm* voxto *sva* micla *sem hann* getr gögn *til*. at á *þat* fe hefðe *gengit* ut *hingat oc er* ret at *quedia til* hvartz *hann* vill *heimilis bva* hins ix. eða xii. *quidar* hue miclir *vextir* se a *þvi* fe.

126. sa *er* suar*ar vm* danar fe.

Hin a at föra þær *varnir fram* at lata *bera vætte* þav *idom er hann* nefnde at er *hann* toc fe *þat* avstr *til* abyrgðar *oc sva* þav öll er *hann* nefnde at *virðingo* fiarens östr[1] þav *er hann hefir til* enda *scolo þat* allt *her verða vætte er* avstr *ero* vitne nefnd. En allt *þat er honom* seortir i *vm* vættin. þa *scal* sa *quedia til* xii. *quidar goda* þan *er* sa *er iþingi med er sottr* er. *oc* fylla *sva* sóen sina ef *hann* vill at *voxtonom comaz*. Enda a *sva* sa er svarar at *quedia* xii. *quidar til* allz *þess* er *hann* vill *oc hann hefir eigi* vitne *til*. Nu *scal domr* at *þvi doma alengr sem þeir* fa gogn *til*. *Þat er mælt. vm* þa *menn* er rétt *comnir væri til* ut *hafnar* fiarens enda hafe *hann til* callat avstr at *logom*. þa *scal* sa *sva* fara at *heimtingo* fiarens ut *her* at sekia við en somo gogn *sem* aðr *var* tínt. *nema* þar *er hann hefir* hofð vitne *vid til* callit avstr *oc scal hann* þav oll láta *fram bera her*. Nu *hefir hann* eigi vitne *til*. þa *scal hann quedia til* xii. *quidar til þess* allz er *hann* fylle sogn sina *vid*. *huerso*

---

[1] *Det første Bogstav i dette Ord er underprikket og av skrevet ovenover, men som det synes, neppe med Afskriverens Haand.*

hann hef*ir* farit at til calli fiarens avstr oc *scal* *hann* þaɴ ɢ*oða* ti*l* q*uedia* er *haun* er sialfr í þ*in*gi *með*. ti*l* þ*es*s allz e*r* h*ann* hef*ir* e*n*gi vitne ti*l*. Ef m*að*r aɴdaz ihafe e*ða* at seipe sva at *eigi* k*om*r vi*r*þi*n*go at féno. (s. 96, a.) þa eigo þ*eir* m*enn* varðveizlo fiar þ*es*s er taca ætte fæ epter þaɴ maɴ e*r* frænd lavs v*æri* ut her oc aɴdaðiz at seipe. þeir eigo at g*er*a orð erfingio*m* þegar þ*eir* co*m*a hingat til islands oc selia þeim þat fe þegar er þeir coma[1] ti*l*. Nv co*m*a þ*eir* e*igi* ti*l* aðr þ*eir* fare ab*rott*. þa scolo þ*eir* leggia up fe þ*at* oc selia þei*m* m*ann*e landeiganda er næstr býr þ*eir*re höfn er þeir báro flest*ir* fot sin af scipe. Enda s*c*olo þ*eir* s*v*a f*a*ra m*eð* þ*v*i fe ef m*að*r andaz at seipe þa er þ*eir* s*c*olo heþ*an* f*a*ra sem aðr v*a*r tint. e*ða* s*v*a ef þ*eir* bua ilandfesto*m* við island eþ*a* þær eyiar h*er* er bygðar ero þa. e*ða* siþ*an* a[2] þvi su*m*ri. Ef þ*eir* f*a*ra aɴa*n* veg m*eð* þ*v*i fe eɴ nv er talit. þa v*arðar* f*iorbavgs* ɢ*arð*. Enda v*arðar* oc f*iorbavgs* ɢ*arð* þei*m* m*onno*m ollo*m* se*m* samseipa feno f*a*ra uta*n* uisir vitendr. Eɴ ef sum*ir* vilia seil g*er*a á. eɴ sum*ir* e*igi* þa v*arðar* þei*m* er oscil g*er*a á. En þ*at* ero stefno sac*ir* oc s*ca*l q*uedia* ti*l* h*eimilis* b*va* ix. aþ*in*gi v*m* þaɴ stað se*m* socen gerðiz. Ef *maðr* leys*ir* danar fe af hende s*er* at logo*m*. þa s*ca*l h*ann* segia ti*l* allra avra þ*eirr*a er h*ann* tóc. Ef m*að*r leyn*ir* fe þvi nockoro. þa a sa orðe at raða v*m* er feet á at taca. Ef m*að*r reiþ*ir* af hende dánar fe þei*m* er taca á oc letz or v*er*a lavs oc v*er*ða þ*eir* a þ*at* sátter. nu spyʀ hiɴ er feet atte at taca siðaʀ at h*ann* hef*ir* leýnt su*mo* feno. *oc* v*er*ðr h*onom* þat ecki at vórn. þot þ*eir*

---

1) *Ordene* hingat — coma *ere tilföiede efter A. M., som sandsynligvis udeladte ved Uagtsomhed.*

2) *Rettelse for* af.

hafe asætz. Ef *madr* feʀ ab*rott* m*eð* feno þ*vi* er h*ann* toc avstr. þa á sa cost er taca á at segia lögleigo a fe þ*at*. Eɴ ef h*ann* vill e*igi* þ*at* þa *scal* h*ann* cost eiga at sokia *vm* ɪɴsteðaɴ. *oc vm* vöxtona *sva* micla se*m* xii. q*uidr* beʀ. Eɴ ef hiɴ a fe ut h*er*. *oc scal* þa sokia i*þat* feet. þ*ess* a h*ann oc* cost at stefna *vm* bro*tt* höfn fiarens *or* lata *varða* (s. 90, b.) *fiorbavgs* ɢ*arð*. oc sokia vi*ð* .xii. q*uið*. Enda a *sva* at fara at ferans do*mi* se*m* h*ann* yrðe *vm* alþ*in*gis sáttar hald seɾr. Ef h*ann* feʀ e*igi* ut et næsta sum*ar* með feno. þa a erfingi cost at sokia hann til fiorhavgs ɢarðs enda a hann cost at segia lögleigor a feit ef hann vill þat helldr. En ef sa maðr a fe ut her er með arfinom ferr.[1] þa á erf*in*giɴ cost at stefna *vm* ef h*ann* vill oc q*ueðia* ti*l* xii. q*uiðar* ti*l* þ*ess* hue mic*it* fe h*ann* tóc. H*ann scal* stefna þei*m* m*anne* *vm* er fe h*ans* hef*ir* ut h*er oc* stefna i*þat* féet er[2] hiɴ á er erlendis er. *oc* q*ueðia* ti*l* ix. h*eimilis* b*va* ti*l* þ*ess* hue mic*it* fe h*ann* hef*ir* hins er erlendis er. Ef m*adr* vill v*er*ia f*yrir* h*ann* þa *scal* h*ann* q*ueðia* xii. q*uiðar* hvart h*ann* yrðe sæhafe ti*l* aɴ*ar*a landa a þ*vi* su*m*re er h*ann* villde ut hi*n*gat. *oc sva* ef h*ann* naðe e*igi* ut f*yrir* ofrikis m*onn*om e*ða* mátte h*ann* e*igi* ascip comaz h*v*atke er ti*l* þ*ess* gengr. [a] Ef scip hu*er*fr *oc* se ecki ti*l* spurt aþrimr su*m*ro*m*. enda se sp*urt* af þei*m* londo*m* öllo*m* er or tu*n*ga er á oc *sva* af þ*vi* l*an*ðe er þ*eir* foro af. þa *scal* et fiorða sum*ar* brigða feet. H*ann scal* ti*l* fá ora landa .v. e*r* þ*at* leggi und*ir*

a) = A. M., c. 16.

1) *Ordene* þa a erfingi — með arfinom ferr *ere tilføiede efter den arnam. Skindb., som sandsynligvis udeladte ved Uagtsomhed.*

2) *Rettelse for* eɴ.

þegnscap sin. at ecki se spurt til þeirra a iii. sumrom þeim enom næstom eptir. oc hygia þeir þa davða vera oc þeir bera þat. þa adomr at doma undan hinom feet. Enda scal þa sva meta sem þeir se andaþir. oc eigi fyr nema rekölld se kend af seipi þeirra. Nu spyrse ecki til manz. oc scal sva vera sem hann se lifande meþan hann er eigi andaðr sagðr. oc sva seal oc vera sem hann life til þess er davðe hans er sanaðr. [a] Þar er menn sana erlendis davða. þa scal sva vanda menn til sem at sana erlendis víg. [b] Þat er ef maðr fær manne fe avstr at eavpe. [eða at láne oc mælir hann fe fyrir. oc scal her xii. quið til hafa hve mikit fe þat var ef eigi ero vitnis menn til. Stefna seal at festar hælum. enda er rétt at heimili eða þar er hann hittir hann at male. Enda er costr at stefna þeim til utgongo er fe hans hefir her oc hafa þar til ix. bva quið. hvart hin hefir iafn mikit fe hins er avstr er sem hann kallar til. En xii. quiðr seal seilia] hvat hann feee hinom fiár avstr. [c] Þótt þeir menn life er davðe er sanaðr þar er þeir atburþir verða sem nu er talið[1] at þeim monnom varðar eeke við lög er þeirra manna davða hafa sanat. en sva scal vm fiár varðveizlo þeirra fara alengr er davðe þeirra er sanaðr sem þeir se andaþir. [d] Þar er men verða (S. 97, a.) davþir fyrir scriðum eða vatn davþir eða vapn davðir. eða huerngi davða er þeir hliota allir sva at engi maðr komr abrott oc sia menn eigi misfarar þeirra sva at

a) = A. M., c. 17.
b) *Suppleret efter* A. M., l. c., S. 219[22].
c) = A. M., c. 16, S. 218[15].
d) = A. M., c. 18, S. 223[22].

1) *Først skrevet* taliðr, *men det sidste Bogstav derefter underprikket.*

deili vite á. Þar *scal* meta *sva* se*m* þe*ir* hafe allir seɴ dáit. f*yrir* þvi at e*n*gi *scal* arf taca ept*ir* aɴa*n*. Ef nockoʀ ko*m*z a brot oc *scal* *þat* standaz er sa sagði hue*r*r *þeirr*a le*n*gst lifðe. [a] Maðr *scal* sialfr raða f*yrir* fe sino me*þan* h*ann* ræðr ti*l* fullz eyris. [b] Attroðr m*aðr* e*ða* ellre *scal* hvarke selia land ne goðorð unda*n* erfi*n*gio*m* ne*m*a h*ann* megi e*igi* eiga f*yrir* sculld. [c] Þ*at* er at e*n*gi m*aðr* a at selia l*and* u*n*da*n* erfi*n*gio*m* sino*m* þa er h*ann* er attrøðr eða ellre. *oc* s*v*a ef h*ann* lier ihælsótt ne*m*a erfi*n*giar lofe. Eɴ þo *scal* *maðr* sialfraðe f*yrir* fe sino me*þan* h*ann* vill ef h*ann* ræðr ti*l* fullz eyris.

127. v*m* ɢiafar

Maðr a at tiunda fe sitt vm sin*n* hin*n*i meiri tiund [1] ti*l* salo bóta s*er* ef h*ann* vill. E*igi* a h*ann* optaʀ at tiunda eɴe meire tiund fe sítt eɴ v*m* siɴ f*yrir* rað scaparfa sins. Nu beʀ fe undir þaɴ maɴ siðaʀ e*ða* vex h*ono*m fe. þa á h*ann* at tiunda *sv*a se*m* h*ann* gøre ena meire tiund v*m* siɴ af ollo*m* avro*m* sino*m* þei*m* er h*ann* á. Ef m*aðr* gør*ir* e*igi* ena meire tiund af fe sino þa á h*ann* at gefa sölo giaf*ir* iaf*n* micla avra se*m* h*ann* hafe [2] tiundat fect eɴi meire tiund. [3] Eɴ *þat* ero salo giaf*ir* er m*aðr* gefr þei*m*

a) *Jvfr. Stedet lige nedenfor L. 9* (= A. M., c. 11, S. 202[1]).
b) = A. M., c. 18, S. 224[9].
c) = A. M., c. 11, S. 201[21].

1) *Ordene* vm sin*n* — tiund *ere skrevne over Linien, uvist om med Afskriverens eller en anden, dog omtrent samtidig Haand, men bör ialfald ei savnes.*
2) *Först skrevet* hafðe, *men* ð *derefter underprikket.*
3) *Punctum er tilföiet.*

monnom er eigi eigo þingfarar eavpe at gegna oc þurfe fe sitt allt. eða verc sín til omaga biargar at hafa. Hann á at gefa vingiafir at lifanda ser ef hann vill. Þat er. at erfingi aeosti .ij. ef honom þiceir hann til arfscota raða at stefna til fiorbavgs garðs eþa telia hann af raðonom fiarens ella. oc telia ser raðen oc quedia ix. bva til aþingi. hvart hann hafe arf (s. 97, b.) scot i þeim raðom raðet eða eigi. er hann hafðe vm stefnt. Þeim varðar oc fiorbavgs garð öllom er við taca. Ef þeir hafa allir saman um raðit enda beriz a hin arf scotit enda á at doma rof giafana. honom a at doma varðveizlo fiar þess allz er han átte oc sva omaga þa er hin átte fram at fora. Engi maðr a at ripta giof sina. Nu heitr hann lavnom fyrir giofna. þa ahin heimting til þeirra avra iafn micilla sem bvar raða at bera heiten. Ef leysingr ræðr arfscót undan frialsgiafa sínom. þa a hann at brigða honom frelse. oc telia ser fe þat allt er hann á ef hann vill. eþa hans erfingiar ella. Lavngetin maðr seal sva arf taca at born sin oc leysingia sem seír getin maðr. Ef maðr gefr avðrom manne xii. avra fiár eða meira þeim er hann a hvárke at lavna liþ ne giafar enda verðe eigi hálf lavnoð giofin. þa a hann heimting til ef hann andaz.

Maðr a at gefa barne sino lavngetno ef han vill xii. avra fyrir rað scaparfa sins en eigi meira fe nema erfingiar lofe. Eigi seal maðr meira þeim syne sinom gefa ex .xii. avra er eigi er seirgetin. oc þviat eins sva ef eigi kömr mina a annara lut. nema erfingiar lofe.

[a] Engi éro arfsöl fost at lögom. nema v. bvar vine nym. eiða at. at þat þicki iafn mæli oc er sem o mælt se elligar.

a) = A. M, c. 19, S. 225[8].

En þott eiðar se u*nir* at þa sc*a*l þeygi hallda ef m*a*ðr hef*ir* hvarki lagt fyr*ir* man fe ne fiolscylde a xii. manoðo*m* hino*m* næsto*m* ept*ir* cavp þ*eirr*a. Ef m*enn* seliaz arfsale þa sc*a*l anartucci þ*eirr*a er saman cavpa vina eið at þ*v*i f*yrir* bvo*m* v. at sa er cavp male þ*eirr*a sem þ*ei*r scgia *oc* e*n*gi cro avnor und*ir* mál ne lav- (S. 98, a.) sa kör a mælt en ellegar v*er*ðr *ei*gi fast cavp þ*eir*ra. Of þ*at* sc*o*lo buar b*er*a. [a] Ef m*enn* scliaz arfsale oc a þ*at* at hallda cr iafn mæle bersc en þ*v*iat eins ella ef erfi*n*giar segia satt sina á. En ef erfi*n*giano*m* þick*ir* *ei*gi iaf*n* mæle oc á h*an*n at stefna u*m* oc q*ue*ðia b*v*a v. ti*l* a þi*n*gi hvart þ*at* se iafn mæle e*ð*a *ei*gi. Nu b*er*a þ*eir* *ei*gi iaf*n* mæle. oc v*er*ðr þa rof mals ef v. avra munr er eþa[1] meire. Ef hins erf*in*gio*m* þycc*ir* of litit fect tekit. *oc* ræðrat h*an*n oðro*m* m*onn*o*m* ahendr þan omaga en siálfo*m* s*er*. nema iaf*n* mæli b*er*iz. e*ð*a erfi*n*giar hafe sött sina a sagða ella. Huarvetna þ*ess* er arfsolor rofna. þa asa m*a*ðr er vi*ð* omogo*m* tekr heimti*n*g fiár þ*e*ss allz er omagin hcf*ir* *ei*gi neytt. Þat scolo heimilis bvar v. vm scilia hvers hann hefir neytt[2] af þ*v*i fe e*ð*a hvat ept*ir* er. Engi m*a*ðr a at seliaz arfsale f*ra* omogo*m* þei*m* er h*an*n a isculld at ga*n*ga f*yrir*. ne f*ra* þei*m* er[3] a fe h*an*s *er*o co*m*nir aðr. ne f*ra* þei*m* er h*an*n á arf at taca ept*ir*. f*iorbavgs* g*ar*ð v*arðar* ef m*a*ðr selsc f*ra* þei*m* omogo*m* s*v*a at þ*ei*r ero staðfesto lavsir. Nv ge*n*gr fe af þ*v*i er h*an*n hef*ir* arfsale sellz e*ð*a

a = A M., c. 12.

1) *Herefter skrevet* eigi, *men dette Ord derpaa igjen udstreget.*
2) *Ordene:* Þat scolo — neytt *ere tilföiede efter den arnamagn. Skindbog, som udentvivl udeladte ved Afskriverens Uagtsomhed.*
3) *Herefter skrevet* hann, *men dette Ord dernæst underprikket.*

teer hann erfða fe siþan. oc eigo þar omagar a þvi fe at vera ef ahendr honom coma. [a] Nu þiecir þeim of micit til fundit er arf a at taca eptir hin oc seal hann cost eiga at riufa þan maldaga fyrir næsta alþingi.[1] eigi seal þat mal lengr standa. [b] Sua seal maðr taca danar fe agron lanðe sem inoregi. [c] Þat er vm þav fiárlog öll er arfseot er í. þa er erfingi scylldr at segia osat á ef hann vill riufa et siðarsta a eno þriðia alþingi þaðan fra er hann veit. Nu verðr anan erfingi at oc seal sa sagt hafa fyrir v. heimilis bvom sinom osatt á hálfom manaðe enom næsta (S. 98, b.) eða eno næsta alþingi þaðan fra er hann veit at hann er erfingi. Ef maðr a lanð eða anan grip þan er anar maðr a at selia ef sa vill. oc seal hann sagt hafa ósáttir á með vatta oðromtnecia þeim er við hafa keypz a xii. manoðom enom næstom eða at logbergi et næsta sumar sva at lögsögo maðr heyre.[2] ellegar er ecci rof til um kavpit.

[d] Ef kona elr born með oheimilom[3] manne oc leynir hon frændr. enda gelldz þo fe vm at hon a eigi varðveizlo þess fiár þott born hennar til arfs alin eigi at taca. [e] enda ahon eigi arf at taca siðan.

---

a) = A. M., c. 22, S. 227[14].

b) *Jfr. ovenf. S.* 240[17] (= A. M., c. 14, S. 211[22]).

c) = A. M., c. 21.

d) = A. M., c. 19, S. 225[15].

e) *Istedetfor denne Regel indeholder den arnam. Skindb. i c. 23 en yngre Lov, hvorved nærværende Bestemmelse er ophævet.*

---

1 *og* 2) *Punctum er tilföiet.*

3) *Abbrevieret paa den sædvanlige Maade ved et* oheilo, *med Streger over* ei *(eller snarest alene over* e) *samt over Slutningsbogstavet* o, *og naar det derfor i A. M., l. c. Note 3 angives, at Læsemaaden i vort Haandskrift er* oheilum, *grunder dette sig paa en Feiltagelse.*

[a] Ef maðr fær líflát eılendis sa er fe a ut her oc verðe menn eigi asáttir hvart hin er andaðr eða eigi. Þa eigo erfingiar cost at láta sana davða hans. Þeir scolo leiða fram at dome v. ora landa. scolo þeir menn .ii. iþri liðe er iþess konvngs velde være þa er hin dó. eþa siþan sem sa var. Allir þeir menn v. scolo at tengþom réttir. Sva scolo þeir at queþa at ver leggiom þat vndir þegn scap várn. at ver hygiom þan man davðan.

---

a) = A. M., c. 7, S 190[14].